

Українське Державотворення

Випуск 27, 2026 (II)

ISSN 2706-8323

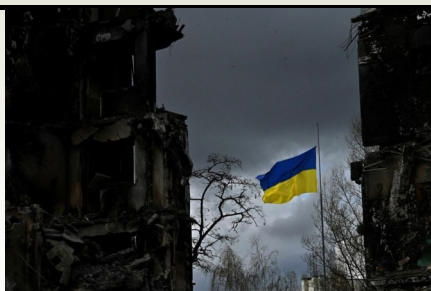

АЛЬМАНАХ

Науково-популярне
періодичне видання
Альманах
«Українське Державотворення»
Ужгород

Видавець:
Карпатський університет
імені Августина Волошина

У США назвали найбільш імовірний сценарій завершення війни в Україні — 11 с.

У Світле свято Воскресіння Христового Преосвященніший єпископ Віктор Бедь очолив Божественну літургію та звершив освячення пасок у кафедральному храмі ПЦУ в місті Ужгород — 50 с.

Закон про криміналізацію антисемітизму в Україні: захист прав чи ризик розколу суспільства? — 69 с.

У КаУ імені Августина Волошина та УУБА відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання освіти та науки в умовах сучасних трансформацій» — 42 с.

Чи має моральне право українська влада іменем Левка Лук'яненка нагороджувати Леоніда Кучму? — 105 с.

До 135-річчя Євгена Коновальця. Кремль ліквідував лідера ОУН, щоб розколоти організацію — 141 с.

aa

АЛЬМАНАХ
Українське Державотворення
НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ ПЕРІОДИЧНЕ ВИДАННЯ
Засновник / Видавець:
КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АВГУСТИНА ВОЛОШИНА
Ужгород

ALMANAC
Ukrainian State-Building
SCIENTIFIC POPULAR PERIODIC ISSUES
Founder/Publisher
AUGUSTINE VOLOSHYN'S
CARPATIAN UNIVERSITY
Uzhhorod

Науково-популярний та
інформаційно-аналітичний журнал
висвітлює проблеми суспільно-
політичного життя й національного
державотворення в Україні.

ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ

Відповідальність за достовірність
опублікованих матеріалів, статистичних
даних, іншої інформації несуть автори.

ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ

Видання засноване рішенням Вченої ради
Карпатського університету імені Августина
Волошина 31 жовтня 2019 року, протокол № 3

ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ

Періодичність: щоквартальник
Випуск 27 / 2026 * Issue 26 / 2026 .

Редакційна колегія/Editorial board:

Віктор БЕДЬ, д-р. богослов. н., д-р. юрид. н.,
проф. - голова редакційної колегії
Viktor BED', Doctor of Theology, Doctor of Laws,
Prof. - chairman of the editorial board

Марина ДУБ, д-р. педагог. н., професор
Marina DUB, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Михайло БАСАРАБ, д-р богослов. н., д-р. філософії в
галузі історії, проф. - науковий редактор
Mikhail BASARAB, Doctor of Theological Sciences,
Doctor of Philosophy in History, Prof. - scientific editor
Валерій БЕБИК, д-р. політ. н., проф.

Valery BEBYK, Doctor of Political Sciences, Prof.
Антоніна ВЧОРАШНЯ, д-р. педагог. н., проф.
Antonina VCHORASHNIA, Doctor of Pedagogical
Sciences, Prof.

Віктор Вк. БЕДЬ д-р філософії в галузі права,
д-р філософії в галузі богослов'я, доцент
Victor Vk. BED Ph.D. in Law,

Dr. Philosophy in Theology, Associate Professor
Юліан БЕДЬ д-р філософії в галузі права,
д-р філософії в галузі богослов'я, доцент
Julian BED Ph.D. in Law,

Dr. Philosophy in Theology, Associate Professor
Відповідальний редактор / Editor in chief:
Ярослав БІДЗІЛЯ/ Yaroslav BIDZILIA

The popular science,
information and analytical magazine
throes light the social and
political life and national state-building
problems in Ukraine

ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ

The responsibility for trustworthy of
the publishing materials, statistical facts
and other information bear the authors

ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ ψ

Наша адреса / Our address:
88000, Україна, Закарпатська область,
м. Ужгород, вул. Гойди, 4.
88000, Ukraine, Zakarpattia,
Uzhhorod, Hoidy Street, 4.

Контактна інформація:

E-mail: bassarabmm@ukr.net

Website: www.kau.com.ua

Читайте нас у Facebook

Українське
Державотворення

ISSN 2706 8325

© Альманах
«Українське Державотворення», 2026
© Карпатський університет
імені Августина Волошина, 2026
© Автори матеріалів, 2026

Зміст Альманаху

Українське Державотворення

Україна і світ

Україна матиме доступ до коштів ЄС навіть у разі затримки з остаточним наданням кредиту – Барро.....	6
ЄС впроваджує нову систему перетину кордону: що важливо знати українцям.....	6
Фон дер Ляєн вимагатиме від Орбана негайного пояснення спільних з РФ дій на шкоду Україні.....	7
Україна та Німеччина домовились про новий пакет допомоги – Мерц.....	8
Британія оголосила про поставку Україні 120 тисяч дронів до кінця року.....	8
ЄС пропонує новий оборонний союз із залученням України — комісар з питань оборони Кубілюс.....	9
ЗМІ: Франція та Німеччина обговорюють можливість “символічного” членства України в ЄС.....	9
FT: темп реформ і різне бачення швидкості вступу посилили напругу між Україною і ЄС.....	10
У США назвали найбільш імовірний сценарій завершення війни в Україні.....	11
ЄС думає про виключення українських чоловіків призовного віку зі схеми захисту – ЗМІ.....	11
Віктор Бедь. Подвійні стандарти Ватикану: богословсько-політичний аналіз позицій Римського Папи Лева XIV у контексті двох сучасних війнах.....	12

Російсько-українська війна

Командир 1-го ОШП озвучив свою версію розколу батальйону “Да Вінчі”: Розійшлися у всьому.....	18
Росія почала скорочувати видобуток нафти через удари України — Reuters.....	19
ГУР ударами дронів нейтралізувало останній залізничний пором РФ у Керченській протоці.....	19
Віктор Бедь. Війна без паузи: фронт, удари дронами і ціна для цивільних.....	20
Дрони атакували завод у російському Башкортостані, який виробляє авіапальне.....	21
Україна відкинула пропозицію Росії щодо перемир’я на 9 травня, – ЗМІ.....	21
Росіяни вперше атакували Ужгород дронами, у місті пролунали вибухи.....	22
Росіяни скинули три авіабомби на багатоповерхівки в Дружківці: 5 потерпілих.....	22
Атака на Крим та підтримка України: головні новини ночі 4 червня 2026 року.....	23
Юліан Бедь. Україна розширює вогневий контроль: системні удари по військово-промисловому потенціалу Росії	23
Юліан Бедь. У Росії заявляють про удар по Московському нафтопереробному заводу та зростання загрози БПЛА	25
Віктор Бедь. Російська нічна атака на Київ: під ударом Києво-Печерська лавра — світова духовна та культурна святиня	26
Віктор Бедь, Юліан Бедь. Комбінована повітряна війна Російської Федерації проти України: ракетні удари та застосування ударних БПЛА (1 березня – 8 квітня 2026 року).....	27

Освіта і Наука

Штучний інтелект вперше успішно здав надскладний тест Humanity’s Last Exam – що це означає.....	29
На глибині під Землею виявлено гігантський резервуар води: він утричі більший за всі океани.....	29
В Україні набрав чинності стандарт державної мови «Український правопис».....	30
Магнітна вісь Землі змістилася та рухається у невизначеному напрямку.....	31
Всесвіт розширюється швидше, ніж очікували: вчені шукають пояснення.....	32
Освіта б’є по гаманцю: найдорожчі університети та спеціальності в Україні.....	33
Лицеї в Україні працюватимуть за оновленими правилами. Що зміниться з 1 вересня...34	34
Професор єпископ Віктор Бедь зустрівся з професором Володимиром Ортинським, головою Вченої ради Національного університету «Львівська політехніка».....	35
Професор єпископ Віктор Бедь взяв участь у VI Міжнародній науково-практичній конференції «Незалежність України: права людини та національна безпека».....	36
У Карпатському університеті імені Августина Волошина відбулося засідання Вченої ради.....	36
Підписано договір про співпрацю між Карпатським університетом імені Августина Волошина та Закарпатським обласним управлінням Державного ощадного банку.....	37
Вчені зробили заяву щодо танення антарктичного льоду.....	37

Зміст Альманаху

Українське Державотворення

<i>Гігантська нова карта космосу може змінити все, що ми знали про Всесвіт.....</i>	<i>38</i>
<i>В Ужгородському гуманітарно-економічному коледжі КаУ ім. Августина Волошина відбулася відкрита лекція професора Антоніни Вчораїньої, присвячена Василю Стусу....</i>	<i>39</i>
<i>Міжнародний круглий стіл в Ужгороді об'єднав представників семи країн для обговорення питань транскордонного співробітництва та євроінтеграції.....</i>	<i>40</i>
<i>У КаУ імені Августина Волошина та УУБА відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання освіти та науки в умовах сучасних трансформацій».....</i>	<i>42</i>
<i>В КаУ ім. Августина Волошина та УУБА відбувся комплексний випускний іспит бакалаврів-богословів.....</i>	<i>43</i>

Духовність

<i>В архиєрейській резиденції відбулася робоча зустріч керуючого Мукачівсько-Карпатською єпархією з членами єпархіальної Ради з числа духовенства.....</i>	<i>45</i>
<i>Єпископ Мукачівський і Карпатський Віктор Бедь очолив молебень за перемогу України та літію за полеглими героями у храмі святителя Івана Золотоустого в селі Терново Тячівського району... </i>	<i>45</i>
<i>Відбулися збори представників духовенства Хустського, Тячівського і Рахівського районних благочинь Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України.....</i>	<i>46</i>
<i>Офіційне повідомлення про засідання Священного Синоду 3 квітня 2026 р.....</i>	<i>46</i>
<i>Єпископ Віктор Бедь у свято Входу Господнього в Єрусалим очолив Божественну літургію в кафедральному храмі Ужгорода та освятив віття верби.....</i>	<i>49</i>
<i>У Світле свято Воскресіння Христового Преосвященніший єпископ Віктор Бедь очолив Божественну літургію та звершив освячення пасок у кафедральному храмі ПЦУ в місті Ужгород.....</i>	<i>50</i>
<i>Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь взяв участь у зустрічі з керівником Офісу Президента України Кирилом Будановим та порушив низку важливих питань церковно-релігійного змісту.....</i>	<i>51</i>
<i>Єпископ Віктор Бедь: Мужність бути вільним: між совістю, правдою і Богом.....</i>	<i>52</i>
<i>Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь обговорив підготовку літнього християнського табору для молоді на Мукачівщині.....</i>	<i>53</i>
<i>Єпископ Віктор Бедь: Архипастирська проповідь в день святих Жінок-мироносиць.....</i>	<i>54</i>
<i>Єпископ Віктор Бедь, за участі громадськості, очолив молебень за перемогу і благополуччя в Україні та літію за полеглими борцями з нацизмом до 81-ї річниці Великої Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.....</i>	<i>56</i>
<i>Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь провів зустріч із представниками духовенства Мукачівського районного благочиння.....</i>	<i>57</i>
<i>Труни з прахом Провідника українських націоналістів Андрія Мельника та його дружини Софії Федак-Мельник урочисто і молитовно зустріли на українському кордоні в Ужгороді.....</i>	<i>57</i>
<i>Ієромонах Нестор Медведчук вийшов з кліру Хустської єпархії Московського патріархату та долучився до Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України.....</i>	<i>58</i>
<i>Єпископ Віктор Бедь: архипастирська проповідь у Неділю всіх святих землі Української</i>	<i>59</i>
<i>36 років Третього відродження Української автокефальної православної церкви: історичний подвиг, духовне пробудження і шлях до помісності</i>	<i>62</i>
<i>Відбувся єпархіальний богословський семінар для духовенства Мукачівсько-Карпатської єпархії ПЦУ.....</i>	<i>67</i>

Політика

<i>Єрмак, який сам ініціював і очолив комітет НААУ, вже консультує військових на фронті.....</i>	<i>69</i>
<i>Віктор Бедь. Закон про криміналізацію антисемітизму в Україні: захист прав чи ризик розколу суспільства?</i>	<i>69</i>
<i>Російський проєкт антиукраїнського мовного закону «Ківалова-Колесніченка» та участь у його просуванні ТУКЗ/КМКС в особі Михайла Товта і Степана Черничка.....</i>	<i>72</i>

Зміст Альманаху

Українське Державотворення

Заява Політичної партії “Народний Рух України” щодо закону про криміналізацію відповідальності за прояви антисемітизму та недопущення вибірковості у застосуванні законодавства.....	74
Віктор Бедь провів зустріч із головою Народного Руху України Андрієм Корнатом: підтримка ЗСУ та захист прав борців за незалежність України.....	76
Відбулося чергове засідання Проводу Закарпатської крайової організації Народного Руху України...	77
Віктор Бедь. Україна між демографічним виживанням і політикою заміщення населення: політико-правовий, соціально-економічний та безпековий аналіз.....	77
Заява політичної партії «Народний Рух України» щодо претензій МЗС Ізраїлю на переховання лідера ОУН Андрія Мельника.....	84
Віктор Бедь. Право України на власну історичну пам'ять: уроки українсько-польського діалогу.....	85

Громадсько-політичне життя

Єпископ Віктор Бедь нагородив Павла Федаку, голову Закарпатської «Просвіти», медаллю «Гетьмана України Павла Скоропадського».....	88
У КаУ ім. Августина Волошина та УУБА урочисто привітали професора Івана Хланту з 85-річчям та удостоїли ордена «Тараса Шевченка».....	88
В Бедевлі презентували книгу Леоніда Хомякова про борця за незалежність України у ХХ столітті Василя Вайнагія «Гийза ніколи не здавався».....	89
Професор Володимир Пасічник відвідав КаУ ім. Августина Волошина та був удостоєний ордена «Князя Костянтина Острозького, Великого Гетьмана Литовського і Українського».....	90
Віктор Бедь. Угорський політичний вплив, етнополітичний сепаратизм на Закарпатті та виклики для української державності: між правами національних меншин, геополітикою Будапешта і захистом єдиної української політичної нації.....	91
Єпископ Віктор Бедь провів зустріч з представниками ГО «Спільнота об'єднаної молоді Закарпаття» та Закарпатського осередку ВГО «Молодий Народний Рух».....	102
Єпископ Віктор Бедь привітав історика-дослідника Олексія Корсуна з 90-річчям від дня народження та удостоїв ювіляра ордена «Августина Волошина».....	102
Відбулося спільне засідання представників борців за незалежність України у ХХ столітті та керівництва Закарпатської крайової організації НРУ з питань вшанування ветеранів національно-визвольної боротьби.....	104
Чи має моральне право українська влада іменем Левка Лук'яненка нагороджувати Леоніда Кучму?.....	105

Історія України

Братство тарасівців: як молодь змінила вектор цілої країни?.....	108
Пам'ять про Голокост як зброя гібридної війни.....	110
Історія української абетки	117
Як Росія переписує українську історію. 7 міфів про "братні народи".....	118
Традиції лісосплаву в українських Карпатах.....	122

Українська хроніка

"Москва – не свій брат". Як українці Полтави і Харкова ставали націоналістами.....	127
Володимир В'ятрович: Росія дискредитує не тільки Бандеру, а й увесь український визвольний рух.....	132
«Мрія»: від тріумфу до трагедії.....	139
Історія і електротехнічні рішення залізниці України	140
До 135-річчя Євгена Коновальця. Кремль ліквідував лідера ОУН, щоб розколоти організацію.....	141

Постаті

Іван Миколайчук – душа українського кіна.....	148
Невідомі герої Закарпаття: Іван Кубинець.....	151
Борис Грінченко: біографія, цікаві факти	152

Україна і світ

[illegible]

Міністр Європи та закордонних справ Франції Жан-Ноель Барро впевнений, що Єврокомісія зробить усе, щоб Україна «мала доступ до необхідних коштів», навіть якщо процедура надання кредиту ЄС не буде розблокована до кінця квітня.

«Я хочу, щоб цей кредит у 90 мільярдів євро був остаточно затверджений, і я переконаний, що це станеться. Питання не в тому, чи це станеться, а коли», — сказав Барро.

На його думку, можливо, цей процес прискориться, якщо в неділю ввечері прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан зазнає поразки на виборах.

«Можливо. Але незалежно від результату, я знаю, що Європейська комісія зробить усе необхідне, щоб, якщо до кінця квітня процедура не буде завершена, Україна мала доступ до необхідних коштів», — пояснив він.

Барро також додав, що Європа продовжить підтримувати український опір, «оскільки сьогодні на фронті вирішується і наша безпека».

«Це фронт, який утримують українці, адже вперше з початку війни армія найманців Путіна зупинена. І з початку року Україна відвоює більше територій, ніж Росія захоплює на українській землі», – деталізував французький міністр.

Натомість, за його словами, РФ, щоб приховати цю військову невдачу, продовжує обстрілювати тиллові міста, житлові райони, енергетичну інфраструктуру «навіть під час великодніх вихідних, вбиваючи жінок, вбиваючи дітей – саме на Великдень, тоді як президент України запропонував перемир'я».

Як повідомлялось, Європейська комісія завершує оцінку фінансової стратегії України та готує пропозицію до імплементаційного рішення Ради ЄС щодо порядку виплат на 2026 рік.

Джерело:ukrinform.ua

ЄС впроваджує нову систему перетину кордону: що важливо знати українцям

У Європі з 10 квітня запрацює автоматизована система реєстрації в'їзду та виїзду (EES) для громадян країн, що не входять до ЄС. Нові правила замінюють ручне штампування паспортів цифровим обліком на кордонах 29 країн.

Про це повідомляє РБК-Україна з посиланням на офіційні ресурси Європейського Союзу та дипломатичну службу ЄС (EEAS).

Як працює система EES

За інформацією EEAS, система EES – це технологічне рішення для контролю кордонів 29 європейських країн. Вона автоматично реєструє кожного мандрівника, який не має громадянства ЄС, Ісландії, Ліхтенштейну, Норвегії чи Швейцарії, при перетині зовнішньої межі зони.

Під час проходження контролю система збирає дані про особу, місце в'їзду та виїзду, а також біометричні показники – відбитки пальців та сканування обличчя.

Ці дані зберігатимуться в єдиній базі, що дозволить відмовитися від ручного проставлення печаток у закордонних паспортах.

Кого стосуються зміни

Нові правила поширюються на іноземців, які подорожують з метою короткострокового перебування – до 90 днів протягом будь-якого 180-денного періоду.

Це стосується як громадян країн із візовим режимом, так і тих, хто користується правом безвізових поїздок.

Запровадження системи має на меті пришвидшити проходження кордону завдяки терміналам самообслуговування.

Крім того, це дозволить ефективніше виявляти осіб, які перевищують термін перебування в Європі або використовують підроблені документи.

Ситуація на кордонах ЄС

Нагадаємо, останнім часом країни Європейського Союзу суттєво посилили заходи безпеки на своїх межах. Зокрема, Польща продовжила тимчасовий прикордонний контроль на межі з Німеччиною та Литвою до жовтня 2026 року. Таке

рішення у Варшаві пояснили загрозою гібридних атак та міграційним тиском з боку режимів Путіна та Лукашенка.

Крім того, Єврокомісія обмежила видачу багаторазових шенгенських віз для громадян РФ. Хоча чинні візи залишаються дійсними, отримати нові мультивізи росіянам стало значно складніше.

Також у ЄС погодили механізм, що дозволяє спростити процедуру призупинення безвізового режиму з третіми країнами. Повідомлялося, що першою країною, до якої можуть застосувати ці обмеження, ризикує стати Грузія.

Джерело: rbc.ua

Фон дер Ляєн вимагатиме від Орбана негайного пояснення спільних з РФ дій на шкоду Україні

У відповідь на оприлюднення нових деталей розмов між главами МЗС Угорщини та Росії, які підтверджують, що угорські вето проти України у ЄС координувалися з Росією, Європейський Союз вимагатиме від уряду Угорщини терміново надати пояснення.

Про це, як передає кореспондентка “Європейської правди” з Брюсселя, заявила головна речниця Європейської комісії Паула Піньо у четвер, 9 квітня.

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн порушить питання координації з Росією антиукраїнських дій Угорщини в ЄС на рівні лідерів держав-членів.

“Викриття у матеріалі журналістського розслідування... підкреслюють тривожну ймовірність координації уряду держави-члена (Угорщини) з Росією, що означає активну роботу проти безпеки та інтересів ЄС і всіх його громадян”, – заявила Піньо.

Вона додала, що “це є вкрай тривожним”.

“Уряд відповідної держави-члена має надати пояснення у терміновому порядку. І президентка (Урсула фон дер Ляєн) також порушить це питання на рівні лідерів”, – повідомила головна речниця Єврокомісії.

Пізніше “Європейській правді” з власних джерел стало відомо, що на цей раз у європейських

інституціях справді дуже роздратовані оприлюдненими фактами прямої співпраці з державою-агресором Росією однієї з держав-членів ЄС у питаннях, які напряму стосуються внутрішньої політики Євросоюзу.

Тому, попри результат парламентських виборів в Угорщині 12 квітня (чи переможе чинний прем’єр Віктор Орбан, чи програє), питання щодо діяльності чинного уряду та фактичного підпорядкування його Москві буде підніматися на найближчій зустрічі лідерів держав ЄС.

Європейський Союз має продемонструвати Угорщині, що така діяльність є абсолютно неприйнятною, повідомили власні джерела “ЄвроПравди”.

Як повідомляла “Європейська правда”, медіапроект Vsquare опублікував нові деталі розмов між главою МЗС Угорщини Петером Сійярто та главою МЗС РФ Сергеем Лавровим, які підтверджують, що угорські вето проти України у ЄС координувалися з Росією.

У попередній частині розслідування йшлося, зокрема, про те, що Сійярто на прохання Лаврова добивався виключення із санкційного списку ЄС родички російського олігарха Алішера Усманова.

Нещодавно злили також деталі розмови прем’єр-міністра Угорщини Віктором Орбаном з очіль-

ником Кремля Володимиром Путіним, яка відбулася восени 2025 року.

У дружніх до України європейських столицях назвали виявлені факти координації між Будапештом та Москвою обурливими і такими, що ставлять під загрозу європейську безпеку.

Джерело:euointegration

Україна та Німеччина домовились про новий пакет допомоги – Мерц

Україна та Німеччина домовились про новий пакет допомоги, повідомив німецький канцлер Фрідріх Мерц.

«Сьогодні ми домовилися про новий пакет підтримки, насамперед

щоб ми працювали далі... Ми маємо забезпечити такі наші спроможності, коли європейці зможуть виробляти тут усе, що критично необхідно для захисту Європи», – додав він.

це стосується ППО, далекобійної зброї та боєприпасів», – сказав він під час спільного брифінгу з українським президентом Володимиром Зеленським.

Він також додав, що Київ та Берлін підписали кілька угод щодо співробітництва.

За його словами, співпраця є корисною не лише для України, а для Німеччини та її безпеки, тому що немає іншої армії в Європі, яка «протягом останніх десятиліть мала такий військовий досвід».

За словами Зеленського, Київ та Берлін вже підписав 10 документів.

«Домовленості про ППО – йдеться про ракети, безумовно це і РАС-2. Щодо систем IRIS-T – дякуємо окремо за цю домовленість. Важливо,

14 квітня президент України Володимир Зеленський прибув до Берліна для зустрічі з канцлером Німеччини Фрідріхом Мерцем та участі в українсько-німецьких міждержавних консультаціях.

Ця зустріч відбувається на тлі того, як ініційовані США мирні переговори між Росією та Україною призупинились через конфлікт на Близькому Сході.

Німеччина стала найбільшим європейським донором України в її боротьбі проти російської агресії, оскільки Сполучені Штати за президентства Дональда Трампа скоротили підтримку, а Київ прагне утримати Берлін на своєму боці.

Джерело: radiosvoboda

Британія оголосила про поставку Україні 120 тисяч дронів до кінця року

Велика Британія оголосила про найбільший за весь час пакет постачання дронів для України, який включає передачу щонайменше 120 тисяч безпілотників цього року.

Джерело: “Європейська правда“, уряд Великої Британії

Деталі: Новий пакет військової допомоги, який є найбільшим для Британії у сфері постачання БпЛА, включатиме тисячі ударних дронів дальнього радіуса дії, розвідувальних безпілотників, дронів для логістичного забезпечення та морських засобів, які вже пройшли бойове випробування на передовій в Україні. Поставки нових БпЛА вже розпочалися цього місяця.

“Це значне посилення перевірених у боях безпілотників надасть українським силам можливос-

ті, необхідні для захисту свого народу та боротьби з російською агресією. Останніми тижнями увага прикута до Близького Сходу – Путін хоче відвернути нашу увагу, але українці продовжують боротися з величезною мужністю, і ніщо не змусить нас відвернутися від них, поки ми не забезпечимо мир”, – заявив міністр оборони Джон Гілі.

Оголошення від Лондона прозвучало тоді, коли британський міністр оборони прямує до Берліна для співголозування на 34-му засіданні Контактної групи з питань оборони України, яка, як очікується, збере 50 країн.

На засіданні Гілі також підтвердить, що Британія надасть Україні сотні тисяч артилерійських снарядів та тисячі ракет ППО цього року.

Як повідомлялося, засідання Контактної групи з питань оборони України (формат “Рамштайн”) пройде у Німеччині 15 квітня. У ньому візьме участь генеральний секретар НАТО Марк Рютте.

Як стало відомо, міністр оборони США Піт Гегсет знову пропустить зустріч Контактної групи з питань оборони України цього тижня.
Джерело:pravda

ЄС пропонує новий оборонний союз із залученням України — комісар з питань оборони Кубілюс

Комісар Європейського Союзу з питань оборони Андрюс Кубілюс запропонував укласти новий міжурядовий європейський договір для формування оборонного союзу та підготовки ЄС до самостійного захисту на тлі того, що США дедалі більше зосереджуються на Індотихоокеанському регіоні. Про це повідомляє Euractiv.

Під час виступу на четвертій конференції Юридичної служби ЄС Кубілюс поставив питання, чи відповідають чинні договори ЄС потребам формування «оборонного союзу» в Європі.

Ініціатива створення спільної оборонної системи раніше була озвучена президенткою Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн на початку її другого мандату. Вона також передбачає збільшення оборонних витрат, нарощування виробничих потужностей та посилення координації між країнами

ЄС. Водночас оборонна політика залишається у сфері національної компетенції держав-членів. Кубілюс поставив під сумнів ефективність чинних правових механізмів ЄС у контексті спільної оборони.

«Чи є існуючі договори та інституції, побудовані на основі цих договорів, радше допомогою чи перешкодою для європейської оборони, щоб вона могла діяти як Європа, а не як сукупність 27 країн?» — заявив він.

Комісар також закликав до створення нового «справжнього європейського оборонного союзу» із залученням Великої Британії, Норвегії та України. Для цього, за його словами, пропонується укласти окремий міжурядовий договір, який може бути побудований за аналогією до Шенгенської угоди.

Джерело:sud.ua

ЗМІ: Франція та Німеччина обговорюють можливість “символічного” членства України в ЄС

Німеччина та Франція пропонують надати Україні «символічні» переваги від часткового вступу в ЄС, проте без можливості голосувати та доступу до спільного бюджету до набуття повноцінного членства.

Про це Financial Times дізналося з документів з пропозиціями двох країн, пише Рубрика.

Видання вказує, що Париж та Берлін відкинули план ЄС, за яким блок хоче відмовитися від «повільного і бюрократичного» вступу України до Євросоюзу. Натомість кожна з двох країн запропонувала свої варіанти вступу.

Німеччина пропонує статус «асоційованого члена» для України. За цим планом, Київ матиме право брати участь у засіданнях європейських міністрів і лідерів держав, проте без права на голосування за рішення блоку та без

«автоматичного» доступу до спільного бюджету ЄС.

У німецькому плані також йдеться, що такий статус для України матиме «символічну силу через назву», а надати його блок зможе рішенням європейських лідерів, щоб уникнути тривалих процедур.

Франція свою версію називає «статусом інтегрованої держави», за яким доступ України до спільної сільськогосподарської політики та європейського фінансування пропонують відкласти до повноцінного вступу в ЄС.

Основна різниця між пропозиціями Парижа та Берліна в тому, коли саме Україна зможе називати себе членом ЄС та отримати право голосу.

Віцепрем'єр України з питань європейської інте-

грації Тарас Качка розповів FT, що Україна контактує з Францією, Німеччиною та іншими стосовно вступу в ЄС, і що «є й інші плани».

Однак ще один український посадовець зазначив, що Київ боїться будь-якого «розмитого» плану часткового вступу України в ЄС, адже громадяни можуть сприйняти це як «погану заміну справжньому вступу».

Про це ж говорив і президент України Володимир Зеленський. За його словами, «нам

не потрібен “ЄС-лайт”. Як і “НАТО-лайт”, якщо чесно».

«Так само, вважаю, Європі та країнам НАТО Україна потрібна як сильний партнер, потрібна наша сильна армія. Нікому не потрібна українська “армія-лайт”, що то буде за захист? Тому я вважаю, що це зацікавленість двостороння», — сказав президент.

Джерело:rubryka.com

FT: темп реформ і різне бачення швидкості вступу посилили напругу між Україною і ЄС

Наполегливі спроби президента Володимира Зеленського домогтися швидкого вступу України до ЄС посилили напруженість у відносинах із європейськими столицями.

Про це, як пише “Європейська правда”, повідомляє видання FT.

Відмова лідерів ЄС прискорити процес вступу України викликала розчарування в Києві, а дедалі більш євроскептична риторика адміністрації Зеленського підриває зусилля з пошуку компромісу, пише видання.

Протягом останніх тижнів Франція та Німеччина запропонували поетапний процес, за яким Україна отримуватиме “символічні” переваги та поступовий доступ до механізмів ЄС в обмін на виконання етапів реформ. За словами офіційних осіб, це означатиме, що до отримання повноправного членства залишиться щонайменше десять років.

Відповідаючи минулого тижня в Києві на запитання журналістів щодо франко-німецької пропозиції, Зеленський закликав ЄС бути справедливим та заявив, що Україні не потрібне символічне членство.

За словами двох українських високопосадовців, Зеленський доручив своїм дипломатам не розглядати і навіть не вступати в жодні дискусії з урядами країн ЄС щодо таких пропозицій, а говорити лише про повне членство в ЄС. “Ми навіть не будемо це обговорювати”, — сказав виданню один з українських посадовців.

Під час неформального саміту на Кіпрі у квітні кілька лідерів ЄС намагалися стримати очіку-

вання українського президента, повідомили дві особи, обізнані з перебігом переговорів. “Йому довелося почути кілька гірких правд. Це буде не так просто, як він думає”, — сказав неназваний посадовець.

Проте Зеленський налаштований відстоювати свою максималістську позицію, кажуть українські високопосадовці. Один із них зазначив: Київ вірить, що ЄС “з часом стане реалістичнішим” і наблизиться до української позиції.

Кілька дипломатів ЄС заявили, що розуміють тиск, під яким перебуває Зеленський після чотирьох років війни, і розуміють його розчарування. Але вони наголошують, що процес розширення має залишатися заснованим на заслугах, і вказують, що з припиненням прямої військової та фінансової підтримки з боку США та відчуттям відсторонення від мирного процесу ЄС зараз є найважливішим партнером України.

“Ми – єдині друзі, які у нього є, тож йому, мабуть, краще тримати язик за зубами”, — сказав неназваний посадовець.

Дипломати та посадовці ЄС заявили, що реформаторські зусилля країни ослабли, особливо у критично важливій сфері верховенства права та антикорупційних заходів. Вони також вказали на прострочені терміни впровадження законодавства, яке б дозволило Києву отримати ширший доступ до ринків енергоносіїв та промислових товарів ЄС.

Київ також чинить опір проханням Брюсселя підвищити податки для бізнесу як умову для виділення частини кредиту в розмірі 90 млрд євро,

аргументуючи це тим, що це стане тягарем для економіки.

“Їхні внутрішні реформи зупинилися. Це погано, і всі це знають”, – сказав неназваний співрозмовник.

Канцлер Німеччини Фрідріх Мерц заявив минулого тижня, що негайне членство України в ЄС

неможливе, але висунув ідею, щоб Києву було запропоновано участь у засіданнях Європейської ради без права голосу, а також участь в окремих форматах з іншими інституціями, такими як Європарламент.

Джерело:euointegration

США – більше не союзник Європи. Як Трамп змінює думку в ЄС та хто втратив віру в Україну

Аналітики найбільшого банку США JPMorgan Chase вважають, що найімовірнішим сценарієм завершення війни в Україні є так званий «фінський сценарій».

У JPMorgan вважають, що війна, ймовірно, завершиться шляхом переговорів, оскільки ситуація на фронті фактично зайшла у позиційний глухий кут.

Аналітики припускають, що за такого сценарію Україна може втратити частину територій, однак збереже суверенітет, власну армію та курс на інтеграцію із Заходом.

У звіті також зазначається, що в межах компромісу Україна може погодитися на нейтральний статус і певні обмеження щодо чисельності армії.

У JPMorgan порівняли можливий розвиток подій із досвідом Фінляндії після війни з СРСР, коли країна втратила частину територій, але зберегла демократію та ринкову економіку.

За оцінками банку, ймовірність «фінського сценарію» становить 50%. Імовірність «грузинського сценарію» аналітики оцінили у 30%, «ізраїльського» – у 10%, а сценаріїв «Південна Корея» та «Білорусь» – по 5%.

Як відомо, 9 травня путін заявив, що, на його думку, війна між РФ та Україною нібито наближається до завершення, однак західні країни, за його словами, не готові це визнати через продовження політики протистояння.

Нагадаємо, під час брифінгу ввечері 9 травня російський диктатор путін заявив про готовність провести зустріч із президентом України Володимиром Зеленським не лише в Москві, а й на території іншої держави. Однак це можливо лише після досягнення конкретних домовленостей. Підпишіться на наш Telegram-канал, щоб відстежувати найцікавіші та ексклюзивні новини «Слово і діло».

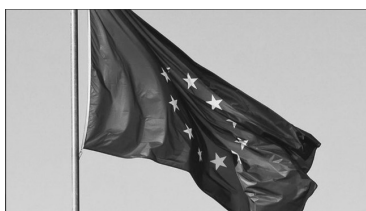
Джерело:slovoidilo.ua

ЄС думає про виключення українських чоловіків призовного віку зі схеми захисту – ЗМІ

Європейський Союз розглядає можливість виключення українських чоловіків призовного віку з розширеної схеми тимчасового захисту, яку запровадили після повномасштабного вторгнення Росії в Україну і яка наразі діє до березня 2027 року.

Джерело: “Європейська правда” з посиланням на Euractiv

Деталі: Така пропозиція з’явилася під час обговорення майбутнього продовження Директиви ЄС про тимчасовий захист (TPD), яка дозволяє українцям жити та працювати по всій Європі, не

звертаючись до національних систем надання притулку.

За даними Euractiv, нині обговорюють варіант продовження тимчасового захисту зі звуженням його сфери застосування шляхом виключення чоловіків призовного віку або осіб, які виїхали з України нелегально.

Зазначається, що будь-яке таке обмеження застосовуватимуть до нових шукачів тимчасового захисту.

Минулого року Єврокомісія закликала європейські столиці підготуватися до поступового при-

пинення дії програми. У 2024 році вона ухвалила рекомендації щодо “скоординованого переходу” до більш стабільних правових статусів, але прогрес поки що нерівномірний.

Деякі національні уряди висловили стурбованість через те, що серед нещодавно прибулих зростає частка “чоловіків призовного віку”. При цьому низка кількох країн стверджують, що цю систему слід переглянути “також в інтересах України” – як для підтримки опору країни російській агресії, так і для майбутньої відбудови.

Міністри з питань міграції розглянуть це питання на засіданні Ради юстиції та внутрішніх справ цього тижня. Будь-які зміни до Директиви має ініціювати Єврокомісія.

Комісія поки що не повідомила, чи офіційно запропонує ще одне продовження дії схеми.

Передісторія:

Станом на березень 2026 року 4,33 мільйона

українців мали тимчасовий статус захисту в ЄС, причому найбільшу кількість прийняли Німеччина (1,27 млн), Польща (961 405 осіб) та Чехія (379 820).

Слід зауважити, що окремі національні уряди вже розпочали розглядати посилення правил для українців щодо отримання тимчасового захисту. Данія, окрім обмежень для чоловіків 23-60 років, розглядає зупинення надання тимчасового захисту на загальних засадах для новоприбулих із 14 регіонів, “які менше постраждали від військових дій”.

Уряд Норвегії запровадив зміни до правил прийому переміщених осіб з України, згідно з якими новоприбулі чоловіки віком від 18 до 60 років більше не отримуватимуть тимчасового колективного захисту.

Джерело: pravda

Подвійні стандарти Ватикану: богословсько-політичний аналіз позиції Римського Папи Лева XIV у контексті двох сучасних війнах

+ Віктор БЕДЬ

єпископ Мукачівський і Карпатський,

керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією

Православної Церкви України

м. Ужгород

6 квітня 2026 р.

Світ — як той, що конфесійно належить до Римсько-Католицької Церкви, так і той, що не пов’язаний із нею, але сприймає Ватикан як впливовий релігійний і міжнародний центр, — традиційно очікує від нього слів, здатних стати моральним орієнтиром у часи глобальних потрясінь. Водночас події весни 2026 року актуалізували дискусію щодо послідовності публічних оцінок Святого Престолу у різних збройних конфліктах. Зокрема, публічні виступи Папи Лева XIV демонструють відмінності у риториці та акцентах залежно від конкретного геополітичного контексту.

З православної точки зору, яка не перебуває у юрисдикційній єдності з Римською Церквою, але визнає значення Ватикану як глобального

релігійно-політичного суб’єкта, така різниця у підходах потребує неупередженого осмислення. У випадку ескалації на Близькому Сході риторика Папи Лева XIV набуває більш прямого й морально-оцінкового характеру, включаючи персоналізовані звернення до політичних лідерів. Натомість щодо російсько-української війни, яка триває з 2014 року і з 2022 року набула характеру повномасштабної міжнародної військової агресії, позиція Святого Престолу зберігає переважно дипломатичну стриманість, акцентуючи на необхідності діалогу, припинення вогню та пошуку миру.

Ця відмінність у підходах породжує низку принципових питань. Чи є така диференціація наслідком зваженої дипломатичної стратегії, спрямованої на збереження можливості посередництва, чи вона відображає проблему вибірковості моральних оцінок у сучасній церковній дипломатії? У цьому контексті постає ширше питання: якою мірою релігійна інституція, що претендує на універсальний моральний авторитет, може дозволити собі різні стандарти публічного осуду агресії без ризику втрати довіри з боку народів,

які страждають від війни?

У цьому дослідженні здійснюється богословсько-політичний аналіз зазначеної проблематики з урахуванням як морально-етичних засад християнського вчення, так і реалій сучасних міжнародних відносин.

Вибірковість риторики: порівняльний аналіз позиції Святого Престолу

Станом на початок квітня 2026 року Папа Лев XIV (Роберт Френсіс Превост), перший в історії понтифік американського походження, продемонстрував два відмінні підходи до оцінки сучасних збройних конфліктів. Щодо війни в Ірані (ескалація з кінця лютого 2026 року) він обрав відкриту, пряму й морально-оцінкову позицію, включаючи персоналізовану критику президента США Дональда Трампа.

Натомість щодо російсько-української війни, яка триває з 2014 року і з 24 лютого 2022 року набула характеру повномасштабної міжнародної військової агресії, риторика Святого Престолу залишається переважно дипломатично стриманою, з акцентом на необхідності діалогу, припинення вогню та пошуку миру. При цьому у публічних заявах відсутні прямі персональні оцінки дій керівництва Російської Федерації, зокрема Володимира Путіна, а також очільника Російської Православної Церкви Кирила Гундяєва, попри їхню ключову роль у формуванні та легітимації відповідної агресивної і окупаційної політики щодо України.

Така різниця у підходах виглядає не випадковою і свідчить не лише про відмінність дипломатичних стилів, але й про вибірковість у застосуванні морально-оцінкових критеріїв. У цьому контексті можна говорити про ситуацію, коли дипломатичні та інституційні пріоритети Святого Престолу — зокрема збереження екуменічного діалогу, фінансової стабільності та статусу міжнародного посередника — впливають на характер і межі публічного осуду агресії залежно від конкретного геополітичного контексту, а також корелюють із внутрішньоцерковними інтересами Ватикану, які не завжди узгоджуються з принципом безумовного свідчення істини.

Гостра моральна критика війни в Ірані та персональний тиск на Дональда Трампа

Війна в Ірані отримала від Папи Лева XIV максимальну пряму публічну оцінку. 31 березня 2026 року в Кастель-Гандольфо понтифік уперше відкрито звернувся до президента США Дональда Трампа, закликавши його шукати «off-ramp» — дипломатичний вихід для припинення бомбардувань і насильства. Сам конфлікт було охарактеризовано як «жахливий» (atrocious).

У Пальмову неділю, 29 березня (за григоріанським календарем, який застосовується Римсько-Католицькою Церквою), Папа використав виразно морально-богословську риторику: «Ісус — Цар Миру, який відкидає війну... Ніхто не може використовувати ім'я Ісуса для виправдання війни. Бог не слухає молитов тих, чиї руки залиті кров'ю».

У цьому випадку йдеться не лише про загальні дипломатичні заклики, а про чітко персоналізовану моральну позицію щодо дій США та їхніх союзників, зокрема Ізраїлю, у контексті воєнних дій проти Ірану. Звернення Папи безпосередньо до президента Дональда Трампа фактично означає покладення політичної відповідальності за ескалацію конфлікту на конкретного суб'єкта прийняття рішень.

Такий підхід відповідає євангельському принципу викриття зла незалежно від особи чи політичної доцільності і демонструє готовність до відкритого морального осуду у ситуації, коли, на думку понтифіка, має місце несправедливе, надмірно жорстоке та руйнівне застосування сили, що створює додаткові ризики для глобальної геополітичної стабільності.

Стримана дипломатія щодо російсько-української війни, Володимира Путіна та Кирила Гундяєва

Російсько-українська війна триває вже понад десятиліття і є актом тривалої агресії проти суверенної держави України. З 2014 року (анексія Криму, гібридна війна на Донбасі) вона у 2022 році переросла у повномасштабне військове вторгнення, що супроводжується масовими воєнними злочинами, депортацією дітей, руйнуванням

міст та критичної інфраструктури, а також масштабною гуманітарною кризою.

Цей конфлікт має не лише регіональний, а й глобальний вимір, супроводжуючись ядерними погрозами, енергетичними потрясіннями та суттєвим ослабленням системи міжнародного права.

Папа Лев XIV регулярно висловлює співчуття жертвам війни, визнає факт «постійних атак» на Україну, закликає до «негайного припинення вогню», «справедливого та тривалого миру» та пропонує Ватикан як майданчик для переговорів. Водночас характер цих заяв залишається переважно дипломатично стриманим і узагальненим.

Показовою є телефонна розмова понтифіка з Володимиром Путіним 4 червня 2025 року, під час якої він закликав Росію «зробити жест миру», однак утримався від прямого визначення Росії як сторони-агресора та від персоналізованої моральної оцінки дій її політичного керівництва.

Не менш показовим є ставлення до Московського Патріарха Кирил Гундяєв — глави Російської Православної Церкви, який публічно підтримує війну, легітимує її як «священну» та надає їй релігійно-ідеологічного обґрунтування. Попри це, Папа у своїх заявах продовжує використовувати коректну і шанобливу лексику, наголошує на «спільних християнських цінностях» та підтримує екуменічний діалог, уникаючи не лише різкої, але й будь-якої чіткої морально-оцінкової характеристики такої позиції.

У підсумку можна констатувати, що у випадку російсько-української війни має місце послідовне уникнення персоналізованого морального осуду ключових суб'єктів агресії — як політичних, так і релігійних. Це проявляється у відмові прямо називати агресора, кваліфікувати його дії в категоріях морального зла та давати моральну оцінку її релігійно-ідеологічному виправданню, яке за своєю суттю є несумісним із християнським ученням, зокрема з боку церковного керівництва Російської Православної Церкви.

У такому вигляді ця позиція демонструє внутрішню суперечливість і дисбаланс у застосуванні морально-оцінкових підходів, оскільки відрізня-

ється від риторики, що використовується щодо інших сучасних конфліктів. Саме ця невідповідність у підходах формує підстави говорити про вибірковий характер публічної позиції Святого Престолу, який у даному випадку проявляється як поєднання моральних декларацій і дипломатичного уникнення їх послідовного застосування, що зумовлено впливом інституційних, дипломатичних та внутрішньоцерковних пріоритетів Ватикану в кожному конкретному випадку.

Подвійність стандартів: моральний компроміс ватиканської дипломатії

Контраст у підходах є принциповим. У випадку Ірану — пряма персоналізована критика, чіткі моральні оцінки та використання виразної богословської риторики. У випадку України — обережні формулювання, відсутність прямих звинувачень президента Росії Володимира Путіна як агресора та уникнення моральної оцінки ролі Московського Патріарха Кирила Гундяєва як релігійного ідеолога війни.

Показовим є і відсутність співмірної за змістом публічної реакції щодо позиції президента США Дональда Трампа у контексті російсько-української війни. Попри попередні заяви про наміри сприяти її припиненню, подальші дії, пов'язані з обмеженням фінансової та військової допомоги Україні, а також фактичним уповільненням переговорних процесів між Вашингтоном, Москвою і Києвом, не отримали від Святого Престолу чіткої морально-політичної оцінки.

Такий дисбаланс у риториці свідчить про різні стандарти публічної оцінки подібних за своєю суттю явищ — збройної агресії та її ідеологічного виправдання. У першому випадку застосовується персоналізований і морально виразний підхід, у другому — переважає дипломатична стриманість, що супроводжується уникненням чітких оцінок ключових суб'єктів відповідальності.

У цьому контексті постає підстава говорити про явище морального компромісу, коли інституційні пріоритети Ватикану — зокрема збереження екуменічного діалогу з Російською Православною Церквою, фінансова стабільність та статус

нейтрального міжнародного посередника — впливають на характер публічної позиції та межі її принциповості.

Водночас така селективність виглядає не стільки як особиста позиція понтифіка, скільки як прояв системної логіки ватиканської дипломатії, у якій баланс між моральним свідченням і політико-дипломатичною доцільністю не завжди зберігається на користь першого.

Фінансово-економічні інтереси як вагомий фактор

Святий Престол значною мірою функціонує за рахунок фінансової підтримки міжнародних донорів. За даними фонду Peter's Pence, істотна частка пожертв традиційно надходить зі Сполучених Штатів Америки, а також із провідних країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини, Італії, Франції та Іспанії, що формує відповідний економічний контекст діяльності Ватикану.

Ескалація конфлікту навколо Ірану має безпосередній вплив на глобальні економічні процеси, передусім через коливання цін на енергоносії, інфляційний тиск та загальну фінансову нестабільність у країнах Заходу. Провідні економіки США та Європейського Союзу, які є ключовими донорами Святого Престолу, об'єктивно зацікавлені у якнайшвидшій деескалації ситуації.

У цьому контексті більш чітка і персоналізована риторика Папи Лева XIV щодо політичного керівництва США, зокрема Дональд Трамп, може розглядатися як така, що корелює із загальним запитом західних суспільств і політичних еліт на припинення ескалації конфлікту, у тому числі шляхом морально-релігійного впливу.

Натомість Україна не є вагомим фінансовим донором Святого Престолу та не має співмірного політичного і державницького впливу порівняно з основними країнами-донорами. Крім того, за своїм релігійним складом Україна у переважній більшості є православною, що також об'єктивно зменшує рівень інституційної зацікавленості Ватикану. У сукупності ці чинники обмежують можливість впливу українського фактору на формування публічної позиції Святого Престолу.

У ситуації російсько-української війни більшу вагу можуть мати ширші інституційні інтереси Ватикану, які виходять за межі суто екуменічного діалогу. Йдеться, зокрема, про збереження стабільних каналів взаємодії з Російською Федерацією та Російською Православною Церквою, потенційні фінансово-економічні зв'язки, а також дипломатичні, інформаційні та інституційні впливи, що формувалися впродовж тривалого часу. У цьому контексті прагнення зберегти статус нейтрального міжнародного посередника поєднується з необхідністю врахування складної системи зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть стримувати більш пряму і персоналізовану оцінку російської агресії.

Богословська та моральна оцінка

З точки зору вчення Ісуса Христа про мир, справедливості, захист слабких і свідчення істини (Мт. 5:9; Мт. 25:31–46), така селективність у моральних оцінках є проблематичною. Євангельське вчення не передбачає поділу гріха на «зручний» і «незручний» — воно вимагає послідовного викриття зла незалежно від особи, статусу чи політичного контексту.

У цьому світлі питання міжнародного права, державного суверенітету України, права народу на життя та територіальну цілісність набувають не лише політичного, а й глибокого морально-богословського значення. Вони стають питанням відповідальності перед правдою, яку Церква покликана свідчити у світі.

Коли Папа Лев XIV застосовує пряму і персоналізовану моральну оцінку щодо Дональда Трампа, це відповідає євангельській логіці відкритого свідчення правди. Водночас відсутність співмірної моральної оцінки дій Володимира Путіна та Кирила Гундяєва, які відіграють ключову роль у розгортанні та ідеологічному обґрунтуванні російсько-української війни, створює враження внутрішньої напруги і непорозуміння між проголошеними принципами і практикою їх застосування.

У такому контексті постає питання про співвідношення між євангельським імперативом правди та інституційно-дипломатичною доцільністю.

Коли остання починає впливати на характер морального свідчення, це може призводити до розмивання чіткості християнської позиції у питаннях добра і зла.

Наслідки для авторитету Церкви

Така подвійність у підходах об'єктивно послаблює сприйняття морального авторитету Римсько-Католицької Церкви серед українського суспільства, а також ширше — серед мільйонів християн у світі, які очікують від понтифіка не лише дипломатичної виваженості, але й чіткого пророчого свідчення правди у критичні моменти історії.

У християнській традиції саме послідовність моральної позиції є однією з основ довіри до Церкви як носія істини. Коли ж у публічній риторичі виникає відчутний дисбаланс між принципами і їх застосуванням, це може породжувати сумніви щодо неупередженості та універсальності проголошуваних моральних критеріїв.

У такій ситуації Церква ризикує сприйматися не як послідовний свідок правди, а як інституція, що змушена адаптувати свої оцінки залежно від зовнішніх обставин та власних інституційних пріоритетів. Це, у свою чергу, впливає на рівень довіри до її морального голосу у глобальному контексті.

Післяслово

Аналіз публічної позиції Папа Лев XIV засвідчує наявність відчутного дисбалансу у застосуванні морально-оцінкових критеріїв щодо сучасних збройних конфліктів. У ситуації, де є можливість для прямої та персоналізованої оцінки, така оцінка звучить чітко і відкрито; натомість у випадку російсько-української війни переважає дипломатична стриманість, що супроводжується уникненням визначення агресора та моральної кваліфікації його дій.

Такий підхід формує враження вибіркової у моральному свідченні та ставить під сумнів універсальність проголошуваних принципів. У богословському вимірі це означає непослідовність та розходження між євангельською вимогою правди і практикою її застосування.

Україна в цьому контексті виступає не як виня-

ток, а як лакмусовий папірець здатності Римсько-Католицької Церкви бути послідовним моральним орієнтиром у світі. Питання не в політичній підтримці, а у здатності називати зло злом незалежно від того, ким і в яких умовах воно чиниться.

Попередні століття боротьби української нації за свою національну і державну незалежність, а особливо досвід новітнього часу — в умовах жорстокої та смертельно небезпечної російсько-української війни (2014–2026 рр.) — переконливо засвідчили: лише власна, національно вкорінена Церква, центр управління якої перебуває в Україні, здатна повною мірою зберігати вірність Істині Христовій, належно здійснювати духовну опіку і захист свого народу та перебувати поруч зі своїми захисниками — Славним українським воїнством.

Цей історичний і сучасний досвід є принциповим і визначальним. Його повинні усвідомлювати українці, роблячи відповідні духовні, світоглядні та національно відповідальні висновки. Водночас союз і взаємодія з іншими Церквами мають важливе значення за умови, що вони не стають на бік агресора та окупанта і не виправдовують зло.

Без власної національної Церкви нація неминуче стає духовно вразливішою, менш захищеною і більш піддатливою до зовнішніх впливів та маніпуляцій.

Разом із тим, Україна має таку Церкву — Помісну Автокефальну Православну Церкву України, з духовним центром управління в місті Києві, древню за своїм духовним походженням від апостольських часів, яка перебуває зі своїм народом, чітко називає ворога ворогом, агресора агресором та здійснює духовну і національну консолідацію українського суспільства, зокрема в умовах російсько-української війни.

Саме в цьому служінні вона послідовно і правдиво свідчить Слово Істини Спасителя — Ісуса Христа — утверджуючи не декларативну, а істинну любов, що поєднує правду, відповідальність і захист життя, ведучи людину до спасіння душі та миру.

У цьому контексті, на тлі виразного прикладу вірності Євангельській істині національно відповідальної та правдивої Православна Церква України своєму українському народові, особливо чітко проявляється негативна тенденція вибіркості у моральних оцінках в умовах регіональних та глобальних воєн з боку інших релігійних інституцій та їхніх духовних центрів управління. Якщо така практика зберігатиметься, зокрема й з боку Римсько-Католицької Церкви, це об'єктивно призводитиме до подальшого послаблення довіри до Ватикану як до одного з провідних моральних авторитетів у світовому просторі та зменшення його впливу у глобальному гуманітарному і духовному вимірі — як у світі загалом, так і в Україні зокрема. Водночас відмова від подвійних підходів і повернення до послідовного застосування євангельських принципів могла б стати підставою для відновлення довіри та посилення морального авторитету Церкви у сучасному світі.

Джерела

У процесі підготовки матеріалу використано та проаналізовано:

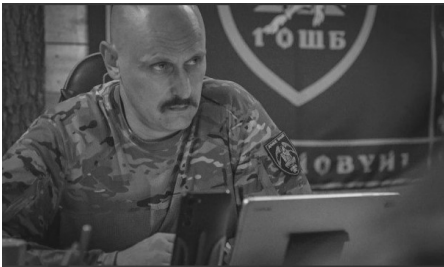
- офіційні комюніке та стенограми виступів Папи Римського, опубліковані на ресурсі Vatican News (зокрема виступи від 29 та 31 березня 2026 року);
- матеріали міжнародних інформаційних агентств Reuters, Associated Press (AP News), а також аналітичні публікації National Catholic Reporter щодо ситуації навколо Ірану та телефонної розмови з Володимир Путін (червень 2025 року);
- офіційний звіт фонду Peter's Pence за 2024–2025 роки, оприлюднений Святим Престолом;
- дані про гуманітарну ситуацію в Україні, викладені у звітах Організація Об'єднаних Націй та Міжнародний кримінальний суд (2022–2026 роки).

Російсько-українська війна

Командир 1-го ОШП озвучив свою версію розколу батальйону “Да Вінчі”: Розійшлися у всьому

Командир 1-го окремого штурмового полку Дмитро Філатов заявив, що батальйон “Вовки Да Вінчі” розді-

лився у 2024 році через різне бачення ведення бойових дій і розвитку підрозділу.

Джерело: командир 1-го окремого штурмового полку Дмитро Філатов на позивний “Перун” в інтерв’ю “Українській правді”

Деталі: За словами командира 1-го окремого штурмового полку Дмитра Філатова, батальйон “Вовки Да Вінчі” розділювався у лютому 2024 року через розбіжності у баченні ведення бойових дій і розвитку підрозділу.

Він зазначив, що частина військових на чолі з Сергієм Філімоновим та Аліною Михайловою висловила недовіру тодішньому командиру Юрію Капустяку. Втім, під час голосування більшість особового складу підтримала Капустяка.

Після цього, за словами Філатова, Філімонов і Михайлова вирішили залишити підрозділ і продовжити службу окремо.

Пряма мова: “Це розділення відбулося через різне бачення мети кожного. Вони переслідували свою мету, ми – свою. У нас розходилося бачення практично у всьому... У веденні бойових дій, у загальній розбудові підрозділів, у цілях цієї розбудови. До речі, розподіл пройшов демократично.”.

Деталі: Сторони домовилися, що їхня частина використовуватиме назву “Вовки Да Вінчі”, тоді як інша повернеться до назви “Перший окремий штурмовий батальйон”.

Він пояснив, що саме цю назву підрозділ використовував ще з 2014 року, коли його формували Дмитро Коцюбайло. За словами Філатова, назва

“Вовки Да Вінчі” з’явилася пізніше – вже під час повномасштабного вторгнення, коли до підрозділу приєднувалися інші формування.

Водночас він додав, що підрозділ намагався отримати назву імені Дмитра Коцюбайла, але це питання, за його словами, наразі не погоджене.

Пряма мова: “Ми подали пакет документів, узгодили це з родиною Дмитра, щоб наш підрозділ отримав назву “імені Дмитра Коцюбайла”. Цей пакет документів лежить на погодженні, але саме через вплив Аліни Михайлової в публічному і в певній мірі в політичному вимірі нам це блокують.

Через те, що ми військові й зараз захищаємо державу, ми це питання не піднімаємо. Але по завершенню війни воно буде стояти гостро, бо це ображає командирів і хлопців, які віддають своє життя. Важливо зберегти пам’ять хлопчини, який був фундаментом і вогнищем для зародження цього підрозділу”.

Деталі: Філатов також додав, що згодом Капустяк звільнився зі служби за сімейними обставинами, після чого командування перейшло до нього.

Крім того, командир 1-го окремого штурмового полку розповів про конфлікт довкола бази підрозділу, де зберігалася трофейна техніка. Він заявив, що частину майна нібито вивезли, після чого його підрозділ зайняв базу. За його словами, особисті речі Коцюбайла передали родині.

Пряма мова: “Ця база була офіційно взята в оренду саме нашим підрозділом (1-м окремим механізованим батальйоном 67-ї бригади – УП). Там зберігався великий об’єм трофейної зброї. Була усна домовленість з Сергієм Філімоновим, що ця база перебуває під їхнім наглядом, а трофейну зброю ми розділимо порівну – щоб кожен міг продовжити воювати.

Але однієї прекрасної ночі, коли база, нагадаю, була під їхнім наглядом – відповідальним за неї

був пан Бугай, звідти вкрали трофейні гармати, БТР і два “Урали”. Одну з цих гармат я особисто трофеїв, БТР був теж захоплений у бою нашою групою. Тобто це були ті трофеї, які здобув наш колектив. Це було зроблено навмисно. І я переконаний, що це все забрав Філімонов та всі інші. Після цієї ситуації ми заїхали туди, виставили всіх за двері і сказали: “Якщо ви так вчиняєте після того, як дали слово, то ми з вами нічого ділити не будемо”. Ми виставили їх за двері. Так, це фактично, був такий силовий захват”.

Що передувало:

7 березня 2023 року на фронті загинув доброволець ДУК “Правий сектор”

Росія почала скорочувати видобуток нафти через удари України — Reuters

Росія змушена буде скорочувати видобуток нафти, оскільки удари України по портах, трубопроводах і нафтопереробних підприємствах суттєво підірвали її експортний потенціал, зменшивши його приблизно на п'яту частину.

Про це повідомляє агентство Reuters із посиланням на поінформовані джерела.

За їхніми даними, така ситуація створює додатковий тиск на глобальні постачання нафти. Це відбувається у період, коли світові ринки вже переживають нестабільність через безпрецедентні перебої, спричинені конфліктом на Близькому Сході.

Упродовж останнього місяця Україна значно посилила удари по об'єктах російської нафтової логістики. Зокрема, під час одних із найбільш масштабних дронів атак за час повномасштабної війни були уражені балтійські порти Усть-Луга і Приморськ.

Як зазначають джерела, наразі не функціонує

Герой України 27-річний Дмитро Коцюбайло, відомий за позивним “Да Вінчі”.

У лютому 2024 року батальйон “Вовки Да Вінчі”, який раніше очолював Дмитро Коцюбайло, приєднався до 59-ої окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка та оголосив про призначення нового командира.

Також Михайлова прокоментувала, що причина переходу — це суто військова справа. Більшість бійців, які воювали з Дмитром Коцюбайлом від початку 2014-го року, за її словами, перейшли до 59-ї бригади.

Джерело: pravda

щонайменше 20% експортних потужностей Росії. Хоча цей показник знизився порівняно з піковими 40% у березні, він усе ще є достатнім, щоб впливати на обсяги видобутку.

Попри те, що Росія залишається третім найбільшим виробником нафти у світі після США та Саудівської Аравії, поточні втрати інфраструктури можуть суттєво змінити ситуацію як для самої країни, так і для глобального енергетичного балансу.

Раніше повідомлялося, що успішні нальоти українських безпілотників на стратегічні порти Усть-Луга та Приморськ завдали нищівного удару по нафтовій логістиці Кремля.

Ми раніше інформували, що російський «тіньовий флот» використовує західні технології, зокрема Starlink, для координації дій і обходу санкцій під час перевезення нафти.

Джерело: tsn.ua

ГУР ударами дронів нейтралізувало останній залізничний пором РФ у Керченській протоці

Головне управління розвідки України ударами безпілотників вивели з ладу російський пором “Славянін”, який обслуговував армію окупантів в окупованому Криму.

Джерело: повідомлення ГУР

Дослівно: “У ніч з 5 на 6 квітня 2026 року майс-

три Департаменту активних дій ГУР МО України ударами БпЛА вивели з ладу “Славянін” — останній залізничний пором окупаційної армії в Керченській протоці, що лишався на плаву”.

Деталі: В ГУР повідомили, що цей пором відіграв важливу роль у забезпеченні російського

військового контингенту в тимчасово окупованому Криму паливно-мастильними матеріалами, озброєнням, військовою технікою та боєприпасами.

Про пошкодження, яких зазнав пором, в ГУР не повідомили.

Передісторія:

У ніч з 13 на 14 березня бійці Головного управ-

ління розвідки завдали ударів по двох військових суднах держави-агресора Росії.

Тоді у відомстві повідомили, що унаслідок операції виведено з ладу ворожий залізничний пором “Славянін” та пошкоджено судно “Авангард”.

Джерело:pravda

Війна без паузи: фронт, удари дронами і ціна для цивільних

Віктор БЕДЬ

«Срібна Земля»

Інформаційно-аналітична редакція стаття

Оперативна ситуація станом на 13 квітня 2026 року

Російсько-українська війна продовжує залишатися одним із ключових факторів глобальної безпеки. Події 13 квітня 2026 року підтверджують очевидне: бойові дії не лише не вщухають, а набувають нових форм інтенсивності — передусім через масоване застосування безпілотних систем, артилерії та комбінованих ударів по території України.

Факти

За офіційними даними Міністерство оборони України:

- лише за попередню добу російські війська втратили близько 960 осіб убитими та пораненими;
- знищено значну кількість техніки, зокрема: понад 1500 безпілотних апаратів (у різних категоріях), 44 артилерійські системи.

Загальні втрати Росії від початку повномасштабного вторгнення вимірюються сотнями тисяч особового складу та десятками тисяч одиниць техніки.

За інформацією Укрінформ:

- на фронті зафіксовано 107 бойових зіткнень за добу;
- ворог застосував:
- понад 7700 ударних дронів,
- більше 1200 артилерійських обстрілів.

Повітряні сили України повідомили:

- у ніч на 13 квітня знешкоджено 87 із 98 ворожих БПЛА;

- частина дронів досягла цілей на дев'яти локаціях.

Аналіз

Ситуація свідчить про кілька ключових тенденцій:

- Масштабна дронова війна

Російська Федерація системно переходить до стратегії виснаження через масовані атаки безпілотниками. Висока кількість запусків — це спроба перевантажити українську систему ППО.

- Відсутність реального перемир'я

Попри формальні заяви чи переговорні сигнали, фактичні бойові дії демонструють протилежне — інтенсивність боїв залишається стабільно високою.

- Війна проти інфраструктури і населення

Атаки дронів спрямовуються не лише на військові цілі, а й на цивільні об'єкти, що свідчить про продовження терористичної тактики ведення війни.

Цивільний вимір війни

Особливо трагічним є те, що війна щоденно забирає життя мирних громадян.

У селищі Великий Бурлук (Харківська область) внаслідок удару російського дрона:

- загинула 74-річна жінка;
- ще троє осіб отримали поранення;
- пошкоджено житлові будинки.

Ці випадки не є поодинокими — вони стали системною реальністю війни, яку веде Росія проти України.

Міжнародний і стратегічний контекст

Аналітичні центри, зокрема Institute for the Study of War, фіксують:

- систематичні порушення будь-яких домовленостей про припинення вогню;

- активні бойові операції по всій лінії фронту;
- відсутність ознак стратегічної деескалації.

Висновки

1. Війна входить у фазу технологічного виснаження, де ключову роль відіграють безпілотики.
2. Росія продовжує тактику терору проти цивільного населення.
3. Інтенсивність бойових дій не знижується, попри будь-які політичні заяви.
4. Україна утримує оборону та демонструє ефективність протиповітряної оборони, але ціна

цього залишається надзвичайно високою.

Джерела (узагальнено)

- Оперативні зведення Міністерство оборони України;
- Повідомлення Укрінформ;
- Дані Повітряних сил ЗСУ;
- Аналітика Institute for the Study of War.

Думка дня

Війна сьогодні — це не лише фронт. Це випробування стійкості нації, сили держави і правди, яку неможливо знищити жодним дроном.

Дрони атакували завод у російському Башкортостані, який виробляє авіапальне

Безпілотики вранці 15 квітня атакували завод у місті Стерлітамак у російському Башкортостані.

Джерело: “Радіо Свобода”, відео в соцмережах
Деталі: Про вибухи та пожежу повідомили очевидці, у соцмережах було опубліковано відео, на яких видно пролітаючі дрони та вибухи.

Голова Башкортостану Радій Хабіров написав, що “кілька безпілотників збито над промисловою зоною Стерлітамака”. За його словами, на територію одного з підприємств впали “уламки”, через що виникло “займання”. Про постраждалих не повідомляється.

Видання ASTRA проаналізувало фото і відео, зняте очевидцями, і дійшло висновку, що був атакований Стерлітамакський нафтохімічний завод, який виробляє авіаційне паливо, а також синтетичні каучуки, фенольні антиоксиданти та різні хімічні добавки і затверджувачі.

“Стерлітамакський нафтохімічний завод” входить до холдингу “Росхім”. Цей завод вже зазнавав атаки українських безпілотників у ніч на 6 січня.

Українське військове керівництво поки що не коментувало цю атаку. Від України до Башкортостану близько 1500 кілометрів.

Джерело: pravda

Україна відкинула пропозицію Росії щодо перемир'я на 9 травня, – ЗМІ

Україна не бачить підстав дотримуватися припинення вогню, запропонованого Росією в період з 8 по 9 травня. Про це пише Kyiv Independent з посиланням на українського високопосадовця.

“Ми просто не бачимо сенсу (робити це) для параду”, – сказав чиновник, який говорив на умовах анонімності, оскільки не мав права коментувати це питання публічно.

Що цьому передувало

Зазначається, що така позиція України з'явилася на тлі заяви президента Володимира Зеленського щодо порушення Росією запропонованого Києвом режиму припинення вогню. За словами президента, Росія не лише продовжила активні бойові дії на фронті, а й завдала далекобійних

ударів. Загалом, за словами президента, Росія здійснила 1820 порушень режиму тиші станом на 10:00 6 травня.

Зеленський заявив, що Росія посилює захист Москви до 9 травня – туди перекидають системи ППО з інших регіонів. Президент України натякнув, що такі переміщення відкривають додаткові можливості для ударів на відстані.

В українському МЗС також заявили, що Росія фактично порушила режим припинення вогню. Там зазначили, що Москва вкотре проігнорувала реалістичний і справедливий заклик до припинення бойових дій.

Джерело: unian.ua

Росіяни вперше атакували Ужгород дронами, у місті пролунали вибухи

У середу, 13 травня, під час масштабної атаки по Україні РФ завдала удару безпілотниками по об'єктах критичної інфраструктури на Закарпатті. Відомо про влучання БпЛА в Ужгороді та Сваляві.

Повітряна тривога на Закарпатті розпочалася о 14:55. Повітряні сили ЗСУ попередили мешканців, що БпЛА на Івано-Франківщині, Тернопільщині, Рівненщині та Житомирщині прямують західним курсом.

О 15:06 депутат Ужгородської міської ради Віталій Глагола повідомив, що один з «шахедів» вибухнув поблизу Сваляви, а інший – пролетів над Міжгірщиною. За його словами, у Сваляві влучили в об'єкт енергетичної інфраструктури.

Згодом про російські безпілотники у повітряному просторі Закарпаття повідомив голова ОВА Мирослав Білецький. Він зазначив, що курс БпЛА – на Мукачево.

О 16:30 в Ужгороді пролунав вибух, передає кореспондент ZAXID.NET.

За інформацією Віталія Глаголи, дрон влучив в будівлю біля заводу «Турбогаз» на околиці міста. Ще один удар зафіксували поруч – в районі мікрорайону Табла.

«Триває наймасованіша атака по Закарпаттю з початку повномасштабного вторгнення. Вибухи пролунали в кількох громадах області. Уся інформація буде згодом», – написав у телеграмі голова Закарпатської ОВА Мирослав Білецький.

За інформацією голови ОВА, під час ворожої атаки на територію області залетіло 11 повітряних цілей (БпЛА типу «Шахед», «Герань»). Є прильоти по об'єктах критичної інфраструктури

в кількох районах.

«Більшість вдалося збити та подавити засобами РЕБ. На жаль, окремі безпілотники досягли цілей. Наслідки ударів не є критичними для функціонування об'єктів життєзабезпечення», – зазначив Мирослав Білецький.

У Закарпатській обласній прокуратурі повідомили, що перше влучання зафіксовано близько 15:00 на території Мукачівського району. До 16.30 год у області зафіксовано чотири прильоти БпЛА типу «Шахед» та «Герань» у межах трьох територіальних громад Закарпатської області.

«За попередньою інформацією унаслідок обстрілів пошкоджено об'єкти критичної інфраструктури та об'єкти нерухомості. Травмованих та загиблих внаслідок цих влучань немає. Правова кваліфікація у кримінальному провадженні за ч.1 ст.438 КК України, тобто йдеться про вчинення воєнного злочину на території Закарпатської області», – зазначили у прокуратурі.

За інформацією мера Ужгорода Богдана Андріїва, зафіксовано влучання в об'єкт критичної інфраструктури. Водночас поліція Закарпаття перевіряє інформацію про недопуск громадян до укриття під час атаки БпЛА в Ужгороді.

Оновлено 14 травня. У Закарпатській ОВА повідомили, що ціллю масованої російської атаки на Закарпаття стала залізниця. 4 безпілотники вразили об'єкти залізничної інфраструктури в Ужгороді, Сваляві та селі Вовчий, що на Мукачівщині. Пожежі на місцях влучань ліквідували.

Джерело:zaxid.net

Росіяни скинули три авіабомби на багатоповерхівки в Дружківці: 5 потерпілих

П'ять мирних мешканців постраждали в результаті удару російських окупаційних військ по Дружківці Донецької області.

Джерело: Донецька обласна прокуратура

Деталі: 1 червня російські війська скинули на Дружківку Донецької області 3 авіабомби «ФАБ

-250» з УМПК. Засоби ураження поцілили по багатоквартирних житлових будинках.

Внаслідок обстрілу отримали тілесні ушкодження п'ятеро цивільних віком від 20 до 68 років. У чотирьох чоловіків та жінки діагностовано мінно-вибухові травми, осколкові поранення, забій і струс головного мозку.

Пошкоджено 5 багатоквартирних будинків.
За процесуального керівництва Краматорської
окружної прокуратури розпочато досудове розс-

лідування у кримінальному провадженні за фак-
том воєнного злочину російських загарбників.
Джерело:pravda

Атака на Крим та підтримка України: головні новини ночі 4 червня 2026 року

За даними очевидців, у районі аеродрому
“Бельбек” пролунало кілька потужних вибухів.
Також повідомлялося про два вибухи на аерод-
ромі “Кача” та щонайменше п’ять вибухів у
Сакському районі. Близько опівночі жителі пові-
домили про потужний вибух поблизу аеродрому
“Саки”.

Один із російських Z-каналів заявив про нібито
атаку реактивних безпілотників. Офіційної інфо-
рмації про наслідки вибухів або можливі пошко-
дження наразі немає.

Міністерство оборони РФ на момент публікації
не коментувало події.

Паливна криза у Криму

Нагадаємо, у Криму фіксується дефіцит пально-
го після ударів Сил оборони України по російсь-

кій логістиці та нафтові інфраструктурі. Російсь-
кі джерела змушені визнавати, що атаки суттєво
ускладнили постачання та роботу паливної сис-
теми на окупованому півострові.

Так, перевезення пального дозволяють переваж-
но лише залізницею і лише в окремих випадках.
Водночас російські власники цистерн відмовля-
ються надавати їх через відсутність страхового
покриття. Крім того, залізничний поромний пірс
заблоковано, а всі три наявні залізничні пороми
виведені з ладу. Новий пором у РФ планують
збудувати не раніше вересня. Також окупанти
стикаються з браком моряків для обслуговуван-
ня поромного сполучення.

Джерело:tsn.ua

Україна розширює вогневий контроль: системні удари по військово-промислому потенціалу Росії

ВІЙНА І ПЕРЕМОГА

УКРАЇНА РОЗШИРЮЄ ВОГНЕВИЙ КОНТ-
РОЛЬ: СИСТЕМНІ УДАРИ ПО ВІЙСЬКОВО-
ПРОМИСЛОВОМУ ПОТЕНЦІАЛУ РОСІЇ

Юліан БЕДЬ

Інформаційна редакція газети «Срібна Земля»
13 червня 2026 року

м. Ужгород

Українські Сили оборони продовжують систем-
не ураження військово-промислового комплек-
су, паливно-енергетичної інфраструктури та ло-
гістичних маршрутів Російської Федерації. Події
11–12 червня 2026 року засвідчили подальше
нарощування можливостей українських далеко-
бійних ударних систем та поступове посилення
вогневого контролю над стратегічними об’єкта-
ми противника.

ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС РФ
ПІД УДАРОМ НПЗ «ТАНЕКО» (м. Нижньо-
камськ, Татарстан)

Ніч на 12 червня 2026 року
▪ Один із найбільших і найсучасніших нафтопе-

реробних заводів Російської Федерації зазнав
удару безпілотників. Зафіксовано пожежі на
установках первинної переробки нафти АВТ-9
та АВТ-8. Підприємство спеціалізується на ви-
робництві бензину, авіаційного пального та ін-
ших світлих нафтопродуктів.

НПЗ «ТАІФ-НК» (м. Нижньокамськ, Татарстан)
Ніч на 12 червня 2026 року

▪ Уражено один із ключових елементів Нижньо-
камського нафтохімічного комплексу. Підпри-
ємство забезпечує сировиною низку суміжних
виробництв нафтохімічної галузі.

«Нижньокамськнафтохім» (м. Нижньокамськ,
Татарстан)

Ніч на 12 червня 2026 року

▪ На території найбільшого нафтохімічного ком-
плексу Росії зафіксовано займання після атаки
ударних безпілотників.

Куйбишевський НПЗ (м. Самара)
Ніч на 12 червня 2026 року

▪ На підприємстві виникли щонайменше два осе-
редки пожежі після чергового ураження україн-

ськими безпілотними системами.

Завод «Тольяттікаучук» (м. Тольятті, Самарська область)

Ніч на 12 червня 2026 року

▪ Стратегічне підприємство з виробництва синтетичного каучуку зазнало удару. Саме ця продукція використовується для виробництва шин та гумотехнічних виробів для цивільної і військової техніки.

Афіпський НПЗ (Краснодарський край)

Ніч на 11 червня 2026 року

▪ Після чергової атаки зафіксовано нові осередки займання. За даними відкритих джерел, це вже сьоме успішне ураження підприємства від початку кампанії далекобійних ударів.

Нафтоперекачувальна станція «Второво» (Володимирська область)

Ніч на 12 червня 2026 року

▪ Повторно атаковано об'єкт компанії «Транснафта», який забезпечує транспортування нафтопродуктів до Московського регіону.

— УДАРИ ПО ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ ВНДІР «Прогрес» (м. Чебоксари, Чуваська Республіка)

Ніч на 12 червня 2026 року

▪ Повторного удару зазнало підприємство, яке працює на потреби російського оборонно-промислового комплексу та виробляє спеціалізоване електронне обладнання.

«Екран-оптичні системи» (м. Новосибірськ)

11–12 червня 2026 року

▪ Масштабна пожежа охопила понад 2800 квадратних метрів території підприємства. Завод спеціалізується на виробництві військової оптики, приладів нічного бачення та компонентів для високоточної зброї.

— ЛОГІСТИЧНА ІЗОЛЯЦІЯ ОКУПОВАНОГО КРИМУ

Чонгарський міст (межа Криму та Херсонщини)

12 червня 2026 року

▪ Супутникові знімки підтвердили суттєві пошкодження та серйозні обмеження руху після попередніх високоточних ударів.

Міст через Північно-Кримський канал (м. Армянськ)

10–11 червня 2026 року

▪ Переправа зазнала руйнувань, що змусило окупаційні сили використовувати тимчасові понтонні рішення.

Скупчення військової техніки та бензовозів (м. Армянськ)

Ніч на 11 червня 2026 року

▪ Українські ударні дрони атакували район накопичення російської логістичної техніки, яка очікувала наведення понтонної переправи.

Міст поблизу Генічеська (Херсонська область)

11–12 червня 2026 року

▪ На супутникових знімках зафіксовано пошкодження транспортної переправи, що ускладнює пересування окупаційних сил.

Переправи в районі населеного пункту Ставки (Херсонська область)

Червень 2026 року

▪ Окремі транспортні маршрути Приазов'я продовжують зазнавати систематичного ураження.

— ЕКОНОМІЧНИЙ ТИСК НА ДЕРЖАВУ-АГРЕСОРА

Травень – червень 2026 року

Видобуток нафти в Російській Федерації продовжує скорочуватися.

У низці російських регіонів фіксуються обмеження продажу пального та дефіцит окремих видів нафтопродуктів.

Лише протягом травня 2026 року було зафіксовано понад 30 атак на об'єкти переробки, зберігання та транспортування нафти.

Систематичне ураження енергетичної інфраструктури дедалі більше впливає на можливості забезпечення російської військової машини.

— ТЕХНОЛОГІЧНА ПЕРЕВАГА УКРАЇНИ

Червень 2026 року

Понад 100 українських компаній отримали доступ до платформи Brave1 Dataroom, що дозволяє використовувати реальні бойові дані для навчання систем штучного інтелекту.

Одночасно триває співпраця України та Франції щодо посилення протиповітряної оборони, закупівлі сучасних радарів та додаткових ракет для комплексів SAMP/T.

Україна дедалі активніше інтегрує штучний ін-

телект, машинне бачення та сучасні безпілотні технології у систему оборони держави.
— ВИСНОВОК

- Події 11–12 червня 2026 року засвідчують подальше розширення можливостей України щодо ураження стратегічно важливих об'єктів держави-агресора на значній відстані від лінії фронту.
- Системні удари по нафтопереробних заводах, оборонних підприємствах, транспортних вузлах та логістичних маршрутах створюють додатковий тиск на російську економіку та систему забезпечення війни.
- Водночас Україна продовжує нарощувати власний технологічний потенціал, розвивати безпілотні системи, штучний інтелект та сучасні засоби протиповітряної оборони, що поступово змінює характер війни на користь української держави.

КОРОТКО

- 11–12 червня 2026 року уражено низку нафтопереробних підприємств РФ у Татарстані, Самарській області та Краснодарському краї.
- Зафіксовано удари по підприємствах оборонно-промислового комплексу Росії у Чувашії та Новосибірську.
- Продовжується системне ураження логістики окупованого Криму та Приазов'я.

У Росії заявляють про удар по Московському нафтопереробному заводу та зростання загрози БПЛА

У РОСІЇ ЗАЯВЛЯЮТЬ ПРО УДАР ПО МОСКОВСЬКОМУ НАФТОПЕРЕРОБНОМУ ЗАВОДУ ТА ЗРОСТАННЯ ЗАГРОЗИ БПЛА

16 червня 2026 року | 11:00

Юліан БЕДЬ

Інформаційна редакція газети “Срібна Земля”
Російські інформаційні ресурси та окремі військові оглядачі повідомляють про ураження Московського нафтопереробного заводу в районі Капотня внаслідок атаки безпілотників.

За наявною інформацією, підприємство є одним із найбільших нафтопереробних комплексів російської столиці та забезпечує значну частину потреб Москви й Московської області у бензині, дизельному паливі та авіаційному гасі.

Водночас російські коментатори визнають, що

- Україна нарощує технологічні можливості у сфері безпілотних систем, штучного інтелекту та протиповітряної оборони.
- Російська військова та паливно-енергетична інфраструктура дедалі більше відчуває наслідки затяжної війни та системних ударів у глибокому тилу.

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

- Матеріал підготовлено на основі аналізу відкритих українських та міжнародних джерел, супутникових знімків, повідомлень Сил оборони України, профільних військово-аналітичних ресурсів, даних OSINT-спільнот, міжнародних енергетичних агентств, а також публікацій провідних українських і зарубіжних засобів масової інформації.
- Окремі дані щодо наслідків уражень та масштабів пошкоджень потребують додаткового незалежного підтвердження. В умовах війни оперативна інформація може уточнюватися та доповнюватися.

Газета «Срібна Земля»

Незалежна національно-патріотична та інформаційна газета Закарпаття

Ужгород • Закарпаття • Україна

ПРАВДА. УКРАЇНА. СВІТ

кількість українських безпілотників, які завдають ударів по військових та промислових об'єктах у глибокому тилу Російської Федерації, продовжує зростати. У самій Росії дедалі частіше лунають заяви про неможливість забезпечити стовідсоткове прикриття території країни засобами протиповітряної оборони.

Окрему увагу російські військові експерти приділяють проблемі захисту логістичних маршрутів, паливної інфраструктури та стратегічних об'єктів від атак ударних дронів. Вони наголошують, що навіть комплексні заходи безпеки не гарантують повного захисту від сучасних безпілотних систем.

Показовими є й оцінки окремих російських коментаторів щодо суспільних настроїв у РФ. У

публічному просторі дедалі частіше звучать застереження про втому населення від зatoryжної війни та можливі внутрішньополітичні наслідки у разі її подальшого продовження.

Зауважимо, що незалежного офіційного підтвердження всіх наведених у російських джерелах даних наразі немає, а інформація потребує додаткової перевірки.

Інформацію підготовлено за матеріалами відкри-

Російська нічна атака на Київ: під ударом Києво-Печерська лавра — світова духовна та культурна святиня

РОСІЙСЬКА НІЧНА АТАКА НА КИЇВ: ПІД УДАРОМ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА — СВІТОВА ДУХОВНА ТА КУЛЬТУРНА СВЯТИНЯ

15 червня 2026 року | 06:00

Київ, Україна

Віктор БЕДЬ

Інформаційна редакція газети «Срібна Земля»
ЧЕРГОВИЙ РОСІЙСЬКИЙ УДАР ПО СТОЛИЦІ

У ніч проти 15 червня 2026 року, орієнтовно між 01:00 та 03:00 годинами, Російська Федерація здійснила чергову масовану атаку безпілотною та ракетами по столиці України.

Під ударом опинилися житлові квартали, об'єкти цивільної інфраструктури та одна з найбільших духовних святинь українського народу — Національний заповідник «Києво-Печерська лавра».

За даними Київської міської влади, станом на ранок:

- постраждали щонайменше 11 осіб;
- 8 осіб госпіталізовано;
- двоє потерпілих перебувають у важкому стані;
- зафіксовано пошкодження у кількох районах столиці.

ПІД ЗАГРОЗОЮ — СЕРЦЕ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ

Найбільший суспільний резонанс викликала пожежа та пошкодження на території Києво-Печерської лаври.

Вогонь спалахнув поблизу Успенського собору — головного храму монастирського комплексу та одного з найважливіших духовних символів

тих російських та міжнародних медіаресурсів, відеоматеріалів моніторингових каналів і аналітичних оглядів.

СРІБНА ЗЕМЛЯ

ПРАВДА • УКРАЇНА • СВІТ

Читайте більше актуальних новин, аналітики та коментарів на інформаційних ресурсах газети «Срібна Земля».

України.

Для ліквідації наслідків атаки були залучені численні підрозділи Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Рятувальники протягом кількох годин боролися з вогнем та запобігали його поширенню на інші історичні споруди.

Опубліковані світлини демонструють масштабну пожежу, густий дим над святинею та роботу пожежно-рятувальних підрозділів.

ОБ'ЄКТ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ

Києво-Печерська лавра є не лише українською православною святинею.

Вона входить до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО та перебуває під особливим міжнародним захистом відповідно до положень Гаазької конвенції про охорону культурних цінностей під час збройних конфліктів.

Успенський собор є символом понад тисячолітньої історії Української Церкви, української державності та національної пам'яті.

Тому будь-яке пошкодження такого об'єкта має значення не лише для України, але й для всієї світової культурної спадщини.

ОСОБЛИВИЙ СИМВОЛІЗМ ПОДІЇ

Особливого символізму цій трагедії додає те, що атака відбулася одразу після відзначення Дня пам'яті Всіх святих землі Української, який Православна Церква України святкувала 14 червня 2026 року.

У цей день українські православні віряни молитовно вшановували сонм українських святих — князів, святителів, преподобних, мучеників і сповідників, які протягом століть своїм життям, жертвністю та вірою утверджували духовні ос-

нови української нації.

У своєму зверненні з нагоди свята єпископ Мукачівський і Карпатський Православної Церкви України Віктор Бедь наголосив:

«Своє служіння всі святі звершували не лише за земного життя і в минулому — вони і нині звершують його. Бо у Бога немає мертвих, у Нього всі живі. Вони моляться за наш український народ і за Україну, бо і для них вона — Батьківщина і рідна свята земля».

ЗЛОЧИН ПРОТИ КУЛЬТУРИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЇ
Війна Росії проти України дедалі очевидніше має не лише військовий, а й цивілізаційний характер.

Під загрозою опиняються не тільки життя мирних громадян, але й духовні, історичні та культурні цінності світового значення.

Міжнародне гуманітарне право прямо забороняє напади на об'єкти культурної та духовної спадщини.

Кожен новий удар по таких пам'ятках посилює відповідальність держави-агресора за злочини

проти культури, історії та людської цивілізації.

Українські правоохоронні органи, органи охорони культурної спадщини та міжнародні структури документують усі факти пошкодження історичних пам'яток для подальшої міжнародно-правової оцінки та притягнення винних до відповідальності.

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

Матеріал підготовлено на основі повідомлень Київської міської військової адміністрації, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національного заповідника «Києво-Печерська лавра», інформації BBC Україна, Radio France Internationale (RFI), відкритих повідомлень українських та міжнародних засобів масової інформації, а також офіційних повідомлень Православної Церкви України станом на 15 червня 2026 року.

СРІБНА ЗЕМЛЯ | sz.uzhgorod.ua

ПРАВДА. УКРАЇНА. СВІТ

м. Ужгород

15 червня 2026 року

Комбінована повітряна війна Російської Федерації проти України: ракетні удари та застосування ударних БПЛА (1 березня – 8 квітня 2026 року)

Віктор БЕДЬ, Юліан БЕДЬ

Науково-дослідний інститут стратегічних

та політико-правових досліджень

Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород

9 березня 2026 р.

У сучасній фазі російсько-української війни повітряний компонент набув системного та стратегічного характеру. Російська Федерація активно застосовує комбіновану тактику, поєднуючи ракетні удари різних типів із масованим використанням ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА).

Період з 1 березня по 8 квітня 2026 року є показовим з огляду на зміну співвідношення засобів ураження, інтенсивності атак та тактики їх застосування.

Загальна характеристика застосування засобів ураження

У зазначений період Російська Федерація здійснила:

– близько 175 ракетних пусків різних типів

– понад 7 200 ударних БПЛА

Ракетне озброєння:

– балістичні ракети: Іскандер-М, С-300/С-400

– крилаті: Х-101, Іскандер-К, Х-59/69

Основні типи БПЛА:

Shahed-136/131, Гербера, Італмас

Динаміка

1–10 березня: поодинокі удари, 149 БПЛА;

11–20 березня: 68 ракет, 133 БПЛА;

21–31 березня: 34 ракети, до 999 БПЛА;

1–8 квітня: 37 ракет, понад 1300 БПЛА.

Висновки

Ракетні удари — хвильові.

БПЛА — основний інструмент війни.

Комбінована тактика — ключова.

Підсумок

Російська Федерація у зазначений період здійс-

нювала проти України комбіновану повітряну війну, у якій спостерігається стратегічне зміщення акценту на масове застосування ударних БПЛА як основного інструменту системного тиску, виснаження протиповітряної оборони та тероризування цивільної інфраструктури.

Водночас ракетне озброєння зберігає роль ключового засобу високоточного ураження та ескалації, застосовуючись переважно у форматі ма-

сованих комбінованих ударів у поєднанні з дронами.

Джерельна база:

Матеріал підготовлено на основі офіційних зведень Повітряних Сил ЗСУ, Генерального штабу ЗСУ, заяв Президента України, а також відкритих аналітичних і інформаційних джерел українських та міжнародних медіа.

Освіта і Наука

Штучний інтелект вперше успішно здав надскладний тест Humanity's Last Exam – що це означає

Науковці прогнозують, що штучний інтелект за рік стане розумнішим за все людство.

Штучний інтелект уперше успішно склав тест Humanity's Last Exam – складний набір запитань, створений як перевірка для найпотужніших сучасних моделей. Цей результат став несподіваним сигналом для експертів, адже тест задумувався як межа, яку системам ШІ буде важко подолати, інформує No worries.

Humanity's Last Exam складається з тисяч завдань експертного рівня з математики, фізики, медицини, права, інженерії та інших дисциплін. Він мав перевіряти не базові знання, а здатність моделі розв'язувати складні задачі, що вимагають глибокого розуміння. Нові системи штучного інтелекту показали результати, які раніше вважалися малоюмовірними. Це викликало нову

хвилю дискусій про темпи розвитку великих мовних моделей і про те, де тепер проходить межа між машинною та людською інтелектуальною перевагою.

Водночас автори наголошують, що успішне проходження тесту не означає, що ШІ став «розумнішим за людину» загалом. Йдеться лише про конкретний формат оцінювання – відповіді на складні питання, а не про повноцінне мислення, свідомість чи універсальне розуміння світу. Попри це результат розглядають як важливий сигнал. Якщо системи вже долають перевірки, спеціально створені як надскладні для машин, розробникам доведеться шукати нові способи оцінювати можливості моделей і визначати їхній реальний рівень.

Джерело: enovosty.com

На глибині під Землею виявлено гігантський резервуар води: він утричі більший за всі океани

Величезний резервуар води було виявлено на глибині 700 кілометрів під поверхнею Землі. Вода міститься всередині мінералу під назвою рингвудит. Обсяг води, прихований у цьому глибокому резервуарі, приблизно втричі перевищує обсяг усіх поверхневих океанів планети разом узятих, згідно з дослідженням, яке вперше з'явилося в журналі Science.

Це відкриття прямо кидає виклик давній теорії про те, що вода на Землю була занесена кометами, пише Indian Defence Review. Натомість воно підтримує іншу ідею: океани поступово просочувалися з надр планети протягом мільйонів років. Дослідження також припускає, що цей глибокий резервуар може виступати в ролі природного буфера, підтримуючи стабільність обсягу поверхневих океанів у геологічних масштабах часу.

Мережа з 2000 сейсмометрів

Дослідницька група під керівництвом геофізика

Стівена Якобсена з Північно-Західного університету використовувала надзвичайно великий масив приладів для виявлення води. Вони розмістили понад 2000 сейсмометрів по всій території США і проаналізували сейсмічні хвилі, викликані більш ніж 500 землетрусами. Якобсен зазначив, що ці хвилі змушують планету «дзвеніти, як дзвін, протягом декількох днів після події».

Коли ці хвилі проходили крізь надра Землі, їхня швидкість змінювалася залежно від того, через який тип гірської породи вони проходили. Коли хвилі рухалися крізь водомістку породу, вони помітно сповільнювалися. Це сповільнення підказало команді Якобсена, що перехідна зона – шар мантії на глибині 700 кілометрів, що розділяє верхню та нижню області мантії, – містить значну кількість води, замкненої всередині рингвудиту.

Якобсен також підтвердив цю знахідку у своїй лабораторії. Він виростив зразки рингвудиту і

піддав їх впливу колосального тиску та температур, що відповідають умовам на глибині 700 кілометрів. Експерименти показали, що мінерал дійсно може утримувати великі обсяги води в таких умовах. На цій глибині тиск і температура якраз підходять для того, щоб “видавлювати” воду з рингвудиту.

Фізичний доказ з алмазу

Сейсмічні дані були не єдиним аргументом. Грем Пірсон, дослідник алмазів і директор Школи навчання та досліджень у галузі розвідки алмазів при Альбертському університеті, надав фізичний доказ з несподіваного джерела: алмазу.

Цей алмаз зародився в перехідній зоні і був винесений на поверхню в результаті виверження вулкана. Усередині нього Пірсон виявив крихтний зразок рингвудиту, що містить воду. Це стало першим прямим фізичним доказом наявності гідратованого, або водомісткого, рингвудиту з глибоких надр Землі. Пірсон є одним із провідних світових вчених у галузі вивчення алмазів і став піонером у методах датування найдрібніших геологічних зразків.

“Після нашого першого звіту про гідратований рингвудит ми знайшли ще один кристал рингвудиту, що також містить воду, тож тепер докази є дуже переконливими”, – заявив Пірсон.

Якобсен описав глибинну породу так, ніби вона потіє. “Це порода з водою вздовж меж між зернами, майже так, ніби вони потіють”, – пояснив він.

Природний буфер для поверхневих океанів

Відкриття змінює уявлення вчених про те, звідки взялася вода на Землі. У старої “кометної” теорії були проблеми: хімічний склад кометної води не повністю збігається з водою в океанах Землі. Глибокий резервуар дає більш правдопо-

дібне пояснення.

“Це вагомий доказ того, що вода на Землі з’явилася зсередини”, – підкреслив Якобсен.

Прихована вода також може слугувати природним буфером для поверхневих океанів. Якобсен припустив, що резервуар міг би допомогти пояснити, чому обсяги океанів залишалися відносно стабільними протягом мільйонів років, запобігаючи різким змінам рівня моря. Він зауважив, що без цього глибокого сховища більша частина цієї води опинилася б на поверхні.

“Ми повинні бути вдячні за цей глибокий резервуар”, – додав Якобсен. “Якби його там не було, вода була б на поверхні Землі, і верхівки гір були б єдиною сушею, що стирчала б назовні”.

Тепло і тектонічні зв’язки

Резервуар знаходиться в перехідній зоні мантиї, розташованій між верхньою і нижньою мантиєю. На цій глибині умови дозволяють воді повільно переміщатися крізь породу. За словами професора Франка Бренкера, геофізика з Франкфуртського університету імені Гете, “ці мінеральні перетворення значно ускладнюють рух гірських порід у мантиї”.

Вода, ув’язнена в рингвудиті, ймовірно, відіграє вирішальну роль у регулюванні тепла та переміщенні матеріалу між мантиєю та поверхнею Землі. Це може впливати на тектонічну активність і стабільність земної кори в геологічних часових масштабах.

Поки що докази наявності вологого рингвудиту отримано на основі вимірювань під територією США. Тепер Якобсен хоче визначити, чи простягається глибокий резервуар води по всій планеті.

Раніше УНІАН повідомляв, що в 1964 році вчені відкрили тварину, яка спить лише наполовину.

Джерело:unian.ua

В Україні набрав чинності стандарт державної мови «Український правопис»

Відповідне рішення ухвалено Національною комісією зі стандартів державної мови 1 березня 2026 року (№ 47), а чинності документ набрав 28 березня 2026 року.

Згідно з чинним законодавством, зокрема Законом України «Про забезпечення функціонуван-

ня української мови як державної», рішення Національної комісії є обов’язковими для виконання на всій території України. Відтак новий стандарт «Український правопис» підлягає застосуванню в усіх сферах суспільного життя, включно з освітнім процесом, науковою діяльністю та

офіційною комунікацією.

Наголошуємо на необхідності врахування положень правопису в діяльності університету. Це передбачає актуалізацію навчально-методичних матеріалів, внутрішньої документації та комунікацій відповідно до затвердженого стандарту.

Магнітна вісь Землі змістилася та рухається у невизначеному напрямку

Оновлена Світова магнітна модель 2025 року, опублікована Національними центрами екологічної інформації (NOAA) та Британською геологічною службою, підтверджує, що полюс дрейфує ближче до Сибіру, пише Daily Galaxy.

Подорож крізь Арктику

Чому магнітне поле змінюється

Уникання помилок у навігації

Чи впливає полюс на звичайний смартфон

Чи буде змінюватися полюс обертання Землі

Полюс зараз офіційно розташований ближче до півночі Росії, ніж до Канади. Світова магнітна модель оновлюється кожні п'ять років, оскільки магнітне поле Землі змінюється непередбачуваним чином. Без регулярних коригувань показання компаса зміщуються, а помилки навігації накопичуються.

Ця модель дозволяє військовим та цивільним літакам, кораблям, підводним човнам та GPS-пристроєм вирівняти їх зі змінним магнітним полем планети. Без регулярних оновлень магнітної моделі помилки навігації непомітно накопичуватимуться. Кілька градусів нескоригованого схилення можуть порушити траєкторії польоту, судноплавні шляхи та військові системи цільового призначення. Саме тому уряди та промисловість ставляться до кожного п'ятирічного оновлення як до критичної події.

Подорож крізь Арктику

На відміну від географічної півночі, яка фіксується віссю Землі, магнітна північ пов'язана з рухом у зовнішньому ядрі планети. Потoki розплавленого заліза та нікелю генерують електричні струми, які створюють магнітне поле. Коли це поле змінюється, магнітний полюс також рухається.

Зсув триває вже понад 190 років. Полюс змістився на понад 2200 кілометрів від свого початко-

вого положення у високих горах Канадської Арктики. При цьому у 1990-х роках переміщення прискорилося та рухалося зі швидкістю до 60 кілометрів на рік. Хоча нещодавно рух полюсу сповільнився приблизно до 35 кілометрів на рік.

<https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/2026/rishennja-komisiji/01-03/sdm-ukrayinskii-pravopis-vidannia.pdf>

Чому магнітне поле змінюється

Незважаючи на стабільне просування полюса до Росії, експерти не бачать жодних ознак неминучого геомагнітного розвороту. Такі перевороти, коли північ і південь міняються місцями, відбувалися приблизно кожні кілька сотень тисяч років. Поточні тенденції не вказують на те, що це станеться найближчим часом.

Натомість, магнітне поле продовжує змінювати свою силу та напрямок через динаміку ядра, сонячну активність та інші фактори. Поле не руйнується і не змінює свою спрямованість. Воно просто розвивається таким чином, що вимагає регулярних спостережень та моделювання.

Уникання помилок у навігації

Цього року NOAA та BGS випустили дві версії замість однієї. Стандарт WMM2025 забезпечує основу для більшості глобальних навігаційних систем. Перша в історії версія з високою роздільною здатністю, WMMHR2025, значно покращує просторову деталізацію з 3300 кілометрів на екваторі приблизно до 300 кілометрів.

Ця вища роздільна здатність означає кращу точність напрямку для систем, що працюють у чутливих середовищах. NOAA заохочує користувачів переходити на продукт високої роздільної здатності. Для полярних операцій та арктичних авіаційних маршрутів ця додаткова точність може мати практичне значення.

Оновлення також переглядає розташування зон магнітного затемнення. Це полярні регіони, де показання компаса стають ненадійними через магнітні перешкоди. Зі зміщенням магнітного

Оновлення також переглядає розташування зон магнітного затемнення. Це полярні регіони, де показання компаса стають ненадійними через магнітні перешкоди. Зі зміщенням магнітного

Оновлення також переглядає розташування зон магнітного затемнення. Це полярні регіони, де показання компаса стають ненадійними через магнітні перешкоди. Зі зміщенням магнітного

полюса в бік Сибіру змінюються і межі цих зон, що впливає як на військове планування, так і на наукові експедиції.

Чи впливає полюс на звичайний смартфон

Виробники смартфонів вбудовують магнітні корекції в картографічні програми та інструменти компаса на споживчих пристроях. Щоразу, коли телефон вказує на північ, він використовує дані, отримані зі Світової магнітної моделі. Те саме стосується супутників GPS, які враховують магнітне схилення під час обчислення положення.

Комерційна авіація особливо залежить від точності поблизу полюсів. Рейси, що перетинають арктичні маршрути, не можуть покладатися лише на GPS; магнітні орієнтири забезпечують критично важливу резервну копію. Військово-

морські судна та підводні човни, які працюють в середовищах, де GPS може бути недоступним, також залежать від актуальних магнітних даних.

Чи буде змінюватися полюс обертання Землі

Нагадаємо, що полюс обертання Землі може зміститися на 27 метрів упродовж 200 років – від 1900 до 2100 року. Основна причина цього – танення льодовиків.

Полюс обертання – це точка, де вісь обертання Землі перетинає її поверхню. Через зміни розподілу маси на планеті ця точка поступово зміщується. Масштабне танення льодовиків має глобальний ефект – Антарктида втрачає близько 150 млрд тонн льоду щороку, Гренландія – приблизно 270 млрд тонн.

Джерело:unian.ua

Всесвіт розширюється швидше, ніж очікували: вчені шукають пояснення

Міжнародна група астрономів провела одні з найточніших на сьогодні вимірювань швидкості розширення Всесвіту — і отримані результати лише посилили загадку.

кість розширення сьогодні.

За теорією, ці два підходи мають давати однаковий результат. Однак на практиці цього не відбувається.

Згідно з дослідженням, опублікованим у журналі *Astronomy & Astrophysics*, Всесвіт розширюється зі швидкістю приблизно 73,5 кілометра за секунду на мегапарсек (один мегапарсек дорівнює 3,26 мільйона світлових років).

Це значно швидше, ніж передбачають сучасні космологічні моделі.

Вчені зазначають, що таке розходження може свідчити про серйозні прогалини у розумінні будови Всесвіту.

«Наші результати посилюють аргументи на користь нової фізики або потреби глибшого перегляду раннього Всесвіту», — йдеться у дослідженні.

У чому проблема

Традиційно швидкість розширення Всесвіту вимірюють двома способами.

Перший — через спостереження за близькими зорями та галактиками, визначаючи, як швидко вони віддаляються від Землі.

Другий — через аналіз раннього Всесвіту, що дозволяє спрогнозувати, якою має бути швид-

Моделі раннього Всесвіту дають показник близько 67–68 км/с/Мпк, тоді як спостереження за ближніми об'єктами — близько 73 км/с/Мпк.

Це розходження отримало назву «напруження Габбла» і вже багато років залишається однією з головних проблем сучасної космології.

Що показало нове дослідження

Щоб перевірити точність результатів, вчені об'єднали кілька методів вимірювання у так звану «локальну мережу відстаней».

Вони використали спостереження за червоними гігантами, надновими та різними типами галактик.

Отриманий результат — 73,5 км/с/Мпк — залишився стабільним навіть після виключення окремих методів, що зменшує ймовірність помилки.

«Ця робота фактично виключає пояснення розбіжностей через одну помилку у вимірюваннях», — наголошують автори.

Що це означає

Дослідники вважають, що проблема може бути глибшою, ніж здавалося раніше.

Можливо, сучасні моделі не повністю враховують вплив темної енергії, нових частинок або змін у гравітації.

«Розбіжність може свідчити про відсутність ключового компонента у нашій моделі Всесвіту», — зазначають вчені.

У майбутньому нові обсерваторії мають дати ще точніші дані, які допоможуть або пояснити це явище, або підтвердити необхідність перегляду фундаментальних теорій.

Що таке темна енергія

Темна енергія — це гіпотетична сила, яка пояснює прискорене розширення Всесвіту.

1998 року спостереження наднових показали, що Всесвіт не сповільнює розширення під дією гравітації, як вважалося раніше, а навпаки — прискорюється.

Освіта б'є по гаманцю: найдорожчі університети та спеціальності в Україні

Вартість навчання в університетах України зросла на 60% за чотири роки. Найбільш різке підвищення цін відбулося саме за останній рік. Найбільше платять за вищу освіту студенти не лише в Києві, а й у західних областях.

Про це повідомляють Новини.LIVE з посиланням на портал Education.

На які спеціальності найбільше виросла ціна
Середня річна вартість навчання в українських закладах вищої освіти у 2025 році склала 30 798 грн. Тоді як у 2024-му вона була більш як на 5 000 грн нижчою — 25 347 грн. Загалом за чотири роки освіта в Україні подорожчала на 60%.

Найбільше з 2022 по 2025 рік ціна зросла на такі спеціальності:

- +93% — Міжнародні відносини;
- +91% — Прикладна математика;
- +88% — Географія та регіональні студії;
- +87% — Маркетинг;
- +84% — Правоохоронна діяльність;
- +82% — Облік і оподаткування;
- +82% — Фінанси, банківська справа, страхування й фондовий ринок;
- +79% — Міжнародне право;
- +79% — Залізничний транспорт;
- +77% — Громадське здоров'я.

Де в Україні найдорожча та найдешевша освіта

Причина цього явища досі залишається невідомою.

Чим це може завершитися

Попри те, що Всесвіт виник у результаті Великого вибуху, деякі теорії припускають, що в майбутньому він може почати стискатися.

Йдеться про сценарій так званого «Великого стискання», коли гравітація зрештою перемаже темну енергію.

У такому випадку галактики і зорі почнуть зливатися, температура у Всесвіті різко зросте, а вся матерія може перетворитися на єдину надщільну і розпечену структуру.

Втім, поки що це лише теоретичні припущення — і нові дані про розширення Всесвіту лише додають запитань, а не відповідей.

Джерело:tsn.ua

Найвищі ціни на вищу освіту спостерігаються не лише в Києві, а й у західних областях. Експерти пов'язують таку тенденцію зі зростанням попиту на навчання в безпечніших регіонах.

Найдорожче навчання у 2025 році було в таких областях:

- Чернівецька — 37 800 грн/рік;
- Львівська — 37 480 грн;
- Київська — 37 308 грн;
- Івано-Франківська — 35 828 грн;
- Закарпатська — 34 504 грн.

Найнижчі ціни в університетах:

- Херсонщини — 22 315 грн/рік;
- Миколаївщини — 22 640 грн;
- Запоріжжя — 22 780 грн;
- Полтавщини — 23 506 грн;
- Сумщини — 24 124 грн.

На які спеціальності найвищі ціни
Фахівці визначили 10 найдорожчих освітніх напрямків.

Попри високу вартість навчання, щороку на ці спеціальності спостерігається високий конкурс:

Середня вартість вищої освіти 2025 за регіонами Education

- Стоматологія — 53 280 грн;
- Медицина — 51 412 грн;
- Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво — 48 788 грн;
- Міжнародні відносини — 48 079 грн;
- Педіатрія — 47 752 грн;
- Медична психологія — 46 028 грн;
- Міжнародне право — 42 704 грн;
- Музичне мистецтво — 42 353 грн;
- Інформаційні системи та технології — 40 817 грн;
- Інженерія програмного забезпечення — 40 687 грн.

Найдешевше коштують освітні напрями, які держава вважає критично важливими для економіки й відбудови. Зокрема це:

- Залізничний транспорт — 19 803 грн;
- Тваринництво — 19 814 грн;
- Машинобудування — 20 649 грн;
- Організація соціокультурної діяльності — 21 120 грн;
- Водні біоресурси та аквакультура — 21 187 грн;
- Електрична інженерія — 21 391 грн;
- Садово-паркове господарство — 21 399 грн;
- Металургія — 21 408 грн;
- Агроінженерія — 21 730 грн;
- Енерговиробництво — 21 758 грн.

Найдорожчі та найдешевші університети

Найвищі суми традиційно фіксуються у приватних закладах вищої освіти, де річна оплата стартує приблизно від 100 тисяч гривень і може сягати значно вищих показників.

Зокрема, в American University Kyiv у 2025 році середня вартість навчання становила 323 999

грн, у Sigmund Freud University Ukraine — 315 000 грн, тоді як в Українському католицькому університеті — близько 147 000 грн на рік.

Найдорожчі й найдешевші заклади вищої освіти 2025 року

Education.ua

10 найдорожчих університетів

ВНЗ «Американ Юніверсіті Київ»	323 999 грн
Зігмунд Фрейд Університет Україна	315 000 грн
Український католицький університет	147 000 грн
Одеський технологічний університет «ЦІАГ»	137 000 грн
IT Step Університет	119 857 грн
Київська школа економіки	117 212 грн
Дніпровський технологічний університет ШАГ	110 000 грн
Харківський технологічний університет «IT STEP»	100 250 грн
Neovarsity, університет сучасних технологій	100 000 грн
Харківська школа архітектури	100 000 грн

10 найдешевших університетів

Таврійський християнський інститут	11 750 грн
Волинська православна богословська академія	15 000 грн
Бердянський державний педагогічний університет	15 177 грн
Бердянський університет менеджменту і бізнесу	15 500 грн
ЗУІ м. Ференца Ракоці ІІ	16 847 грн
МГТУ «Байт-Ханс»	17 000 грн
Центральноукраїнський інститут МАУП	17 535 грн
Херсонський ННІ НУК ім. адмірала Макарова	17 550 грн
ХНТУ імені В. Г. Сосуроді	17 612 грн
ГНТУ імені В. Г. Корольовича	17 710 грн

Середня вартість навчання за конкурсними пропозиціями на основі ГЗСО

Водночас найбільш доступні ціни у педагогічних і духовних навчальних закладах. Саме в цій категорії зафіксовано найнижчу вартість освіти у 2025 році.

Так, у Таврійському християнському інституті річне навчання в середньому обходилося студентам у 11 750 грн, у Волинській православній богословській академії — 15 000 грн, а в Бердянському державному педагогічному університеті — 15 177 грн.

Раніше Новини.LIVE розповідали, що при виїзді за кордон в українців не прийматимуть деякі паспорти. Це стосується як дорослих, так і студентів та дітей молодшого віку. В тому числі тих, які живуть чи навчаються в інших країнах.

Також Новини.LIVE писали, де можна жити й працювати чи навіть навчатися віддалено за кордоном. У п'яти містах Західної півкулі найкращі умови для цифрових кочівників. Експерти оцінювали вартість життя, якість інтернет-з'єднання, рівень безпеки та наявність міської інфраструктури.

Джерело: novyny.live

Ліцеї в Україні працюватимуть за оновленими правилами. Що зміниться з 1 вересня

Ліцеї в Україні працюватимуть за оновленими правилами: з чітким академічним спрямуванням, кількома профілями навчання та оновленими підходами до організації освітнього процесу. Про це повідомляє Міністерство освіти і науки України.

Зазначається, що відповідні зміни закріплено в оновленому Положенні про ліцей, яке ухвалив

уряд. Це рішення є частиною переходу на трирічну профільну середню освіту в межах реформи «Нова українська школа» і має адаптувати роботу ліцеїв до нової моделі навчання.

«Упровадження змін буде поетапним: з 1 вересня 2026 року – для 150 пілотних ліцеїв, а з 1 вересня 2027 року – для всіх академічних ліцеїв», – наголосили в МОН.

У міністерстві додали, що це оновлене Положення визначає ліцей як заклад суто академічного спрямування, але при цьому початкова та базова ланки можуть функціонувати лише як виняток – за рішенням засновника.

«Обов'язковою є наявність щонайменше трьох профілів, які охоплюють поглиблене вивчення предметів або профільних курсів у межах однієї чи кількох освітніх галузей. Профілі належать до таких кластерів: природничо-математичного (STEM), мовно-літературного, соціально-гуманітарного», – поінформували у МОН.

При цьому, якщо ліцей є єдиним у громаді, то у ньому має бути забезпечено щонайменше по одному профілю з кожного кластеру.

Учні зможуть обирати профіль і формувати індивідуальну освітню траєкторію через вибіркові компоненти.

«Також передбачено прозору процедуру зміни профілю – за заявою та з обов'язковим консультуванням. Ліцеї зможуть створювати змінні та міжкласні групи, завдяки яким можна буде впроваджувати поглиблене вивчення предметів, проєктне навчання тощо», – зазначається у повідомленні.

У МОН заявили, що для оцінювання ліцей може обрати одну з трьох шкал: («зараховано / не зараховано»), рівневу (чотири рівні: П/С/Д/В), ба-

льну (12-бальну шкалу).

«Якщо ліцей запроваджує власну шкалу – зобов'язаний визначити правила переведення до шкали, встановленої законодавством», – пояснили в установі.

У міністерстві звернули увагу на те, що конкурс на вступ до 10 класу проводять лише тоді, коли кількість заяв перевищує кількість місць.

«Положення про конкурс ліцей розробляє самостійно і має опублікувати його на сайті не пізніше, ніж за 3 місяці до початку набору. Те саме стосується розміщення навчальних планів та освітніх програм закладу», – заявили у МОН.

При цьому, з урахуванням безпекових умов було розширено можливості організації навчання.

«Формат освітнього процесу визначатимуть залежно від ситуації та наявності укриттів, а структура навчального дня може змінюватися відповідно до безпекової ситуації в регіоні», – зазначається у повідомленні.

Серед іншого, у структурі ліцею може бути створено осередок для викладання предмета «Захист України». Окремо було закріплено можливість співпраці ліцеїв із університетами, іншими освітніми установами та партнерами для розширення освітніх можливостей учнів.

Джерело:volynnews

Професор єпископ Віктор Бедь зустрівся з професором Володимиром Ортинським, головою Вченої ради Національного університету «Львівська політехніка»

24 квітня 2026 року у місті Львові Віктор Бедь — доктор богословських наук, доктор юридичних наук, професор, президент Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської академії та

Міжнародної академії богословських наук, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України — провів робочу зустріч із Володимиром Ортинським, доктором юридичних наук, професором, головою Вченої ради, директором Інституту права, психології та інновацій-

ної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

У ході зустрічі сторони обговорили питання розвитку освітньої та наукової співпраці між Інститутом права, психології та інноваційної освіти Національ-

ного університету «Львівська політехніка» та Карпатським університетом імені Августина Волошина та Ужгородською українською богословською академією за спорідненими спеціальностями та освітніми програмами. Участь у зустрічі також взяв Віталій Ковальчук — доктор юридичних наук, професор, завідувач

кафедри теорії права та конституціоналізму Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Професор єпископ Віктор Бедь взяв участь у VI Міжнародній науково-практичній конференції «Незалежність України: права людини та національна безпека»

24 квітня 2026 року на базі Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» відбулася VI Міжнародна науково-практична конференція «Незалежність України: права людини та національна безпека».

Програмний комітет конференції очолили: Володимир Ортинський, доктор юридичних наук, професор, директор Інституту права, психології та інноваційної освіти, голова Вченої ради університету (голова), та Віталій Ковальчук, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії права та конституціоналізму (заступник голови).

Організаційний комітет конференції очолили: Віталій Ковальчук (голова) та Лілія Ярмола, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму (заступник голови, модератор пленарного засідання).

Конференція працювала у форматі пленарного та трьох секційних засідань:

- «Конституціоналізм в умовах війни в Україні: питання цінностей, права та ідентичності»;
- «Правові механізми забезпечення прав людини та громадянина в умовах війни в Україні та в

Зустріч відбулася у конструктивній та доброзичливій атмосфері, що сприяє подальшому розвитку міжінституційної співпраці.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

повоєнний період»;

– «Забезпечення прав людини і національної безпеки як основа незалежності та державного суверенітету України».

Участь у конференції взяли науковці з України, Литовської Республіки та Респуб-

ліки Польщі.

У роботі конференції також взяв участь Віктор Бедь — доктор богословських наук, доктор юридичних наук, професор, президент Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської академії та Міжнародної академії богословських наук, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України.

Під час пленарного засідання професор єпископ Віктор Бедь виступив із доповіддю на тему:

«Криміналізація проявів антисемітизму в Україні: конституційно-правові колізії, проблеми правової визначеності та виклики правозастосовної практики».

За результатами конференції було ухвалено відповідні науково-практичні рекомендації за темами виступів, а також заплановано видання збірника виголошених наукових доповідей.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

У Карпатському університеті імені Августина Волошина відбулося засідання Вченої ради

23 квітня 2026 року в малій актовій залі Карпатського університету імені Августина Волошина відбулося чергове засідання Вченої ради під головуванням ректора, професора Марини Дуб.

У межах підготовки до вступної кампанії 2026

року члени Вченої ради затвердили Правила прийому до Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородського гуманітарно-економічного коледжу. Основну доповідь із цього питання представила відповідальний

секретар приймальної комісії, професор Тетяна Горват.

Значну увагу було приділено навчально-методичній роботі. Зокрема, Вчена рада схвалила оновлені методичні рекомендації щодо виконання та оформлення рефератів, курсових і випускних кваліфікаційних робіт.

У контексті підготовки до атестації здобувачів освіти Вчена рада затвердила склад та голів експертних комісій для всіх освітніх рівнів. Про готовність до проведення атестації доповіли завідувачі кафедр, серед яких професори Ми-

хайло Басараб, Лариса Лугош, Олексій Пайда та Марина Дуб. Окрему увагу учасники засідання приділили науковій діяльності університету. Зокрема, було обговорено організаційні аспекти проведення науково-практичної конференції «Актуальні питання освіти та

науки в умовах сучасних трансформацій», яка запланована на 28–29 травня 2026 року.

Наприкінці засідання члени Вченої ради розглянули поточні питання життєдіяльності університету в межах розділу «Різне».

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

Підписано договір про співпрацю між Карпатським університетом імені Августина Волошина та Закарпатським обласним управлінням Державного ощадного банку

28 квітня 2026 року уповноваженими представниками Карпатського університету імені Августина Волошина та Закарпатського обласного управління Державного ощадного банку України було підписано договір про співпрацю.

Участь у зустрічі та підписанні документа взяли: Віктор Бедь, єпископ, професор, президент Карпатського університету імені Августина Волошина; проректор з економічних питань, професор Лариса Лугош; Марина Бенца — заступник начальника Закарпатського обласного управління з роздрібного бізнесу; Наталія Ганічка — ре-

гіональний менеджер із зарплатних проєктів відділу по роботі з партнерами Закарпатського обласного управління Ощадбанку.

Згідно з підписаним договором сторони домовилися об'єднати зусилля та спільно діяти в межах освітньої та науково-дослідної діяльності, навчальної й профорієнтаційної роботи зі студентами університету з метою підтримки студентської молоді, сприяння її всебічному розвитку, формування професійних і практичних компетентностей у сфері банківської справи.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

Вчені зробили заяву щодо танення антарктичного льоду

Вчені попередили про нову загрозу для крижаних шельфів.

Антарктика може втрачати лід не лише через потепління повітря, а й через процеси в океані. Нове дослідження свідчить, що теплі глибинні води поступово наближаються до крижаних шельфів континенту, повідомляє ТСН.ua.

Йдеться про так звану приполярну глибинну воду — відносно теплий океанічний потік, який зазвичай утримується далеко від льодовикових

покривів на глибині близько 500 метрів. За словами науковців, сильні вітри в Південному океані дедалі більше виштовхують ці води ближче до поверхні.

Хоча температура такої води становить лише близько 2°C, цього достатньо, щоб послаблювати антарктичні шельфові льодовики. Саме вони стримують внутрішні льодовикові щити та льодовики Антарктиди, які містять величезні обсяги прісної води.

Професорка Сара Пуркі з Інституту океанографії Скріппса пояснила, що раніше льодові щити були захищені шаром холодної води, який не давав їм танути. «Тепер здається, що циркуляція в океані змінилася, і це майже так, ніби хтось відкрив кран із гарячою водою, а вода у ванні стає теплішою», — сказала вона.

Щоб підтвердити цей процес, дослідники об'єднали дані корабельних спостережень із показниками плавучих зондів Argo, які постійно збирають інформацію у верхніх шарах океану. Так їм вдалося створити детальний масив щомісячних спостережень за понад чотири десятиліття.

Джерело: enovosty.com

Гігантська нова карта космосу може змінити все, що ми знали про Всесвіт

Потужний інструмент із п'ятьма тисячами “волоконних очей” створив одну з найдетальніших карт космосу в історії — і тим самим змусив учених по-новому поглянути на устрій Всесвіту.

Йдеться про спектроскопічний прилад темної енергії DESI, встановлений на телескопі Mayall в Національній обсерваторії Кітт-Пік в Аризоні (США).

За допомогою цього інструмента астрономам вдалося зафіксувати понад 47 мільйонів галактик і квазарів, а також більш як 20 мільйонів зірок. Це більш ніж у шість разів перевищує обсяг усіх попередніх космічних спостережень разом узятих.

Нова мапа охоплює простір на відстані до 11 мільярдів світлових років.

За словами дослідниці астрономії Луз Анхелі Гарсії з університету ECCI в Колумбії, вік Всесвіту становить приблизно 13,7 мільярда років, тож інструмент фактично зазирає в епохи, близькі до його народження.

Це дає вченим новий рівень розуміння того, як влаштовані галактики та як вони формуються.

Як вчені “читають” космос

Протягом п'яти років DESI сканував майже третину неба. За одну ніч система аналізувала понад 100 тисяч галактик.

Технологія базується на системі оптоволоконних датчиків, які одночасно “зчитують” спектр світла тисяч об'єктів.

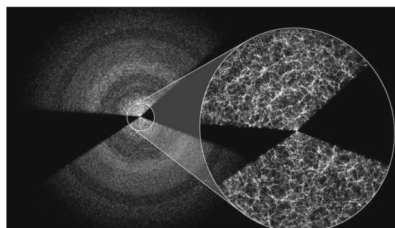
За цими спектрами науковці визначають, наскільки Всесвіт розширився за час, поки світло летіло до Землі. У результаті карта перетворюється не просто на зображення, а на своєрідну хро-

ніку космічної еволюції.

Але найважливіше полягає не лише в масштабі спостережень.

DESI дає новий ключ до однієї з найбільших загадок сучасної фізики — темної енергії, яка становить близько 70% Всесвіту та відповідає за його прискорене розширення.

Знання вчених про темну енергію досі залишаються вкрай обмеженими.

Довгий час вважалося, що темна енергія поводить себе як так звана “космологічна стала” — поняття, яке Альберт Ейнштейн свого часу ввів у загальну теорію відносності. Вона мала пояснити, чому Всесвіт

розширюється стабільно й рівномірно.

Однак нові спостереження DESI ставлять цю модель під сумнів.

Всесвіт, що не стоїть на місці

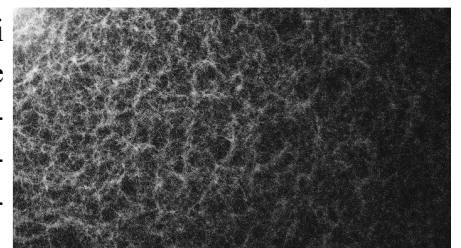
Дані свідчать: темна енергія може бути не сталою, а динамічною, такою, що змінюється з часом.

Ще у 2025 році команда DESI припустила, що її “антигравітаційний” ефект може поступово слабшати.

Це принципово важливо, адже тоді сучасну модель космосу доведеться переглянути.

У звичній моделі все виглядає так: простір розширюється, галактики віддаляються одна від одної, а темна енергія лише прискорює цей процес. Але якщо її

сила справді зменшується, це може радикально змінити уявлення про Всесвіт.

За словами Луз Анхели Гарсії, такі результати “натякають на зовсім інше майбутнє Всесвіту, ніж те, яке ми уявляли після появи концепції темної енергії в космології”.

Деякі дослідники йдуть ще далі у своїх припущеннях.

Професор Йон Вук Лі з університету Йонсе у Південній Кореї вважає: якщо темна енергія й надалі слабшатиме, це може фундаментально змінити сучасну космологію.

Ба більше – у далекому майбутньому розширення Всесвіту може сповільнитися, а потім гравітація почне знову стягувати галактики одна до одної.

Тоді космос почне стискатися до стану, відомого як Велике стиснення (Big Crunch) – потенційної протилежності Великому вибуху.

На цьому роботі DESI не завершується. Дослідники планують розширити мапу ще приблизно на

20%, збільшивши охоплення до 17 000 квадратних градусів неба.

Для розуміння масштабу: Місяць займає на небі лише близько 0,2 квадратного градуса. А ніготь мізинця на витягнутій руці — приблизно один квадратний градус, пояснює астрофізик Ітан Сігел.

Нова фаза спостережень дозволить вивчати ділянки поблизу Чумацького Шляху, а також зо-

ни, де спостереження раніше ускладнювали яскраві зірки або вплив земної атмосфери.

Крім того, астрономи планують досліджувати карликові галактики та зоряні потоки – своєрідні “річки” із зірок, які

гравітація Чумацького Шляху буквально вирвала з менших сусідніх галактик.

Кінцева мета проекту – глибше зрозуміти не лише темну енергію, а й темну матерію – ще одну невидиму складову Всесвіту, яку неможливо побачити напряду, але яка формує значну частину його маси.

Керівник проекту DESI Майкл Леві каже, що команда вже вийшла далеко за межі початкових планів: “Ми не знаємо, що саме знайдемо, але впевнені – це буде справді захопливо”.

Джерело:bbc

В Ужгородському гуманітарно-економічному коледжі КаУ ім. Августина Волошина відбулася відкрита лекція професора Антоніни Вчорашньої, присвячена Василю Стусу

19 травня 2026 року в Ужгородському гуманітарно-економічному коледжі Карпатського університету імені Августина Волошина відбулася відкрита лекція Антоніни Вчорашньої — доктора педагогічних наук, професора, директора На-

уково-дослідного інституту історії українських національно-визвольних змагань, професора кафедри психології, педагогіки та соціальної роботи, голова Закарпатського обласного товариства борців за незалежність України у ХХ столітті —

на тему:

- «Василь Стус: дорога крізь страждання — до свободи духу. Життєвий подвиг, поезія правди й незламності та голос совісті українського народу».

Під час лекції професор Антоніна Вчорашня розкрила життє-

вий і творчий шлях видатного українського поета, мислителя, правозахисника та політв'язня Василя Стуса як символу духовної незламності українського народу у боротьбі проти тоталітаризму, неправди та національного поневолення з

боку московського комуністично-радянського окупаційного тоталітарного режиму Союзу РСР. У своєму виступі лекторка особливу увагу приділила формуванню світогляду Василя Стуса, його громадянській позиції, моральній відповідальності інтелігенції перед народом і державою, а також трагічним сторінкам переслідування українських шістдесятників московським комуністично-радянським репресивним режимом. Антоніна Вчорашня наголосила, що постать Василя Стуса є не лише літературним чи історичним явищем, а передусім духовно-моральним дороговказом для сучасного покоління українців, особливо в умовах нинішньої боротьби України за свободу, незалежність та людську гідність в умовах смертельно небезпечної російсько-української війни 2014 – 2026 рр..

Під час лекції професор цитувала окремі поетичні твори Василя Стуса, зокрема його проникливі роздуми про свободу, правду, самопожертву та відповідальність людини перед власною совістю. Присутні мали можливість почути декламацію поезій і уривків із листів та щоденникових записів поета, які відображають його внутрішню силу, глибоку любов до України та незламність духу навіть у найважчих умовах ув'язнення.

Міжнародний круглий стіл в Ужгороді об'єднав представників семи країн для обговорення питань транскордонного співробітництва та євроінтеграції

29 травня 2026 року Ужгород став важливим майданчиком міжнародного діалогу, європейської інтеграції та розвитку транскордонного партнерства. Саме тут відбувся Міжнародний круглий стіл на тему: «Проблемні питання транскордонного співробітництва та шляхи їх вирішення», який об'єднав дипломатів, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, освітян, церковних діячів і представників громадянського суспільства із семи європейських держав. У роботі круглого столу взяли участь представники Інституту глобальної політики, Закарпатської обласної ради, Ужгородської міської ради,

Особливе емоційне враження на учасників заходу справили роздуми про жертвовність Василя Стуса, його відмову зректися власних переконань, а також про значення правди й духовної свободи у житті людини та нації.

У ході лекції також було проведено історичні паралелі між комуністично-радянськими репресіями проти української інтелігенції та сучасною боротьбою українського народу проти російської агресії, наголошено на важливості збереження національної пам'яті, культури, мови та духовної спадщини.

До участі у відкритій лекції очно та в режимі онлайн долучилися не лише студенти Ужгородського гуманітарно-економічного коледжу, але й представники Карпатського університету імені Августина Волошина, науково-педагогічні працівники, викладачі, студенти та всі зацікавлені шанувальники української історії, культури й літератури.

Учасники заходу відзначили високий науковий рівень лекції, її глибокий патріотичний і просвітницький зміст, а також актуальність постаті Василя Стуса для сучасної України.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

Берегівської міської ради, Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді, Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України, Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської

академії, Міжнародної академії богословських наук, Ужгородського національного університету, Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад», Українського педагогічного товариства імені Августина Волошина, а також дипломати, посадовці, науковці та громадські діячі з України, Словаччини, Угорщини, Руму-

нії, Польщі, Чехії та Молдови.

Організатором заходу виступив Інститут глобальної політики. Модерував роботу круглого столу депутат Ужгородської міської ради Ернест Горват.

З вітальними та вступними доповідями виступили:

– Олег Березюк — президент Інституту глобальної політики;

– Сергій Чернов — президент Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад», віцепрезидент Палати регіонів Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи.

Учасники круглого столу проаналізували сучасний стан міждержавного та міжрегіонального співробітництва, визначили основні проблеми транскордонної взаємодії та обговорили практичні механізми їх подолання.

Особливу увагу було приділено таким тематичним напрямкам:

розвитку прикордонної інфраструктури, модернізації пунктів пропуску та створенню сучасних логістичних хабів;

- екологічній безпеці та спільному захисту унікальної екосистеми Карпатського регіону;
- залученню грантових ресурсів і фінансових інструментів Європейського Союзу для підтримки регіонального розвитку;
- розширенню співпраці між органами місцевого самоврядування та територіальними громадами держав-партнерів;
- духовно-культурній взаємодії народів Центральної та Східної Європи, збереженню історико-культурної спадщини та розвитку інструментів м'якої духовної дипломатії як важливого чинника зміцнення взаєморозуміння, миру, суспільної довіри та добросусідства.

У роботі круглого столу активну участь взяв Преосвященніший Віктор Бедь — єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української

богословської академії та Міжнародної академії богословських наук, народний депутат України першого скликання.

Під час дискусії Віктор Бедь наголосив на тому, що успішне транскордонне співробітництво не може обмежуватися лише економічними, інфраструктурними чи політичними проєктами. На його переконання, фундаментом довготривалого партнерства між державами та народами мають бути спільні духовні, культурні та моральні цінності, взаємна повага до історичної спадщини, національної ідентичності та людської гідності. Окрему увагу було звернуто на необхідність розвитку духовно-культурного співробітництва між країнами Карпатського регіону, підтримки освітніх, наукових, культурних і просвітницьких проєктів, міжуніверситетської взаємодії, а також використання потенціалу так званої «м'якої духовної дипломатії», яка сприяє зміцненню довіри між суспільствами навіть у складних міжнародних умовах.

В активному обговоренні порушених питань також взяли участь Генеральний консул Словацької Республіки в Ужгороді Генріх Сасай, керуюча справами Закарпатської обласної ради Мирослава Ливч, заступниця Ужгородського міського голови Марія Бадида, Берегівський міський голова Золтан Баб'як, проректор з наукової роботи Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, голова Українського педагогічного товариства імені Августина Волошина Михайло Басараб, директор Науково-дослідного інституту філософії, богослов'я та аналітики Карпатського університету імені Августина Волошина, вчений секретар Міжнародної академії богословських наук Майя Арт'ємова, декан факультету міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету Микола Палінчак, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету Володимир Приходько, а також інші представники дипломатичного корпусу, органів місцевого самоврядування, наукових установ, громадських організацій та міжна-

родних партнерських інституцій.

Проведення такого представницького міжнародного форуму вкотре підтвердило особливу роль Закарпаття як природного мосту між Україною та державами Європейського Союзу, а також засвідчило готовність міжнародних партнерів до поглиблення співпраці у сфері розвитку регіонів, підтримки євроінтеграційних процесів та зміцнення міжлюдських і міжінституційних зв'язків.

У КаУ імені Августина Волошина та УУБА відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання освіти та науки в умовах сучасних трансформацій»

28–29 травня 2026 року на базі Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії в місті Ужгороді відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція на тему: «Актуальні питання освіти та науки в умовах сучасних трансформацій».

Науковий форум об'єднав науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, представників закладів вищої освіти, наукових установ, духовних навчальних закладів, закладів загальної середньої освіти та громадськості з різних регіонів України, а також учасників із Польщі, Чехії та Німеччини. У роботі конференції взяли участь понад 130 науковців, освітян, дослідників і здобувачів освіти. Конференція проходила у змішаному форматі — очно в місті Ужгороді та дистанційно з використанням платформи Google Meet, що дало можливість долучитися до роботи форуму учасникам з різних регіонів України та з-за кордону.

Конференція стала авторитетним майданчиком для обговорення актуальних проблем розвитку освіти, науки, держави та суспільства в умовах повномасштабної російсько-української війни, глобальних геополітичних змін, цифрової трансформації та стрімкого розвитку сучасних техно-

Учасники заходу висловили спільне переконання, що саме поєднання економічного розвитку, місцевого самоврядування, культурного діалогу, духовних цінностей та міжнародної солідарності створює надійну основу для сталого розвитку Карпатського регіону та європейського майбутнього України.

Юліан БЕДЬ

Інформаційна редакція газети «Срібна Земля»

логій.

Роботу конференції традиційно розпочато спільною молитвою за Україну, український народ, українських воїнів-захисників, мир, справедливість та перемогу добра над злом.

Учасники конференції на-

голосили, що в сучасних умовах освіта і наука мають відігравати не лише роль джерела знань, а й бути важливими чинниками формування національної свідомості, громадянської відповідальності, духовно-моральних цінностей та інтелектуального потенціалу держави.

На пленарному засіданні з основною доповіддю виступив Віктор БЕДЬ — доктор богословських наук, доктор юридичних наук, професор, академік, президент Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської академії та Міжнародної академії богословських наук, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України.

Тема його доповіді — «Сила без моральності і релігія без осмислення: людина і виклики сучасної цивілізації» — була присвячена аналізу моральних, духовних, суспільних та цивілізаційних викликів ХХІ століття. Доповідач звернув

увагу на небезпечне відставання морального та духовного розвитку людини від темпів науково-технічного прогресу, ризики маніпулювання суспільною свідомістю, кризи відповідальності політичних еліт, надмірну бюрократизацію суспільного життя, виклики інформаційної епохи та стрімкий розвиток штучного інтелекту. Особливий акцент було зроблено на тому, що головними загрозами сучасної цивілізації є не самі технології, а сила без моральності та релігії без осмислення, тоді як майбутнє людства залежить від здатності людини поєднати науковий прогрес із моральною відповідальністю, духовністю та повагою до людської гідності.

Також на пленарному засіданні виступив доктор історичних наук, професор Роман Офіцинський презентацією книги «Євреї Закарпаття здавен і донині».

Доктор богословських наук, доктор філософії в галузі історії, професор Михайло Басараб презентував нові наукові й навчально-методичні видання Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, підготовлені та видані за рішеннями Вченої ради університету й академії.

Робота конференції продовжилася у п'яти тематичних дискусійних локаціях:

- богослов'я, філософія, історія та політологія;
- правознавство та канонічне право;
- фінанси, економіка, менеджмент та інформаційні технології;
- психологія, педагогіка та соціальна робота;
- українська духовна культура.

Під час пленарних і секційних засідань було представлено понад сто наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам освіти, науки, права, економіки, цифровіза-

ції, штучного інтелекту, богослов'я, духовної культури, психології, педагогіки, державного управління та національної безпеки.

Особливу увагу учасники приділили впровадженню цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній процес, формуванню духовно-моральних цінностей молоді, зміцненню національної ідентичності, розвитку академічної свободи та міжнародного наукового співробітництва.

У ході дискусій було підкреслено необхідність подальшого розвитку співпраці між закладами освіти, науковими установами, громадянським суспільством, державними інституціями та міжнародними партнерами задля формування ефективної системи підтримки науки, освіти та інновацій в Україні.

Підбиваючи підсумки роботи конференції, учасники наголосили, що саме освіта, наука, культура, духовність і відповідальна громадянська позиція залишаються фундаментальними чинниками зміцнення української державності, національної безпеки та сталого розвитку України.

За результатами роботи конференції ухвалено резолюцію з рекомендаціями щодо подальшого розвитку освітньої, наукової та суспільно-гуманітарної діяльності, підтримки молодих науковців, розширення академічного співробітництва та впровадження інноваційних підходів у сфері освіти й науки.

Проведення конференції вкотре засвідчило, що українська наукова та освітня спільнота, незважаючи на виклики воєнного часу, продовжує активно працювати, формувати нові ідеї, розвивати науковий потенціал держави та робити вагомий внесок у майбутнє України.

Інформаційна редакція газети «Срібна Земля»

В КаУ ім. Августина Волошина та УУБА відбувся комплексний випускний іспит бакалаврів-богословів

16 червня 2026 року в Карпатському університеті імені Августина Волошина та Ужгородській українській богословській академії (духовно-навчально-науковому комплексі) відбувся комплексний випускний іспит здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої богословської

освіти.

Під час випробування випускники продемонстрували належний рівень богословської підготовки, ґрунтовні знання зі Святого Письма, догматичного, морального та пастирського богослов'я, церковної історії, літургії, канонічного

права, а також уміння застосовувати набуті знання у практичному церковному служінні.

Члени екзаменаційної комісії відзначили належний рівень фахової підготовки випускників, їхню обізнаність із сучасними викликами церковного та суспільного життя, здатність до самостійного богословського мислення та відповідального служіння Церкві й українському народові.

Успішне складання комплексного випускного

іспиту стало важливим завершальним етапом здобуття богословської освіти та підтвердило готовність випускників до подальшого церковного, наукового й суспільного служіння.

Складання комплексного випускного іспиту проводилося в очному та дистанційному форматах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина та УУБА

Духовність

В архиєрейській резиденції відбулася робоча зустріч керуючого Мукачівсько-Карпатською єпархією з членами єпархіальної Ради з числа духовенства

30 березня 2026 року в архиєрейській резиденції в місті Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, провів робочу зустріч із членами єпархіальної Ради —

протоієреєм Юрієм Галом, секретарем єпархіального управління, благочинним Рахівського районного благочиння, настоятелем Свято-Петро-Павлівської парафії в селі Лазещина Рахівського району, та дияконом Василем Ісаковим, референтом єпархіального управління, священнослужителем кафедрального храму апостола українського Андрія Первозваного в місті Ужгороді.

У ході зустрічі було обговорено питання вдосконалення організаційної діяльності єпархіального

управління, підготовки до проведення зборів Хустського, Тячівського і Рахівського районних благочинь, а також кадрових ротацій і загальної кадрової роботи.

За результатами зустрічі окреслено першочергові завдання щодо підвищення ефективності управлінських

процесів, координації діяльності благочинь та належної організації подальшої роботи єпархіальних структур.

На завершення Преосвященніший Віктор Бедь наголосив на важливості відповідального служіння, злагодженої праці та належної дисципліни у виконанні покладених обов'язків задля зміцнення церковного життя та розвитку Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Єпископ Мукачівський і Карпатський Віктор Бедь очолив молебень за перемогу України та літію за полеглими героями у храмі святителя Івана Золотоустого в селі Терново Тячівського району

2 квітня 2026 року у храмі святителя Івана Золотоустого однойменної парафії Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України в селі Терново Тячівського району (настоятель — протоієрей Іван Рошканюк) було відслужено молебень за перемогу українського народу і українського воїнства над безбожними московськими путінсько-гундяєвськими окупантами і терористами в російсько-українській війні (2014–2026), за національну і духовну єд-

ність української нації, мир і благополуччя в Україні, а також за щасливе і мирне життя наших рідних і близьких.

Також було відслужено заупокійну літію за всіма полеглими і померлими нашими рідними та співвітчизниками, які в різні віки і часи віддали своє життя в боротьбі за національну і державну незалежність України; за полеглими смертю хоробрих героями — українськими воїнами, добровольцями, волонтерами, полоненими і мирними співвітчизниками в російсько-українській

війні (2014–2026), а також за раніше спочилими у Бозі праведними і богоносними нашими пра-
батьками, батьками, матерями, учителями і бли-
зкими.

Богослужіння очолив Преосвященніший Віктор
Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, ке-

руючий Мукачівсько-Карпатською єпархією
Православної Церкви України, у співслужінні
представників єпархіального духовенства з Ху-
стського, Тячівського і Рахівського районних
благочинь.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Відбулися збори представників духовенства Хустського, Тячівського і Рахівського районних благочинь Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України

2 квітня 2026 року в храмі
святителя Івана Золотоус-
того в селі Терново Тячів-
ського району відбулися
збори представників ду-
ховенства Хустського,
Тячівського і Рахівського
районних благочинь Му-
качівсько-Карпатської
єпархії Православної Цер-
кви України.

ної опіки над військовос-
лужбовцями, членами їх-
ніх родин і потребуючи-
ми.

Про міжконфесійні відно-
сини та співпрацю.

Різне.

Також Преосвященніший
владика Віктор Бедь пере-
дав настоятелям парафій і
клірикам єпархії докумен-

Збори були проведені під головуванням Преос-
вященнішого Віктора Бедь, єпископа Мукачівсь-
кого і Карпатського, керуючого Мукачівсько-
Карпатською єпархією.

Під час засідання було розглянуто такі питання
порядку денного:

Про стан справ та організаційну розбудову Ху-
стського, Тячівського і Рахівського районних
благочинь.

Про документообіг у парафіях Хустського, Тя-
чівського і Рахівського районних благочинь.

Про благодійну діяльність та здійснення духов-

тацію щодо релігійних організацій та персональ-
ного кадрового складу.

На завершення зустрічі Преосвященніший вла-
дика Віктор Бедь привітав представників духо-
венства з наступаючими святами — Входом Гос-
поднім у Єрусалим (Вербною неділею, 5 квітня)
та Світлим Воскресінням Христовим — Пасхою
(Великоднем, 12 квітня), а також благословив їх
на подальше ревне служіння Богові, Українській
Церкві та українському народові.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Офіційне повідомлення про засідання Священного Синоду 3 квітня 2026 р

3 квітня 2026 року в Синода-
льній залі Митрополичої ре-
зиденції у Свято-Успенській
Києво-Печерській Лаврі в м.
Києві відбулося чергове засі-
дання Священного Синоду
Української Православної Цер-
кви (Православної Церкви
України). У засіданні взяли участь одинадцять
членів Священного Синоду, один був відсутній з
поважної причини.

Перед початком засідання у
зв'язку з упокоєнням колиш-
нього члена Священного Си-
ноду Почесного Патріарха Фі-
ларета у Хрестовоздвиженсь-
кому храмі Свято-Успенської
Києво-Печерської Лаври була
звершена заупокійна літія,

служіння якої очолив Блаженніший Митропо-
лит Київський і всієї України Епіфаній. Також за
участю членів Синоду відбулася заупокійна літія

на могилі світлої пам'яті спочилого Блаженнішого Митрополита Володимира.

1. Синод заслухав повідомлення Митрополита Київського і всієї України Епіфанія про упокоєння Почесного Патріарха Філарета.

20 березня 2026 р. на 98-му році життя від наслідків загострення хронічних хвороб упокоївся в Бозі колишній Предстоятель УПЦ Київського Патріархату на спокої Почесний Патріарх Філарет. Тіло спочилого Святійшого Патріарха Філарета було перенесене для прощання і заупокійної молитви до Михайлівського Золотоверхого кафедрального собору м. Києва. 22 березня 2026 р. скорботна процесія з тілом спочилого владики хресним ходом пройшла від Михайлівського Золотоверхого монастиря до Володимирського патріаршого кафедрального собору м. Києва, де був довершений чин відспівування та згідно з волею Патріарха його було поховано в храмі.

Синод ухвалив висловити подяку всім особам та інституціям, які надали сприяння в звершенні урочистого поховання спочилого Святійшого Патріарха Філарета, вшанували його пам'ять та висловили з приводу його упокоєння свої співчуття. Синод закликає всеукраїнську паству продовжувати підносити молитви за спокій душі спочилого Святійшого Патріарха Філарета.

Було констатовано, що синодальне рішення щодо становища спочилого Святійшого Патріарха Філарета як архієрея ПЦУ на спокої (Журнал №72 Засідання Священного Синоду від 5 грудня 2019 р.), а саме: «2. Почесний Патріарх Філарет має право для довічного проживання і використання для своєї діяльності комплексу будівель за адресою м. Київ, вул. Пушкінська, 36. 3. Почесний Патріарх Філарет має довічне право на звершення богослужінь у Володимирському соборі м. Києва» – виконане і дія цього рішення завершилася.

З 20 березня 2026 р. комплекс Київської Патріархії (Патріаршої резиденції) у м. Києві за адресою вул. Євгена Чикаленка, 36 (колишня вул. Пушкінська) та Володимирський патріарший кафедральний собор перебувають у повному канонічному віданні Митрополита Київського і

всієї України Епіфанія.

Духovenство Володимирського патріаршого кафедрального собору м. Києва на підставі поданих прохань отримало від Митрополита Київського і всієї України Епіфанія підтвердження своїх посадових повноважень у складі Православної Церкви України.

У зв'язку з упокоєнням Почесного Патріарха Філарета, який згідно до положень Статуту ПЦУ був постійним членом Священного Синоду ПЦУ, але не брав участі у його засіданнях і тому його повноваження були зупинені (Журнал №1 засідання Священного Синоду від 4 лютого 2020 року), було констатовано, що одне місце у складі Священного Синоду є вакантним. Синод просив Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія невідкладно визначити на літню сесію 2026 р. та визначати на подальші сесії Священного Синоду ще одного члена Священного Синоду для доповнення його складу до встановленого статутними документами ПЦУ числа.

Було взяте до уваги повідомлення Предстоятеля, Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, що він визначив членом Священного Синоду на літню сесію 2026 р. Преосвященного Лаврентія, архієпископа Луганського і Старобільського, який негайно приступив до участі в сесійному засіданні.

2. Синод засудив антиканонічну діяльність групи осіб, яка включає позбавлених сану і заборонених у служінні священнослужителів, що безпідставно і самоуправно привласнюють собі іменування Української Православної Церкви Київського Патріархату, яке офіційно закріплене за Православною Церквою України, як єдиним універсальним правонаступником.

Було вирішено повторно публічно сповістити раніше заборонених у служінні кліриків ПЦУ архімандрита Никодима (Володимира Кобзаря), архімандрита Даниїла (Дмитра Кудибіна), ігумена Михаїла (Миколу Ковалюка), ієромонаха Никона (Юрія Граблюка), які безпідставно привласнили собі архієрейські титули та вчинили інші численні публічно засвідчені злочини проти

канонічного порядку та церковної єдності, що на виконання рішення Священного Синоду від 2 лютого 2022 року проти кожного з них розпочато церковну судову процедуру і їх викликано для надання пояснень на чергове засідання Священного Синоду в травні цього року.

Священний Синод нагадує, що відповідно до канонічного права та соборних рішень ПЦУ надання будь-кому архієрейського сану, оголошене від імені УПЦ КП після 15 грудня 2018 р., без рішення Священного Синоду ПЦУ та без благословення Предстоятеля, є не дійсним і такі особи не є архієреями і не будуть визнані архієреями у майбутньому (Журнал №30 засідання Священного Синоду від 24 червня 2019 р. та подальші рішення).

Також було нагадано, що синодальними судовими рішеннями, які були соборно затверджені, за грубе порушення канонічного порядку, що завдало серйозної шкоди Церкві, колишні священнослужителі ПЦУ монах Іоасаф (Шибасєв), монах Філарет (Панку), монах Петро (Москальов), монах Андрій (Маруцак), мирянин Богдан Згоба були позбавлені свого колишнього священного сану.

Учасники грецьких старостильних схизматичних спільнот Авксентій Марініс та Георгій (Хризостом) Калліс, які іменують себе «архієреями УПЦ КП», не були і не є архієреями та канонічно підлягають юрисдикції і судженню Церкви Греції, про що Священний Синод виніс своє рішення на засіданні 2 лютого 2022 р. та письмово інформував Священний Синод Церкви Греції.

Покаяння будь-кого із зазначених осіб та прохання про примирення з Церквою, у разі подання відповідного письмового звернення, може бути розглянуте Священним Синодом у належному канонічному порядку.

3. Синод також схвалив Повідомлення Пресслужби Київської Митрополії «Події в українському православ'ї після упокоєння Святійшого Патріарха Філарета: факти та оцінки», з благословення Предстоятеля, Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія опри-

люднене на прес-конференції 1 квітня 2026 р. та констатував, що воно відображає позицію ПЦУ із порушених в ньому питань.

4. На пропозицію Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія вікарію Київської єпархії Преосвященному Ізяславу (Карзі) було визначено мати титул «архієпископ Яготинський».

5. За поданням Предстоятеля, Блаженнішого Епіфанія, Митрополита Київського і всієї України, Синод визначив для Київської єпархії вікарного єпископа з титулом «Ірпінський» та обрав єпископом Ірпінським, вікарієм Київської єпархії, архімандрита Феодосія (Ляховича), насельника Михайлівського Золотоверхого монастиря м. Києва.

6. За поданням Предстоятеля, Блаженнішого Епіфанія, Митрополита Київського і всієї України, Синод визначив для Київської єпархії вікарного єпископа з титулом «Макарівський» та обрав єпископом Макарівським, вікарієм Київської єпархії, архімандрита Рафаїла (Жигала), насельника Михайлівського Золотоверхого монастиря м. Києва.

7. На прохання Преосвященного Іларіона, митрополита Рівненського і Острозького, за поданням Предстоятеля, Блаженнішого Епіфанія, Митрополита Київського і всієї України, Синод визначив для Рівненської єпархії вікарного єпископа з титулом «Дубенський» та обрав єпископом Дубенським, вікарієм Рівненської єпархії, архімандрита Онуфрія (Ляду), намісника Свято-Воскресенського Гурбинського чоловічого монастиря Рівненської єпархії.

Наречення і хіротонії новообраних вікарних єпископів будуть звершені у м. Києві за визначенням Предстоятеля ПЦУ.

8. Синод заслухав повідомлення Блаженнішого Митрополита Епіфанія про лист Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія, надісланий на виконання рішення Святого і Священного Синоду Вселенського Патріархату, щодо порядку служіння українських кліриків, відряджених для служіння вірним українського походження в межах Священної Митрополії Швеції і

всієї Скандинавії. Було вирішено це повідомлення взяти до відома та надіслати до Вселенського Патріархату підготовлену Капеланською місією ПЦУ відповідь.

9. Синод вирішив встановити нові нагороди Православної Церкви України для відзначення православних ієрархів, духовенства та вірних:

– Орден преподобних Антонія і Феодосія Києво-Печерських (двох ступенів) – для нагородження переважно духовенства за віддане служіння Церкві та народу Божому, а також для нагородження духовенства і мирян за підтримку будівництва і ремонту храмів та інше визначне сприяння розбудові церковного життя;

– Орден преподобного Агапіта Печерського – для нагородження переважно осіб, які мають особливі заслуги у звершенні справ милосердя і благодійності.

Орден преподобних Антонія і Феодосія Києво-Печерських I та II ступенів у системі відзнак ПЦУ знаходиться після Ордену святого великомученика Юрія Переможця; Орден преподобного Агапіта Печерського у системі відзнак ПЦУ знаходиться після Ордену преподобних Антонія і Феодосія Києво-Печерських.

10. На пропозицію Предстоятеля, Блаженнішого Епіфанія, Митрополита Київського і всієї України, з метою подальшого розвитку жіночого чернецтва в Православній Церкві України Синод благословив перетворити Свято-Феодосіївський чоловічий ставропігійний монастир УПЦ (ПЦУ) в м. Києві на Свято-Феодосіївський жіночий ставропігійний монастир УПЦ (ПЦУ) в м. Києві, внести відповідні зміни та доповнення до Статуту монастиря, ви-

класти його в новій редакції та здійснити його державну реєстрацію.

У зв'язку з цим після завершення державної реєстрації нової редакції Статуту монастиря було вирішено звільнити архимандрита Макарія (Папіша) з посади намісника. Від імені Священного Синоду архимандриту Макарію (Папішу) було висловлено подяку за довголітнє служіння і працю з відновлення комплексу монастиря. Синод благословив братію Свято-Феодосіївського чоловічого монастиря увійти до складу братії Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври.

Після завершення державної реєстрації нової редакції Статуту монастиря Синод вирішив призначити настоятельницею Свято-Феодосіївського жіночого ставропігійного монастиря УПЦ (ПЦУ) монахиню Варвару (Шульгач).

11. У зв'язку з тим, що релігійна організація «Межигірський Спасо-Преображенський монастир Київської єпархії УПЦ (ПЦУ)» після утворення Вишгородської єпархії знаходиться в її межах, на прохання Преосвященного Агапіта, архієпископа Вишгородського, Синод вирішив внести відповідні зміни та доповнення до Статуту монастиря, викласти його в новій редакції та здійснити його державну реєстрацію з новою назвою – релігійна організація «Межигірський Спасо-Преображенський чоловічий монастир Вишгородської єпархії УПЦ (ПЦУ)».

На цьому розгляд питань порядку денного був завершений.

Від Секретаріату Священного Синоду

Джерело: pomisna.info

Єпископ Віктор Бедь у свято Входу Господнього в Єрусалим очолив Божественну літургію в кафедральному храмі Ужгорода та освятив віття верби

5 квітня 2026 року, у свято Входу Господнього в Єрусалим (Вербну неділю), в кафедральному храмі апостола українського Андрія Первозваного Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України в місті Ужгороді (вул. Ференца II Ракоці, 18А) було відслужено святкову Божественну літургію.

Богослужіння очолив Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією, у співслужінні духовенства єпархії: протоієрея Степана Кашкова, протоієрея Василя Бритвака, протоієрея Віталія Пронюка, ієрея Віктора Орловського, диякона Михайла Беника, диякона

Василя Ісакова, диякона В'ячеслава Мороза та диякона Михайла Порохнавця.

У ході Божественної літургії Преосвященніший владика Віктор Бедь звершив хіротонію в диякона іподиякона Михайла Порохнавця.

Під час Божественної літургії духовенство та віряни підносили молитви за мир і благополуччя в Україні, за національну та духовну єдність української нації, за перемогу українського війська над російськими окупантами у російсько-українській війні, за подальший розвиток Православної Церкви України та за мирне і благословенне життя наших рідних і близьких.

Під час заупокійної екстени було звершено молитви за упокій душ усіх від віку спочилих наших предків, рідних і близьких, а також за українських воїнів — героїв, які віддали своє життя за свободу, незалежність і територіальну цілісність України.

Після читання Євангелія Преосвященніший вла-

дика Віктор Бедь звернувся до вірян із архипастирським словом, у якому розкрив духовний зміст свята Входу Господнього в Єрусалим як символу перемоги правди, віри та жертвовної любові. Владика наголосив на важливості збереження вірності Христовим істинам у час

випробувань, закликав до духовної єдності, стійкості та відповідальності за майбутнє держави. Окремо було підкреслено героїзм українських воїнів, які ціною власного життя боронять Україну від російської агресії, захищаючи свободу, гідність і право українського народу на власне майбутнє.

Після завершення Божественної літургії Преосвященніший владика Віктор Бедь у співслужінні духовенства очолив чин освячення віття верби. Богослужіння супроводжувалося співом кафедрального хору під керівництвом регента Марії Жабляк, а службу дяків очолив старший дяк Іван Хланта.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

У Світле свято Воскресіння Христового Преосвященніший єпископ Віктор Бедь очолив Божественну літургію та звершив освячення пасок у кафедральному храмі ПЦУ в місті Ужгород

12 квітня 2026 року — у Світле свято Воскресіння Христового — в кафедральному храмі апостола українського Андрія Первозваного в місті Ужгород (вул. Ференца П Ракоці, 18А) було відслужено ранкову святкову великодню Божественну літургію.

Божественну літургію очолив Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської

української богословської академії, у співслужінні протоієрея Василя Бритвака, протоієрея Віталія Пронюка, ієрея Віктора Орловського, протодиякона Івана Жабляка, диякона Михайла Беника, диякона Василя Ісакова та диякона В'ячеслава Мороза.

Духовенство молилося за мир і благополуччя в Україні, за родинну, національну і духовну єдність української нації, за перемогу Українського війська над підступними, віроломними й безбожними російськими путінсько-гундяєвськими окупантами і терористами,

за мирне та щасливе життя наших рідних і близьких, а також за утвердження і розвиток Православної Церкви України.

Після читання святого Євангелія з архипастирським вітальним словом та благословенням до присутніх у храмі та біля храму з проповіддю звернувся Преосвященніший владика

Віктор Бедь, який зупинився на значенні Воскресіння Христового в історії та житті кожного християнина і людства загалом, а також на святості подвигу українських воїнів-захисників.

Духовенством було звершено чин освячення артоса, великодніх пасок і приношень.

Богослужіння супроводжувалося співом кафедрального церковного хору під керівництвом ре-

гента Марії Жабляк, а службу дяків очолював дяк Михайло Гангур.

У ніч з 11 на 12 квітня 2026 року, за участі протоієрея Віталія Пронюка, ієрея Віктора Орловського, протодиякона Івана Жабляка, диякона Михайла Беника, диякона Василя Ісакова та диякона В'ячеслава

Мороза у кафедральному храмі також було відслужено полуношницю, утрєню та часи Святої Пасхи.

Освячення пасок і приношень у кафедральному храмі було проведено 12 квітня о 01:00–01:30; 10:00–10:30 та 11:00–11:30.

Пресслужба МКС ПЦУ

Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь взяв участь у зустрічі з керівником Офісу Президента України Кирилом Будановим та порушив низку важливих питань церковно-релігійного змісту

9 квітня 2026 року в галереї художника Івана Ілька в місті Ужгороді відбулася зустріч керівника Офісу Президента України Кирила Буданова з керівниками та представниками релігійних організацій, що діють на Закарпатті.

У зустрічі також брав участь Мирослав Білецький, голова Закарпатської обласної державної адміністрації — обласної військової адміністрації.

Від Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України у зустрічі взяли участь Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мука-

чівський і Карпатський, керуючий єпархією, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, народний депутат України першого скликання, а також диякон Василь Ісаков, референт

єпархіального управління, перший проректор зазначених університету та академії.

У своєму слові Преосвященніший владика Віктор Бедь, зокрема, привернув увагу керівника Офісу Президента України до таких питань:

1. Щодо доцільності повернення до довоєнної практики, коли військовими капеланами мог-

ли бути також вільнонаймані священнослужителі без мобілізації до Збройних Сил України та інших воєнізованих формувань.

Це, в умовах нестачі кадрового потенціалу як для потреб самих церков, так і у військах, дозволило б вирішити питання духовної опіки над військовослужбовцями в більшості військових підрозділів та їхніми сім'ями на місцях.

2. Щодо надмірної бюрократизації правового механізму бронювання від мобілізації священнослужителів до лав Збройних Сил України та інших воєнізованих формувань.

Запропоновано суттєво спростити цю процедуру, надавши право подання та відкликання документів на бронювання правлячим єпископам єпархій, які володіють повною інформацією щодо кандидатів і здійснюють відповідний контроль.

3. Щодо необхідності вирішення питання апостилування документів про освіту, виданих закладами передвищої та вищої духовної освіти офіційно діючих в Україні церков.

Це питання роками залишається невирішеним і призводить до порушення законних прав та інтересів випускників закладів духовної освіти.

4. Також, щодо невирішення протягом 24 років питання щодо сприяння з боку держави у наданні приміщень для Ужгородської української богословської академії — однієї з чотирьох духовних академій Православної Церкви України, на базі якої здійснюється під-

готовка богословських кадрів: священнослужителів, військових капеланів, медичних капеланів, місіонерів, християнських педагогів, регентів церковних хорових колективів та з інших необхідних для Церкви спеціальностей.

Також Преосвященніший владика Віктор Бедь, як народний депутат України першого скликання, подякував Кирилу Буданову за сприяння у прискоренні реалізації правового механізму щодо набуття чинності Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна — народного депутата», дія якого поширюється і на самого Віктора Бедя як борця за незалежність України у XX столітті та народного депутата України першого скликання, який безпосередньо брав участь у проголошенні відновлення державної незалежності України 24 серпня 1991 року.

На завершення зустрічі керівник Офісу Президента України нагородив за особливі заслуги грамотами єпископів:

- Олександра Зан-Фабіана (Закарпатська угорська реформатська церква);
- Теодора Мацапулу (Мукачівська греко-католицька єпархія Римського понтифікату);
- Варсонофія Рудніка (Закарпатська єпархія Православної Церкви України).

Загалом зустріч пройшла у конструктивній та доброзичливій атмосфері.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Єпископ Віктор Бедь: Мужність бути вільним: між совістю, правдою і Богом

Мужність бути вільним: між совістю, правдою і Богом

- *«Бо знаємо, що Закон духовний, а я тілесний, проданий під гріх... Бо що я роблю, не розумію: бо чиню не те, що хочу, а що ненавижду, те роблю...» (Рим. 7:14–15)*
- *«І пізнаєте істину — і істина визволить вас» (Ів. 8:32)*

Людина не є досконалою — і в цьому її трагедія. Але водночас у цьому — її велич. Бо саме в недосконалої відкривається простір для

боротьби, вибору і духовного зростання.

Святий апостол Павло відкриває перед нами глибину внутрішнього розлому людини. Це не абстрактна богословська теза — це жива реальність кожного. Ми часто знаємо, як правильно, але не завжди маємо силу так жити. І саме тут вирішується головне: не в тому, чи падає людина,

а в тому — чи визнає вона правду про себе і чи шукає вихід.

Христос же дає відповідь, яка не залишає місця для самообману: істина не просто відкривається — вона визволяє. Але лише тих, хто має мужність її прийняти.

Сьогодні світ переповнений не стільки відкритим злом, скільки узаконеним лицемірством. Люди звикли жити подвійно: одне — думати, інше — говорити, і зовсім інше — робити. Це вже не просто слабкість — це форма духовної хвороби, яка руйнує особистість зсередини.

Бути вільним — означає не просто мати вибір.

Бути вільним — означає жити в істині, навіть коли це боляче, невигідно і небезпечно.

Свобода не є комфортом. Свобода — це відповідальність.

І саме тому багато хто її боїться.

Людині легше жити за готовими схемами, ніж брати на себе відповідальність за власне життя. Легше підкоритися, ніж чинити опір неправді. Легше мовчати, ніж говорити істину.

Але тут і криється головна духовна пастка:

- відмова від свободи ніколи не дає миру — вона лише створює ілюзію безпеки, за якою стоїть внутрішнє спустошення.

Ми, як народ, особливо відчуваємо цю правду.

Ми відновили державну незалежність України, але ще не до кінця стали внутрішньо вільними.

У багатьох живе страх: діяти, мислити, відповідати. Це наслідок довгого життя в системі, яка карала за правду і винагороджувала за покору.

Але покора без правди — це не чеснота. Це втеча.

Справжня духовна сила полягає не в зовнішній бездоганності, а у внутрішній чесності перед Богом і собою. Людина, яка не боїться побачити свою слабкість, вже стоїть на шляху до свободи.

Бо лише правда про себе відкриває шлях до змін.

Совість — це голос, який не можна заглушити

без наслідків.

Її можна ігнорувати, але не знищити.

І саме тому людина, яка живе за совістю, завжди буде незручною для світу лицемірства. Вона не вписується у системи брехні, не продається за вигоду і не мовчить там, де мовчання стає співучастю.

Бути людиною — означає щодня обирати:

- правду замість вигоди,
- гідність замість пристосування,
- свободу замість страху.

Цей вибір не є разовим. Це шлях.

І цей шлях завжди непростий.

Можна падати. Можна помилятися. Можна сумніватися.

Але доки людина не зраджує істину — вона не втрачає себе.

Бо справжня свобода народжується не зовні, а всередині — там, де людина стоїть перед Богом без масок і виправдань.

І саме це є найвищою перемогою:

- не дозволити злу, страху і лицемірству знищити в собі людину.

Лише вільна душа здатна зцілювати — себе, суспільство і державу.

Лише вільна людина здатна нести правду, навіть коли вона незручна.

Лише вільна совість здатна творити майбутнє.

Бо, зрештою, залишиться не те, що ми мали — а те, ким ми були.

І якщо в цій боротьбі між слабкістю і правдою ми обрали істину — цього вже достатньо, щоб виправдати своє життя.

Віктор Бедь,

єпископ Мукачівський і Карпатський

Православної Церкви України

м. Ужгород

14.04.2026 р.

Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь обговорив підготовку літнього християнського табору для молоді на Мукачівщині

20 квітня 2026 року в архиєрейській резиденції в Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної

Церкви України, провів зустріч із представниками Мукачівського районного благочиння.

Головною темою зустрічі стало обговорення підготовки до відкриття літнього християнського

табору для дітей та підлітків.

У зустрічі взяли участь:

- протоієрей Степан Кашков — благочинний Мукачівського районного благочиння, адміністратор Свято-Миколаївського єпархіального подвір'я в селищі Чинадієво та настоятель парафії Архистратига Михаїла в селищі Кольчино;
- диякон Юрій Костюк — священнослужитель Свято-Миколаївської парафії у селищі Чинадієво та парафії архистратига Михаїла у селищі Кольчино;
- диякон Михайло Порохнавець — священнослужитель Свято-Миколаївської парафії у селищі Чинадієво та парафії архистратига Михаїла у селищі Кольчино;
- Костянтин Валов — староста парафії архистратига Михаїла у селищі Кольчино;

- Леся Валова — прихожанка парафії архистратига Михаїла у селищі Кольчино.

Під час зустрічі розглянули організаційні питання та пропозиції щодо проведення літнього християнського табору, який планується відкрити на базі Свято-

Миколаївського єпархіального подвір'я в селищі Чинадієво. Також були обговорені поточні справи благочиння та перспективи його подальшого розвитку.

За підсумками зустрічі єпископ Віктор Бедь підтримав ініціативу та благословив протоієрея Степана Кашкова на подальшу організацію табору. Владика закликав активно залучати духовенство, парафіян і благодійників, аби літнє християнське оздоровлення молоді відбулося на високому рівні.

Пресслужба МКС ПЦУ

Архипастирська проповідь в день святих Жінок-мироносиць

+ Віктор Бедь,
єпископ Мукачівський і Карпатський,
керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією
Православної Церкви України
м. Ужгород,
26 квітня 2026 р.
Возлюблені у Христі брати і сестри!
Христос Воскрес!

Сьогодні Свята Православна Церква вшановує святих Жінок-мироносиць — тих, хто першими прийшли до гробу Господнього, тих, хто не злякалися ні темряви ночі, ні страху смерті, ні жорстокості світу.

Євангельська істина: шлях любові до Воскресіння

Святе Євангеліє свідчить:

- «І дуже рано, першого дня тижня, приходять до гробу...» (Мк. 16:2)

І чують благовіст ангела Божого, який змінив історію людства:

- «Його немає тут — Він воскрес!» (Лк. 24:6)

Жінки-мироносиці не йшли за чудом.

Вони йшли до мертвого Учителя — але зустріли Живого Бога.

Це глибока духовна істина: той, хто йде до Бога з любов'ю — завжди зустрічає Життя, навіть посеред смерті.

Миросносиці — апостоли серед страху

Священне Передання називає їх «апостолами для апостолів».

Бо саме вони:

- залишилися вірними до кінця земного служіння Господа нашого Ісуса Христа — до Його хресних страждань, розп'яття і погребіння на святій Голгофі;
- стояли біля Хреста розп'ятого Господа нашого Ісуса Христа на Голгофі;
- не втекли під час Його арешту, неправедного суду і розп'яття, не зрадили Його в час страху й переслідувань, не злякалися ні ворожості юдейських первосвященників і книжників, ні підступу фарисеїв, ні суду римського прокуратора Понтія Пілата, ні римських воїнів, ні самої смерті.

І саме їм першими Господь відкрив найбільшу таємницю — Воскресіння.

Світ думає, що сила — це влада.

Євангеліє навчає: справжня сила — у вірності істині й правді Божій.

Українські мирноносиці сьогодення: жінки війни і любові

Сьогодні Україна переживає свою Голгофу у російсько-українській війні (2014–2026).

І серед цієї трагедії ми бачимо живе продовження подвигу мирноносців.

Це:

- матері, які благословляють синів на захист Батьківщини;
- дружини, які чекають, моляться і тримають родину;
- волонтерки, які рятують фронт;
- медики, які витягують життя з межі смерті;
- і — що особливо сьогодні важливо — жінки-воїни.

Українські жінки-воїни — новий вимір жертковності

За сучасними даними, десятки тисяч жінок служать у Збройних Силах України та інших складових сил оборони України, і тисячі з них перебувають безпосередньо на передовій.

Вони — снайпери, медики, командири, оператори дронів, артилеристи, воїни спеціальних підрозділів.

І це не випадковість.

Це — духовна міць і висота духу, благословення Богом.

Бо українська жінка сьогодні не лише дарує життя — вона його й захищає.

Це глибоке втілення слів Христа:

- «Немає більшої любові над ту, як хто душу свою покладе за друзів своїх» (Ів. 15:13).

Матері і жінки — біля Хреста України

Як колись мирноносиці стояли біля Хреста Христа, так сьогодні українські жінки стоять біля Хреста України.

І цей Хрест — реальний і освячений стражданням і жертвою: зруйновані міста, загиблі воїни, убиті мирні співвітчизники, вимушені переселенці, біль матерів, сльози дітей.

Але саме тут народжується найвища правда: лю-

бов сильніша за смерть.

Глибокий духовний сенс: перемога життя

Мирноносиці йшли до гробу — але стали свідками Воскресіння.

Україна проходить через страждання і війну — але захищає, зберігає та примножує життя, даруючи його майбутнім поколінням.

Бо:

- «Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені» (Мт. 5:4).

І тому наш біль сьогодні — не кінець. Наш біль — це шлях через Хрест до Воскресіння і перемоги життя.

Заклик до кожного

Свято Жінок-мирноносців сьогодні ставить перед нами глибокі духовні питання:

Чи маємо ми таку живу й непохитну віру, яка не згасає навіть у темряві страждань, випробувань і війни?

Чи маємо ми таку вірність Богові, своїй українській нації та Державі Україні, яка не відступає ні перед страхом, ні перед тиском світу?

Чи здатні ми не відступити від Божої правди та Його святої істини — у своєму житті, у своєму виборі, у служінні добру і справедливості?

Бо мирноносиці — це не лише історія.

Це — живий приклад, духовний дороговказ і мірило справжнього християнського життя.

Це — критерій християнина, його честі та вірності істині Божій.

Возлюблені брати і сестри!

Сьогодні ми вшановуємо:

- святих жінок-мирноносців євангельських,
- українських матерів,
- жінок-волонтерок,
- жінок-воїнів,
- усіх жінок, які несуть любов у світ, що страждає.

Нехай Господь укріпить їх.

Нехай Господь благословить Україну.

Нехай Господь дарує перемогу правди і життя.

І нехай у кожному серці звучить жива і непохитна віра.

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

Єпископ Віктор Бедь, за участі громадськості, очолив молебень за перемогу і благополуччя в Україні та літію за полеглими борцями з нацизмом до 81-ї річниці Великої Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

8 травня 2026 року в Україні та світі відзначається 81-ша річниця Великої Перемоги країн антигітлерівської коаліції над нацистським Третім Рейхом (гітлерівською Німеччиною) та його військово-політичними союзниками у роки Другої світової війни (15.03.1939 – 08.05.1945).

Цього ж дня в Україні відзначається День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

З цієї пам'ятної події біля пам'ятної стели на Пагорбі Слави Ужгородського цвинтаря Кальварія, за участі представників духовенства Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України та широкої української громадськості, було відслужено молебень за перемогу українського народу і Українського війська над московськими путінсько-гундяєвськими окупантами та терористами у російсько-українській війні (2014–2026), за встановлення справедливого миру, збереження Української держави та благополуччя українського народу, а також заупокійну літію за всіма полеглими борцями з нацистським Третім Рейхом (гітлерівською Німеччиною) та його військово-політичними союзниками, і всіма невинними жертвами цієї страшної світової війни.

Богослужіння очолив Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, у співслужінні єпархіального духовенства: протоієрея Юрія Гала, ієрея Віктора Орловського, диякона Михайла Беника, диякона Василя Ісакова та диякона В'ячеслава Мороза.

В архипастирському слові Преосвященніший

владика Віктор Бедь наголосив на безсмертності подвигу всіх полеглих борців з нацизмом у роки Другої світової війни та звернув увагу на те, що ця війна забрала життя близько 60 мільйонів людей у світі, з них — від 30 до 40 мільйонів громадян колишнього Сою-

зу РСР, зокрема від 14 до 17 мільйонів українців — населення України в межах її етнічних земель.

Також владика Віктор Бедь нагадав, що Друга світова війна розпочалася 15 березня 1939 року внаслідок віроломної військової агресії та окупації Карпатської України (Закарпаття) пронацистським режимом Королівства Угорщини — військово-політичного союзника гітлерівської Німеччини. Ця окупація тривала на Закарпатті з березня 1939 по кінець жовтня 1944 року. Внаслідок угорської окупації в Карпатській Україні було вбито, закатовано, знищено у концетраційних таборах, депортовано та приречено на смерть близько 300 тисяч людей — українців, євреїв, ромів та представників інших національностей.

«В Україні немає жодної родини, якої б не торкнулася трагедія Другої світової війни. Тож Велика Перемога над нацизмом країн антигітлерівської коаліції має назавжди залишитися у нашій пам'яті, а вшанування подвигу полеглих героїв боротьби з нацизмом та невинних жертв цієї страшної війни має й надалі залишатися нашим моральним, духовним і патріотичним обов'язком», — наголосив Преосвященніший владика Віктор Бедь.

Участь у поминальному та святковому заході взяли, окрім духовенства, представники Карпатського університету імені Августина Волошина,

Ужгородської української богословської академії, Ужгородського гуманітарно-економічного коледжу, Ужгородського богословського коледжу, Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті, Закарпатської крайової організації Народного Руху України, ВГО «Молодий Народний Рух», Християнсько-

народної спілки Закарпаття та ужгородці.

До пам'ятної стели на честь полеглих борців з нацизмом у роки Другої світової війни було піднесено запалені поминальні лампадки та корзину з живими квітами.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією єпископ Віктор Бедь провів зустріч із представниками духовенства Мукачівського районного благочиння

11 травня 2026 року в архієрейській резиденції в місті Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, провів зустріч із представниками духовенства Мукачівського районного благочиння.

в селі Пасіка, військовий капелан, військовослужбовець 128-ї окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади.

У ході зустрічі було обговорено питання взаємодії духовенства Мукачівського районного благочиння щодо розбудови парафіяльних структур на Мукачівщині, проведення спільних бо-

гослужінь та підготовки до проведення літнього дитячого табору на базі Свято-Миколаївського єпархіального подвір'я в селищі Чинадієво. Одночасно Преосвященніший владика Віктор Бедь привітав протоієрея Степана Кашкова з Днем народження, яке він відзначив напередодні — 10 травня.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Участь у зустрічі з керуючим єпархією взяли: протоієрей Степан Кашков, благочинний Мукачівського районного благочиння, адміністратор Свято-Миколаївського єпархіального подвір'я в селищі Чинадієво, настоятель Свято-Михайлівської парафії у селищі Кольчино; протоієрей Віталій Личак, настоятель храму святого Миколая при єпархіальному подвір'ї у селищі Чинадієво; а також ієрей Іван Цанько, настоятель парафії Покрова Пресвятої Богородиці

Труни з прахом Провідника українських націоналістів Андрія Мельника та його дружини Софії Федак-Мельник урочисто і молитовно зустріли на українському кордоні в Ужгороді

У пункті пропуску «Ужгород» на словацько-українському державному кордоні відбулася урочиста церемонія зустрічі праху борців за незалежність України у XX столітті — Провідника Організації українських націоналістів (1938–1964), полковни-

ка Андрія Мельника, та його дружини Софії Федак-Мельник.

Ця історична подія стала актом національної пам'яті, історичної правди та справедливості щодо повернення на рідну українську землю видатних діячів українського національно-

визвольного руху, які присвятили своє життя боротьбі за незалежність Української держави.

Труни з прахом Андрія Мельника та Софії Федак-Мельник на рідну землю занесли на руках українські воїни-прикордонники, тричі схиливши їх у символічному поклоні.

В урочистій церемонії зустрічі взяли участь заступниця керівника Офісу Президента України Ірина Верещук, голова Закарпатської обласної державної адміністрації — начальник Закарпатської обласної військової адміністрації Мирослав Білецький, представники духовенства Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України та священник Мукачівського монастиря святителя Миколая отців Василян, представники Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті, військовослужбовці, ветерани, студенти, ліцеїсти, пластуни та представники громадськості.

Під час церемонії на знак пошани труни вкрили державними прапорами України та вишитими українськими рушниками з гуцульськими орнаментами.

Відтак за Андрієм Мельником та Софією Федак-Мельник було відслужено заупокійну літію, яку очолив Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, голова Всеукраїнського това-

риства борців за незалежність України у XX столітті, у співслужінні духовенства.

Пластуни здійснили урочисту передачу землі з Красного поля під Хустом — місця героїчної боротьби захисників Карпатської України, де у 1938–1939 роках полковник Андрій Мельник долучився до створення Карпатської Січі, підтримуючи прагнення українців Карпатської України до свободи та державної незалежності. Під час церемонії неодноразово звучали слова про жертовність покоління українських борців за волю України, їхню відданість національній ідеї та значення історичної пам'яті для сучасної української державності в умовах нинішньої російсько-української війни.

Із пункту пропуску «Ужгород» до Києва прах борців за незалежність України у XX столітті — полковника Андрія Мельника та Софії Федак-Мельник — під спів Заслуженого академічного Закарпатського народного хору проводжали під звуки гімну Організації українських націоналістів «Зродились ми великої години».

Повернення праху Андрія Мельника та Софії Федак-Мельник на Батьківщину стало важливим символом відновлення історичної справедливості, національної гідності та духовної єдності української нації.

Пресслужба Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті

Ієромонах Нестор Медведчук вийшов з кліру Хустської єпархії Московського патріархату та долучився до Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України

9 червня 2026 року в архиєрейській резиденції в місті Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, провів зустріч з ієромонахом Нестором Медведчуком — кліриком Свято-Троїцького чоловічого монастиря Хустської єпархії УПЦ Московського патріархату в Хусті-Городилові Хустського району Закарпатської області, яка відбулася на

прохання священнослужителя.

Під час зустрічі ієромонах Нестор Медведчук заявив про свій вихід з кліру УПЦ Московського патріархату та звернувся з проханням про його зарахування до кліру Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України.

Після проведення співбесіди та вивчення особової справи Преосвященніший владика Віктор Бедь ухвалив рішення зарахувати ієромонаха Нестора Медведчука до

кліру Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України та призначити його священнослужителем кафедрального храму апостола українського Андрія Первозваного в місті Ужгороді, про що було видано та вручено відповідні архиєрейські укази.

На завершення зустрічі Преосвященніший владика Віктор Бедь привітав ієромонаха Нестора

Єпископ Віктор Бедь: архипастирська проповідь у Неділю всіх святих землі Української

+ Віктор Бедь,
єпископ Мукачівський і Карпатський,
керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією
Православної Церкви України

м. Ужгород

14 червня 2026 року

В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа!

Возлюбленні у Господі всечесні отці, брати і сестри!

Високодостойні наші українські воїни-захисники!

Сьогодні Свята Православна Церква України вшановує пам'ять усіх святих землі Української. Це особливе свято, яке об'єднує в собі всю багатовікову духовну історію нашого українського народу — від апостольських часів і до сьогодення.

Кожен народ має своїх героїв, визначних державних діячів, духовних провідників, учених, митців і подвижників. Але найбільшим духовним скарбом будь-якого народу є його святі. Саме вони є живим свідченням того, що людина здатна перемогти гріх, зло і власні немочі, відкрити своє серце для Бога, зберегти вірність Йому та своєму народові, досягти спасіння і вічної слави у Царстві Небесному.

Сьогодні ми вшановуємо не одного святого і не одну історичну епоху. Ми вшановуємо великий сонм угодників Божих, які жили на нашій святій українській землі, молилися на ній, трудилися, звершували духовний, державницький, військовий і церковний подвиг, страждали за віру Христову та свій боголюбивий український народ і всім своїм життям прославили Господа.

Святість землі Української має глибоке апос-

Медведчука з ухваленням рішенням, побажав йому Божої допомоги, духовної наснаги, ревного служіння Богові та українському народові, а також успіхів у подальшому пастирському служінні на благо Святої Помісної Автокефальної Православної Церкви Церкви.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

тольське коріння. Згідно з церковним переданням, святий апостол український Андрій Первозваний ще у 30-х роках I століття благословив київські гори та прорік, що на них засяє благодать Божа і постане велике християнське місто. При цьому слід пам'ятати, що Київ уже на той час мав свою історію виникнення та розвитку, а апостольське пророцтво стало благословенням його великої майбутньої духовної місії як одного з провідних центрів християнства на українських землях та у Східній Європі.

Після апостольських часів світло Христової віри продовжувало поширюватися на наших землях. Уже наприкінці I століття в церковній історії згадується Скіфська єпархія, яка стала першим відомим церковним осередком на теренах сучасної України та впродовж багатьох століть, аж до середини IX століття, несла благовістя Христове нашим предкам. На землях давньої України-Скіфії подвизалися святителі, богослови, мученики і праведники, які своєю вірою, проповіддю та жертвним служінням утверджували Христову Церкву, прославляли Бога і забезпечили духовну спадкоємність та безперервність розвитку християнства на українських землях.

Особливе місце в історії Української Церкви займає святий блаженний князь Оскольд — Великий князь Київський із правлячої династії Кия. Після його святого Хрещення та утворення у 860–862 роках, за благословення святителя Фотія, Патріарха Константинопольського, Української (Руської) Церкви з центром митрополії у Києві розпочався новий етап розвитку християнства на українських землях. Відтоді Київ утвердився не лише як політичний, а й як духовний центр Руси

-України, осередок церковного життя, богословської думки та подальшого поширення Христової віри серед наших предків.

Важливу роль у поширенні християнства на українських землях відіграла свята рівноапостольна велика княгиня Київська Ольга. Приймавши святе Хрещення у Константинополі близько 957 року

та залишаючись вірною Христові серед переважно язичницького оточення, вона особистим прикладом, мудрим державним служінням і підтримкою християнських громад підготувала духовні передумови для подальшого утвердження Христової віри в Русі-Україні.

Через понад століття, у 988 році, святий рівноапостольний Великий князь Київський Володимир звершив визначний державний і духовний акт — проголосив християнство державною релігією Русі-України, відкривши нову добу розвитку нашої держави, культури, освіти, права та церковного життя. Цей історичний крок сприяв утвердженню християнських духовних і моральних цінностей у суспільному житті та визначив подальший цивілізаційний розвиток Русі-України. Саме тому Церква справедливо вшановує його як рівноапостольного святого, а його ім'я назавжди вписане золотими літерами в історію Української Церкви та української державності.

У наступні століття Господь примножував сонм святих землі Української. Христову віру і духовну культуру Русі-України утверджували святі благовірні князі, святителі, преподобні та праведники. Серед них — святий благовірний Великий князь Київський Ярослав Мудрий, який продовжив справу утвердження християнства і розвитку церковного та освітнього життя; преподобні Антоній і Феодосій Печерські — засновники українського чернецтва; святитель Іларіон, Митрополит Київський і всієї Руси — один із перших митрополитів-русинів на Київській кафедрі

та видатний богослов; святитель Петро Могила, Митрополит Київський і всієї України, який залишив неогінену спадщину у справі духовного піднесення Церкви, розвитку освіти і богословської науки; святитель Йосип Стойка та священномученик Досифей Феодорович, архієпископи Марамороські, які прославили Бо-

га своїм архипастирським служінням. За козацької доби особливим прикладом служіння Богові та Україні став святий благовірний Гетьман України Петро Конашевич-Сагайдачний. І це лише невелика частина великого сонму святих, якими Господь благословив українську землю.

Саме з цієї благодатної духовної традиції, яка зародилася на українських землях ще в апостольські часи та безперервно розвивалася й утверджувалася впродовж усього першого тисячоліття і наступних століть, постанала велика духовна спадщина Української Церкви. Господь являв нашому народові святителів і богословів, преподобних і праведників, мучеників і сповідників, благовірних князів, державних діячів та подвижників благочестя різних епох. Усі вони були різними за походженням, освітою, служінням і життєвими обставинами, але всіх їх об'єднувало одне — безмежна любов до Бога, висока духовність, жертвне служіння ближнім та відданість своєму українському народові, рідній українській землі, українській духовній і державницькій традиції.

У сонмі святих землі Української ми бачимо представників усіх поколінь нашого народу: князів і княгинь, архипастирів і священників, ченців і мирян, учених і проповідників, воїнів і трудівників. Вони жили у різні епохи, але кожен із них залишив нам приклад того, як людина може пройти свій життєвий шлях із Богом.

Історія України — це не лише історія державотворення, воєн і політичної боротьби. Це також історія великого духовного подвигу. Наш народ

пережив численні навали чужинців, втрату державності, церковні переслідування, імперські заборони, Голодомор, тоталітарні режими, війни та страждання.

Але навіть у найтемніші часи Господь не залишав нашу землю. Саме тому поруч із державниками, воїнами та громадськими діячами завжди поставали великі подвижники духу, які підтримували народ молитвою, жертовністю та непохитною вірою.

Особливе місце серед них належить новомученикам і сповідникам Української Автокефальної Православної Церкви першої половини ХХ століття.

Після відродження Української Автокефальної Православної Церкви в роки Української національно-демократичної революції 1917–1921 років тисячі архипастирів, священників, ченців і мирян стали на шлях жертовного служіння Богові та українському народові. Вони прагнули відродити духовні традиції Української Церкви, утвердити церковне життя рідною мовою, зберегти історичну спадщину українського православ'я та відстояти право Української Церкви на самостійне буття. Саме за цю вірність Богові, Українській Церкві та своєму народові багатьом із них судилося прийняти мученицькі страждання.

Безбожний московський комуністично-радянський окупаційний режим Союзу РСР розгорнув жорстокі переслідування Української Автокефальної Православної Церкви. Сотні священнослужителів були розстріляні або замучені в тюрмах і таборах, тисячі вірних зазнали репресій, заслань і поневірян.

Серед них особливе місце посідає священномученик митрополит Василь Липківський — перший Предстоятель відродженої Української Автокефальної Православної Церкви, Митрополит Київський і всієї України, який залишився вірним Христові, Українській Церкві та українському народові до останнього подиху. 27 листопада 1937 року він прийняв мученицьку смерть від московського богоборчого комуністично-радянського режиму.

Разом із Митрополитом Київським і всієї України Василем Липківським мученицький і сповідницький подвиг звершили тисячі відомих і невідомих архипастирів, священнослужителів, ченців та мирян Української Автокефальної Православної Церкви, які своєю жертовністю засвідчили незламність віри Христової, відданість Українській Церкві та своєму українському народові, залишившись вірними Богові навіть перед обличчям страждань, переслідувань і смерті. Разом із ним у Небесній Церкві перебувають тисячі відомих і невідомих новомучеників та сповідників Української Церкви, які своїм життям засвідчили незламність віри та любов до Бога і свого народу.

Дорогі браття і сестри!

Високодостойні наші українські воїни-захисники!

Сьогодні Господь знову проводить український народ через важке випробування.

Вже дванадцятий рік триває російсько-українська війна (2014–2026). Вже понад чотири роки триває небачене за своєю безбожністю, жорстокістю та нелюдськістю широкомасштабне вторгнення Російської Федерації проти України. Ворог прагне не лише окупувати українські території. Він намагається знищити українську державність, українську націю, Українську Церкву, українську мову, культуру, історичну пам'ять, українську духовну і державницьку традицію та саме право українського народу бути вільним господарем на власній, Богом даній землі.

У ці роки весь світ побачив незламність українського духу та героїзм українського воїнства.

Воїни Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, добровольчих формувань, військові капелани, медики та волонтери стали прикладом жертовності, мужності, відповідальності та любові до свого українського народу.

Як колись дружинники Київської держави, козаки Запорозької Січі, Українські січові стрільці, воїни Армії Української Народної Республіки, захисники Карпатської України та вояки Україн-

ської Повстанської Армії боролися за свободу України, так сьогодні їхню історичну естафету продовжують сучасні захисники нашої Батьківщини.

Особливу молитву ми сьогодні підносимо за тих героїчних українських воїнів-захисників, які віддали своє життя за Україну.

Ми не можемо людським судом визначати міру святості кожного із них, бо це належить одному лише Господу. Але ми твердо пам'ятаємо слова Спасителя: «Немає більшої від тієї любові, як хто душу свою покладе за друзів своїх» (Ів. 15:13).

Саме тому подвиг полеглих захисників України є священним подвигом жертвовного служіння Богові, своєму народові та Батьківщині, який за своєю духовною величчю та жертвовною любов'ю наближається до висоти святості. Він назавжди залишиться прикладом мужності, самопожертви, незламності духу та вірності високим християнським і національним ідеалам.

Проте сьогоднішнє свято говорить нам не лише про минуле. Воно говорить і про наше сьогодення, і про наше майбутнє.

Святі землі Української нагадують нам, що святість не є привілеєм окремих людей. Святість є покликанням кожного християнина.

Господь не вимагає від усіх нас однакових подвигів. Але Він очікує від кожного вірності, чесності, любові, милосердя та відповідальності.

Справжня перемога починається не на полі бою, а в людському серці та душі. Вона починається тоді, коли людина перемагає гріх, неправду, ненависть і байдужість.

Майбутнє України залежить не лише від сили зброї, дипломатії чи економіки. Воно значною мірою залежить від духовного стану нашого народу, від нашої віри, моральності, національної і духовної єдності та відповідальності перед Богом і майбутніми поколіннями.

Тому сьогодні, в день пам'яті всіх святих землі Української, звернімося до них із щирою молитвою.

Нехай святий апостол український Андрій Первозваний, святі Скіфської єпархії, святі князі і княгині Руси-України, преподобні, святих, мученики, сповідники, праведники, новомученики та всі святі землі Української моляться перед престолом Божим за Україну, за нашу Святу Помісну Автокефальну Православну Церкву України, за український народ, за наше доблесне українське воїнство, за полонених і поранених захисників України, за родини загиблих Героїв, за переселенців, за всіх постраждалих від російської агресії та за якнайшвидше настання справедливого миру на нашій святій Богом даній українській землі.

Нехай Господь Бог наш у всій повноті Святої Трійці — Отця, і Сина, і Святого Духа — зміцнить нашу віру, дарує нам духовну і національну єдність, збереже нашу українську державу та Українську Церкву, благословить український народ справедливим миром, перемогою правди над злом, а кожного з нас провадить дорогою праведного й щасливого земного життя, спасіння душ наших та успадкування вічного блаженства у Царстві Небесному.

Амінь.

36 років Третього відродження Української автокефальної православної церкви: історичний подвиг, духовне пробудження і шлях до помісності

+ Віктор БЕДЬ,
єпископ Мукачівський і Карпатський,
керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією
Православної Церкви України
м. Ужгород
5 червня 2026 року

5–6 червня 2026 року виповнюється 36 років від часу проведення Всеукраїнського Православного Собору Української Автокефальної Православної Церкви, який відбувся у Києві в червні 1990 року та став кульмінацією Третього

відродження УАПЦ у XX столітті.

Для багатьох українців ця подія була не лише церковною, а й національною. Вона символізувала повернення історичної пам'яті, відновлення духовної гідності українського народу та відродження права Української Церкви на власний самостійний розвиток.

Витоки Третього відродження УАПЦ: спадщина боротьби за автокефалію 1917–1921 років

Третє відродження Української Автокефальної Православної Церкви у 1989–1990 роках було не початком, а продовженням великого історичного процесу, який розпочався після падіння Російської імперії внаслідок Лютневої революції 1917 року.

Вже навесні 1917 року по всій Україні розгорнувся рух за відновлення церковних прав українського народу та створення незалежної Української Православної Церкви. Цей процес став невід'ємною складовою українського національного відродження та боротьби за державну незалежність України.

Важливим кроком стало ухвалення Директорією Української Народної Республіки 1 січня 1919 року Закону УНР «Про Верховне Управління Української Автокефальної Православної Соборної Церкви». Цим законом Українська Народна Республіка фактично закріпила державну підтримку курсу на автокефалію Української Церкви та визначила засади її незалежного церковного управління.

Законом передбачалося функціонування Священного Синоду Української Автокефальної Православної Соборної Церкви як вищого органу церковного управління за участю православних архиєреїв України. До процесу церковного відродження також активно долучилися представники духовенства, української інтелігенції, державні діячі УНР та православні миряни.

Однак російсько-більшовицька агресія проти Української Народної Республіки, розпочата у грудні 1917 року, у поєднанні з внутрішньополітичною нестабільністю, виснаженням українського суспільства багаторічною війною та несприятливою міжнародною ситуацією призвела

до поступової втрати української державності.

Упродовж 1918–1921 років український народ і Армія Української Народної Республіки вели важку боротьбу за незалежність проти більшовицької Росії та її військових формувань. Попри героїчний спротив, у лютому 1921 року північні, східні, центральні та південні українські землі були окуповані більшовицькою Росією.

Внаслідок післявоєнного переділу Центрально-Східної Європи та рішень міжнародної дипломатії західноукраїнські землі також були окуповані сусідніми державами: Галичина і Західна Волинь — Польщею, Північна Буковина та частина Бессарабії — Румунією, а Закарпаття — Чехословаччиною. Таким чином українська державність була тимчасово втрачена, а українські землі розділені між кількома державами.

За цих складних історичних обставин справу збереження української церковної традиції та боротьби за незалежну Українську Церкву продовжила Всеукраїнська Православна Церковна Рада (ВППЦР), яка об'єднала священнослужителів, богословів, громадських діячів та активних мирян, відданих ідеї незалежної Української Церкви.

Упродовж 1920–1921 років саме Всеукраїнська Православна Церковна Рада стала головним організаційним центром українського церковного відродження, взявши на себе відповідальність за продовження справи, започаткованої українським державотворенням доби Української Народної Республіки.

Важливою віхою стала діяльність ВППЦР у Києві, яка на Софійській площі та в Софійському соборі послідовно утверджувала курс на незалежну Українську Церкву. Особливе значення мало 5 травня 1920 року, коли було публічно проголошено Українську Автокефальну Православну Церкву та підтверджено незворотність українського церковного руху до автокефалії.

Логічним завершенням цього етапу став Всеукраїнський Православний Собор 14–30 жовтня 1921 року (27 жовтня – 12 листопада 1921 року за новим стилем), який підтвердив попередні рішення українського церковного руху, закріпив

автокефальний статус Української Церкви та завершив її організаційне оформлення як Української Автокефальної Православної Церкви.

Таким чином, Українська Автокефальна Православна Церква стала історичним продовженням багатовікової традиції Української Церкви з центром митрополії у Києві, відродивши її право на самостійне церковне життя, незалежне від зовнішнього політичного та церковного підпорядкування.

Від УАПЦ 1919–1921 років до Третього відродження 1990 року

У 1919–1921 роках було закладено правові, канонічні, духовні та організаційні основи Української Автокефальної Православної Церкви. Завершенням цього процесу став Всеукраїнський Православний Собор 1921 року, який в умовах втрати української державності підтвердив автокефальний статус Української Церкви та завершив її організаційне оформлення як Української Автокефальної Православної Церкви.

УАПЦ стала духовним виразником прагнення українського народу до свободи, церковної незалежності та збереження власної церковної традиції, успадкованої від багатовікової Української Церкви з центром митрополії у Києві.

Проте вже у 1930-х роках московський комуністично-радянський тоталітарний режим практично знищив Українську Автокефальну Православну Церкву. Більшість її ієрархії, духовенства та активних мирян були репресовані, ув'язнені, заслані або розстріляні. Так трагічно завершився перший етап відродження Української Автокефальної Православної Церкви, що тривав від початку українського церковного руху 1917 року до масових репресій 1930-х років.

Новий етап життя УАПЦ розпочався під час Другої світової війни. У 1942–1944 роках на частині українських земель було відновлено діяльність Української Автокефальної Православної Церкви, канонічно сформовано її єпископат, духовенство та церковні структури. Проте після повернення в Україну московського комуністично-радянського окупаційного режиму УАПЦ знову була заборонена, піддана репресіям та лік-

відована на території Української РСР. Частина її єпископату, духовенства і вірян була змушена продовжити своє служіння в еміграції та українській діаспорі.

Третє відродження Української Автокефальної Православної Церкви стало можливим лише наприкінці 1980-х років, коли криза та занепад московської комуністично-радянської системи відкрили нові можливості для національного, духовного та церковного відродження українського народу.

Саме на історичній спадщині українського автокефального руху 1917–1921 років, діяльності Української Автокефальної Православної Церкви у міжвоєнний період, її другому відродженні в роки Другої світової війни та збереженні духовної, церковно-історичної й канонічної наступності в українській діаспорі після 1944 року ґрунтувалися процеси нового церковного відродження наприкінці 1980-х років.

Завдяки жертвовному служінню архиєреїв, духовенства і мирян УАПЦ в еміграції було збережено церковну традицію, пам'ять про автокефальний рух та ідею незалежної Української Церкви, що дало можливість відновити діяльність УАПЦ на українських землях.

Цей процес привів до проведення 5–6 червня 1990 року в Києві, у святій Софії Київській, Всеукраїнського Православного Собору УАПЦ та ознаменував початок третього етапу відродження Української Автокефальної Православної Церкви у XX столітті.

Собор, який змінив історію

5–6 червня 1990 року у Києві відбувся Всеукраїнський Православний Собор Української Автокефальної Православної Церкви. Його відкриття передувала урочиста Божественна Літургія у Софії Київській — подія надзвичайно символічна для українського православ'я. Після десятиліть переслідувань у серці Києва знову пролунала українською мовою молитва за незалежну Українську Церкву.

У роботі Собору взяли участь понад 700 делегатів — єпископи, священники та миряни з усіх регіонів України. Собор офіційно підтвердив

відновлення діяльності Української Автокефальної Православної Церкви в Україні, ухвалив Статут Церкви, проголосив Київський патріархат як історичний духовний центр Української Церкви та обрав Патріархом Київським і всієї України Мстислава Скрипника (10 квітня 1898 р. – 11 червня 1993 р.), який на той час перебував у США, очолював Українську Автокефальну Православну Церкву в США та був найавторитетнішим духовним провідником українського православ'я в діаспорі.

Це рішення мало не лише церковне, а й історичне значення. Вперше після багатьох століть було поставлено питання про створення повноцінного Київського патріархату як духовного центру Української Церкви.

Значення постаті Святішого Патріарха Мстислава Скрипника

Особливе місце в історії Третього відродження УАПЦ належить Святішому Патріарху Київському і всієї України Мстиславу Скрипнику.

Він був не лише церковним діячем, але й активним учасником українського державотворення доби Української Народної Республіки, племінником Симона Петлюри — Головного Отамана Військ Української Народної Республіки та Голови Директорії УНР, багаторічним провідником українського церковного життя в діаспорі.

Його обрання стало знаком духовної єдності між Україною та багатомільйонною українською діаспорою, яка десятиліттями зберігала традицію українського православ'я за межами Батьківщини.

З благословення Святішого Патріарха Мстислава Скрипника та під його патріаршим омофором, під час інтронізації, що відбулася 18 листопада 1990 року в соборі Святої Софії Київської в Києві, було підтверджено духовну, канонічну та церковно-історичну єдність Української Автокефальної Православної Церкви в Україні, США та українській діаспорі, яка впродовж десятиліть жертвовно зберігала спадкоємність УАПЦ, незважаючи на переслідування, масові репресії, розстріли, заборону її діяльності на українських землях та вимушене перебування значної частини

її церковного проводу за межами Батьківщини.

Участь національно-демократичних сил і особисті спогади автора

Відродження Української Автокефальної Православної Церкви наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років відбувалося як невід'ємна складова українського національного відродження та боротьби за відновлення державної незалежності України.

Помітну підтримку процесу відновлення УАПЦ надавали представники Народної Ради Верховної Ради України першого скликання та Народного Руху України.

Як тодішній народний депутат України першого скликання, член Народної Ради Верховної Ради України, Відповідальний секретар Радикальної фракції Верховної Ради України під проводом В'ячеслава Чорновола та учасник українського національно-демократичного визвольного руху, я також підтримував процес політичної реабілітації Української Автокефальної Православної Церкви, відновлення її порушених прав і повернення їй належного місця в духовному житті українського народу.

Для мене це було не лише питанням церковним, але й питанням історичної справедливості щодо Української Церкви, яка впродовж десятиліть зазнавала переслідувань, репресій і дискримінації з боку московського комуністично-радянського тоталітарного окупаційного режиму Союзу РСР.

Відновлення діяльності Української Автокефальної Православної Церкви я сприймав як невід'ємну складову процесу відновлення історичної правди, національної гідності українського народу та повернення Україні її духовної спадщини.

Особливо цінними для мене залишаються особисті зустрічі та неодноразове спілкування зі Святішим Патріархом Київським і всієї України Мстиславом Скрипником.

Святіший Патріарх Мстислав Скрипник належав до покоління українців, яке пронесло через усе життя ідею незалежної України та незалежної Української Церкви у XX столітті. Саме тому

його постать і сьогодні залишається одним із найяскравіших символів Третього відродження УАПЦ у XX столітті.

Духовний сенс Третього відродження УАПЦ Історичне значення Всеукраїнського Православного Собору Української Автокефальної Православної Церкви 5 – 6 червня 1990 року полягає не лише в організаційному оформленні Третього відродження УАПЦ та відновленні її діяльності в Україні.

Насамперед це був акт духовного визволення української нації, який мав надзвичайно велике моральне, символічне та мобілізаційне значення в умовах новітніх національно-визвольних змагань кінця 1980-х – початку 1990-х років за відновлення історичної державної незалежності України.

Українські православні віряни заявили про своє невід’ємне право бути господарями власного церковного життя, плекати духовну спадщину Української Церкви, використовувати українську мову в богослужінні та розвивати церковне життя відповідно до духовних потреб українського народу.

Водночас Третє відродження Української Автокефальної Православної Церкви стало важливим чинником духовної підтримки українського національного відродження, утвердження історичної пам’яті, демократичних перетворень та боротьби за відновлення державної незалежності України. Воно сприяло консолідації українського суспільства навколо національних, духовних і державницьких цінностей та стало одним із вагомих чинників формування духовного підґрунтя майбутньої незалежної Української держави. Саме тоді було закладено підвалини того церковного шляху, який через майже три десятиліття привів до Об’єднавчого Собору в Києві 15 грудня 2018 року, проголошення Православної Церкви України та отримання Томосу про автокефалію від Вселенського патріархату 5 – 6 січня 2019 року.

Таким чином, Всеукраїнський Православний Собор УАПЦ 5 – 6 червня 1990 року став не лише визначною подією церковної історії, але й

важливою складовою новітнього українського державотворення, духовного відродження та утвердження права українського народу на власну Помісну Автокефальну Православну Церкву України.

Уроки для сучасності

Минуло 36 років.

За цей час Україна відновила свою державну незалежність, пережила численні внутрішні та зовнішні випробування, Революцію на граніті (1990 р.), Помаранчеву революцію (2004 р.), Революцію Гідності (2013–2014 рр.), а також продовжує протистояти російській агресії та смертельно небезпечній російсько-українській війні (2014–2026 рр.), яка триває й досі.

У цій боротьбі українська нація вкотре відстоює своє природне право на свободу, незалежність, власну державу, національну ідентичність та духовну самобутність. Як і в попередні історичні епохи, духовна єдність, історична пам’ять та національна солідарність залишаються одними з найважливіших чинників стійкості українського народу перед зовнішніми викликами та загрозами.

Сьогодні особливо важливо пам’ятати, що боротьба за церковну незалежність була невід’ємною складовою боротьби за незалежність державну. Історія Третього відродження Української Автокефальної Православної Церкви переконливо засвідчує: жодна імперія не здатна остаточно знищити прагнення української нації до свободи, ані позбавити його права на власну духовну традицію.

Висновки

36-та річниця Третього відродження Української Автокефальної Православної Церкви є нагодою не лише згадати історичні події 5 – 6 червня 1990 року, але й віддати належну шану всім архиєреям, священнослужителям, мирянам, громадським діячам та борцям за українську державність, які своєю жертовністю відновили життя Української Церкви на рідній українській землі. Всеукраїнський Православний Собор УАПЦ 5–6 червня 1990 року став однією з найважливіших духовних подій новітньої історії України. Він

засвідчив незламність українського церковного духу та відкрив нову сторінку в історії боротьби за повноцінну Помісну Автокефальну Українську Православну Церкву.

Вічна пам'ять усім, хто поклав своє життя за свободу і незалежність Української Церкви і Української держави.

Вічна шана творцям і подвижникам Третього відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

Джерела та література

Матеріал підготовлено на основі архівних документів Української Автокефальної Православної Церкви, матеріалів Всеукраїнського Православ-

ного Собору УАПЦ 5 – 6 червня 1990 року, Закону Української Народної Республіки «Про Верховне Управління Української Автокефальної Православної Соборної Церкви» від 1 січня 1919 року, матеріалів Всеукраїнської Православної Церковної Ради, публікацій Українського інституту національної пам'яті, історичних досліджень з історії Української Церкви, матеріалів української церковної діаспори, спогадів учасників подій, а також особистих зустрічей, спілкування та спостережень автора, пов'язаних із діяльністю Святішого Патріарха Київського і всієї України Мстислава Скрипника та процесом відродження УАПЦ наприкінці ХХ століття.

Відбувся єпархіальний богословський семінар для духовенства Мукачівсько-Карпатської єпархії ПЦУ

18 червня 2026 року відбувся єпархіальний богословський семінар для духовенства Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України.

На розгляд семінару було винесено лекцію Преосвященнішого Віктора Бедь, єпископа Мукачівського і Карпатського, керуючого Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, президента Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, доктора богословських наук, доктора юридичних наук, професора:

«Історичні та канонічні етапи становлення, розвитку та утвердження Православної Церкви в Україні (І–ХХ ст. ст.)».

У своїй лекції владика Віктор Бедь розглянув основні історичні та канонічні етапи становлення Православної Церкви на українських землях

від апостольської доби та перших століть християнства до новітнього періоду церковного відродження і відновлення повноцінного канонічного життя Православної Церкви в Україні. Особливу увагу було приділено питанням спадкоємності Української Церкви з центром митрополії у Києві, розвитку української церковної традиції, боротьби за церковну незалежність та сучасному процесу утвердження Православної Церкви України.

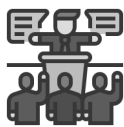
Участь у семінарі взяли священнослужителі Мукачівсько-Карпатської єпархії ПЦУ.

У ході семінару відбулося обговорення окремих історичних, богословських та канонічних аспектів розвитку Православної Церкви в Україні, а також актуальних викликів сучасного церковного життя та душпастирського служіння в умовах російсько-української війни.

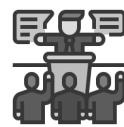
За результатами семінару було наголошено на важливості постійного богословського вдосконалення духовенства, поглиблення знань з історії Церкви, Святого Письма, канонічного права та літургійної практики, а також необхідності активного духовного служіння українському народові в умовах сучасних суспільних викликів. Семінар було проведено в офлайн та онлайн форматах, що дало можливість долучитися до його роботи духовенству з різних благочинь єпархії.

Проведення різнопланових богословських семінарів з благословення Преосвященнішого владика Віктора Бедь планується здійснювати й надалі з актуальних питань історії Церкви, біблійного, догматичного та літургійного богослов'я, требної практики, канонічного права, місіонерської діяльності та інших важливих напрямків сучасного церковного служіння.
Пресслужба МКЄ ПЦУ

Політика

Єрмак, який сам ініціював і очолив комітет НААУ, вже консультує військових на фронті

Комітет НААУ, який місяць тому створили за ініціативою колишнього глави ОП Андрія Єрмака, започаткував проєкт “Адвокат+”. У НААУ повідомили, що Єрмак в компанії інших адвокатів уже з’їздив для консультацій до підрозділів ЗСУ у зоні бойових дій.

Джерело: Національна асоціація адвокатів України

Дослівно: “Цього тижня відбулися перші виїзди адвокатів безпосередньо до підрозділів у зоні бойових дій в межах виконання рішення Комітету НААУ з питань захисту постраждалих від збройної агресії про започаткування проєкту “Адвокат+”.

Першими до ініціативи долучилися, а також провели зустрічі з військовослужбовцями та надали їм консультації голова профільного комітету НААУ Андрій Єрмак, члени його комітету Ігор Андрєєв, Поліна Марченко, Вадим Гатеж, а також радник голови НААУ Артемій Карпенко”.

Деталі: Повідомляється, що адвокати спілкувалися з військовими 157-ї ОМБ та 79-ої ОДШБ, а також 3-ої бригади оперативного призначення

“Спартан” Нацгвардії.

У релізі стверджують, що “Адвокат+” стане “системою правничої підтримки військовослужбовців на рівні бригад, яка в майбутньому буде поєднувати цифрові інструменти з офлайн роботою адвокатів безпосередньо в підрозділах”.

3 березня в НААУ повідомили про перші виїзди адвокатів і заявили, що “підтвердили запит на живу юридичну підтримку”.

Зокрема, у питаннях проходження служби, грошового забезпечення, ВЛК, переведення, оформлення документів і рапортів.

Крім того, у п’ятницю відбулися засідання регіональних осередків НААУ у Дніпрі та Запоріжжі. За їх результатами адвокати висунули свої кандидатури для участі в проєкті.

Відзначимо, що НААУ створила комітет із захисту постраждалих від збройної агресії проти України лише місяць тому – 3 березня.

Створення комітету ініціював Єрмак, він же його і очолив.

Джерело: pravda

Закон про криміналізацію антисемітизму в Україні: захист прав чи ризик розколу суспільства?

Віктор БЕДЬ,
голова Всеукраїнського товариства
борців за незалежність
України у ХХ столітті,
народний депутат України
першого скликання
м. Ужгород
17 квітня 2026 року

Україна сьогодні живе в умовах смертельно небезпечної російсько-української війни (2014–2026) — війни не лише за територію, а за право бути державою, за право української нації на існування, свободу і майбутнє.

У таких умовах кожне рішення влади має відповідати одній головній вимозі:

воно повинно зміцнювати, а не розхищувати єдність українського народу.

Саме тому суспільний резонанс, викликаний законом про криміналізацію відповідальності за прояви антисемі-

тизму, не можна ігнорувати чи недооцінювати.

ЩО СТАЛОСЯ НАСПРАВДІ

Президент України підписав закон, спрямований на криміналізацію відповідальності за прояви антисемітизму — як форми ненависті за етнічною ознакою, яка у даному випадку прямо

пов'язується з єврейською національністю.

Цей крок офіційно обґрунтовується тим, що він:

- відповідає міжнародним стандартам у сфері протидії расизму, ксенофобії та дискримінації, зокрема підходам Організації Об'єднаних Націй та відповідним міжнародним конвенціям;
- узгоджується з правовими та політичними рекомендаціями Європейський Союз і Рада Європи щодо запобігання проявам антисемітизму як однієї з форм міжетнічної ненависті;
- має аналоги у законодавстві низки європейських держав, де антисемітизм розглядається як окрема, історично зумовлена форма дискримінації, що потребує додаткового правового реагування.

І це — вже встановлений юридичний факт.

Водночас іншим не менш важливим фактом є те, що значна частина українського суспільства сприйняла цей закон як вибірковий, несправедливий, без достатнього обґрунтування і таким, що створює відчуття нерівності у підходах держави до захисту різних груп громадян.

І це вже не суто юридична, а серйозна суспільно-політична проблема, яку не можна ігнорувати або залишати без належної уваги і публічного роз'яснення.

Водночас не можна виключати, що ухвалення цього закону могло бути використане владою як інформаційний привід для відвернення уваги суспільства від системних проблем держави — корупційних скандалів, затягування війни, складної ситуації на фронті та суспільно чутливих питань мобілізації.

Також не можна ігнорувати ризик зовнішнього інформаційно-психологічного впливу та використання своїх агентів впливу в українській владі з боку держави-агресора Російської Федерації, з метою розпалювання внутрішніх протиріч, штучного загострення міжнаціональних тем і послаблення національної єдності України.

УКРАЇНА — ДЕРЖАВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І ВСІХ ГРОМАДЯН

Відповідно до Конституція України:

- Україна є державою, що постала на основі права української нації — титульної, історично сформованої на своїй українській землі — на самовизначення, реалізованого у створенні власної незалежної держави;
- і водночас Україна є державою всіх її громадян, незалежно від їхнього етнічного, національного, мовного чи релігійного походження, з рівними правами і свободами для кожного.

Саме цей баланс — між національною основою державності та рівністю прав усіх громадян — є фундаментом української держави, її стабільності та внутрішньої єдності.

Його порушення або навіть створення враження його порушення є небезпечним, оскільки немиче веде до втрати довіри, зростання напруги та послаблення держави в умовах зовнішньої агресії.

ДЕ СПРАВЖНЯ ПРОБЛЕМА

Проблема не в тому, що держава захищає євреїв як одну з національних спільнот України.

Проблема в іншому: чи однаково і послідовно держава забезпечує захист прав усіх громадян?

Українці сьогодні мають повне право ставити принципові питання:

- де системна і дієва протидія українофобії — як формі зневаги до титульної нації держави?
- де реальна відповідальність за публічну зневагу до української мови, культури, духовності, історії, національних героїв, самої української нації та держави?
- чому окремі прояви міжнаціональної ненависті отримують спеціальне законодавче виокремлення та посилені правовий захист, тоді як інші залишаються в межах загальних норм або не отримують належного правового реагування?

Ці питання не є проявом радикалізму чи упереженості.

Це — природна і обґрунтована потреба суспільства у справедливості, рівності підходів та збереженні міжнаціонального балансу і взаємоповаги.

НЕБЕЗПЕКА ВИБІРКОВОСТІ

Будь-яка демократична і правова держава повинна уникати навіть натяку на створення привілейованого становища для окремих етнічних груп громадян.

Чому? Тому що це неминуче призводить до:

- втрати довіри між співгромадянами;
- зростання суспільної напруги;
- поглиблення внутрішнього поділу;
- порушення прав і свобод людини і громадянина;
- виникнення міжнаціонального протистояння та непорозуміння.

І найнебезпечніше — формується відчуття, що в державі існують не просто рівні громадяни, а «більш рівні» за етнічно-національною ознакою. Навіть якщо це не відповідає об'єктивній реальності, сам факт такого сприйняття вже становить серйозну загрозу для суспільної стабільності та національної єдності.

МЕЖА МІЖ КРИТИКОЮ І ВОРОЖНЕЧЕЮ

Потрібно чітко розмежувати, що є допустимим у демократичному суспільстві, а що — ні.

Допустимо:

- критикувати політиків;
- оцінювати рішення держав;
- висловлювати позицію щодо міжнародної політики;
- говорити правду про історію (без перекручень і фальсифікацій).

Недопустимо:

переносити відповідальність на цілий народ; узагальнювати негатив за етнічною ознакою; розпалювати міжнаціональну ненависть і ворожнечу.

Це — принципова межа.

І вона повинна бути однаковою для всіх — без винятків і без будь-якого виокремлення, зокрема за етнічно-національною ознакою.

ВІЙНА І ВНУТРІШНЯ СТІЙКІСТЬ

Сьогодні Україна воює — воює з лютим і безбожним ворогом-агресором — Російською Федерацією за своє право на існування, буття і життя. І головна ставка ворога — не лише фронт.

Його головна ставка — досягнення внутрішньо-

го розколу українського суспільства.

Будь-які теми чи дії, які можуть розділити людей, протиставити суспільні групи або посіяти недовіру, — автоматично стають інструментом цієї війни.

Тому в даному випадку питання не лише в законі.

Питання в тому, як він впливає на національну єдність української нації.

ЩО МАЛА Б ЗРОБИТИ ДЕРЖАВА

Щоб уникнути суспільної напруги, держава повинна діяти системно:

- чітко і зрозуміло пояснювати свої рішення — без бюрократичної мови та політичних формул;
- гарантувати рівний захист прав і свобод для всіх громадян — незалежно від їхнього етнічно-національного походження;
- уникати вибіркості — як у законодавстві, так і в його застосуванні щодо громадян України незалежно від їхнього етнічно-національного походження;
- працювати на досягнення і збереження національної єдності — а не створювати підстави для недовіри та розділення серед громадян України за етнічно-національною ознакою.

Лише за таких умов держава зможе зберегти довіру суспільства і забезпечити внутрішню стійкість, а також міжнаціональну злагоду в умовах війни.

ГОЛОВНЕ

Українська нація сьогодні, в умовах жорстокої російсько-української війни, платить найвищу ціну — життям своїх найкращих синів і дочок — за право бути вільною і жити у своїй Богом даній Українській Державі.

І тому українська нація має право:

- на захист своїх національних інтересів і прав;
- на повагу;
- на правду;
- на рівність прав;
- на справедливість;
- на рівне ставлення держави до кожного громадянина.

Україна не потребує:

- привілейованих етнічно-національних груп;
- штучних протиставлень;
- небезпечних суспільних експериментів в умовах війни;
- розхитування міжнаціональної стійкості та єдності.

Україна потребує національної єдності, чесності та справедливості у ставленні до себе та своїх громадян.

ПІСЛЯСЛОВО

Криміналізація відповідальності за прояви антисемітизму сама по собі не є загрозою. Однак річ у тім, що попередня редакція статті 161 Кримінального кодексу України вже чітко і однозначно передбачала настання відповідальності за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної та расової ненависті, приниження національної честі та гідності, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення привілеїв громадян за ознаками раси, етнічного походження, мовними чи іншими ознаками — незалежно від етнічно-національного походження особи.

Тож уведення додаткової, фактично ідеологізованої кваліфікації — «прояви антисемітизму», яка має відсилочний і оціночний характер, було і залишається сумнівним з точки зору правової доцільності та значною мірою є суспільно провокативним.

Російський проєкт антиукраїнського мовного закону «Ківалова-Колесніченка» та участь у його просуванні ТУКЗ/КМКС в особі Михайла Товта і Степана Черничка

Українські судді й досі, у квітні 2026 року, посилаються на закон «Про засади державної мовної політики», який наділяв російську мову статусом регіональної, попри те, що цей документ втратив чинність вісім років тому. Про це йдеться у розслідуванні журналістів «Схем» (Радіо Свобода), які проаналізували дані судового реєстру. Закон, який стали називати за прізвищами його авторів – «регіоналів» Ківалова та Колесніченка,

Загрозу можуть становити:

- неправильне або викривлене сприйняття українським суспільством таких законодавчих нововведень;
- вибіркове їх застосування;
- відсутність належного балансу у державній політиці щодо захисту прав титульної української нації та інших національних спільнот, які є рівноправними громадянами України.

Водночас слід зазначити, що Україна належить до числа демократичних держав, у яких системні прояви агресивного антисемітизму не мають поширеного характеру, а міжнаціональні відносини загалом будуються на засадах взаємоповаги та толерантності.

Саме тому за таких умов офіційна криміналізація відповідальності за прояви антисемітизму без належного суспільного і правового обґрунтування може виглядати суперечливою і потенційно провокативною, створюючи ризики для сприйняття державної політики як вибіркової.

Тому головне завдання влади — не лише ухвалювати закони, а й забезпечувати довіру до них та зберігати національну єдність, особливо в умовах смертельно небезпечної російсько-української війни.

Бо без довіри нації немає держави.

А без національної єдності — немає України.

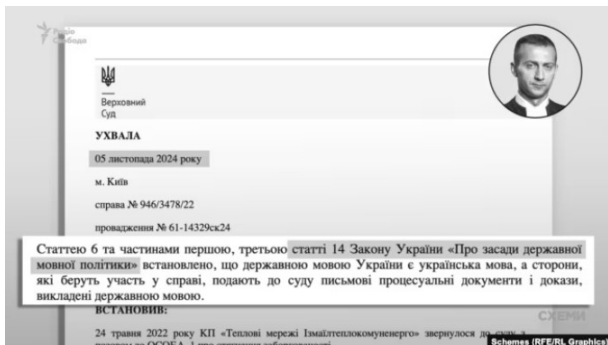
був визнаний неконституційним ще у 2018 році. Попри це судді різних інстанцій, включно із Верховним судом, продовжували посилатися на нечинний документ у своїх рішеннях. Серед них і суддя, яка те-

пер працює у Конституційному суді України, що й визнав цей закон неконституційним.

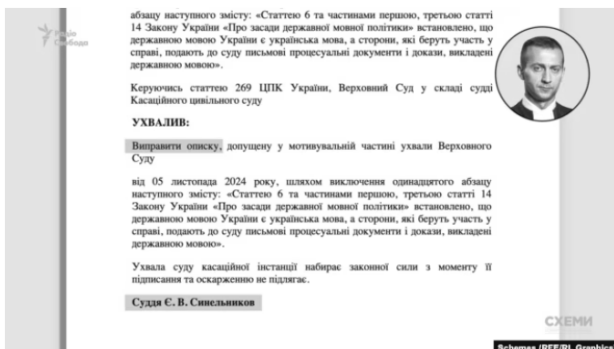
У розслідуванні «Схем» з посиланням на дані судового реєстру йдеться, що у 2025 році судді Верховного суду Володимир Погребняк, Олег

Васьковський та В'ячеслав Песков застосували статті цього нечинного мовного закону під час розгляду спору щодо кредиторських вимог між компаніями на суму понад 2 мільярди гривень. У розмові з журналістом суддя Погребняк спершу відмовився від коментарів.

Утім, згодом Апарат секретаріату господарської касації направив редакції письмову відповідь, де повідомив, що це була «описка» і її виправили у новій судовій ухвалі від 26 лютого 2026 року, процитувавши замість закону Ківалова-

Колесніченка вже чинний закон. Ще один суддя, Євген Синельников, який, крім роботи у Верховному суді, також є членом експертної ради з визначення професійної компетентності суддів, використав цей закон у рішенні від 2024 року. Це справа за позовом комунального підприємства «Теплові мережі Ізмаїлтепло-

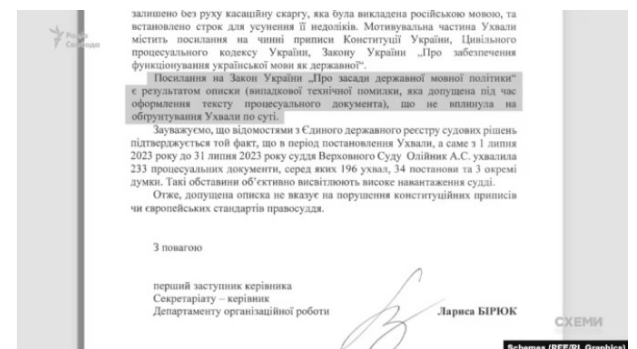
комуненерго» щодо стягнення заборгованості з громадянина.

На запитання журналіста «Схем» про причину використання в судовому рішенні нечинного та неконституційного закону, суддя Синельников відповів: «Я уточню». Невдовзі після цієї розмови в судовому реєстрі з'явилася нова ухвала цього судді, де своє попереднє посилання на закон Ківалова-Колесніченка він визнав помилковим.

У 2023 році закон цитувала й Алла Олійник, тодішня суддя Верховного суду, яка нині є суддею Конституційного суду – того самого, що й визнав цей закон неконституційним у 2018 році.

У Конституційному суді також назвали «опискою», яка не вплинула на суть рішення, використання суддею Олійник нечинного закону.

Журналісти з'ясували, що застосовували закон

«Ківалова та Колесніченка» і у районних судах. Так, наприклад, суддя Оболонського райсуду Києва Олексій Дибя у 2025 році щонайменше чотири рази посилався на цей закон як на підставу для нерозгляду позовних заяв – йдеться у розслідуванні «Схем».

Журналісти відвідали цей суд і особисто запитали суддю Дибю про причину використання нечинного закону. Він відповів: «Якщо була допущена помилка, то можна вирішувати ці питання в процесуальному порядку».

Аналогічні випадки застосування норм неконституційного закону «Схеми» помітили й у суддів із Київської та Херсонської областей та міста Харкова.

Очільник Вищої ради правосуддя Григорій Усик у коментарі журналістам зазначив, що у своїй дисциплінарній практиці не зустрічав подібних випадків, але припустив, що таке застосування може бути «неумисним і помилковим». Водночас дослідник мовної політики Володимир Кулик назвав таку ситуацію «правовою анархією».

У розслідуванні «Схем», зокрема, йдеться, що статус цього закону на сайті Верховної Ради тривалий час був «поточним». І хоча нижче на сторінці була згадка про втрату чинності, до нього продовжувалися вноситися зміни. Останні – у січні 2025 року.

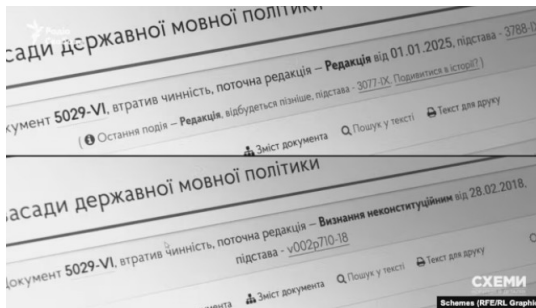
На запит журналістів Апарат Верховної Ради по суті запитань про позначення цього закону на

сайті парламенту не відповів. Попри це, зазначають «Схеми», статус закону Ківалова-Колесніченка на сайті Верховної Ради після направлення запиту змінився на «нечинний».

Розгляд мовного законопроекту «Ківалова-Колесніченка» у 2012 році викликав бійки в парламенті й вуличні протести та, попри це, набув чинності. Він запроваджував статус «регіональних» для мов, якими говорить понад десять відсотків мешканців на певній території. Як результат, російська стала регіональною у 13 із 27 територіальних одиниць України. На думку опитаних журналістами експертів, цей закон «загрожував саботажем уживання української мови і був прописаний так, що насправді російську мову можна було вживати не поряд з українською мовою, а замість української».

Як з'ясували журналісти «Схем», Москва фінансувала просування мовного закону «Ківалова-Колесніченка» через російський державний «Правфонд». Гроші йшли, зокрема, на підготовку альтернативного офіційному «громадського звіту» про нібито невиконання положень Європейської хартії регіональних мов. А також – на видання брошури «для російських співвітчизників» в Україні з інструкціями про те, як використовувати російську у діловодстві, судах та освіті замість української.

Джерело: radiosvoboda

Заява Політичної партії “Народний Рух України” щодо закону про криміналізацію відповідальності за прояви антисемітизму та недопущення вибіркової у застосуванні законодавства

Народний Рух України заявляє принципову позицію щодо ухвалення закону про криміналізацію відповідальності за прояви антисемітизму.

Народний Рух України послідовно і беззастережно засуджує будь-які прояви міжнаціональної, расової чи релігійної ненависті, дискримінації за етні-

чними чи іншими ознаками, ідеологій, що заперечують права і свободи людини. В Україні не повинно бути українофобії, нацизму, комунізму, рашизму, расизму, антисемітизму чи будь-яких інших форм ворожнечі. Народний Рух України виходить з того, що держава зобов'язана забезпечувати однаковий і

рівний захист прав усіх громадян без винятку. Відповідно до Конституції України усі громадяни є рівними перед законом. Не допускається встановлення привілеїв чи обмежень за ознаками національного, етнічного, мовного чи іншого походження. Цей принцип є фундаментальним для правової держави та має безумовно застосовуватися у сфері кримінального права. Після відновлення незалежності 24 серпня 1991 року Україна відмовилася від практики ідеологізації кримінального законодавства, заклавши засади його нейтральності, об'єктивності та однаковості застосування. Будь-які законодавчі рішення, що створюють відчуття привілейованості окремих груп, допускають можливість вибіркового правозастосування, підривають довіру до держави та правової системи — суперечать як букві, так і духу Конституції.

Чинне кримінальне законодавство України, зокрема стаття 161 Кримінального кодексу, вже передбачає відповідальність за:

- розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі;
- приниження національної честі та гідності;
- обмеження прав громадян за відповідними ознаками.

У зв'язку з цим запровадження окремої кримінально-правової категорії — «прояви антисемітизму» — без комплексного та збалансованого підходу:

- створює ризики ідеологізації кримінального законодавства;
- може призвести до вибіркового правозастосування;
- формує у суспільстві відчуття нерівності;
- викликає суспільне занепокоєння.

Водночас відсутність аналогічних чітко визначених норм щодо інших форм міжнаціональної ворожнечі може бути сприйнята як дисбаланс у державній політиці.

Народний Рух України звертає увагу, що ухвалення зазначених змін відбулося без належного суспільного та експертного обговорення. Не можна виключати, що ця ініціатива використовується як інформаційний фактор у внутрішньопо-

літичному порядку денному та відвертає увагу від ключових проблем держави. Окремо слід враховувати ризики зовнішнього інформаційного впливу з боку російської федерації, спрямованого на:

- загострення міжнаціональних питань;
- розпалювання внутрішніх протиріч;
- послаблення єдності українського суспільства.

Водночас Україна традиційно є державою з відносно високим рівнем міжнаціональної толерантності, що ставить під сумнів необхідність виокремлення окремих категорій правопорушень без системного підходу. В умовах повномасштабної війни Україна потребує максимальної внутрішньої єдності. Будь-які рішення, які розділяють суспільство, створюють відчуття несправедливості, підривають довіру до державних інституцій — негативно впливають на національну стійкість та обороноздатність. Національна єдність є ключовою передумовою перемоги.

Враховуючи вищевикладене Народний Рух України вимагає:

- публічного роз'яснення підстав та доцільності ухвалених змін;
- чіткого визначення практики їх застосування;
- гарантування відсутності вибіркової у правозастосуванні;
- забезпечення рівного захисту прав усіх громадян України;
- формування комплексної державної політики протидії всім формам міжнаціональної ворожнечі, включно з українофобією;
- недопущення ідеологізації кримінального законодавства.

Окремо наполягаємо на необхідності проведення правової, наукової та експертної оцінки ухвалених змін та повторного розгляду у Верховній Раді України за результатами такої оцінки.

З метою забезпечення верховенства права Народний Рух України вважає доцільним ініціювати звернення до Конституційного Суду України щодо перевірки відповідності зазначених змін положенням Конституції України, зокрема принципу рівності громадян перед законом.

Україна є державою української нації та водно-

час державою всіх її громадян. Закон має бути єдиним і рівним для всіх. Справедливість не може бути вибірковою. Будь-які ознаки вибіркової підривають довіру до держави та створюють загрозу національній єдності.

З ініціативи Експертної ради з питань юстиції, законотворчості та судової системи.

За дорученням Політичної ради Народного Руху України

Голова

Політичної партії “Народний Рух України”

Андрій КОРНАТ

м. Київ,

19 квітня 2026

Віктор Бедь провів зустріч із головою Народного Руху України Андрієм Корнатом: підтримка ЗСУ та захист прав борців за незалежність України

24 квітня 2026 року під час робочого візиту на Львівщину Віктор Бедь — народний депутат України першого скликання, голова Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті, член Політичної ради та почесний голова Закарпатської крайової організації Народного Руху України, єпископ Мукачівський і Карпатський Православної Церкви України — провів робочу зустріч із керівництвом Руху.

У зустрічі взяли участь Андрій Корнат — голова Народного Руху України, а також Сергій Дзядик — заступник голови НРУ, голова Руху на Львівщині, депутат Львівської обласної ради.

Зустріч відбулася в атмосфері відкритого, змістовного та відповідального діалогу, що відображає спільне розуміння викликів, які постали перед українським суспільством в умовах триваючої російсько-української війни.

У центрі обговорення були питання національної та духовної єдності української нації, консолідації зусиль держави й громадянського суспільства в умовах триваючої російсько-української війни, що становить безпосередню загрозу існуванню Української держави. Особливу увагу сторони приділили консолідації зусиль у підтримці Збройних Сил України, зміцненню духовно-моральної стійкості суспільства та збереженню національної єдності як фундаменту державної незалежності. Водночас

окремо було обговорено необхідність удосконалення правового механізму офіційного визнання статусу борців за незалежність України у XX столітті, з огляду на те, що чинне законодавче регулювання має переважно декларативний характер, не забезпечує належної реалізації визначених прав і гарантій та потребує реального нормативного і практичного наповнення, а також питання належного державного і суспільного вшанування та підтримки цієї визначної категорії

учасників української національно-визвольної боротьби.

Окремо було обговорено внутрішньоорганізаційні питання діяльності Народного Руху України, необхідність посилення його ролі в сучасних суспільно-політичних процесах та активізації державницьких ініціатив у контексті захисту національних інтересів України.

Учасники зустрічі наголосили, що саме поєднання духовної сили, національної свідомості та відповідальної громадянської позиції є ключем до збереження державності, перемоги України та утвердження справедливого миру.

Зустріч засвідчила спільне прагнення до поглиблення співпраці між Церквою та національно-патріотичними силами України задля зміцнення держави, підтримки суспільства та наближення перемоги.

Пресслужба ЗКО НРУ

Відбулося чергове засідання Проводу Закарпатської крайової організації Народного Руху України

23 квітня 2026 року в м. Ужгороді відбулося чергове засідання Проводу Закарпатської крайової організації Народного Руху України.

На порядок денний було винесено такі питання:

– Про соціально-економічну ситуацію в країні та Закарпатській

області (доповідач: Олександр Черепеха, голова ЗКО НРУ).

– Підсумки діяльності Закарпатської крайової організації НРУ за I квартал 2026 року (доповідач: В'ячеслав Жупик, заступник голови, голова Управи ЗКО НРУ).

– Про дату, місце, час та порядок денний проведення чергового засідання Ради ЗКО НРУ.

– Різне.

Участь у засіданні та обговоренні питань порядку денного взяли члени Проводу:

Олександр Черепеха — голова Закарпатської крайової організації НРУ (далі — ЗКО НРУ);

В'ячеслав Жупик — заступник голови, голова Управи ЗКО НРУ;

Михайло Басараб — голова Мукачівської РО НРУ, голова Закарпатського осередку Всеукраїн-

ського ветеранського товариства Української Гельсінської Спілки;

Антоніна Вчорашня — голова Закарпатського обласного товариства борців за незалежність України у XX столітті;

Ярослав Бідзіля — голова Закарпатського осередку ВГО «Молодий Народний Рух»;

Марина Дуб — член Проводу ЗКО НРУ.

З усіх питань порядку денного було ухвалено відповідні рішення.

Пресслужба ЗКО НРУ

Україна між демографічним виживанням і політикою заміщення населення: політико-правовий, соціально-економічний та безпековий аналіз

Віктор БЕДЬ

Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень

Карпатського університету імені Августина Волошина м. Ужгород

27 травня 2026 р.

на, поранена, психологічно виснажена або втратила стабільні умови життя та праці.

На цьому тлі в державному та бізнесовому середовищі дедалі активніше просувається ідея масового залучення трудових мігрантів для компенсації кадрового дефіци-

Повномасштабна російсько-українська війна 2014–2026 рр. поставила Україну перед одним із найтяжчих викликів за всю новітню історію — не лише військовим, економічним чи політичним, але й демографічним, соціальним та цивілізаційним.

Мільйони громадян України були змушені залишити Батьківщину. Сотні тисяч українців проходять службу в лавах Сил оборони України. Значна частина працездатного населення мобілізова-

ту в економіці України.

Формально така політика подається як «прагматичне» та вимушене рішення в умовах війни. Однак при глибшому політико-правовому, демографічному та безпековому аналізі постає значно ширше питання: чи не починає Україна поступово переходити від політики збереження власного народу, української ідентичності та національного людського потенціалу до політики компенсаційного заміщення

українців зовнішньою робочою силою?

Це питання вже давно вийшло далеко за межі суто економічної проблематики. Воно безпосередньо стосується:

- національної безпеки України;
- демографічного виживання української нації;
- майбутнього української державності;
- соціальної справедливості щодо громадян України, насамперед ветеранів і учасників російсько-української війни, членів їхніх родин, внутрішньо переміщених осіб, молоді та українських працівників;
- конституційних і соціально-економічних прав громадян України, зокрема права на працю, гідні умови життя, соціальний захист та рівні можливості у власній державі;
- ролі та майбутнього ветеранів російсько-української війни у післявоєнній відбудові, розвитку та утвердженні України;
- недопущення соціального та економічного витіснення українців із власного трудового, суспільного й національного простору;
- української мовно-культурної та духовної стабільності;
- збереження української національної та цивілізаційної ідентичності;
- стратегічного бачення майбутнього України як суверенної національної держави українського народу;
- історичної відповідальності держави за збереження українців на власній землі та недопущення поступової втрати ними ролі державотворчої нації у власній країні.

Демографічна криза як загроза існуванню держави

Україна ще до повномасштабного вторгнення Російської Федерації перебувала у стані глибокої демографічної кризи. Російсько-українська війна 2014 – 2026 рр. лише різко прискорила, загострила та поглибила ці руйнівні процеси.

Скорочення населення України відбувається не з однієї причини, а внаслідок сукупної дії багатьох чинників, серед яких:

- тривала політична нестабільність, непослідо-

вність державної політики та відсутність цілісної демографічної стратегії;

- прояви корупції, слабкість інституцій та недостатнє забезпечення принципу верховенства права;
- прямі військові втрати внаслідок російської агресії;
- вимушена масова еміграція громадян України;
- критичне падіння народжуваності;
- старіння населення;
- економічна нестабільність і втрата життєвих перспектив для значної частини громадян;
- відтік молодого, освіченого та працездатного населення;
- тривале соціально-психологічне виснаження українського суспільства в умовах війни, невизначеності та втрати відчуття безпеки.

Демографічна проблема сьогодні вже перестала бути виключно соціальною чи статистичною категорією. В умовах російсько-української війни вона фактично стала питанням національної безпеки, стратегічної стійкості держави та історичного виживання української нації у власній державі.

Без достатньої кількості власного населення держава:

- втрачає внутрішню політичну та соціальну стабільність;
- поступово виснажує власний трудовий, інтелектуальний і мобілізаційний потенціал;
- послаблює обороноздатність та здатність до довгострокового стратегічного спротиву;
- скорочує податкову базу та економічні можливості розвитку;
- поглиблює кризу пенсійної системи, системи охорони здоров'я та соціального забезпечення;
- втрачає частину молодого, професійного й державотворчого людського ресурсу;
- послаблює власну історичну, мовну, культурну та духовну присутність у суспільному просторі;
- ризикує зіткнутися з процесами соціальної дестабілізації, фрагментації суспільства та

поступового розмивання національної ідентичності.

У довгостроковій перспективі демографічне виснаження може перетворитися не лише на економічну чи соціальну проблему, але й на загрозу самому майбутньому України як суверенної національної держави українського народу.

Саме тому головним пріоритетом державної політики мало б стати не заміщення українців зовнішньою трудовою міграцією, а збереження, повернення та підтримка українців, української сім'ї й українського суспільства.

Конституційний та державницький вимір проблеми

Відповідно до статті 5 Конституції України саме народ України є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні. Водночас згідно зі статтею 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

У цьому контексті українська держава не може розглядати власних громадян виключно як «трудовий ресурс», який у разі демографічної кризи чи кадрового дефіциту можна замінити дешевшою імпортованою працею або масовим залученням зовнішніх трудових мігрантів.

Відповідно до статей 1, 3, 17, 24, 43, 46, 48 і 51 Конституції України соціальна та правова держава зобов'язана:

- захищати право громадян України на працю та справедливі умови праці;
- забезпечувати право людини на достатній життєвий рівень;
- підтримувати українську сім'ю, материнство, батьківство та дитинство;
- створювати умови для гідного життя й розвитку людини;
- забезпечувати справедливі соціально-економічні можливості для ветеранів та учасників російсько-української війни, членів їхніх сімей, поранених, осіб з інвалідністю внаслідок війни та родин загиблих Захисни-

ків України;

- підтримувати молодь, народжуваність та розвиток українського людського потенціалу;
- захищати національні інтереси України у сфері демографії, праці, націотворення, соціальної стабільності та збереження української державності.

У свою чергу стаття 17 Конституції України визначає захист суверенітету, територіальної цілісності та забезпечення економічної й інформаційної безпеки України одними з найважливіших функцій держави та справою всього Українського народу. В сучасних умовах демографічна безпека та збереження українського людського потенціалу також стають невід'ємною складовою національної безпеки держави.

Саме тому будь-яка міграційна політика, а тим більше політика масштабного залучення іноземної трудової сили, повинна оцінюватися не лише через призму економічної вигоди окремих роботодавців чи тимчасового кадрового дефіциту, але насамперед через призму:

- прав та законних інтересів громадян України й української нації;
- державної, демографічної та соціальної безпеки;
- принципів соціальної справедливості;
- захисту українського трудового та інтелектуального потенціалу;
- довгострокового майбутнього України як суверенної національної держави українського народу.

Війна та виснаження українського людського ресурсу

Російсько-українська війна створила безпрецедентне навантаження на український людський, трудовий, інтелектуальний та мобілізаційний потенціал держави.

Мобілізація до Сил оборони України об'єктивно вилучає з економіки значну частину професійного та працездатного населення, зокрема освітян, інженерів, будівельників, водіїв, механіків, логістів, аграріїв, медичних працівників, працівників критичної інфраструктури, IT-спеціалістів, підприємців, управлінців, науков-

ців, висококваліфікованих технічних спеціалістів, представників малого та середнього бізнесу та інших фахівців, які формують виробничий, інтелектуальний, управлінський і економічний потенціал України.

У результаті війна поступово виснажує не лише оборонний ресурс держави, але й її економічну, соціальну та демографічну основу.

Однак ключова проблема полягає в іншому: держава досі не сформувала цілісної та довгострокової системи підтримки, повернення й реінтеграції громадян України в умовах війни та після воєнного відновлення держави.

Йдеться, зокрема, про відсутність або недостатність:

- системної підготовки до повернення військовослужбовців, ветеранів та учасників російсько-української війни до повноцінного цивільного життя після завершення служби;
- програм професійної перекваліфікації демобілізованих;
- ефективного стимулювання роботодавців до працевлаштування ветеранів і учасників бойових дій;
- комплексної підтримки української молоді;
- державної політики повернення українських біженців та трудових мігрантів;
- створення умов для конкурентної й гідно оплачуваної праці громадян України;
- довгострокової демографічної та соціально-економічної стратегії збереження українського людського потенціалу.

У таких умовах замість системної політики відновлення та збереження українського людського ресурсу дедалі активніше починає обговорюватися модель зовнішнього кадрового заміщення за рахунок масового залучення іноземної робочої сили.

Однак подібний підхід не може сприйматися значною частиною українського суспільства позитивно, особливо військовослужбовцями, ветеранами, родинами Захисників України, а також громадянами, які пов'язують своє майбутнє з українською державою та українським народом. Для багатьох українців це виглядатиме не як по-

літика відновлення держави, а як поступова відмова від пріоритету власного народу.

Соціальна несправедливість і ризик заміщення українців

Одним із найнебезпечніших наслідків подібної політики може стати формування глибокого відчуття політичної, соціальної та моральної несправедливості серед українського суспільства.

Український громадянин сьогодні:

- воює та захищає державу;
- ризикує власним життям;
- втрачає здоров'я;
- проходить через фронт і психологічні травми війни;
- повертається ветераном, нерідко з інвалідністю чи тяжкими наслідками для фізичного й психічного здоров'я;
- переживає економічну нестабільність;
- втрачає житло, родини, звичне соціальне середовище та впевненість у майбутньому.

І водночас він може побачити, що його місце в економіці, заради захисту якої він ризикував життям, поступово займає дешевша імпортована робоча сила.

Це було б не лише соціально несправедливо. Це було б політично небезпечно, морально неправильно та стратегічно недопустимо для держави, яка веде війну за власне існування.

Держава, яка вимагає від громадянина найвищої жертви — захисту Батьківщини ціною власного життя та здоров'я, — не має ні політичного, ні морального права створювати умови, за яких цей громадянин може втратити економічне майбутнє, право на гідне працевлаштування та перспективу повноцінного життя у власній країні.

Більше того, подібна політика здатна породжувати небезпечне відчуття відчуження між державою та громадянином, який, повернувшись із війни, може поставити цілком закономірне питання: заради кого і заради чого він жертвував собою, якщо у післявоєнній Україні пріоритет отримує не власний народ, а дешевша зовнішня робоча сила?

Демпінг зарплат та ризик економіки дешевої праці

Не менш важливою є проблема потенційного демпінгу заробітних плат та поступового формування в Україні моделі економіки дешевої й залежної праці.

Для частини великого бізнесу трудовий мігрант нерідко виглядає «вигіднішим», оскільки він:

- є більш залежним від роботодавця;
- слабше соціально та юридично захищений;
- менш схильний до протесту й відстоювання своїх трудових прав;
- частіше погоджується на нижчу оплату праці та гірші умови роботи;
- залежить від документів, дозволу на перебування, посередників і самого роботодавця.
- У результаті виникають ризики:
 - штучного стримування рівня заробітних плат для громадян України;
 - витіснення місцевих працівників із окремих секторів економіки;
 - послаблення переговорних і соціальних позицій українського працівника;
 - формування економіки дешевої праці замість економіки розвитку людського потенціалу;
 - погіршення соціально-економічного становища українських громадян, особливо молоді, ветеранів та внутрішньо переміщених осіб.

Небезпека полягає в тому, що держава може поступово перейти від моделі розвитку та підтримки українського людського потенціалу до моделі використання дешевої, більш залежної та соціально вразливої зовнішньої робочої сили.

Подібна політика фактично створюватиме умови, за яких український громадянин у власній державі ризикуватиме втрачати конкурентні можливості на ринку праці, соціальні перспективи та впевненість у власному майбутньому.

Фактично йдеться про ризик формування в Україні моделі економіки дешевої та залежної праці замість моделі розвитку власного національного людського потенціалу.

Українське суспільство не може і не повинно допустити формування такої моделі соціально-економічного розвитку. Так само політична влада не повинна проводити політику, яка прямо чи

опосередковано сприятиме заміщенню українського трудового потенціалу дешевшою зовнішньою робочою силою.

У довгостроковій перспективі це може призвести не лише до соціального напруження, але й до масштабних суспільних конфліктів, політичної дестабілізації, протестних настроїв та поглиблення недовіри громадян до державної влади.

Корупційний аспект проблеми

Масове та недостатньо контрольоване залучення іноземних трудових мігрантів також створює значні корупційні, криміногенні та управлінські ризики для держави.

Йдеться, зокрема, про:

- зловживання при оформленні дозволів на перебування та працевлаштування;
- формування посередницьких і напівлегальних схем ввезення робочої сили;
- тіньове працевлаштування;
- корупцію у міграційних, прикордонних та адміністративних процедурах;
- маніпуляції із заробітними платами та трудовими договорами;
- незаконні трудові практики й експлуатацію соціально вразливих працівників;
- використання нелегальної або напівлегальної праці в будівництві, логістиці, аграрному секторі та інших галузях;
- ухилення від сплати податків і соціальних внесків;
- можливе виникнення нових корупційних ризиків у діяльності окремих посадових осіб контролюючих, правоохоронних, прикордонних та міграційних органів;
- формування системи неформальних залежностей між посередниками, роботодавцями, чиновниками та тіньовими структурами;
- ризики використання нелегальних міграційних каналів та пов'язаних із ними кримінальних схем.

В умовах війни, високого рівня корупційних ризиків і недостатньої ефективності окремих державних інституцій це може сприяти формуванню нового масштабного тіньового сектору економіки, який функціонуватиме поза повноцін-

ним державним і суспільним контролем.

Окрім цього, подібна політика може створювати додаткові соціально-економічні стимули для подальшої еміграції самих громадян України, насамперед української молоді, кваліфікованих працівників та молодих сімей, які в умовах конкуренції з дешевшою імпортованою робочою силою дедалі частіше шукатимуть стабільніші та справедливіші умови праці за межами власної держави.

У результаті виникає небезпечний замкнений цикл. Держава втрачає власний людський потенціал через еміграцію, значною мірою спричинену внутрішньою політикою самої держави, соціально-економічною нестабільністю, корупцією, низьким рівнем довіри до влади, відсутністю належних перспектив для молоді та недостатнім захистом прав і можливостей громадян України. Водночас нестачу робочої сили намагаються компенсувати подальшим завезенням зовнішньої робочої сили, що у підсумку лише ще більше поглиблює демографічну, соціальну, економічну та суспільно-політичну кризу.

Європейський досвід: уроки, які Україна повинна врахувати

Країни Європейського Союзу протягом десятиліть проводили масштабну міграційну політику, намагаючись компенсувати дефіцит робочої сили та демографічне старіння населення.

Однак навіть сильні, заможні й інституційно розвинені європейські держави зіткнулися з низкою складних проблем, серед яких:

- труднощі інтеграції значної частини мігрантів у національні суспільства;
- формування ізольованих етнічних, мовних і соціальних анклавів;
- соціальна сегрегація — коли частина мігрантів фактично живе окремо від місцевого населення, слабо інтегрується у суспільство, не бере повноцінної участі у спільному громадському житті та поступово формує відокремлені соціальні й культурні середовища;
- конфлікти між окремими громадами;
- криза частини мультикультурних моделей;
- зростання соціальної напруги;

- додаткове навантаження на системи освіти, охорони здоров'я, житла, соціального забезпечення та правопорядку;
- цивілізаційні, культурні й релігійні непорозуміння в суспільствах, де не була забезпечена належна інтеграційна політика.

Окремо слід враховувати й санітарно-епідеміологічний аспект міграційних процесів. Йдеться не про стигматизацію іноземців, а про обов'язок держави забезпечувати належний медичний, санітарний і прикордонний контроль, особливо в умовах війни, перевантаженої системи охорони здоров'я та підвищених безпекових ризиків.

Інтеграція мігрантів потребує:

- значних фінансових ресурсів;
- сильної державної системи;
- ефективного правового й безпекового контролю;
- мовної адаптації;
- освітньої політики;
- соціальної інтеграції;
- прозорої міграційної політики;
- недопущення формування закритих анклавів;
- захисту національних прав та інтересів українського народу, зокрема природного й міжнародно визнаного права української нації на самовизначення, розвиток і утвердження власної суверенної національної держави.

Україна, яка веде смертельно небезпечну російсько-українську війну та переживає масштабну демографічну кризу, не повинна механічно копіювати найпроблемніші помилки європейської міграційної політики й переносити на власний ґрунт практики, які вже створили серйозні суспільні та безпекові виклики для багатьох європейських держав.

Іноземці можуть бути союзниками України — але не заміною українців

Україна вже має позитивний і гідний приклад міжнародної солідарності у боротьбі проти російської агресії.

Тисячі іноземних громадян добровільно допомагають Україні:

- у лавах Збройних Сил України та інших складових Сил оборони України;
- у сфері медицини та реабілітації;
- у волонтерській і гуманітарній діяльності;
- в оборонних виробництвах;
- у розмінуванні територій;
- у логістиці та технічному забезпеченні;
- у відбудові зруйнованої інфраструктури;
- у міжнародній інформаційній, фінансовій та дипломатичній підтримці України.

Саме такий підхід є конструктивним, справедливим і партнерським.

Іноземець, який добровільно допомагає Україні у захисті від російської агресії, підтримці українського народу та післявоєнній відбудові держави, є союзником України та українського народу.

Однак принципово інша ситуація виникає тоді, коли зовнішня трудова міграція починає розглядатися не як допоміжний або партнерський ресурс, а як системна дешевша заміна українському працівнику, українському ветерану, українській молоді та українському людському потенціалу загалом.

У такому випадку виникає загроза поступового витіснення громадян України з власного трудового, соціального та економічного простору, що неминуче породжуватиме соціальну напругу, недовіру до державної політики та кризи суспільної справедливості.

Саме тому Україні потрібна не політика заміщення українців іноземними трудовими мігрантами, а довгострокова державна політика повернення, збереження, підтримки та розвитку українського народу.

Держава повинна:

- стимулювати повернення українських біженців і трудових мігрантів;
- підтримувати народжуваність та українську сім'ю;
- забезпечувати доступне житло для громадян України;
- підтримувати молоді сім'ї та українську молодь;
- створювати комплексні державні програми

для військовослужбовців, ветеранів та учасників російсько-української війни, членів їхніх родин, поранених та осіб з інвалідністю внаслідок війни;

- підтримувати українського працівника та український середній клас;
- стимулювати справедливу й конкурентну оплату праці;
- розвивати професійну, технічну та вищу освіту;
- підтримувати українське виробництво, підприємництво та сферу послуг;
- створювати нові робочі місця насамперед для громадян України;
- формувати умови, за яких українці бачитимуть власне майбутнє саме в Україні, а не за її межами.

Лише після реалізації системної державної політики збереження та підтримки власного народу можна обережно, контрольовано та виключно в інтересах України говорити про окремі форми міжнародного трудового співробітництва.

Висновки

Україна сьогодні бореться не лише за території, державний суверенітет і право українців жити у власній державі. Вона бореться за своє історичне, національне й гідне майбутнє.

Демографічна криза, війна, еміграція та виснаження людського потенціалу вже створюють реальну загрозу для довгострокового існування української нації у власній державі.

Саме тому будь-яка державна політика повинна виходити з головного принципу: пріоритетом України мають бути українці.

Робочі місця, економічна політика, післявоєнне відновлення, соціальна підтримка та стратегія розвитку держави мають працювати насамперед на:

- збереження українського народу та української ідентичності;
- повернення українців із-за кордону додому;
- підтримку українських сімей;
- захист військовослужбовців, ветеранів та учасників російсько-української війни, членів їхніх родин, поранених і родин загиблих

Захисників і Захисниць України;

- підтримку, заохочення та розвиток української молоді;
- створення гідних умов праці й життя для громадян України;
- формування майбутнього України як суверенної національної держави українського

народу.

Україна не має права виграти війну за територію, але програти майбутнє власної української політичної нації у своїй державі.

Майбутнє України неможливе без збереження українців на власній землі.

Заява політичної партії «Народний Рух України» щодо претензій МЗС Ізраїлю на перепоховання лідера ОУН Андрія Мельника

25 травня 2026 року відбулася урочиста церемонія перепоховання видатного українського державного та військового діяча полковника Андрія Мельника (12.12.1890 – 01.11.1964) і його дружини на Національному військовому меморіальному кладовищі. Це справді історична подія, яка свідчить, що Україна шанує своїх героїв і повертає їх на Батьківщину.

Проте, вже того ж дня Міністерство закордонних справ Ізраїлю виступило з заявою, в

якій засудило урочисте перепоховання в Україні лідера Організації українських націоналістів Андрія Мельника. Заява була опублікована в мережі X, в ній Ізраїль надумано звинувачує Андрія Мельника в Голокості та співпраці з німецькими нацистами.

Раніше деякі єврейські діячі з подачі московських комуністично-радянських спецслужб вже звинувачували Андрія Мельника нібито в участі у єврейських погромах у Львові 2-3 липня 1941 року. Насправді у той час Андрій Мельник був в'язнем нацистського концтабору «Заксенхаузен», звідки був звільнений лише 17 жовтня 1944 року.

Ще у 1957 році євреї вибачалися перед Андрієм Мельником за наклепи і брехню. Офіційне вибачення було надруковане інформаційним агентством «The Jewish Post» у Канаді.

Всі ці звинувачення є вигадкою ще московської комуністично-радянської пропаганди, а нинішня

заява Ізраїлю є підігруванням путінському режиму, який веде кровопролитну війну проти України. Нагадаємо також, що уряд ізраїльського прем'єра Бен'яміна Нетаньяху фактично, хоч і не публічно, підтримує тоталітарний режим Російської Федерації — військового агресора проти України. Водночас Кнесет (законодавчий орган Ізраїлю) досі не визнав Голодомор 1932–1933 років геноцидом української нації.

Народний Рух України вимагає

вибачень від Міністерства закордонних справ Ізраїлю за поширення неправдивої інформації щодо національного героя, полковника Андрія Мельника — провідника Організації українських націоналістів і борця за незалежність України у XX столітті. Ці недружні дії Ізраїлю Рух розцінює як втручання у внутрішні справи України та образу національних почуттів українців. Ніхто не має права вказувати українській нації та Державі Україна, яких героїв нам шанувати! З ініціативи Експертної ради з питань закордонних справ та закордонних українців.

За дорученням Політичної ради Народного Руху України

Голова

Політичної партії «Народний Рух України»

Андрій КОРНАТ

м. Київ,

29 травня 2026 р.

Право України на власну історичну пам'ять: уроки українсько-польського діалогу

Віктор БЕДЬ,
голова Всеукраїнського товариства
борців за незалежність України у ХХ,
народний депутат України
першого скликання
м. Ужгород
03.06.2026 р.

Україна не визначає перелік польських героїв і не втручається у польську політику пам'яті. Так само Польща не повинна виступати арбітром української історії.

Право української нації на власну історичну пам'ять, власних героїв і власну державну політику пам'яті не може бути предметом зовнішнього погодження, політичного торгу чи міжнародного шантажу.

Наприкінці травня 2026 року українсько-польські відносини вкотре опинилися в центрі гострої політичної дискусії. Приводом стало рішення Президента України від 26 травня 2026 року про присвоєння Окремому центру спеціальних операцій «Північ» Сил спеціальних операцій Збройних сил України почесного найменування «імені Героїв УПА».

Реакція частини польського політикуму виявилася різкою. Пролунали звинувачення на адресу України, заяви про неприйнятність такого рішення та навіть ініціативи щодо перегляду ставлення до Президента України.

Однак ця дискусія виходить далеко за межі питання про УПА. Насправді йдеться про право української нації на власну історичну пам'ять, право Української держави самостійно визначати власних героїв та межі допустимого втручання інших держав у внутрішні питання української історичної політики.

Чи має Польща право визначати героїв України? Це головне питання нинішньої дискусії.

Для багатьох польських політиків УПА асоціюється передусім із Волинською трагедією 1943–1944 років. Для значної частини українців Українська повстанська армія є символом боротьби за незалежність України проти двох тоталітарних режимів — нацистського та московсько-комуністичного.

Чи має Польща право визначати, кого Україна може або не може вважати своїми героями?

Відповідь з точки зору міжнародного права, державного суверенітету та рівноправності народів є очевидною — ні.

Водночас це не означає відмову від наукового аналізу складних сторінок минулого. Сильна нація не боїться історичної правди. Але чесний діалог можливий лише за умови взаємності та взаємної поваги.

Історичні передумови конфлікту

Українсько-польське протистояння не почалося у 1943 році.

Його витоки слід шукати значно раніше — у подіях польсько-української війни 1918–1919 років, поразці українських визвольних змагань та політиці міжвоєнної Польщі щодо українського населення на історичних українських землях.

Після розпаду Російської імперії у 1917 році українська нація відновила власну державність у формі Української Народної Республіки. Після розпаду Австро-Угорщини у 1918 році була проголошена Західноукраїнська Народна Республіка. 22 січня 1919 року Акт Злуки УНР і ЗУНР став символом прагнення українців до створення Соборної Української держави.

Проте українська державність опинилася під ударом кількох зовнішніх сил. Українська Народна Республіка вела боротьбу проти більшовицької Росії, білогвардійців та інших противників незалежності. Одночасно розпочалася польсько-українська війна за Східну Галичину.

Унаслідок поразки українських визвольних змагань українські землі були насильницьки розділені між кількома державами. Центральна та Східна Україна були окуповані більшовицькою Росією. Галичина, Волинь, Холмщина та Підляшшя увійшли до складу Польської Республіки.

Північна Буковина опинилася під владою Румунії, а Закарпаття — Чехословаччини.

Усе це відбулося без реалізації права української нації на національне самовизначення.

Полонізація, осадництво та пацифікація

У міжвоєнній Польщі українське питання розглядалося переважно як проблема інтеграції та асиміляції українського населення.

Протягом 1920–1930-х років польська влада проводила політику полонізації, яка передбачала обмеження українського національного життя, звуження використання української мови, скорочення мережі українських шкіл та культурних установ.

Особливу роль відігравала політика осадництва. Польські військові ветерани та колоністи переселялися на українські землі й отримували земельні наділи. Для польської влади це був інструмент зміцнення держави, а для багатьох українців — символ колонізації та зміни етнічного балансу на власних історичних землях.

Окреме місце посідає так звана пацифікація 1930 року — масштабна каральна акція польської влади проти українського населення Східної Галичини. Під репресії потрапили сотні українських сіл, проводилися обшуки, арешти, побиття, закривалися українські установи.

Для багатьох українців пацифікація стала символом національного приниження, репресивного тиску та примусової асиміляції. Вона не послабила український рух, а навпаки — сприяла радикалізації частини молоді та зростанню підтримки організацій, які пов'язували майбутнє українського народу з боротьбою за незалежність.

Волинська трагедія та проблема історичної пам'яті

Волинська трагедія 1943–1944 років стала однією з найболючіших сторінок українсько-польських відносин.

Під час цих подій загинули десятки тисяч мирних людей. Польські жертви заслуговують на пам'ять і повагу. Це не повинно заперечуватися. Водночас історична правда не може бути односторонньою. У ході українсько-польського конфлікту загинули також тисячі українців. Україн-

ські села зазнавали нападів, проводилися каральні акції та акти помсти.

Сучасна українська позиція полягає не у запереченні польських жертв, а у прагненні бачити всю історичну картину:

- не лише Волинську трагедію;
- не лише події 1943 року;
- не лише польські жертви;
- а й передумови конфлікту, українські втрати, український біль та український погляд на події.

Лише такий підхід може стати основою справжнього примирення.

Карпатська Україна — забута українська трагедія

У міжнародних дискусіях значно рідше згадуються трагедії, жертвами яких були українці.

Однією з таких сторінок є історія Карпатської України.

Після Мюнхенської угоди 1938 року Закарпаття отримало автономію у складі Чехословаччини. У лютому 1939 року відбулися вибори до Сойму Карпатської України.

15 березня 1939 року було проголошено незалежність Карпатської України.

Проте вже того ж дня пронацистський режим Королівства Угорщини за підтримки нацистської Німеччини здійснив агресію та надалі окупував територію молодої Української держави.

Після окупації розпочалися репресії проти карпатських січовиків, державних діячів та українських патріотів. Особливе місце займає трагедія на Карпатських перевалах, де були здійснені масові позасудові розстріли захисників Карпатської України, які проводилися як угорськими, так і польськими військовими.

Саме ці події є важливою частиною української національної пам'яті, яка часто залишається поза увагою міжнародних дискусій.

Операція «Вісла»

У 1947 році комуністична влада Польщі здійснила операцію «Вісла» — примусове виселення українців, лемків і бойків із їхніх історичних земель, які й надалі були залишені у складі Польщі.

Офіційно було депортовано близько 140–150 тисяч осіб. Насправді ж наслідки цієї політики торкнулися значно ширших верств українського населення.

Було зруйновано історичні українські громади Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя та частини Бойківщини.

Для українців операція «Вісла» стала символом масової депортації та етнополітичного насильства щодо мирного населення.

Сучасний вимір проблеми

Нинішня суперечка навколо УПА значною мірою має політичний характер.

Тема Волині вже багато років використовується окремими польськими політичними силами як інструмент внутрішньополітичної боротьби та мобілізації виборців.

Історія дедалі частіше перетворюється не на засіб пошуку історичної правди, а на інструмент політичного популізму.

Особливо небезпечно це сьогодні, коли Україна веде війну проти російської військової агресії та захищає не лише себе, а й безпеку всієї Європи.

Будь-яке загострення українсько-польських суперечок об'єктивно працює на користь Кремля.

Саме Росія десятиліттями використовувала історичні конфлікти між українцями та поляками як інструмент взаємного відчуження.

Що повинна зробити Україна?

Україна має значно активніше захищати власну історичну правду.

Протягом десятиліть держава не сформувала повноцінної системи історичної дипломатії, міжнародного просування української історії та захисту національних інтересів у гуманітарній

сфері.

Сьогодні необхідно:

- посилити історичну дипломатію;
- системно просувати український погляд на історію у світі;
- підтримувати наукові дослідження та переклади;
- активніше працювати з українською діаспорою;
- утверджувати українську національну ідею та історичну пам'ять.

Висновок

Суперечка навколо присвоєння підрозділу Збройних сил України почесного найменування «імені Героїв УПА» стала значно більшим явищем, ніж просто історичний конфлікт.

Вона поставила питання про право української нації на власну історичну пам'ять, власних героїв та власну державну політику пам'яті.

Але:

- Україна має право на власну історичну пам'ять;
- Україна має право на вшанування власних героїв;
- Україна має право на власне бачення власної історії;
- Україна має право на захист своєї національної гідності та історичної правди.

Водночас історичний діалог між українцями і поляками повинен будуватися на взаємній повазі, повноті історичної правди та визнанні болю всіх народів.

Лише тоді минуле перестане бути зброєю політиків і стане уроком для майбутнього.

Громадсько-політичне життя

Єпископ Віктор Бедь нагородив Павла Федаку, голову Закарпатської «Просвіти», медаллю «Гетьмана України Павла Скоропадського»

29 березня 2026 року в місті Ужгороді, під час презентації біобібліографічного покажчика, присвяченого науковій та громадсько-політичній діяльності доктора історичних наук, почесного професора, почесного голови Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства

дження, яке він відзначив 30 грудня 2025 року.

Павло Павлович Федака — кандидат історичних наук, доцент, відомий науковець і активний діяч культурно-освітнього середовища Закарпаття, який бере активну участь у багатогранній підтримці Збройних Сил України в умовах російсь-

«Просвіта», борця за незалежність України у ХХ столітті Павла Михайловича Федаки, відбулася ще одна урочиста подія — високою церковно-громадською нагородою було відзначено його сина, Павла Павловича Федаку.

Зокрема, Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, нагородив Павла Павловича Федаку медаллю «Гетьмана України Павла Скоропадського».

Підставами для нагородження Павла Павловича Федаки стали вагомий особистий внесок у розвиток української культури, освіти та національної свідомості, багаторічна плідна наукова і громадсько-просвітницька діяльність, заслуги перед українським народом і Церквою Христовою, а також 55-річчя від дня його наро-

ко-української війни (2014–2026). Він очолює Закарпатське крайове культурно-освітнє товариство «Просвіта» та продовжує родинну традицію служіння українській науці й культурі, будучи сином Павла Михайловича Федаки.

Вручення цієї нагороди підкреслює важливість громадського, інтелектуального та культурного служіння Україні, роль особистості у збереженні історичної пам'яті, розвитку української свідомості та збереженні національної ідентичності.

Антоніна ВЧОРАШНЯ,

директор Науково-дослідного інституту історії українських національно-визвольних змагань Карпатського університету імені Августина Волошина, голова Закарпатського обласного товариства борців за незалежність України у ХХ столітті

У КаУ ім. Августина Волошина та УУБА урочисто привітали професора Івана Хланту з 85-річчям та удостоїли ордена «Тараса Шевченка»

20 квітня 2026 року виповнилося 85 років від дня народження Івана Хланти — доктора богословських наук, доктора мистецтвознавства, кандидата філологічних наук, професора, академіка, українського науковця, громадського і культурного діяча, педагога, фольклориста, літерату-

рознавця, бібліографа, Заслуженого діяча мистецтв України, який народився 20 квітня 1941 року в селі Копашново Карпатської України (нині — Хустський район Закарпатської області).

Ювіляра привітали Віктор Бедь, єпископ Мука-

чівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської академії та Міжнародної академії богословських наук;

професор Марина Дуб — ректор Карпатського університету імені Августина Волошина; диякон Василь Ісаков — перший проректор університету та академії; професор Михайло Басараб — проректор з наукової роботи університету та академії, голова Українського педагогічного товариства імені Августина Волошина; професор Антоніна Вчорашня — директор науково-дослідного інституту українських національно-визвольних змагань університету; професор Марія Жабляк — директор науково-дослідного інституту української духовної культури університету; професор Тетяна Андрусь — декан гуманітарно-економічного факультету, директор коледжу університету; Марія Стойка — директор наукової бібліотеки університету; Богдан Калинчак — студент-богослов університету та акаде-

мії.

З відповідним словом до присутніх звернувся професор Іван Хланта, який коротко розповів про свій життєвий шлях, наукову та творчу діяльність, що увінчалася виданням понад 120 книг, монографій, збірників казок, народних і духовних пісень,

колядок Закарпаття, Мараморощини, української народної творчості Кубані та Сербії, бібліографічних видань тощо.

За заслуги перед Православною Церквою України, побожним українським народом, особистий внесок у збереження, примноження та розвиток високої української культури, зокрема української духовної культури, Преосвященніший владика Віктор Бедь удостоїв Івана Хланта високої відзнаки — ордена «Тараса Шевченка».

У ході вітань відбулася тепла і змістовна розмова між ювіляром, представниками професорсько-викладацького складу та студентами.

Усі присутні неодноразово проспівали ювіляру «Многая і благая літа...».

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина та УУБА

В Бедевлі презентували книгу Леоніда Хомякова про борця за незалежність України у XX столітті Василя Вайнагія «Гийза ніколи не здавався»

12 травня 2026 року в будинку культури села Бедевля Тячівського району Закарпатської області відбулася презентація історико-біографічної книги журналіста Леоніда Хомякова «Гийза ніколи не здавався», у якій висвітлено життєвий шлях Василя Дмитровича Вайнагія (24.02.1960, с. Бедевля Тячівського району Закарпатської області, Українська РСР у складі Московського комуністично-радянського Союзу РСР — 15.06.2021, м. Тячів

Закарпатської області, Україна) — українського громадсько-політичного діяча, члена Української Гельсінської Спілки, Народного Руху України, Української Республіканської Партії, УНА-УНСО, патріота, підприємця, мецената, учасника національно-визвольних змагань на

Закарпатті кінця 1980-х — початку 1990-х років, борця за незалежність України у XX столітті.

Під час презентації виступили автор книги Леонід Хомяков (у режимі відеоконференції), діти

Василя Вайнагія — син і дочка, близькі родичі, друзі, односельчани та громадські діячі.

Участь у презентації книги взяв також Віктор Бедь — голова Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, єпископ Мукачівський і Карпатський Православної Церкви України, народний депутат України першого скликання.

Під час свого виступу Віктор Бедь поділився спогадами про Василя Вайнагія, зокрема про його участь в українських національно-визвольних змаганнях кінця 1980-х — початку 1990-х років на Закарпатті, з яким він був особисто знайомий та взаємодіяв у ході зазначених історичних подій. У зазначений період Віктор Бедь та Василь Вайнагій були близькими побра-

тимами у боротьбі проти комуністичного тоталітаризму та за відновлення державної незалежності України в лавах Народного Руху України, зокрема Тячівської районної та Закарпатської крайової організацій НРУ.

Учасники презентації також мали можливість ознайомитися з художніми картинами, написаними Василем Вайнагієм, документами та особистими речами з архіву достойника, які для експозиції надали рідні.

Презентація книги пройшла на високому організаційному та духовно-патріотичному рівні, об'єднавши учасників навколо пам'яті про одного з активних учасників боротьби за незалежність України на Закарпатті.

Пресслужба Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті

Професор Володимир Пасічник відвідав КаУ ім. Августина Волошина та був удостоєний ордена «Князя Костянтина Острозького, Великого Гетьмана Литовського і Українського»

14 травня 2026 року відомий фахівець у галузі інформаційних систем та мереж Володимир Пасічник — доктор технічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем та мереж Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій Національного універси-

тету «Львівська політехніка», лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, засновник наукової школи з інформаційного моделювання, систем баз даних та знань — з дружнім візитом відвідав Карпатський університет імені Августина Волошина в місті Ужгороді.

У ході візитації професора Володимира Пасічника відбулася його зустріч із представниками професорсько-викладацького складу та студентської молоді університету.

Професор Володимир Пасічник виступив з оглядовою лекцією, у ході якої поділився власним багаторічним науковим і педагогічним досвідом

у сфері інформаційних систем, баз даних та сучасних інформаційних технологій. Також він ознайомив присутніх зі своєю авторською поетичною творчістю.

Для наукової бібліотеки університету високий гість подарував ювілейні

видання 2026 року:

— підручник «Моделі баз даних та знань» (авторський колектив: Андрій Берко, Олег Верес, Володимир Пасічник), присвячений вивченню теоретичних засад, функціональних можливостей та практичного застосування сучасних систем і технологій баз даних;

— підручник «Технології баз даних та знань» (авторський колектив: Андрій Берко, Олег Верес, Володимир Пасічник), у якому розглядаються сучасні концепції, функціональні та технологічні особливості створення й застосування систем баз даних;

– авторську поетичну збірку Володимира Пасічника «Ювілейний букет».

У вітальному слові Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, подякував професору Володимиру Пасічнику за вагомий особистий внесок у розвиток української науки, вищої освіти, інформаційних технологій та підготовку молодих науковців, а також привітав його з нещодавнім славним ювілеєм — 70-річчям від дня народження, яке він відзначив 20 квітня цього року.

За заслуги перед Церквою Христовою, побожним українським народом, а також за особистий внесок у розвиток української вищої освіти і науки та з нагоди славного 70-річного ювілею від дня народження Преосвященніший владика Віктор Бедь удостоїв професора Володимира Пасічника ордена «Князя Костянтина Острозького, Великого Гетьмана Литовського і Українського».

Вручаючи високу нагороду, владика Віктор побажав ювілярові міцного здоров'я, довголіття,

творчого натхнення, нових наукових звершень, Божого благословення та подальших успіхів у служінні українській науці й освіті, а також благословив його на подальшу плідну працю на благо України та українського народу.

Ювіляра також привітала ректор Карпатського університету імені Августина Волошина професор Марина Дуб, яка висловила вдячність професору Володимиру Пасічнику за багаторічну науково-педагогічну діяльність, підтримку української науки та співпрацю з університетським середовищем.

Надалі в архиєрейському кабінеті відбулася дружня зустріч за чашкою кави, під час якої було продовжено тепле, душевне та змістовне спілкування щодо розвитку сучасної науки, освіти, інформаційних технологій, української духовної культури та перспектив міжуніверситетської співпраці.

На завершення зустрічі Преосвященніший владика Віктор Бедь подарував професору Володимиру Пасічнику книгу історичних есеїв Романа Горака та Олександра Масляника «Місія».

Пресслужба Карпатського університету імені Августина Волошина

Угорський політичний вплив, етнополітичний сепаратизм на Закарпатті та виклики для української державності: між правами національних меншин, геополітикою Будапешта і захистом єдиної української політичної нації

Віктор БЕДЬ

Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень Карпатського університету імені Августина Волошина м. Ужгород

23 травня 2026 р.

Останні заяви представників

офіційного Будапешта та пов'язаних із ним угорських політичних структур Закарпаття щодо так званих «11 вимог» до України вкотре підтвердили: проблема давно вже вийшла за межі питання культурних чи мовних прав національної меншини.

Мова йде про системну багаторічну політику

політичного впливу Угорщини на Закарпаття, використання теми угорської меншини як інструменту зовнішнього тиску, а також про спроби збереження та посилення етнополітичного анклаву в межах України.

Особливо небезпечним є те, що ця політика не припинилася ні за уряду Віктора Орбана, ні у риторичі Петера Мадяра. Змінюються політичні обличчя, риторичні формулювання, стилістика подачі, однак стратегічна лінія Будапешта щодо Закарпаття залишається незмінною: створення особливого етнополітичного простору угорського впливу на території

України.

При цьому методи політики офіційного Будапешта щодо України протягом багатьох років мають чіткі ознаки гібридного політичного впливу, інформаційного тиску та зовнішнього втручання у внутрішні справи України, подібні до механізмів і наративів, які системно використовувала і продовжує використовувати держава-агресор — Російська Федерація як напередодні, так і в ході російсько-української війни 2014–2026 рр.

Особливо важливо розуміти, що ця політика політичного Будапешта не обмежувалася лише періодом багаторічного прем'єрства Віктора Орбана. Попри зміну у квітні 2026 року політичного керівництва Угорщини та прихід до влади Петера Мадяра, ключові підходи Будапешта щодо Закарпаття не лише зберігаються, але й продовжують проявлятися у формі політичного тиску, маніпуляцій навколо теми угорської меншини та просування ідей її особливого статусу, а подекуди — й вимог адміністративно-територіальної автономізації.

Про це політичний Будапешт у межах багаторічної політики угорського етнополітичного сепаратизму на території українського Закарпаття, за окремої підтримки та співзвучності з антиукраїнськими інтересами Москви, неодноразово заявляв і намагався прощтовхувати протягом останніх 35 років після відновлення незалежності України.

Тож мова йде про багаторічну політику Будапешта, спрямовану проти суверенної держави України, зокрема щодо:

- формування викривленого міжнародного образу України;
- поширення неправдивих тверджень про нібито «утиски» угорської меншини;
- здійснення зовнішнього політичного та інформаційного тиску;
- фінансування та підтримки політично лояльних до Будапешта структур;
- використання міжнародних механізмів як інструменту політичного шантажу;
- формування середовища подвійної політичної лояльності;

- просування ідей спеціального статусу, етнополітичних квот та елементів автономізації Закарпаття за етнічно-національною окремішністю угорської меншини.

Саме подібні політичні механізми Російська Федерація роками використовувала і продовжує використовувати:

- у Криму;
- на Донбасі;
- під приводом «захисту російськомовного населення»;
- через нав'язування теми «особливого статусу» для окремих регіонів України;
- шляхом формування політичної залежності та зовнішнього впливу на внутрішні процеси України.

У випадку ж Закарпаття офіційний Будапешт протягом тривалого часу використовує схожі недобросовісні, маніпулятивні та деструктивні інструменти політичного впливу й втручання у внутрішні справи України через:

- мовне питання;
- освітню політику;
- фінансові механізми;
- політичний тиск;
- міжнародний шантаж;
- підтримку лояльних політичних та громадських пробудапештських структур.

На жаль, особливо небезпечним і показовим є те, що останні заяви нових угорських політиків, зокрема й Петера Мадяра, також виходять далеко за межі гуманітарної чи культурної проблематики та переходять до відкритого просування під голосливим прикриттям нібито «захисту прав» угорської національної меншини на Закарпатті:

- теми спеціального політичного представництва;
- окремих виборчих механізмів;
- етнополітичних квот;
- так званої «адміністративної автономії».

Тож, як бачимо, і надалі, як і протягом попередніх десятиліть, з боку політичного Будапешта фактично мова йде не лише про питання угорської національної меншини, а про елементи дов-

гострокової геополітичної стратегії впливу на український прикордонний регіон.

А це становить серйозний виклик для:

- державного суверенітету України;
- національної безпеки;
- єдності української політичної нації;
- збереження міжнаціонального миру і порозуміння в Україні;
- територіальної цілісності держави як в умовах триваючої російсько-української війни, так і у повоєнний період.

Усе це вимагає від України не емоційної реакції, а глибокої, професійної та стратегічної державної політики в інтересах української нації та Держави Україна.

Підміна понять: не «угорці Угорщини в Україні», а громадяни України

Ключова маніпуляція, яка роками нав'язується як Будапештом, так і окремими угорськими політичними середовищами Закарпаття, полягає у свідомій підміні громадянської ідентичності етнічною.

Фактично суспільству нав'язується небезпечна теза: нібито громадяни України угорського походження — це не повноцінні громадяни України, рівні з усіма іншими громадянами держави, а «угорська політична громада» під окремим зовнішнім патронатом Угорщини.

Саме тут проходить принципова межа між:

- законним захистом культурних, мовних, освітніх і громадянських прав національної меншини як невід'ємної складової українського суспільства та єдиної української політичної нації;
- і політичним етносепаратизмом, спрямованим на формування в межах України окремого етнополітичного середовища, спеціальних політичних привілеїв, механізмів особливого представництва та елементів автономізації за угорською національно-етнічною ознакою, з орієнтацією не на власну державу Україну, а на політичне заступництво, зовнішній вплив і патронат іноземної держави — наразі Угорщини.

Конституція України чітко визначає у статті 5,

що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ України — тобто єдина політична нація громадян України, а не окремі етнічно-національні чи мовні спільноти за походженням.

Відповідно до статті 24 Конституції України: громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом незалежно від етнічного походження, мови чи національності.

Саме тому:

- не існує права окремої етнічної групи на спеціальні політичні квоти;
- не існує права на окремий виборчий режим;
- не існує права іноземної держави втручатися у внутрішню мовну, освітню чи виборчу політику України;
- не існує права формувати в Україні етнополітичний анклав під зовнішнім контролем, тиском чи шантажем.

Які структури стали ядром угорського етнополітичного впливу

Протягом багатьох років на Закарпатті функціонують:

- «Товариство угорської культури Закарпаття» (ТУКЗ-КМКС);
- «Демократична спілка угорців України» (ДСУУ).

На базі цих середовищ були створені й політичні структури:

- Політична партія «КМКС» Партія угорців України;
- Демократична партія угорців України.

Фактично ці політичні партії створювалися за вузько етнічною ознакою належності до угорської національної меншини.

І саме тут виникає серйозна конституційно-правова проблема.

Українське законодавство виходить із конституційного принципу, що політична партія повинна представляти інтереси всіх громадян України незалежно, зокрема, від їх етнічно-національного походження чи мовної належності.

Правові Конституційно-правові засади та право-

ва логіка Конституції України і Закону України «Про політичні партії в Україні» спрямовані на забезпечення єдності української політичної нації, захист державного суверенітету та недопущення:

- етнічного чи національного розколу українського суспільства;
- сегрегації політичного представництва за етнічною ознакою;
- створення політичних утворень за вузьконаціональною чи етнічною належністю;
- виникнення етнополітичних анклавів;
- політичної дискримінації громадян України за етнічно-національною ознакою;
- формування в Україні окремих етнополітичних середовищ із зовнішнім політичним впливом чи патронатом.

Фактичне ж існування на Закарпатті вищезазначених політичних партій та їх офіційна державна реєстрація, побудованих переважно навколо етнічно-національної угорської ідентичності, стали наслідком:

- політичної слабкості української держави у перші десятиліття після відновлення незалежності;
- проявів політичної корупції;
- можливих проявів запродавства чи навіть державної зради з боку окремих посадових осіб органів влади;
- багаторічного політичного загравання центральної та місцевої влади з офіційним Будапештом і підконтрольними йому етнополітичними структурами на Закарпатті;
- політичної безпринципності окремих представників української влади у питаннях захисту державного суверенітету та національних інтересів України;
- політичної короткозорості та непрофесійності окремих представників центральної і регіональної влади, які протягом багатьох років не усвідомлювали або свідомо ігнорували ризики формування на Закарпатті, всупереч Конституції України та правовій логіці Закону України «Про політичні партії в Україні», окремого етнополітичного середовища з до-

пущенням державної реєстрації політичних партій, фактично створених за ознакою етнічно-національної належності чи походження угорської національної меншини, із проявами зовнішнього політичного впливу, етнополітичного відокремлення, політичної сегрегації та елементами етнополітичного сепаратизму;

- недостатньо ефективної діяльності та слабкої протидії з боку українських спецслужб;
- а в окремих випадках — корупційної, політичної чи кадрової залежності окремих представників влади від офіційного Будапешта.

І ця проблема протягом багатьох років не лише свідомо замовчувалася, але й фактично ігнорувалася як на центральному, так і на регіональному рівнях влади, попри очевидні ризики для державного суверенітету, національної безпеки та єдності української політичної нації.

Брехня про нібито «порушення прав» угорської меншини

Особливо цинічними виглядають твердження про нібито «відсутність прав» угорської меншини в Україні.

Реальність абсолютно інша.

Представники громадян України угорського походження:

- масово представлені в місцевому самоврядуванні Закарпаття;
- були й залишаються депутатами місцевих рад;
- були народними депутатами України;
- представлені у сфері освіти;
- мають повноцінну мережу угорськомовних закладів дошкільної, початкової, базової, загальної середньої та профільної середньої, фахової передвищої і вищої освіти;
- мають культурні установи;
- мають медіа;
- мають релігійні структури;
- мають політичні організації;
- мають міжнародну підтримку Угорщини;
- представлені в органах державної влади та дипломатичній службі України.

Таким чином твердження про нібито

«відсутність представництва» чи «позбавлення прав» угорської національної меншини в Україні, зокрема на Закарпатті, є або політичною маніпуляцією, або свідомою неправдою, спрямованою на реалізацію недобросовісних політичних інтересів і геополітичних цілей, що суперечать принципам міжнародного права, добросусідства, невтручання у внутрішні справи суверенної держави та основоположним засадам міжнародного співтовариства.

Насправді ж ідеться не про захист законних прав угорської національної меншини, які в Україні, зокрема на Закарпатті, реально забезпечуються та гарантуються відповідно до Конституції України, національного законодавства та міжнародного права, а про довгострокове прагнення:

- зберегти і посилити політичний вплив офіційного Будапешта на Закарпатті;
- забезпечити подальше існування контрольного пробудапештського етнополітичного середовища;
- отримати спеціальні механізми політичного представництва та привілеїв за етнічно-національною ознакою;
- нав'язати Україні етнополітичні квоти, окремі виборчі механізми та елементи політичної сегрегації;
- сформувати умови для подальшого етнополітичного відокремлення угорського середовища Закарпаття;
- зберегти та розширити зовнішній політичний вплив Угорщини на внутрішні процеси України;
- просувати під прикриттям нібито «захисту прав меншини» ідеї особливого статусу та адміністративно-територіальної автономізації Закарпаття.

Чому Будапешт зараз так активно вимагає квот? Насправді причина нинішньої активізації вимог Будапешта значно глибша.

Політичні кола Угорщини прекрасно розуміють: угорська національна меншина Закарпаття вже суттєво скоротилася чисельно протягом останніх десятиліть і продовжує скорочуватися надалі.

лі.

Причинами цього є:

- міграційні процеси;
- асиміляція;
- загальні демографічні процеси;
- багаторічна політика окремих пробудапештських структур, насамперед Товариства угорської культури Закарпаття — КМКС (ТУКЗ-КМКС), Демократичної спілки угорців України (ДСУУ), а також пов'язаних із ними однойменних політичних партій — Політичної партії «КМКС» Партія угорців України та Демократичної партії угорців України, спрямована на фактичне стримування повноцінного вивчення і належного володіння державною українською мовою серед значної частини представників угорської національної меншини у закладах освіти Закарпаття, що в подальшому обмежує їх можливості для повноцінної інтеграції, професійної реалізації та участі у державному й суспільному житті України, а це, у свою чергу, додатково стимулює виїзд частини цих громадян на постійне місце проживання до Угорщини, інших країн Європейського Союзу та світу;
- виїзд до країн Європейського Союзу та інших держав світу, зокрема внаслідок багаторічної політики Будапешта щодо стимулювання набуття громадянами України угорського походження, належності до угорської національної меншини або походженням від осіб, які проживали на територіях, що у різні історичні періоди входили до складу Королівства Угорщина чи перебували під окупацією хортистської Угорщини, громадянства Угорщини та отримання угорських паспортів;
- російсько-українська війна;
- економічні та соціальні фактори.

Саме тому офіційний Будапешт, пов'язаний з ним пробудапештські структури — ТУКЗ-КМКС, ДСУУ та їх однойменні політичні партії — дедалі більше зацікавлені не у реальній інтеграції угорської національної меншини в українське

суспільство та єдину українську політичну націю, а у збереженні механізмів окремого етнополітичного впливу, спеціального представництва та політичного контролю над угорським середовищем Закарпаття незалежно від його реальної чисельності у майбутньому, фактично ігноруючи при цьому реальні права, інтереси та перспективи повноцінної самореалізації цих громадян України у власній державі — Україні.

Це означає: на майбутніх виборах підтримка етнічних угорських політичних проєктів та пов'язаних із ними пробудапештських структур на Закарпатті може істотно зменшитися.

Саме тому офіційний Будапешт, пов'язаний з ним пробудапештські політичні сили, ТУКЗ-КМКС, ДСУУ та їх однойменні політичні партії дедалі активніше просувають ідеї:

- гарантованих політичних квот;
- спеціальних виборчих округів;
- окремого представництва за етнічною ознакою;
- особливих механізмів участі у місцевій та державній владі.

Тобто фактично йдеться не про «захист прав» угорської національної меншини, а про спробу штучно зберегти та закріпити етнополітичний вплив на Закарпатті навіть в умовах поступової втрати реальної демографічної та електоральної підтримки.

І саме це є однією з ключових причин нинішнього політичного тиску офіційного Будапешта на Київ, використання теми угорської меншини як інструменту зовнішнього впливу, а також спроб нав'язування Україні політичних механізмів, що суперечать конституційним принципам єдиної української політичної нації та державного суверенітету України.

Гібридна стратегія Будапешта: мова, освіта, медіа, фінанси, політика

Окремої уваги заслуговує сама система впливу, яка роками вибудовувалася на Закарпатті.

Вона включає:

- фінансування громадських та релігійних організацій;

- підтримку політично лояльних структур;
- інформаційний вплив;
- освітні програми;
- грантові механізми;
- гуманітарні проєкти;
- культурні центри;
- медійний вплив;
- формування подвійної політичної лояльності.

Формально це подавалося як підтримка культури, освіти та духовності.

Однак поступово ця система почала набувати ознак:

- політичного патронату;
- зовнішнього впливу;
- етнополітичної автономізації;
- формування всередині України, насамперед на Закарпатті, окремого угорськоорієнтованого етнополітичного середовища з елементами зовнішнього політичного впливу, політичної відокремленості та поступового дистанціювання від єдиного українського суспільно-політичного простору.

Саме така модель у перспективі створює ґрунт для:

- політичної дестабілізації;
- автономістських рухів;
- зовнішнього втручання;
- інформаційних маніпуляцій;
- сепаратистських тенденцій.

Україна вже бачила подібні сценарії:

- у Криму;
- на Донбасі;
- у діяльності проросійських мереж.

Тому держава не має права повторювати власні помилки.

Методи Будапешта дедалі більше нагадують російські

У своїх методах сучасний політичний Будапешт дедалі частіше використовує механізми, подібні до російських:

- постійна риторика про «утиски»;
- перебільшення проблем;
- зовнішній політичний тиск;
- використання теми мови;

- маніпуляція історією;
- фінансовий вплив;
- підтримка лояльних структур;
- нав'язування подвійної політичної лояльності;
- впровадження та системне стимулювання практики набуття подвійного угорського громадянства громадянами України, включно з масовою видачею угорських паспортів, як одного з інструментів довгострокового політичного, гуманітарного та етнополітичного впливу офіційного Будапешта на Закарпатті та в Україні загалом.
- інформаційна війна;
- шантаж міжнародними механізмами.

Особливо недружелюбним, політично цинічним та небезпечним є використання офіційним Будапештом питання вступу України до Європейський Союз як інструменту політичного тиску та шантажу.

Фактично Будапешт намагається перетворити європейську інтеграцію України на механізм примусу Києва до поступок у внутрішній політиці, насамперед у питаннях мовної, освітньої, гуманітарної та етнополітичної політики на Закарпатті.

Подібні дії:

- суперечать принципам і нормам міжнародного права;
- суперечать духу, принципам та базовим цінностям Європейського Союзу;
- порушують засади добросусідських міждержавних відносин;
- дискредитують саму ідею європейської солідарності;
- створюють небезпечний прецедент політичного шантажу держави, яка веде війну за власне існування та безпеку всієї Європи;
- фактично використовують статус члена Європейського Союзу як інструмент політичного тиску на державу-кандидата;
- дедалі більше формують міжнародне сприйняття Угорщини як держави, що використовує механізми Європейського Союзу не для зміцнення європейської єдності та безпеки, а

для реалізації власних вузькополітичних та етнополітичних інтересів щодо України.

Нова фаза угорського політичного тиску: від «захисту прав» до теми автономії

Особливо тривожним сигналом стали нові заяви угорського прем'єр-міністра Петера Мадяра щодо Закарпаття, у яких фактично було порушено тему так званої «адміністративної автономії» для угорської меншини.

При цьому українському та міжнародному суспільству знову нав'язується теза про нібито «відсутність базових прав людини» у громадян України угорського походження на Закарпатті.

Подібна риторика є особливо небезпечною з кількох причин.

По-перше, вона свідомо формує хибний міжнародний образ України як держави, що нібито порушує права національних меншин.

По-друге, такі заяви створюють підґрунтя для подальшого політичного тиску на Київ через міжнародні інституції та механізми Європейського Союзу.

По-третє, сама постановка питання про «адміністративну автономію» вже виходить далеко за межі дискусії про культурні, освітні чи мовні права та набуває ознак політичного автономізму.

А це в умовах триваючої російсько-української війни, зовнішньої агресії тоталітарного режиму Російська Федерація проти України та тривалої гібридної дестабілізації є особливо небезпечним.

Фактично йдеться про продовження багаторічної політики офіційного Будапешта, яка незалежно від прізвищ угорських політиків зберігає незмінну стратегічну лінію:

- формування на Закарпатті окремого політично керованого угорськоорієнтованого етнополітичного середовища з елементами відокремлення, автономізації та претензіями на особливий статус.

У своїй основі така політика об'єктивно створює антиукраїнські наслідки, оскільки:

- послаблює інтеграцію частини угорської на-

ціональної меншини у єдиний український суспільно-політичний простір;

- формує середовище подвійної політичної лояльності;
- створює передумови для зовнішнього політичного впливу на внутрішні процеси України;
- використовується як інструмент політичного тиску на Київ;
- підриває єдність української політичної нації;
- створює потенційні ризики етнополітичної дестабілізації Закарпаття у майбутньому.

І саме це підтверджує: проблема полягає не у «захисті прав» угорської національної меншини, а у спробах довгострокового політичного впливу, геополітичного контролю та збереження важелів зовнішнього впливу офіційного Будапешта на Закарпатті й в Україні загалом через:

- етнополітичний фактор;
- мовне питання;
- освітню політику;
- діяльність окремих релігійних та громадських структур;
- систему подвійного громадянства;
- механізми політичного представництва;
- контрольовані, фінансово чи політично залежні від офіційного Будапешта політичні, окремі релігійні, громадські, культурно-освітні та інформаційно-комунікаційні структури.

Проблема окремих проругорських діячів на Закарпатті

Окремої уваги потребує діяльність низки діячів, які протягом багатьох років формували та підтримували на Закарпатті пробудапештське етнополітичне середовище.

Серед них, зокрема:

- Василь Брензович — багаторічний керівник Товариства угорської культури Закарпаття — КМКС (ТУКЗ-КМКС) та однойменної політичної партії, колишній народний депутат України;
- Ілдико Орос — президент Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

у Берегові, депутат Закарпатської обласної ради.

Особливу небезпеку становить те, що частина таких діячів роками:

- формувала та поширювала антиукраїнські політичні й інформаційні наративи;
- просувала ідеї особливого статусу для угорської національної меншини на Закарпатті;
- підтримувала неправдиву риторiku про нібито «утиски» угорської національної меншини в Україні;
- координувала та посилювала політичний вплив офіційного Будапешта на Закарпатті та в Україні загалом;
- формувала середовище подвійної політичної лояльності;
- сприяла формуванню окремого угорськоорієнтованого етнополітичного середовища з елементами політичного відокремлення та автономізації.

У частині своєї риторики та політичної діяльності окремі з цих діячів дедалі більше перегукувалися і продовжують перегукуватися як із політикою офіційного Будапешта, так і з окремими антиукраїнськими інформаційними наративами Москви, спрямованими на послаблення української державності, дестабілізацію українського суспільства та підриив єдності української політичної нації.

Проблема дипломатичної слабкості України в Угорщині

Окремим слабким та негативним фактором є і кадрова політика української влади на угорському напрямку.

Нинішній Посол України в Угорщині Федір Шандор публічно презентує себе як етнічний угорець за походженням.

Однак проблема полягає не в етнічному походженні дипломата.

Проблема полягає в іншому: за оцінками багатьох експертів, він є недостатньо професійним, малодосвідченим і слабким дипломатом для надзвичайно складного та конфліктного угорського напрямку.

А це в умовах постійного політичного тиску Бу-

дапешта:

- суттєво послаблює дипломатичні позиції України;
- зменшує можливості ефективного захисту інтересів Києва;
- створює ризики м'якого політичного впливу;
- погіршує якість стратегічної комунікації України в Угорщині.

Особливо небезпечно це виглядає в умовах, коли Будапешт системно й недобросовісно використовує:

- тему національних меншин;
- питання євроінтеграції;
- міжнародні механізми;
- політичний шантаж як інструменти зовнішнього тиску на Україну.

Що повинна зробити Україна

Українська держава має перейти від хаотичних і ситуативних реакцій до системної, професійної та стратегічної державної політики у сфері українсько-угорських міждержавних відносин, захисту національних інтересів України та протидії проявам зовнішнього етнополітичного впливу на Закарпатті.

Для цього необхідно:

- провести повний аудит іноземного політичного, фінансового, гуманітарного та інформаційного впливу на Закарпатті;
- посилити державний контроль за фінансуванням громадських, окремих релігійних, культурно-освітніх та політичних структур з боку іноземних держав;
- надати належну конституційно-правову оцінку діяльності етнополітичних партій та структур, створених за вузьконаціональною чи етнічною ознакою;
- припинити багаторічну практику політичного загравання з офіційним Будапештом та підконтрольними йому пробудапештськими структурами на Закарпатті;
- усунути корупційну, політичну чи кадрову залежність окремих представників центральної та місцевої влади від зовнішньодержавних впливів;
- посилити державну інформаційну політику

та протидію антиукраїнським інформаційним наративам;

- послідовно розвивати український гуманітарний, культурний, освітній, духовно-релігійний та інформаційний простір Закарпаття як невід'ємну складову єдиного українського національного, державного та суспільно-політичного простору.
- забезпечити повноцінну інтеграцію всіх громадян України незалежно від їх етнічно-національного походження у єдиний український суспільно-політичний простір та українську політичну націю;
- посилити стратегічну дипломатію України на угорському напрямку;
- забезпечити професійне, принципове та державницьке представлення українських інтересів у Будапешті;
- сформуванню системну державну політику національної безпеки щодо прикордонних регіонів України;
- забезпечити належний рівень діяльності українських спецслужб щодо виявлення та нейтралізації проявів зовнішнього етнополітичного впливу, сепаратизму та загроз державному суверенітету України;
- не допустити формування на території України етнополітичних анклавів, середовищ подвійної політичної лояльності та механізмів зовнішнього політичного контролю під прикриттям нібито «захисту прав національних меншин».

Висновки: виклики для української державності Закарпаття є невід'ємною частиною України — історично, міжнародно-правово, конституційно, політично та цивілізаційно. А громадяни України угорського походження є повноправними громадянами України, а не «представниками Угорщини» в українській державі.

Проблема, про яку йдеться у даному дослідженні, полягає не у правах угорської національної меншини, які в Україні реально забезпечуються, а у багаторічній політиці офіційного Будапешта та пов'язаних із ним пробудапештських структур, спрямованій на формування на Закарпатті

окремого угорськоорієнтованого етнополітичного середовища з елементами зовнішнього політичного впливу, відокремлення, особливого статусу та автономізації.

У своїй основі така політика:

- послаблює інтеграцію угорської національної меншини у єдиний український суспільно-політичний простір;
- формує середовище подвійної політичної лояльності;
- створює передумови для зовнішнього політичного впливу на внутрішні процеси України;
- використовується як інструмент міжнародного політичного тиску та шантажу щодо Києва;
- підриває єдність української політичної нації;
- створює ризики етнополітичної дестабілізації Закарпаття у майбутньому.

Особливо небезпечним є те, що сучасна політика офіційного Будапешта дедалі активніше використовує методи гібридного політичного та інформаційного впливу, подібні до тих, які Російська Федерація роками застосовувала і продовжує застосовувати проти України:

- маніпуляцію мовним питанням;
- неправдиву риторику про нібито «утиски» національних меншин;
- зовнішній політичний тиск;
- фінансовий вплив;
- формування середовища подвійної політичної лояльності;
- використання міжнародних механізмів як інструменту політичного шантажу.

Особливу небезпеку становить і те, що у риториці окремих привладних угорських політиків як раніше, так і сьогодні дедалі частіше звучать теми «особливого статусу» та так званої «адміністративної автономії» Закарпаття, що є неприйнятним для суверенної держави та створює ризики:

- політичної дестабілізації;
- політичного сепаратизму;
- зовнішнього втручання;

- формування автономістських тенденцій;
- підриву єдності української політичної нації.

Україна не має права допустити повторення сценаріїв, які вже використовувалися і продовжують використовуватися державою-агресором — Російська Федерація проти України під прикриттям нібито «захисту населення», «мовного питання», «особливих прав регіонів» чи «захисту національних меншин».

У цьому контексті питання Закарпаття давно перестало бути лише регіональним чи міжетнічним питанням.

Це питання:

- державного суверенітету;
- національної безпеки;
- стійкості української політичної нації;
- захисту територіальної цілісності України;
- майбутнього України як сильної європейської держави.

Саме тому Україна повинна перейти від багаторічної політики ситуативних компромісів і політичного загравання до системної, професійної та принципової державної стратегії захисту національних інтересів на міжнародному рівні, зокрема й в українсько-угорських відносинах, особливо в умовах триваючої російсько-української війни та сучасних гібридних викликів.

Будь-які спроби:

- нав'язати Україні етнополітичні квоти;
- створити особливі політичні режими за ознакою національних меншин;
- сформувати автономізовані етнополітичні середовища;
- використовувати тему національних меншин як інструмент зовнішнього політичного впливу;
- здійснювати політичний шантаж України через міжнародні механізми — становлять пряму загрозу українській державності.

І чим довше українська влада уникатиме системного, професійного та принципового вирішення цієї проблеми, тим небезпечнішими можуть бути її наслідки як сьогодні, так і у майбутньому.

Джерела та електронні посилання

1. Конституція України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
2. Закон України «Про політичні партії в Україні». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
3. Закон України «Про національні меншини (спільноти) України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
4. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
5. Закон України «Про освіту». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
6. Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text Дата доступу: 23 травня 2026 р.
7. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text Дата доступу: 23 травня 2026 р.
8. Рух ЧЕСНО. «Форинти не пахнуть»: як Угорщина фінансує свій політичний вплив в Україні. URL: <https://www.chesno.org/post/6037/> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
9. СБУ провела обшуки в благодійному фонді на Закарпатті. Угорщина хоче звернутися до НАТО URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-uhorshchyna-ukrayina/30977056.html> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
10. На Закарпатті СБУ проводить обшук у лідера Партії угорців України URL: <https://suspilne.media/uzhhorod/84119-obsuki-provodat-na-zakarpatti-u-lidera-partii-ugorciv-ukraini/> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
11. Чому з України вислали консула Угорщини: історія конфлікту URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45720660> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
12. До роковин війни: Орбан блокує санкції та допомогу Києву URL: <https://www.dw.com/uk/do-rokovin-vijni-orban-blokue-sankcii-ta-dopomogu-kievu/a-76097601> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
13. ЗМІ: Угорщина блокує відкриття переговорів про вступ України до ЄС через питання нацменшин URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/02/15/7205075/> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
14. Віктор БЕДЬ. «Угорський напрямок: стратегічна помилка Києва, історична пам'ять Закарпаття і нова фаза викликів для України». URL: <https://kau.com.ua/uhorskyj-napriamok-stratehichna-pomylka-kyieva-istorychna-pam-iat-zakarpattia-i-nova-faza-vyklykiv-dlia-ukrainy/> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
15. «Мадяр вимагає прав для угорців Закарпаття перед тим, як схвалити вступ України до ЄС». URL: <https://hromadske.ua/europa/263212-perehukuyetsia-z-11-vymohamy-orbana-madiar-khoche-bilshe-prav-dlia-uhortsiv-zakarpattia-pered-tym-iak-skhvalyty-vstup-ukrayiny-do-yes-bloomberg> Дата доступу: 23 травня 2026 р.
16. «Мадяр: ми говоримо про право на мову, на культуру, на адміністративну автономію для угорців Закарпаття». https://mukachevo.net/news/madiar-my-hovorymo-pro-pravo-na-movu-na-kulturu-na-administratyvnu-avtonomiiu-dlia-uhortsiv-zakarpattia_6281174.html Дата доступу: 23 травня 2026 р.

Єпископ Віктор Бедь провів зустріч з представниками ГО «Спільнота об'єднаної молоді Закарпаття» та Закарпатського осередку ВГО «Молодий Народний Рух»

4 червня 2026 року в архієрейській резиденції в місті Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської

української богословської академії, провів зустріч з представниками ГО «Спільнота об'єднаної молоді Закарпаття» та Закарпатського осередку ВГО «Молодий Народний Рух».

Участь у зустрічі взяли: Віктор Пилипчук — голова ГО «Спільнота об'єднаної молоді Закарпаття», Антон Радько — член цієї громадської організації, а також Ярослав Бідзіля — голова Закарпатського осередку ВГО «Молодий Народний Рух».

У ході зустрічі відбувся змістовний та конструктивний обмін думками щодо актуальних викликів, які постають перед сучасною українською молоддю в умовах російсько-української війни, що триває з 2014 року.

Особливу увагу було приділено питанням формування світоглядних, духовних і моральних цінностей молодого покоління, розвитку громадянської відповідальності, національно-патріотичного виховання, волонтерської діяльності та громадської активності. Учасники зу-

стрічі обговорили бачення майбутнього України в умовах сучасних глобальних викликів, роль молоді у відновленні та розбудові держави після завершення російсько-української війни, необхідність підготовки нового покоління відповідальних громадян, фахівців, науковців, військовослужбовців, підприємців та громадських лі-

дерів, здатних забезпечити сталий розвиток української держави та суспільства.

Окремо було наголошено на необхідності активної участі молодого покоління у процесах розбудови сильної, демократичної та європейської України, здатної успішно протистояти внутрішнім та зовнішнім викликам і загрозам.

На завершення зустрічі Преосвященніший Віктор Бедь подякував гостям за їхню активну громадянську позицію, небайдужість до майбутнього української держави та української нації, побажав Божого благословення, міцного здоров'я, успіхів у громадській діяльності, нових добрих звершень на благо України та благословив їх на подальше навчання, працю й служіння українському народові.

Зустріч відбулася у теплій та доброзичливій атмосфері взаєморозуміння, відкритого діалогу та конструктивної співпраці.

Пресслужба МКЄ ПЦУ

Єпископ Віктор Бедь привітав історика-дослідника Олексія Корсуна з 90-річчям від дня народження та удостоїв ювіляра ордена «Августина Волошина»

11 червня 2026 року свій славний ювілей — 90-річчя від дня народження — відзначив Олексій Михайлович Корсун, відомий український історик-дослідник, архівіст, краєзнавець, дослідник політичних репресій на Закарпатті та ве-

теран Служби безпеки України.

З цієї урочистої події 16 червня 2026 року в архієрейській резиденції в місті Ужгороді Преосвященніший Віктор Бедь, єпископ Мукачівський і Карпатський, керуючий Мукачівсько-

Карпатською єпархією Православної Церкви України, президент Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, провів зустріч із ювіляром – Олексієм Михайловичем Корсуном.

У ході зустрічі було обговорено питання збереження історичної пам'яті українського народу, дослідження та належного вшанування жертв політичних репресій московського комуністично-радянського тоталітарного режиму Союзу РСР на чолі із злочинною КПРС, увічнення пам'яті борців за державну незалежність України, подальшого розвитку історичної науки та архівної справи, а також важливість донесення історичної правди до молодого покоління українців в умовах триваючої російсько-української війни (2014 – 2026).

Преосвященніший владика Віктор Бедь високо оцінив багаторічну науково-дослідницьку, архівну та громадську діяльність Олексія Корсуна, його визначний особистий внесок у відновлення історичної справедливості, повернення із забуття сотень імен жертв політичних репресій та утвердження на Закарпатті історичної правди про злочини тоталітарного комуністичного режиму.

Вітаючи ювіляра, владика Віктор Бедь побажав йому міцного здоров'я, довголіття, родинного благополуччя, душевної бадьорості, Божого благословення, миру та нових творчих звершень, а також подякував за багаторічне сумлінне служіння історичній науці, українській державі та справі збереження національної пам'яті.

Відтак за прояв високої громадянської позиції, вагомий особистий внесок у справу відновлення історичної правди та реабілітацію жертв політичних репресій комуністично-радянського окупаційного режиму Союзу РСР, а також з нагоди 90-річчя від дня народження Преосвященніший єпископ Віктор Бедь удостоїв Олексія Корсуна ордена «Августина Волошина».

Також ювілярові було вручено освячені іконки, пам'ятні фото-листки із зображеннями Президента Карпатської України Августина Волоши-

на та Патріарха Київського і всієї України, Предстоятеля Української Автокефальної Православної Церкви Мстислава Скрипника, а також книгу історичних есеїв Романа Горака та Олександра Масляника «Місія».

Участь у зустрічі також взяли та привітали ювіляра професор Михайло Басараб, проректор з наукової роботи Карпатського університету імені Августина Волошина та Ужгородської української богословської академії, голова Українського педагогічного товариства імені Августина Волошина, Віктор Браславець, директор Всеукраїнського державного багатопрофільного видавництва «Карпати», Марія Товт, технічний редактор зазначеного видавництва, а також представники молодого покоління українців Дмитро Богдан та Максим Піпаш, що символізувало нерозривний зв'язок поколінь у справі збереження історичної пам'яті та національної спадщини.

Зустріч пройшла у теплій, дружній та піднесеній атмосфері взаємної поваги, щирих спогадів, добрих побажань і змістовного обговорення актуальних питань збереження історичної пам'яті українського народу.

Віктор Бедь: Олексій Михайлович Корсун Український історик-дослідник, архівіст, краєзнавець, дослідник політичних репресій на Закарпатті

Олексій Михайлович Корсун народився 11 червня 1936 року в селі Олександрівка Валківського району Харківської області. Закінчив історичний факультет Харківського державного університету. Понад двадцять років проходив службу в органах державної безпеки, а з 1981 року його професійна діяльність була пов'язана із Закарпаттям.

Після відновлення державної незалежності України присвятив себе історико-дослідницькій, архівній та краєзнавчій праці. Особливе місце у його науковій діяльності займає дослідження політичних репресій радянського тоталітарного режиму, долі політичних в'язнів, учасників національно-визвольної боротьби та жертв комуністичного терору на Закарпатті.

Протягом багатьох років був одним із провідних

упорядників та керівників редакційно-видавничої групи Закарпатської обласної книги «Реабілітовані історією». Завдяки його копіткій праці повернуто із забуття сотні імен наших земляків, які стали жертвами політичних репресій XX століття. Через його руки пройшли тисячі архівно-слідчих справ, що стали основою для наукових досліджень і документальних видань з історії Закарпаття.

Олексій Корсун є співавтором та упорядником низки фундаментальних науково-документальних видань, серед яких збірники архівних матеріалів про закарпатців — жертв репресій, учасників подій Карпатської України та втікачів до СРСР, які пройшли через табори

ГУЛАГу.

Його багаторічна праця здобула заслужене визнання серед науковців, архівістів, краєзнавців та громадськості не лише Закарпаття й України, а й за її межами. У своїх дослідженнях він послідовно відстоював принципи історичної правди, збереження національної пам'яті та вшанування борців за свободу і незалежність України.

11 червня 2026 року Олексій Михайлович Корсун відзначив своє 90-річчя. Його життєвий шлях є прикладом багаторічного служіння історичній науці, збереженню документальної спадщини та відновленню історичної справедливості щодо тисяч жертв тоталітарного режиму.

Пресслужба КаУ ім. Августина Волошина

Відбулося спільне засідання представників борців за незалежність України у XX столітті та керівництва Закарпатської крайової організації НРУ з питань вшанування ветеранів національно-визвольної боротьби

18 червня 2026 року в місті Ужгороді відбулося робоче засідання представників борців за незалежність України у XX столітті та керівництва Закарпатської крайової організації Народного Руху України.

У ході засідання було обгово-

рено питання щодо представлення через Народний Рух України кандидатур борців за незалежність України у XX столітті до нагородження державними нагородами з нагоди 35-річчя відновлення державної незалежності України, яке відзначатиметься 24 серпня 2026 року.

Особливу увагу учасники засідання приділили необхідності належного державного вшанування ветеранів українського національно-визвольного руху, членів Української Гельсинської Групи, Української Гельсинської Спілки, Народного Руху України та інших учасників боротьби за відновлення державної незалежності України, які своєю багаторічною діяльністю зробили вагомий внесок у здобуття Україною свободи та незалежності.

За результатами обговорення було сформовано

український визвольний рух, належного вшанування його ветеранів та активізації роботи щодо популяризації правдивої історії боротьби українського народу за власну державність.

Участь у засіданні взяли: Віктор Бедь, голова Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті; Михайло Басараб, голова Закарпатського осередку Ветеранського об'єднання Української Гельсинської Спілки; Антоніна Вчорашня, голова Закарпатського обласного товариства борців за незалежність України у XX столітті; Олександр Черепеха, голова Закарпатської крайової організації Народного Руху України; В'ячеслав Жупик, заступник голови, голова Управи Закарпатської крайової організації Народного Руху України.

Пресслужба ЗКО НРУ

та погоджено список кандидатур з числа борців за незалежність України у XX столітті для подальшого внесення відповідних подань на розгляд керівництва Народного Руху України.

Учасники засідання також наголосили на важливості збереження історичної пам'яті про

Чи має моральне право українська влада іменем Левка Лук'яненка нагороджувати Леоніда Кучму?

ВІКТОР БЕДЬ: СЛОВО ПРАВДИ

ЧИ МАЄ МОРАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНСЬКА
ВЛАДА ІМЕНЕМ ЛЕВКА
ЛУК'ЯНЕНКА НАГОРОДЖУВАТИ ЛЕОНІДА
КУЧМУ?

Віктор БЕДЬ

голова Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті

м. Ужгород

30 червня 2026 року

28 червня 2026 року, у День Конституції України, Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук від імені Верховної Ради України вручив другому Президенту України Леоніду Кучмі нагрудний знак Верховної Ради України «За служіння Українському народові» імені Левка Лук'яненка.

Спочатку низка українських засобів масової інформації помилково повідомила, що йдеться про відзнаку імені В'ячеслава Чорновола. Згодом цю інформацію було офіційно спростовано та виправлено. Однак сама помилка лише на короткий час відвернула увагу від головного питання. Після уточнення стало очевидно, що проблема не зникла — вона лише набула іншого морального виміру.

Адже постає принципове питання:

Чи має Українська держава, чи, точніше, українська влада моральне право нагороджувати Леоніда Кучму відзнакою імені Левка Лук'яненка, якщо сам Левко Лук'яненко за життя був одним із найпослідовніших і найгостріших критиків політики Леоніда Кучми?

Державні нагороди, що носять імена видатних борців за незалежність України, — це не лише форма відзначення певних заслуг. Це насамперед елемент державної політики історичної пам'яті, моральний дороговказ і суспільний сигнал про те, які цінності сповідує Українська держава.

Левко Лук'яненко був не просто багаторічним політв'язнем, дисидентом, Героєм України та одним із авторів Акта проголошення незалежно-

сті України. Він був людиною, яка понад чверть століття провела в московських комуністично-радянських тюрмах, таборах і засланні за право України бути незалежною державою. Для кількох поколінь українців він став символом незламності, честі та державницької принциповості.

Його політична позиція щодо діяльності Леоніда Кучми була чіткою й однозначною.

Свого часу Левко Лук'яненко заявив:

«Кучма десять років не будував Україну, а грабував її».

Він неодноразово критикував політику Леоніда Кучми, вважаючи, що саме в цей період остаточно сформувалася кланово-олігархічна система управління державою, яка завдала величезної шкоди розвитку України.

Саме тому використання імені Левка Лук'яненка для нагородження Леоніда Кучми закономірно викликало гостру реакцію значної частини українського суспільства.

Не можна оминати й іншу сторінку новітньої історії України.

Саме за президентства Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми Україна, всупереч своїм національним інтересам і потребам гарантування власної оборони та безпеки, шляхом державної зради, насамперед президентів Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми, на користь Російської Федерації була позбавлена третього у світі ядерного арсеналу, значної частини стратегічних озброєнь і засобів стримування: спочатку — незаконно вивісши до Російської Федерації тактичну ядерну зброю, а згодом — погодившись на укладення Будапештського меморандуму 5 грудня 1994 року, що призвів до повної втрати Україною ядерного статусу та стратегічної ядерної зброї.

Минулі десятиліття, а особливо російська агресія проти України з 20 лютого 2014 року та повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року, переконливо засвідчили, що цей міжнародний політичний документ не забезпечив Україні реальних гарантій безпеки. Український народ і сьогодні платить надзвичайно високу ціну за ті

вищезазначені антиукраїнські політичні рішення та державну зраду, втрачаючи своїх захисників, мирних громадян, території, міста і села.

І збіг часу, і реалії смертельно небезпечної російсько-української війни 2014–2026 років не звільняють від необхідності чесної історичної, політичної, правової та моральної оцінки наслідків рішень після відновлення державної незалежності України 24 серпня 1991 року, які призвели до катастрофічних наслідків для подальшої долі Української держави.

Не менш важливо пам'ятати й про історичний контекст самого Дня Конституції України.

У 2026 році Україна відзначає не ли-

ше 30-річчя чинної Конституції України 1996 року, а й 316 років українського конституційного процесу, який бере свій початок від Конституції Гетьмана України Пилипа Орлика 1710 року — однієї з найвидатніших пам'яток європейської конституційної думки.

Відтак український конституційний процес має тривалу історію розвитку конституціоналізму — від Конституції Пилипа Орлика, через добу Української Народної Республіки, Західноукраїнської Народної Республіки, Української Соціалістичної Радянської Республіки, Української Радянської Соціалістичної Республіки та Карпатської України — до сучасної незалежної Української держави.

Після проголошення незалежності України Верховна Рада України Законом України від 17 вересня 1991 року № 1554-ХІІ внесла зміни до Конституції (Основного Закону), конституційно закріпивши існування незалежної Української

держави та змінивши її назву на «Конституція (Основний Закон) України». Саме цей Основний Закон став першим конституційним актом після відновлення державної незалежності України 24 серпня 1991 року та діяв до ухвалення нового тексту Конституції України 28 червня 1996 року. Отже, український конституційний процес не розпочався у 1996 році. Він має багатовікову традицію, нерозривно пов'язану з боротьбою

Українського народу за власну державність.

Державні нагороди — це не лише політичний і юридичний акт. Передусім це моральний акт держави.

Якщо держава використовує ім'я Левка Лук'яненка, вона

повинна поважати не лише його біографію, а й його світогляд, принципи, державницькі переконання та політичний заповіт.

Імена Михайла Грушевського, Павла Скоропадського, Симона Петлюри, Митрополита Василя Липківського, Євгена Коновальця, Августина Волошина, Августина Штефана, Юліяна Ревая, Андрія Мельника, Степана Бандери, Ярослава Стецька, Романа Шухевича, Василя Кука, Василя Симоненка, Василя Стуса, Юрія Литвина, Олекси Тихого та багатьох інших борців за незалежність України не належать жодній владі чи політичній більшості. Вони належать Українській нації та Українській державі в її боротьбі за національну і державну незалежність України у ХХ столітті.

Саме тому кожне рішення про використання їхніх імен має відповідати не лише букві положень про державні нагороди, а й духові історичної правди, національної пам'яті та державної

моралі.

Питання полягає не лише в особі Леоніда Кучми і не лише в імені Левка Лук'яненка. Насамперед воно стосується державної моралі, історичної правди та політичної відповідальності влади перед Українською нацією.

Тому, на моє переконання, нагородження Леоніда Кучми відзнакою Верховної Ради України імені Левка Лук'яненка є політично, морально та історично недоречним. Воно суперечить духові постаті Левка Лук'яненка, його державницьким принципам, публічній оцінці політики Леоніда Кучми та неминуче породжує обґрунтовані сумніви щодо послідовності державної політики історичної пам'яті України.

Державна влада не є власником історичної па-

м'яті — вона лише покликана її берегти. Використання імен видатних діячів українського національно-визвольного руху не може визначатися політичною кон'юнктурою чи ситуативною доцільністю. Це питання історичної відповідальності держави перед Українською нацією, пам'яттю тих, хто виборював її незалежність, і майбутніми поколіннями українців.

Бо без історичної правди немає справедливості. Без справедливості немає довіри. Без довіри немає національної і духовної єдності. А без національної і духовної єдності неможливо зберегти і зміцнити незалежну, демократичну, правову та сильну Українську державу.

Історія України

Братство тарасівців: як молодь змінила вектор цілої країни?

Уявіть собі: далекий 1891 рік. Десь у далині Канева, на кручі підноситься могила Тараса Шевченка. Це місце пізніше отримає символічну роль. Тому що художник і поет стане головним національним героєм

на довгі десятиліття XIX століття, XX і сьогодення. На кінець XIX століття багато людей сприймали його “Кобзар” як національний дороговказ. Серед таких буде і товариство кількох молодих хлопців, разом з Миколою Міхновським та Іваном Липою. До їхніх розумів прийде ідея про те, що прийшов час боротися за українську незалежність, а головним символом свого прагнення вони оберуть Тараса Шевченка. І саме мертвому поету вони присягнуть покласти своє життя і всі свої сили на повернення українцям незалежної держави. Та це був тільки початок. Тому що вихідці невеличкого юнацького товариства перетворяться на найбільш впливових осіб свого часу, які зможуть домогтися проголошення незалежності України у 1918 році.

Тому в цій статті ми поговоримо про те, що то було за братство, чому про нього мало згадують та як і під впливом чого формувалися їхні погляди?

З чого все почалося?

Одного разу, влітку, невеличка група харківських юнаків вирушила на Київщину. Вони відвідали й могилу Тараса Шевченка, як і годилося справжнім представникам національного руху. Саме під час поїздки до могили кобзаря, вони вирішили утворити братство. Там же, для запевнення один одного у своїх намірах, вони дали

присягу мертвому поету. Далі ця група молодих людей повернулася до Харкова. Після клятви, вони стали регулярно збиратися і оформлювати таємне товари-

ство. В той момент тарасівці чудово розуміли, що прямі заяви про незалежність одразу ж можуть привернути увагу імперської влади. Вже у 1893 році вони стали оформленою таємною інституцією. Їхні ідеї підпільно поширювалися серед інших представників української молоді. Філіали стали відкриватися у багатьох містах: Києві, Катеринославі, Одесі, Полтаві, Лубнах тощо. До

кінця століття вони перетворилися на впливову політичну силу. Звичайно, що залишатися далі непомітними було неможливо. І вони й не особливо того прагнули, коли розрослися.

Точкою відліку переслідувань

стало видання у Львівському журналі правда офіційної програми товариства під назвою: “Символ віри для молодих українців”. Хоч твір і був розповсюджений за межами імперії, таємні російські служби вже давно слідкували за громадським та політичним життям Галичини. Тому оперативно дізналися про саме братство і його наміри. Конспірація не допомогла. Лідера руху Івана Липу заарештували та засудили до ув'язнення. Після цього головний осередок перемістився до Києва. Та діяльність і там для жандармерії не залишилася непоміченою. Всіх учасників стали один за одним заарештовувати. До початку XX століття братство повністю накрили. Частина людей отримала реальні тюремні терміни

за “Відторгнення Малоросії від Великої Росії”. Решті ж заборонили селитися в регіональних центрах. До них прикріпили постійний поліцейський нагляд. Але це не означає, що їхня діяльність на тому зупинилася. Тому що нові можливості приносить початок ХХ століття.

Як не намагалися імперські поліцейські прикрити ідеї Братства Тарасівців, серед їх послідовників лишалося дуже багато прихильників. Найвідомішим з них був харківський адвокат Микола Міхновський.

Значною мірою саме він переведе всю ту ідейну діяльність у політичне русло.

Тарасівці і політика

Не довго чекала імперська влада на відродження діяльності братчиків, за якими вже давно слідкувала. Тому що у 1900 році, прямо в Харкові постає РУП - Револьюційна українська партія. Тут Міхновський як досвідчений юрист оформлює програму політичної партії, виклавши її у брошурі “Самостійна Україна”. Праця харківського юриста прямо проголошувала наміри здобути незалежність для українських земель. Хоч царському уряду ідеї трактату Міхновського не дуже подобалися, привід для прямих кримінальних переслідувань був відсутній.

Мінусом новоствореної політичної сили були внутрішні суперечки. Вже за рік свого існування РУП була на межі свого розколу. Імовірно, юридичні підвалини програми, які закладав Міхновський зрозуміли надто буквально. Тому що ідеї автономії та самостійності дійсно почали відходити на задній план. Чимало рупівців стали перекочовувати у соціалізм, який був на той час дуже популярний, а сам Міхновський став обурюватися з того, що його співпартійці повністю відкинули шлях до побудови незалежної держави.

Тому колишні тарасівці, які опинилися в одній політичній партії стали відходити й формувати свої окремі політ. сили. Одні хотіли бути поміркованими конституціоналістами, іншим потрібна була тотальна рівність. Міхновський залишився вірним своїм ідеям та взяв курс на формування Української Народної Партії. Її програма

стала першою серед усіх політичних сил, де прямо заявлялося про те, що Україна повинна стати незалежною державою.

Цікаво, що ідеї тарасівців еволюціонували саме завдяки діяльності Міхновського. У той час як більшість його друзів ще готові були розглядати ідеї української автономії у складі інших держав, Микола був безкомпромісним. Йому стало затісно серед лав РУП та й інші політичні партії він вважав не надто українськими. Тому він вирішує оформити власні ідеї в окрему політичну силу.

З одного боку може здаватися, що тарасівці виглядають чимось несерйозним, але саме ця невеличка група молодих людей стала початком великих політичних змін.

Для того, аби це зрозуміти, давайте поглянемо на мить у події Української революції 1917-1921 рр. Більшість політичних сил, які формували Українську Центральну Раду, виступали за автономію у складі оновленої Росії. Натомість саме вихідні з УНР на чолі з Миколою Міхновським закликали до рішучих дій. Їх не даремно прозвали самостійниками, адже вони прямо заявляли про необхідність проголошувати незалежність тут і зараз.

Звісно, максимум, на що Міхновському і його поплічникам вдалося переконати Грушевського - це проголошення автономії у Першому універсалі. Спроба підняти повстання під час відмови від автономії, завершилася для лідера самостійників повним фіаско. Але за кілька місяців УЦР зрозуміє хибність своїх загравань з імперським Тимчасовим урядом, коли буде проголошувати незалежність УНР в Четвертому універсалі.

Замість висновку

Здавалося б, невеличка компанія молодих студентів. Вони вирушали на літо в далекі етнографічні експедиції та нічим особливо не відрізнялися від своїх однолітків. Проте в них зародилася божевільна ідея, яка підпалила новий вектор в українській політиці. Спершу тарасівці наївно присягають на могилі Тараса Шевченка в Каневі, а потім будують цілі підпільні філії в кількох великих містах України.

Навіть коли їх накрили, здається, що рух занепадає, він нежиттєздатний. Проте вихідці з товариства спершу формують політичну партію РУП, а потім поширюють ідеї незалежності серед величезної кількості пересічних українців.

Далі побудова української державності на початку ХХ століття, спроби створити незалежну країну і боротьба з автономістами, котрі не хотіли виходити зі складу Російської імперії.

Дивним чином склалися історичні події, які дали поштовх до формування сучасної національної свідомості. Сюжет починається як щось несерйозне й наївне, а закінчується як сильна ідея, на якій будувалися УНР, Карпатська Україна, ОУН-УПА й навіть у значній мірі сучасна українська державність.

Джерело: www.mr-kirsanov.com

Пам'ять про Голокост як зброя гібридної війни

Однією з цілей російсько-го вторгнення було проголошено "денацифікацію України" – ліквідацію "режиму, який глорифікує нацистських поплічників", що автоматично означає співвідповідальність за Голокост. Надалі трагедії сучасної війни почнуть

нацистських поплічників", що автоматично означає співвідповідальність за Голокост і тих, кого глорифікують, і тих, хто глорифікує.

А надалі трагедії сучасної війни почнуть затьмарювати у пам'яті людей трагедії ХХ сторіччя. Це при-

зведе до абсолютно іншого виміру конкуренції пам'ятей, яка до цього обмежувалася жертвами тоталітарних режимів минулого.

Напередодні широкомасштабної війни Україна пережила "війну пам'ятей", пов'язану з діяльністю Меморіального центру Голокосту "Бабин Яр" (МЦГБЯ).

Ця фундація, створена у 2016 році російськими та українськими олігархами Павлом Фуксом, Михайлом Фрідманом, Германом Ханом та Віктором Пінчуком, має на меті створення грандіозного музею Голокосту на території Єврейського цвинтаря в Києві, поруч з Бабиним Яром.

Цей проєкт зазнав широкої суспільної критики через повне ігнорування неєврейських жертв Бабиного Яру, прагнення перекласти на українців відповідальність за Голокост та культивування ностальгії за СССР.

Але то була "війна" за "правильний" спосіб увічнення пам'яті жертв нацизму.

Проте пам'ять про Голокост стає зброєю і в загальних війнах. Адже, однією з цілей російського вторгнення було проголошено "денацифікацію України" – ліквідацію "режиму, який глорифікує

зведе до абсолютно іншого виміру конкуренції пам'ятей, яка до цього обмежувалася жертвами тоталітарних режимів минулого.

Що ж робити з пам'яттю про Голокост в Україні, якщо, з одного боку, її використовують для підважування самої ідеї української незалежності, а з іншого, вона затьмарює пам'ять про сьогоднішні жертви?

То як і чому пам'ять про Голокост використовують сьогодні як зброю?

Сюжет 1

У січні-лютому 2024 року у приміщенні Музею історії міста Києва МЦГБЯ провів виставку "Документи та долі", яку надалі планують експонувати у Парижі, у штаб-квартирі ЮНЕСКО.

Ключових документів було два: німецький наказ про явку 29 вересня 1941 року "всіх жидів міста Києва та околиць" на риг вулиць Мельникова та Дегтярівської і наказ коменданта Української допоміжної поліції про доставлення "всіх жидів, працівників НКВД та членів ВКП(б)" до поліції або єврейського табору на вул. Керосинній.

У такий спосіб було зрівняно відповідальність за знищення десятків тисяч київських євреїв між німецькою окупаційною владою та місцевою

допоміжною "українською" поліцією, яка цією владою була створена і накази якої виконувала. Надалі лінія "української відповідальності" простежувалася у кожній другій особистій історії загиблих київських євреїв. І жодним словом не були згадані рятівники, які заради сторонніх людей ризикували, а то й накладали життям своїм і своїх родин.

Єдиний виняток – історія Діни Пронічевої, яку "врятував поліцай, який насправді був партизаном". Це не випадково. Природно, якби виставка, що присвячена пам'яті жертв Голокосту, розповідала лише про євреїв. Не мала би викликати здивування відсутність згадок про ромів і військовополонених, душевнохворих і українських націоналістів.

Але одну категорію жертв нацистів організатори не оминули своєю увагою.

Вже йшлося про "працівників НКВД та членів ВКП(б)", яких треба було здавати поліції. Ще один документ – "Довідка про життя молоді та комсомольців Ленінського району під час фашистської окупації". Хоча представлений фрагмент розповідає про масову страту євреїв, вибір документу має створити уявлення про дві групи жертв – євреїв та радянських активістів. Тому і рятує Пронічеву від загибелі радянський партизан, а не пересічний киянин.

Отже, МЦГБЯ жодним чином не відмовився від засадничих пунктів своєї програми: звинувачення українців у колаборації та прославлення ССР, зокрема, як рятівника євреїв. Недарма сайт цієї організації досі презентує як чинні й історичний наратив, написаний у 2018 році, й художню концепцію авторства скандального режисера Іллі Хржановського.

Сюжет 2

Восени 2023 року побачило світ число часопису "Україна модерна" під назвою "Голокост в Україні: як (не)пишуть історію злочину".

Воно складається з двох частин: форуму з тогочасною назвою та шести наукових статей, п'ять з яких присвячено співучасті ОУН, української

поліції або місцевого населення у Голокості.

Форум – це письмові відповіді на питання, поставлені редакцією. Їх зміст зводиться до такого:

- 1) відповідальність й участь місцевих організацій і суспільства в цілому під час Голокосту;
- 2) відповідальність т.зв. "спостерігачів";
- 3) поведінка неєврейського населення;
- 4) перспективність порівняльних студій геноцидів;
- 5) особисті долі та свідчення;
- 6) гендерні студії у дослідженні Голокосту;
- 7) які ще напрями студії Голокосту в Україні є перспективними?
- 8) яким є і яким має бути вшанування пам'яті про Голокост в Україні?

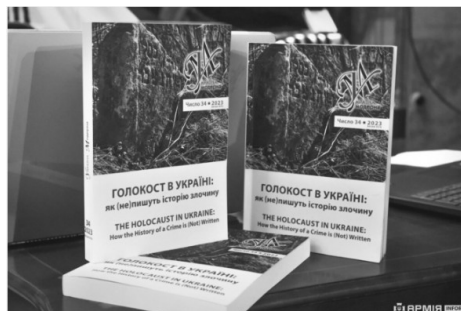
Ключові питання пов'язані винятково з участю та відповідальністю за Голокост місцевого неєврейського населення та його організацій.

Так учасників обговорення підштовхують до думки, що і вшанування пам'яті має бути зосереджено саме на спокутуванні провини українців.

Ще два питання стосуються модних сьогодні усної історії та гендерних студій. На цьому тлі запитання "Які ще напрями студії Голокосту в Україні є перспективними?" виглядає відвертим знуцанням.

Тобто засадничі питання про загальні причини і ідеологічні витоки Голокосту, його міжнародний політичний і воєнний контекст, порівняння долі євреїв у різних окупованих та союзних нацистам країнах, феноменології порятунку та єврейського опору не є перспективними і не заслуговують на окреме обговорення?

Такі питання вже містять половину відповідей – тому байдуже, кому їх ставити. Але якщо з українського боку було просто запрошено очільників профільних структур, то відбір іноземних учасників був не випадковим. Це двоє чинних (Кай Струве та Мартін Дін) та один колишній (Дітер Поль) члени Наукової ради МЦГБЯ, а також троє істориків – Омер Бартов, Джаред МакБрайд, Іван-Павло Химка, – що багато років

"викривають" та звинувачують за співучасть у Голокості українських націоналістів та взагалі українців. Проте жоден з них не відомий як фахівець з гендерних студій, усної історії чи порівняльного аналізу геноцидів.

У 2017 році "Україна модерна" вже видавала число "Єврейська історія українських теренів". Вона також звелася переважно до подій часів Другої світової війни, але хоча б не обмежувала їх винятково українськими злочинами. Але тоді йшлося про історію, тоді як тепер – про відповідальність і пам'ять.

Чому ж російські проксі з МЦГБЯ та проєвропейські ліві ліберали з "України модерної" збігаються у ключових поглядах на Голокост в Україні?

Подивимося на ситуацію в ширшому контексті. У січні 2024 року міністр оборони Великої Британії Грант Шаппс проголосив, що ера миру, яка почалася 35 років тому з падінням Берлінського муру, добігає кінця, і ми перейшли від повоєнного світу до довоєнного.

Новою "віссю зла" Шаппс бачив Росію, Китай, Іран та Північну Корею, а першими ластівками нової світової війни – російську агресію в Україні, війну Ізраїлю проти ХАМАС, напади хуситів на торговельні судна у Червоному морі.

Наближення великої війни гостро відчують на фронтах вільного світу. Швеція і Фінляндія вступають до НАТО, Норвегія дозволяє експорт зброї до воюючої України, Японія змінює свою оборонну стратегію, Південна Корея обговорює створення власної атомної бомби.

Але ідеологічна війна точиться вже давно. І пам'ять про Голокост у ній посідає не останнє місце.

Перший приклад зі Святої Землі. Брутальний напад ХАМАС на Ізраїль 7 жовтня 2023 року, вбивство близько 1200 переважно мирних людей та захоплення близько 250 заручників про-

будили у суспільній свідомості ізраїльтян та євреїв усього світу спогади про найжахливіші часи тотального знищення.

Звісно, ані реальні масштаби цього злочину, ані реальні можливості ХАМАС не співставні з нацистськими, хоча й стали найбільшим масовим вбивством євреїв після Другої світової війни.

Але пам'ять про Голокост для Ізраїлю та світового єврейства є не прос-

то спогадом про трагедію минулого сторіччя.

Держава Ізраїль завжди позиціонувала себе як місце, де євреї будуть захищені від будь-яких нових спроб масового знищення, а постійне нагадування про Голокост мало забезпечити підтримку єврейської держави з боку світової спільноти. Натомість держава не захистила, а пам'ять не вберегла.

Зі свого боку, ХАМАС, його союзники та симпатичні просувають візію відплатної акції Ізраїлю в секторі Газа як геноциду палестинців, який "виправдовується агресором" жертвами та пам'яттю про Голокост. І тут дуже показовою є позиція Росії.

Ключовою ідеологічною складовою сучасного російського реваншизму є "Релігія Перемоги".

Цей поганський культ "Золотої доби", що настала після "Великої Вітчизняної війни", коли СРСР був ледь не наймогутнішою державою світу, до якої ставилися одночасно із вдячністю, повагою і страхом.

Глобальною метою сучасної Росії є повернення до тих часів, гаслом – "Можемо повторити!", а ритуалом – урочисті святкування річниць "Великої Перемоги".

Інтервенція в Україну розглядалася в Кремлі як перший крок на шляху повернення до "Золотої доби". Адже російське керівництво наприкінці 2021 року відкрито проголосило своєю метою відкидання НАТО до кордонів часів СРСР і створення т.зв. "багатополярного світу", в якому

Росії знову належатиме одна із чільних ролей.

Позиція щодо України сформульована Володимиром Путіним влітку 2021 року у програмній статті "Про історичну єдність росіян та українців".

У ній протиставлявся політичний режим, що героїзує ворогів Росії від Мазепи до Бандери і попурає сучасним "радикалам і неонацистам", і український народ, що породив "справжніх патріотів і переможців, якими завжди пишалися в Україні".

Господар Кремля закликав українців скинути "неонацистський режим" та повернутися у спільну країну та до спільної "Релігії Перемоги". Це й досі залишається офіційною метою російської агресії.

Голокост не стоїть на першому плані в сучасній російській ідеології, хоча, на відміну від радянських часів, на офіційному рівні завжди підкреслювали роль Радянської Армії у порятунку євреїв від повного знищення.

Разом із тим, хоча Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту був

2005 року встановлений ООН у дату визволення табору смерті Аушвіц радянськими військами, у самій Росії він так і не набув офіційного статусу. Натомість з 2014 року на цей день – 27 січня – припадає один з т.зв. "Днів військової слави Росії" – "День повного звільнення Ленінграда від фашистської блокади" у 1944 році.

Конкуренція пам'ятей стала виявлятися з початку 2020-х років.

Урочисте відзначення в Ізраїлі у січні 2020 року 75-ї річниці звільнення Аушвіцу зусиллями тодішнього прем'єра Біньяміна Нетаньягу перетворилося на особистий бенефіс Путіна.

Чільні ізраїльські політики по черзі дякували "високому гостю" за звільнення табору смерті.

А Путін у центрі Єрусалиму відкрив пам'ятник жертвам блокади Ленінграда і проголосив, що

"блокаду Ленінграда і Голокост не можна ні з чим порівняти". І вже восени російське Міністерство освіти викреслило Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту з календаря освітніх подій на 2020/2021 роки.

Остаточне повернення до радянської візії пам'яті про Голокост зафіксував російський МЗС на початку 2024 року.

22 січня на його сайті з'явилася "Відповідь офіційного представника МЗС Росії М.В. Захарової на питання ЗМІ у зв'язку з рішенням Уряду ФРН виступити в Міжнародному суді ООН як третя сторона у розгляді між ПАР та Ізраїлем".

Основним об'єктом "критики" став німецький уряд, який "взяв курс на підлив російських зусиль з недопущення реабілітації нацизму" та "активніше за інших у Європейському союзі ви-

ступає на захист київського режиму, який проголосив героїзацію фашистських колабораціоністів ключовою складовою своєї внутрішньої та зовнішньої політики".

Проте у фокусі уваги були німецько-ізраїльські стосунки.

Претензія висувалася до

"беззастережної підтримки, яку Берлін завжди надає Ізраїлю", попри "обурення, яке колективне покарання палестинців у секторі Газа викликає в усьому світі".

Найбільше "обурення" російського МЗС викликало те, що свою підтримку Німеччина мотивувала власною "історією і злочином проти людяності у вигляді Голокосту".

Для початку Захарова авторитетно пояснила, що "згідно Резолюції Генеральної Асамблеї і цілій низці інших міжнародних документів, Голокост – це переслідування та масове знищення нацистами представників різних етнічних і соціальних груп". А далі розлого виклала історію злочинів нацистської Німеччини проти народів СРСР, які та не бажає визнавати геноцидом.

"З усього цього, – наголосила Захарова, – можна

зробити висновок, що Берлін вирішив виділити з усього, що становить його історичну провину перед людством, лише одну його частину – проблематику Голокосту, і те – розглядати її далеко не повністю, а лише під тим кутом, що вигідно йому на даний момент".

Отже, допоки Україна та Ізраїль змагаються за увагу світу в медійному, фінансовому і збройному вимірах, Росія для себе вже ідеологічно об'єднала їх з Німеччиною та іншими країнами Європи, які дотримуються "негласних догм "порядку, заснованого на правилах", що визнаються Вашингтоном".

І одним з ключових російських викликів цьому "вашингтонському порядку" є вимога замінити вшанування єврейських жертв Голокосту покаванням та матеріальними компенсаціями за жертви "усього радянського народу" і насамперед – етнічних росіян.

Парадокс цієї претензії полягає в тому, що почуття провини за злочини нацизму саме перед Росією (з якою винятково ототожнюється колишній ССРСР), досі заважає Німеччині надавати повноцінну допомогу Україні в боротьбі проти російської агресії.

Але в Москві точно визначили больову точку Заходу, навколо якої побудовано сучасне європейське суспільство. Допоки путінська Росія "вставала з колін", розбудовувала армію, випробовувала межі терпіння Заходу в Грузії, Україні та Сирії і мріяла про повернення у "зоряне минуле", Європа створювала "рай на землі".

Понад 30 років країни Старого Світу скорочували армії і воєнну промисловість, розвивали глобальну економіку та підвищували податки на бізнес, очікували на "кінець історії" і повсюдно перемогу демократичного ладу.

Вкупі з дешевим газом з Росії, дешевими товарами з Китаю і дешевими робочими руками з усього "глобального Півдня" це дозволило їм розбудувати соціальні демократичні держави, в яких запанували пацифізм і толерантність, права людини і мультикультурність.

А в центрі цього щасливого і безтурботного життя постала новітня релігія – "Релігія Голоко-

сту", злочину, який повністю заперечує усі зазначені цінності, і щодо якого сучасна Європа може найрішучіше виставити гасло "Ніколи знову!".

Але якщо російська "Релігія Перемоги" носить виразний поганський характер, то "Релігія Голокосту" наслідуює християнство.

Тільки церкви в ній замінені меморіалами і музеями Голокосту, їх відвідання носить характер прощі, а замість покаяння за гріхи треба повсякчас каятися за співучасть у знищенні євреїв.

Різниця лише в тому, що каятися треба не за власні гріхи, а за гріхи нації, не перед Богом, а перед євреями, і не приватно, а публічно.

Цей ритуал стає в нагоді і для особистих потреб. Після нападу ХАМАС і початку відплатної акції з боку Ізраїлю, мережу X (колишній Twitter), що належить Ілону Маску, все частіше стали звинувачувати в антисемітизмі через надчисленні антиізраїльські пости.

У цій ситуації Маск, замість перегляду "редакційної політики", у січні 2024 року демонстративно відвідав меморіал "Аушвіц-Біркенау" та взяв участь у круглому столі з проблеми антисемітизму.

Американський мільярдер був щиро переконаний, що ця "проща" стане найкращою відповіддю на всі звинувачення.

Але "Релігія Голокосту" потрапила в пастку, властиву більшості світських культів, що апелюють до досвіду певного явища. Оголошений "унікальною історичною подією", Голокост втім не став подією винятково символічною, а залишився, насамперед, конкретно-історичною.

Для єврейської пам'яті він є органічною та невід'ємною частиною, апогеєм історії антисемітизму.

Показовою є реакція Яд ва-Шему на виступ Захарової. Ізраїльський меморіал не став аналізувати усі складові цього "маніфесту", а зосередився на головному – загрозі унікальному й водночас конкретному статусу Голокосту:

"Яд ва-Шем розцінює заяву російського МЗС як серйозне спотворення Голокосту. Всупереч заявлених заяві, Голокост був безпрецедентним сис-

тематичним геноцидом, який здійснили нацисти, знищуючи єврейський народ... Міністерству закордонних справ Росії було б непогано залишити Голокост осторонь, переслідуючи політичний порядок денний".

Щодо західної пам'яті, то здавалося би природним виводити Голокост як "унікальне явище" поза межі історичного часу та простору. Натомість, оскільки в матеріальному світі жодне історичне явище не може "висіти у повітрі", європейська свідомість перетворила на "унікальне явище" усю Другу світову війну та абсолютизувала "зло – добро" в її контексті.

Тому не випадково, що Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2005 року "Пам'ять про Голокост" (змістом якої намагалася маніпулювати Захарова) у своїй преамбулі посиляється на "нерозривний зв'язок між ООН та тією безпрецедентною трагедією, якою стала Друга світова війна".

А у тексті резолюції згадується Конвенція про попередження злочину геноциду та покарання за нього, "яка була прийнята з метою уникнути повторення актів геноциду, подібних до тих, які були скоєні нацистським режимом".

Цю тезу повторює і Резолюція Генасамблеї ООН 2007 року "Заперечення Голокосту". "Пам'ять про Голокост, – сказано в ній, – має велике значення для запобігання новим актам геноциду".

Парадокс в тому, що ці резолюції було ухвалено вже після Сребрениці, Руанди та Дарфуру, визнаних геноцидами світовою спільнотою. Тобто, попри те, що пам'ять про Голокост не запобігла новим аналогічним злочинам, ООН й надалі закликала до неповторення того, що нерозривно пов'язано винятково з нацизмом і Другою світовою війною.

Цей розрив свідомості вже в українському контексті добре ілюструє.

Сюжет 3

У 2015 році з'явився відкритий лист західних науковців проти ухвалених Верховною Радою законів про декомунізацію. Свій протест автори мотивували низкою аргументів:

– начебто заборонаю критики УПА, яка "стратила десятки тисяч поляків", та ОУН, "котра співпрацювала з нацистською Німеччиною" та "брала участь у єврейських погромах в Україні";

– несправедливістю "засудження усього советського періоду як окупації України";

– утисками за ознакою історичної пам'яті: "півтора мільйона українців, які померли, воюючи з нацистами в рядах Червоної армії, заслуговують на повагу так само, як і ті, хто боровся проти Червоної армії та НКВД. Ті, хто вважає перемогу над нацистською Німеччиною за один із найважливіших історичних моментів, не повинні бути залякані або почуватися вигнанцями".

Цей лист підписали 64 історики, у т.ч. 16 німецьких та австрійських.

Жодних інших колективних звернень від західної наукової спільноти (наприклад, до Путіна) не з'являлося від початку російської агресії у 2014 році і аж до грудня 2023 року, коли 67 видатних діячів науки та політики Німеччини виступили з критикою політики німецького уряду, який надає замало підтримки Україні.

Цю заяву підтримали лише двоє з 16 підписантів заяви 2015 року: Мартін Шульце Вессель із Мюнхена та Андреас Каппелер із Відня.

Чому ж, коли йдеться про Голокост в Україні, збігаються позиції (про)європейських, (про)єврейських та (про)кремлівських акторів?

Чому колишній єврейський дисидент і радянський в'язень сумління Натан Щаранський стає головою наглядової ради МЦГБЯ?

Чому журі Канського кінофестивалю нагороджує спеціальним призом зняту на замовлення МЦГБЯ українофобську стрічку Сергія Лозниці "Бабин Яр. Контекст"?

Чому французький католицький священик о. Патрик Дебуа, який відкрив для Європи т.зв. "Голокост від куль" – масові розстріли євреїв на теренах України, Білорусі, Литви, надалі починає документувати не Голодомор чи депортацію кримських татар, а блокаду Ленінграда та Сталінградську битву, а згодом очолює наукову ра-

ду МЦГБЯ?

З одного боку, усі вони зацікавлені у розкритті історії української співучасті в Голокості. (Про) європейські – для покаяння, (про)єврейські – для запобігання антисемітизму, а (про) кремлівські – для звинувачення і підважування української державності.

З іншого боку, усі вони наголошують на винятково позитивній ролі ССРСР у Другій світовій війні.

(Про)європейські та (про)єврейські – через примат антинацизму, а (про)кремлівські – з ностальгії та для піднесення російської імперської ідеї.

Результат для України виходить дуже прикрий.

Але обговорювати подальші перспективи є сенс лише з урахуванням глобальних змін, які очікують на чинний світоустрій.

Їх ознаками є не лише російський імперський реваншизм, поширення агресивного ісламського фундаменталізму, збройні агресії в Україні та Ізраїлі чи очікувані війни у Тайвані чи Кореї.

Не менш важливими є серйозні зміни всередині західного світу:

- ріст ксенофобії та ізоляціонізму як реакції на вибуховий ріст кількості мігрантів та біженців;
- ріст політичної ваги вкрай правих та вкрай лівих сил, що свідомо прагнуть знищити основи традиційної демократії, заснованої на розподілі влад та свободі слова;
- банкрутство ідей пацифізму та теорії світового поширення демократії через економічну глобалізацію.

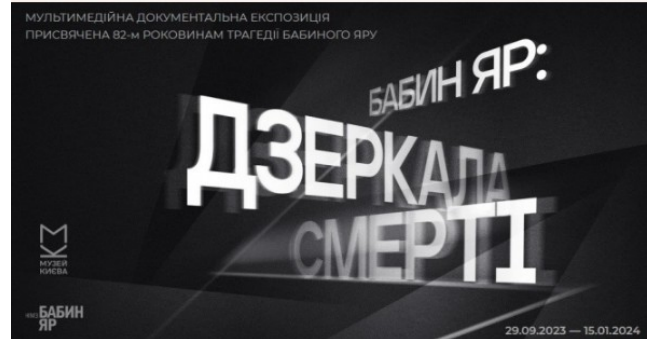
Остаточна перемога цих тенденцій не просто призведе до руйнації ліволіберального світу з його засадничими цінностями. Щоб взагалі зберегти демократичні засади власного світоустрою, західним країнам доведеться переглянути багато своїх ключових ідей. І напевно чийсь процес омине "Релігію Голокосту".

Дуже важливо, щоб в оновленому світі пам'ять про Голокост припинила працювати на нюрнберзький міф про Другу світову війну як перемогу тотального добра над тотальним злом.

Без цього неможливо позбутися міфу про комунізм і Радянський Союз як частину глобального

добра, а відтак змінити ставлення до Росії – безпосереднього нащадка ССРСР.

Україна не може залишатися осторонь цього процесу, адже сьогодні пам'ять про Голокост є

потужною зброєю в руках наших ворогів. А у війні пам'ятей також неможливо "просто припинити стріляти".

Тому треба не йти сліпо у фарватері російсько-західноєвропейського чи єврейсько-ізраїльського дискурсу, а шукати ґрунт для цієї пам'яті у власній історії.

Зрештою, що важливіше – щоб в Україні пам'ятали про Голокост, чи щоб пам'ятали так, як сьогодні хочуть зовнішні актори?

Першим кроком має стати перенесення уваги зі злочинних наказів та дій – до хибних ідей та облудної моралі, що були джерелом і підґрунтям геноцидів.

Відтак Голокост з "унікальної події" перетворюється на універсальний символ усіх геноцидів, яких лише в Україні протягом минулого сторіччя було чотири, а зараз на наших очах розпочинається п'ятий.

Одночасно має відбутися зміщення акцентів зі злочинців на праведників, із виняткового засудження і каяття за минуле на одночасне вшанування та насагу на майбутнє.

Концепція комплексного розвитку (меморіалізації) Бабиного Яру

А далі пам'ять про Голокост має перетворитися зі складової світських псевдорелігій на предмет глибокого осмислення релігіями традиційними – юдаїзмом і християнством, які завжди розглядали єврейську історію як символічну.

Джерело: www.istpravda.com.ua

Історія української абетки

Система української писемності значно старіша, ніж прийнято вважати. Її коріння сягає древніх, ще дохристиянських часів.

Чи не першим дослідником слов'янської писемності був болгарський чернець Чорноризець Храбр, що жив у X ст. при дворі болгарського царя Сімеона. У своїй книзі «Сказання про письмо» монах розповідає про два періоди розвитку кириличного письма слов'ян. Перший припадає на язичницький період, коли для ворожіння та читання використовували систему рисок та зарубок (більш відому як «черти та різни»). Другим етапом став період після християнізації, коли наші предки почали писати римськими та грецькими письменами, однак без «устроєння», тобто без адаптації до старослов'янської мови. Окрім згадок Храбра науковцям відомі інші джерела, що підтверджують твердження про існування писемності задовго до так званої Моравської місії Кирила та Мефодія. Зокрема, про це свідчить древній руський календар, знайдений археологами у 1899 році. Арабський посол Ахмед ібн-Фадлан у своїй книзі про подорож Старою Булгарією (сучасна територія між Дунаєм та Волгою) згадує про похорон шляхетного русича, для якого «спорудили щось схоже на круглий пагорб і поставили посередині велику дерев'янку білої тополі, написавши на ній ім'я того мужа і царя русів». Ще дві згадки про релігійні слов'янські письмена належать мандрівнику Масуді та літописцю Тітмару Магдебурзькому. Особливої уваги заслуговує також записи Ібн-ель-Недіма, який занотував і скопіював слов'янське письмо. Останнє виявилось не рисками, і не зарубками. Воно не схоже на будь-яку іншу відому систему писемності й над його розшифруванням досі працюють вчені.

Окрему сторінку у цій дискусії займають згадки літописця Нестора про письмові договори та угоди між Візантією та Руссю в першій половині X ст.. Більше того, прямим доказом наявності писемності до широкого застосування кирилиці на Русі є Софіївська абетка – напис на стіні храму Святої Софії у Києві, що є грецькою абет-

кою, до якої додали чотири букви, яких не було у греків: «б», «ж», «ш» та «щ». Дослідники датують цей напис X століттям.

Однак ще у IX ст. у Панонії та Моравії слов'янам було відоме християнство завдяки роботі німецьких та італійських місіонерів. Проте богослужіння їм доводилось слухати на незрозумілій їм латинській мові. Для успішного поширення та пропаганди християнства потрібно було створити відповідні умови, які передбачали переклад Святого Письма слов'янською мовою. Отож у 863 році Кирило створив слов'янську азбуку, названу в його честь кирилицею. З тридцяти восьми букв цієї азбуки двадцять чотири він запозичив з грецького уставного, так званого «літургічного письма», яке греки уживали для богослужбових книжок. З решти букв деякі нагадують східні азбуки, як наприклад, «ц», «ч», «ш», «щ», які, без сумніву, мають зв'язок з буквами єврейської азбуки. Частина учених вважає, що Кирило винайшов не кирилицю, а глаголицю. Кирилиця ж за їхніми міркуваннями виникла через трансформацію грецького скоропису. Так чи інакше, склавши азбуку, Кирило й Мефодій почали перекладати те, що вважали найнеобхіднішим для своєї мети, а саме: головні молитви, богослужбове Євангеліє, Апостол й Паримійник. Крім того, брати переклали Псалтир, і, ймовірно, щось з церковних правил так званого Номоканона Івана Схоластика. Таким чином Кирило і Мефодій заклали основи слов'янської писемності на тодішній болгарській, пізнішій церковнослов'янській мові.

З болгарською літературою прийшла на терени України й набула широкого вжитку кирилиця. Для випадкових цілей на території Київської Русі уживали іноді і глаголицю, проте вона зазвичай служила у ролі криптографії – тайнопису. Найдавнішою формою кирилиці на українському і загалом східнослов'янському ґрунті є уставне письмо. Його особливою рисою є квадратовість, себто кожен знак написаний таким уставним письмом, можна обвести квадратом. З огляду на дорогий матеріал та зростання потреби в

книжках букви цього письма почали витягатися догори та звужуватись з боків. Так постало тісне уставне письмо. Від XIV століття датується нова доба письма, так званого півуставного письма, менш довершеного, з буквами над рядками та з титлами. Останніми в Середньовіччі називали надрядкові знаки, які позначали скорочення відповідних слів або числове значення букв. До винайдення книгодрукування створення книги було довготривалим та дорогим процесом, тому система скорочень була ключовою для успішного виконання замовлень та поширення писемності. За іронією долі впровадженню титла вся сучасна Європа завдячує давньоримському рабові Тірону, який згодом став вільновідпущеником Цицерона. Крім того він винайшов систему синхронного запису промов, яка лягла в основу сучасної системи стенографії й амперсанд – «&», який є графічним скороченням латинського сполучника «і» («et»). Однак навіть цього було не-

достатньо. В змаганні до щораз більшої швидкості в XV-XVI століттях виробився скоропис. На початкових стадіях розвитку кириличного письма кожна буква писалась окремо. В скорописі букви заокруглюються, щоб було легше писати, зближуються та сплітаються, щоб писар не відривав пера від паперу й писав букву за буквою. Опісля через світське письмо, орієнтоване на західноєвропейське, українське письмо набуло ознак сучасного скоропису.

Загалом впродовж свого розвитку українська абетка змінила 3 системи писемності – грецьку, протослов'янську та глаголицю, аж поки не ввійшла в широкий вжиток кирилиця. Однак і остання неодноразово піддавалась численним змінам. Неодноразово ці зміни мали суто політичний характер, як то спекуляції щодо автентичності букви «ї» та «г» в українському алфавіті впродовж XIX та XX століть.

Джерело: slovesnic.blogspot.com

Як Росія переписує українську історію. 7 міфів про "братні народи"

Російська пропаганда десятиліттями вибудовує історію довкола міфів — про "один народ", "спільну віру" та нібито природну єдність України і Росії. Ці твердження повторюються у підручниках, політичних заявах і медіа, формуючи картину минулого, що має виправдати сучасну політику. Із часом ці міфи стали зручним політичним інструментом. Ними пояснюють територіальні претензії, ставлять під сумнів існування українців як окремої нації та намагаються показати Україну частиною російської історії.

Дослідивши ці твердження, стає зрозуміло: російський наратив формувався поступово і цілеспрямовано. Попри факти, які йому суперечать, він продовжує відтворюватися в освіті, політиці та медіа. Доктор історичних наук Мирослав Волощук спростовує ключові міфи, якими Росія досі обґрунтовує своє "право" на Україну.

Міф 1: Українці і росіяни — один народ

Ідея про "один народ" є продуктом радянської історіографії. Після більшовицького перевороту 1917 року та постанови СРСР у 1922-му слід було наново аргументувати, чому в політичному тілі цієї держави опинилися росіяни, українці і біло-

руси. Низка вчених розробляла цю концепцію, опираючись на старі російські кліше про Велику Русь, Малу Русь та Білу Русь. Найбільшого успіху досяг Владімір Мавродін, який надав максимальної, наскільки це можливо, стрункості цій ідеї — вона мусила відповідати й офіційній марксистсько-ленінській ідеології.

Абсурдність ідеї про "один народ" — у відсутності аргументів на її користь і в присутності в російському історичному гранднативі старих підходів до оцінювання історії Русі. Цей історичний міф транслюється в підручниках та медіа, закріплюючи у хворому на імперськість російському суспільстві відповідні стереотипи про минуле. Офіційний Кремль добре усвідомлює: остаточна втрата України зі своєї орбіти впливу — це кінець імперським амбіціям та ідеї Третього Рима, зв'язуючою ланкою яких слугує Київ як династичний, політичний і церковний центр Русі.

Україна через свою історію є важливим елементом конструкції "російської величі". Визнання Кремлем українців окремою самодостатньою нацією із власним правом на самовизначення, незалежність і соборність – неприпустиме в теперішніх реаліях політичного режиму цієї держави. Адже таке визнання означатиме історично спершу відкотитися у XV–XVII століття, а згодом — і ще далі. Зрештою, ми всі є свідками й учасниками процесу відкату Росії в минуле — він пришвидшився після російського вторгнення в Україну. Історія у цій частині континенту заходить на свою чергову спіраль.

Міф 2: Київська Русь — колиска трьох братніх народів

Владимірські князі, а згодом великі московські князі, государі і царі після монгольського вторгнення відчували причетність до спадщини Русі не завжди чітко і зрозуміло навіть для самих себе, аж поки не прийняли наприкінці XIII століття у своїх володіннях київських митрополитів. Митрополит змінив Київ на Владимир-на-Клязьмі (а з часом — Москву), бо саме монголи визначали, хто буде київським князем — і цей вибір випав на владимірських князів. Митрополит просто переїхав на двір нового князя Києва, який не резидував у Києві. Саме освічений вищий православний клір був носієм знань про божественність влади, її походження та спадкоємність. До певної пори ідея "Русі" відображалася хіба що у титулі митрополитів, але не князів Москви.

Однак заявити про "право приватної власності" на історію Русі Москва тривалий час не могла — не мала на те сил і підстав. Навіть поява Русі у титулі Івана III наприкінці XV століття носила радше декларативний і пропагандистський характер. Хоча землі колишньої Київської митрополії московські володарі вже тоді активно

"збирали" — нерідко в силовий і дуже брутальний спосіб. Промовистим прикладом було упокорення Новгороду.

Іншими спадкоємцями Русі були нащадки Володимира Мономаха і його сина Мстислава Гаральда, відомі, як династія Романовичів. Упродовж XIII–XIV століттях вони почергово правили у волинському Володимирі, Галичі, Холмі і Львові, обіймаючи також престולי Перемишля, Берестя та інших дрібніших центрів. Вони були справжніми нащадками

"самодержця всієї Русі", князя Романа Мстиславовича — і то не лише в спадковому сенсі, а й у політичному та ідеологічному. Саме король

Данило вважався останнім легітимним князем Києва домонгольської доби. Його амбіції створили шанс для постання у другій половині XIII століття та подальшої інституалізації королівства Русі, яке мало шанс увійти до кола суверенних монархій Європи. Для цього 1253-го року спершу коронувався сам Данило Романович, а на початку XIV століття його онук Юрій I подбав про створення окремої православної Галицької митрополії. Однак до початку XV століття справа зазнала поразки.

У XV–XVI століттях Іван III та Іван IV Грозний чи не вперше відкрито заявили претензії на Русь, що з часом ледь не коштувало Московії державності в роки "Смути" на початку XVII століття. Церковне підґрунтя цих претензій також було хитким: його підірвало самовільне проголошення власної митрополії в Москві 1448 року. Зміцнювали авторитет цих сумнівних церковних утворень у XVII столітті переважно православні єпископи Речі Посполитої — вони шукали захисту у "сильного православного царя" через тиск католицизму і Берестейську унію 1596 року. Саме київські інтелектуали додали аргументів на користь того, що московські царі

можуть претендувати на спадщину Русі. Від XVIII століття це "право приватної власності" підсилювалося постійним фінансуванням наукових досліджень, які мали б довести, що Русь належить Росії. Відтоді нічого не змінилося.

Варто пам'ятати: історична та географічна Русь — це головно північ сучасної України. Землі Залісся Руссю не називали. З XIV століття Київ перейшов під контроль литовських князів Гедиміновичів — і до XVII століття московські правителі не мали до нього жодного стосунку. Поруч із Галицькою митрополією 1303 року, 1316-го у Новоградку виникла Литовсько-Руська митрополія, яка у зміненому вигляді проіснувала до 1596 року.

У 1685 році Київську митрополію Вселенський Патріарх передав Москві у "тимчасову оренду" — з якої та вже не повернулася. Після 1721 року на Русі було введено Святійший правлячий синод, який до 1917-го напряду підпорядковувався державній владі. Церкву розгромили більшовики і відновили під патронатом НКВС лише 1943 року. У статусі "дочірньої фірми" російських спецслужб ця структура функціонує досі.

Року 2019-го Православна церква України отримала Томос від Вселенського Патріарха і право титулу "Митрополита Київського і всієї України". Фактично материнська Церква визнала за українською нацією право на історичний і духовний спадок серця Русі із центром у Києві.

Міф 3: Спільна боротьба проти ворогів

"Великая отечественная", тобто Німецько-радянська війна 1941–1945 років є однією з найбільших перемог, до якої мали стосунок усі народи СРСР і якою, попри величезні втрати, в цій країні пишалися. В Радянському Союзі розуміли, наскільки великим був внесок у спільну перемогу інших учасників антигітлерівської коаліції. Але в сучасній Росії всі інші фронти Другої світової вважають другорядними. Участь союзників СРСР, особливо США і Великої Британії, у розгромі країн осі (Німеччини, Італії, Японії та їхніх союзників) вважають незначною. Владімір Путін акцентує, що росіяни могли б досягти цієї перемоги над гітлерівською Німеччиною самі.

Найтрагікомічніше це виглядає у теперішніх реальних бойових результатах вислову "можемо павтарити". Ні про Голодомор, репресії українців чи інших народів СРСР не йшлося і не скоро йтиметься в навчальних програмах Російської Федерації. Бо, визнаючи злочини минулого, слід понести певне покарання, покаятися, переписати у своїх жертв, відшкодувати завдані століттями збитки, "перегорнути сторінку" минулого і намагатися вибудувати інше майбутнє. Росіяни до такого не звикли — через нездоланну імперську зверхність та природну рабську природу.

Кремль чітко заявляє, що воює з неонацистами, під якими слід розуміти усе сучасне українське суспільство. Ще донедавна з точки зору Кремля, більшість мешканців України залишалася прихильною до росіян і російського політичного керівництва, перебуваючи під впливом шкідливої "ідеологічної схеми підступного Заходу". Тому, як донедавна вважали у Росії, військова перемога й окупація України дозволять швидко "відкрити очі" українцям та повернутися до тих часів, коли всі жили в одній країні. Однак останні заяви вищого політичного керівництва держави-агресорки вже відрізняються від сказаних раніше: у Росії не плекають жодних ілюзій щодо можливості "перевиховання" громадян України. Очевидно і цілком зрозуміло, що ці та інші "вологі мрії" ворога не мають шансів на життя.

Міф 4: Одна віра — православ'я

У російській політичній доктрині та практиці держава і церква діють заодно і ніколи не були відокремленими одна від одної. Ба більше — церковні структури є цілковито залежними, позбавленими власної думки щодо таких подій, як, до прикладу, війна Росії проти України, що триває з 2014 року. У нашій державі, де Російська православна церква у різних формах панувала століттями, складно в одну мить позбутися шпигунської та підривної діяльності її осередків. Складно переконати людей у її відвертій ворожості й шкоді для України, а водночас — у її антихристиянській природі та душпастирських настановах. Адже парафіянами Української православної церкви Московського патріархату за-

лишаються мільйони вірян у більшості областей нашої держави. І навіть події війни, систематичні похорони заги-

блих українських воїнів дуже повільно змінюють процеси переходу цих парафій під інше керівництво.

"Русскій мір" — це не лише церковна, а радше філософська доктрина авторства Александра Дугіна, оперта на церковний фундамент. Це не що інше, як нове відродження ідеї про "самодержавіє, православіє, народность" або "три братніх народи", але під іншим соусом. З погляду російської пропаганди, тих, хто не вірить у "русскій мір" і не вважає себе до нього належним, не варто шкодувати, бо вони підривають основи російської імперської доктрини.

Надання Православній церкві України у 2019 року Томосу на незалежність мало стати вирішальним поштовхом для того, щоб Володівір Путін за кілька років вирішив розпочати повномасштабне вторгнення. У Москві чітко відчували, як з-під ніг російського політичного і церковного керівництва вибили ідейне підґрунтя претензій на український простір.

Міф 5: Українська та російська мови майже однакові

Майже кожен українець знає і розуміє російську. Але коли українець починає з росіянином спілкуватися українською, росіянин мало що зрозуміє — лише окремі слова. Цей досвід свого часу пережив цар Іван IV Грозний, який приймав послів Речі Посполитої — носіїв руської, себто, української мови. Виявилося, що без перекладача він їх не розумів.

Знищення, послаблення впливу, маргіналізація української мови через систематичні заборони нею користуватися, до прикладу, у літературі — мало на меті охопити і зросійшити весь культур-

ний простір Російської імперії. Адже інші мови для освіти і науки підкорених і колонізованих народів були не потрібними. Орієнтуватися могли на французьку чи німецьку, але аж ніяк на "язык малоросов". Навіть політика підтримки місцевих мов у СРСР не дала того ефекту, на який спершу можна було сподіватися: до 1991 року Українська РСР була зросійщеною.

Міф 6: Без Росії Україна економічно приречена
Вичавлення з українського села всіх можливих ресурсів дозволило більшовицькому керівництву залучити значні кошти на купівлю іноземних, переважно американських, технологій для розвитку в СРСР важкої промисловості. До виявлення і розробки в Сибіру покладів газу і нафти у 1950-х роках до Москви блакитне паливо надходило Магістральним газопроводом "Дашава — Київ — Брянськ — Москва". Україна, окрім всесвітньо відомих сільськогосподарських переваг, завжди мала величезні поклади корисних копалин, туристичну привабливість і колосальний науковий потенціал. Люди були і залишаються її головним капіталом.

Агенти впливу Кремля в Україні та політики, які на початку української незалежності будували власний бізнес на російському енергопостачанні, завжди підкреслювали залежність від московського газу. Їм не йшлося про перехід до альтернативних джерел енергії. Значна частина українських політиків залишалася під контролем російських спецслужб, які мали на них різного роду компромат. А відтак — чинили сильний тиск на політичні процеси, публічні заяви

представників української влади, впливали на формування економічних зв'язків. Так російський газ поволі перетворився на інструмент політичного впливу, шантажу та, зрештою, зброю. Після газової угоди 2009 року, вона вистрілила 2010 року підписанням Харківських угод, а у 2014-му — окупацією Криму і початком війни на Донбасі.

Натомість Україна завжди була цілковито самодостатньою економічно. Країни Європейського Союзу небезпідставно хвилюються через можливий перерозподіл ринків усередині Європи після вступу України до ЄС і стабільного постачання на Захід української сировини і продукції. Тепер очевидно, що розрив усіх економічних зв'язків із Росією жодним чином не завдав збитків Україні, адже підтримка з боку Європи дала змогу українській економіці вистояти і працювати.

Міф 7: Спільна культура, література, історія

Якщо в Російській імперії йшлося про такий собі малоросійський сегмент імперської культури — хай навіть і без української мови у XIX столітті — то в СРСР 1920-х роках більшовицьке керівництво було змушене "повернутися обличчям" до народу. Не помічати його існування після подій Української революції 1917–1923 років

уже було неможливо. Це дало свій результат як на рівні науки, так і в повсякденному житті — коли Українська мова, культура і наука отримали короткотривалий шанс на розвиток.

Однак згортання підтримки місцевих мов у 1930-х, події Другої світової війни, репресії 1930–50-х років, зрештою курс на послідовне зросійщення Української РСР у 1970–80-х — все це дало свій результат на початку Української незалежності. Тоді після розпаду СРСР Українське суспільство радше думало про те, як вижити економічно. А культурно залишалося під російським впливом музики, кіно, наукових і освітніх зв'язків, спортивних пріоритетів — не кажучи про політичні еліти України, тісно пов'язані з Москвою. З точки зору Кремля, це мало дозволити зберегти Україну у своїй орбіті, щоб із часом повернути "в рідну гавань".

Нині не існує жодних поділів України за регіональними ознаками. Вона єдина, а тому вистоїть і переможе у війні з російським агресором. А відтак стане одним із ключових світових гравців на геополітичній карті. Усі ми вже є свідками цих глобальних змін і перетворень, зрештою беремо у них безпосередню участь.

Джерело: localhistory.org.ua

Традиції лісосплаву в українських Карпатах

Ще кілька десятиліть тому в карпатських річках нуртувало життя. Тисячі малих та великих плотів під вправною орудою верховинців транспортували вражаючу кількість деревини. Сьогодні цей унікальний промисел занепадає, але його сліди залишилися у місцевому ландшафті та народній пам'яті. Про вже зниклий фах плотогона, технології та масштаби сплавлення лісу гірськими річками читайте в тексті доктора історичних наук Михайла Глушка.

Сплав деревини, ймовірно, практикували вже в Римській імперії, однак достовірні писемні свідчення про це сягають лише ранньомодерного періоду. За свідченнями королівських люстраторів, у середині XVI ст. ліс сплавливали лемківські

Михайло Глушко

доктор історичних наук,
професор

Михайло Глушко

кметі на річках Сян, Ослава, Осливиця, Віслок та їхніх притоках. Тоді ж розробляли проект регулярного сплаву по Дністру і будівництво спеціально-

го лісоскладу нижче від сучасного Старого Самбора. Але грандіозних масштабів цей спосіб транспортування деревини набув у XIX — на початку XX століття

Лісовий закон Тривалий період лісосплаву карпатськими річками не регулювали й не обмежували зако-

ном. З інтенсивним розвитком лісової промисло-

вості у ХІХ ст. виникла необхідність унормувати правові засади користування водними артеріями, а також контролювати взаємини, з одного боку, власників лісових масивів та покупців деревини, а з іншого – лісосплавників та прирічкових громад.

Уперше окремі правові норми, що мали регулювати лісосплав річками північних схилів Східних Карпат, 1842-го затвердив австрійський уряд. Це були правила для річкової поліції Галичини та Буковини. Загальнодержавний лісовий закон від 3 грудня 1852 р. містив уже окремий розділ “Про вивезення лісової продукції”, у якому майже два десятки статей безпосередньо стосувалися лісосплаву в Австрійській імперії, зокрема і в Карпатах. Відтоді його реалізовували, тільки зважаючи на спеціальний патент (“концесії”), термін дії якого обмежували трьома роками. У “концесії”, яку 1907-го придбав граф Станіслав Скарбек на сплав будівельного лісу Чорним

Черемошем та його притоками, було зазначено способи і час сплаву, місця складування лісу, параме-

три плотів, маршрути транспортування деревини, порядок використання лісосплавних споруд, обов’язки персоналу гідротехнічних споруд і сплавників тощо. До обов’язків лісосплавних контор і фірм належали також охорона державних і громадських будівель уздовж водних артерій, будівництво захисних споруд, мостів і кладок, а також компенсація збитків, що завдавали прирічковому населенню під час транспортування лісоматеріалів.

У другій половині ХІХ – першій третині ХХ століття українці Карпат часто підвозили кругляк до річок і потоків двома способами – волоком за допомогою гужових тварин (коней і волів) або на вантажних санях (“полусанках”, “корчугах”) узимку та на возах улітку. До 1848-го деревину

доправляли до водних артерій селяни, виконуючи панщизняну повинність. Наприклад, у першій чверті ХІХ століття власники тяглової сили зі Славського (нині Сколівського р-ну Львівської обл.) обов’язково мали довести до річки Опір 60 платв, 60 балок і 75 крокв щороку.

Ризи та клявзи

На лісорозробках із крутими схилами, які примикали безпосередньо до водойми, зводили спеціальні транспортні пристосування – так звані «риз» (від нім. *Reisen* – “їздити”). Їх було декілька видів – “земляні”, дерев’яні водогінні і звичайні дерев’яні. Перші з них прокладали у землі, другі – руслами гірських потоків. “Ризи” третього виду мали форму жолоба, вимощеного з другосортних колод. Після спуску основного дерева цю споруду також розбирали, а колоди спускали донизу.

Звезений чи спущений ліс сортували на прирічкових пристанях – за якістю, розмірами, поро-

дою деревини. На обох кінцях кожної колоди обов’язково вибивали встановлений “концесією” розпізнаваль-

ний знак – клеймо. До прикладу, ліс графа Скарбка позначали латинською літерою “N”, а клеймом братів Гроттель слугувала латинська буква “X”.

Сплав лісу карпатськими річками став систематичним лише за наявності різних за конструкцією і функціональним призначенням спеціальних споруд. Серед них найбільше значення мали

греблі водозбірників, греблі низьких водопідіймників і “решітки” (виловлювачі колод). Промисловий лісосплав забезпечували водозбірники – “клявзи” (нім. *Klause* – “ущелина”), у яких протягом кількох днів нагромаджували таку кількість води, що за її допомогою можна було спустити колоди річкою.

Уперше штучне водосховище спорудили у Східних Карпатах 1724-го на потоці Стебний (басейн Чорної Тиси). У другій половині XIX ст. русла верхів’їв багатьох місцевих річок перекрили греблі, які утворювали водозбірники. Зокрема до 1876-го на притоках Білої Тиси функціонувало 6 клявз, Чорної Тиси – 9, Чорного Черемошу – 3, Білого Черемошу – 2 клявзи. У 1870–1890-х роках каскади штучних водосховищ звели у басейні Пруту, Бистриці Надвірнянської, Битриці Солотвинської, Тересви, Терєблі, Свічі, Мизунки та на інших водних артеріях. З цією метою перекрили також незначні місцеві річки, зокрема Опір – ліву притоку річки Стрий. У середині 1880-х на її притоках Славка, Рожанка, Бутивля, Сигла (Либохірка), Орява, Зелем’янка, Красний і Кам’янка функціонувало 14 водозбірників. Тоді вбасейні Чорного Черемошу діяло вже 12 клявз, у басейні Білого Черемошу – 5.

Найбільшим штучним водосховищем у Східних Карпатах була клявза “Шибений–1” на Чорному Черемоші. Площа його водного дзеркала сягала 17 га, максимальна довжина – 853 м, ширина – 200 м, а глибина біля стінки греблі – 25 м. Для порівняння: площа Синевирського озера чи “Морського ока” становить лише 7 га, максимальна глибина – 22–24 м. Водозбірник “Шибений–1” був унікальним також тим, що розташований на висоті 1 024 м над рівнем моря – найвище серед наявних у Східних Карпатах штучних лісосплавних споруд.

Як саме сплавляли ліс

Сплавляли ліс по-різному – врозсип і у плотах.

Перший спосіб практикували на потоках, мілководних річках та у верхів’ї основних річок. Наприклад, у 1890-х по ріці Сукелю щорічно доставляли до Болехова (нині – Долинського р-ну Івано-Франківської обл.) приблизно 15 000 м³ букових дров і 3 000–5 000 м³ смерекового кругляка.

Основну частину карпатських лісоматеріалів сплавляли річками на плотах. Їх формували на прирічкових складах (“порташах”) – на низьких ділянках берегів річки або на невеликій воді в самому руслі. Для цього поперек русла чи на березі водної артерії робітники клали дві колоди (“пільги”), на які потім скочували необхідну кількість дерев. Сплавна плотова одиниця мала вигляд правильної трапеції з одного-двох десятків колод. Грубі колоди розміщували в середині плоту, тонші – по боках. Тонші кінці колод спрямовували обов’язково за течією. Їх також підтесували знизу під певним кутом – щоб пліт легше долав різні перешкоди під час сплаву.

Способи кріплення колод у плоті залежали від характеру річки, місцевої традиції, виробничого

досвіду сплавників. У басейні Тиси передні кінці кругляків з’єднували за допомогою трьохчотирьох поперечних брусів

(“попруг”, “ромжин”), які додатково перев’язували гужвою, а задні їхні кінці – лише за допомогою гужви. У басейні Білого і Чорного Черемошів застосовували дещо інший спосіб кріплення колод. Згідно з описом Володимира Шухевича, його здійснювали так: сплавник “заверчує у крайні ковбки (колоди. – Ред.) “розкруте” – молоду смерічку, печену у вогні і коло вогню кручену, і запліщує тото розкруте до одного з дальших ковбків. А від себе б’є розкруте даліше, так, що наробить з тих розкрутів “ланц”, який в’яже вершки ковбків. В ковбках, до яких розкрути не прибиті, а лише над ними переходять, б’є попри лан “стражі” (“клюки”).

Таке легке сполучення придержує ковбки разом; окрім того, дозволяє кожному ковбкові з осібна розсунутися, піднятися, як ідучи водою натрафить на скоки – виступаюче каміння”.

Церкви на плотах
Розміри лісосплавних плотів не були сталими. Вони залежали від різних чин-

ників – повноводності ріки, довжини та товщини колод, виробничого досвіду плотогонів, історичних традицій. У середині XIX століття у верхів’ї прикарпатських і буковинських річок сплавливали плотові одиниці з шести-восьми (Серет), семи-десяти (Бистриця Надвірнянська, Бистриця Солотвинська), восьми-десяти (Прут, Білий і Чорний Черемоші) збитих разом колод, завдовжки в середньому 5–7 м кожна.

Наприкінці XIX – на початку XX століття розміри сплавів значно збільшились. Зокрема на Чорному Черемоші дозволяли сплавити плоти таких розмірів: потоками – завширшки до 5 м і завдовжки до 17 м, а нижче від потоку Ільці – 8×36 м. Загалом на мілководних річках сплавливали переважно по дві-три разом з’єднані малогабаритні плотоодиниці й навіть одинарні плоти (“одинаки”, “сплави”, “талби”, “півки”, “клєні”, “дараби” тощо), натомість на повноводних річках (Дністер, Тиса) їх обов’язково переформовували. Зокрема 8–15 одинарних лісосплавних плотів об’єднували у так званий “пас”, завдовжки 80–120 м, а 10–12 “пасів” – у “караван” (“колею”).

Карпатськими річками також сплавливали різні будівельні матеріали – бруси, крокви, дошки, гонт, драницю. Більшість покутських дерев’яних сакральних споруд, зведених у позаминулому столітті, доставили з Гуцульщи-

ни саме водними шляхами. Для цього гуцульські майстри спершу будували церкву в рідному селі, потім розбирали її, а складові конструкції (підвалини, бруси, крокви, дошки та інше) доставляли гужовим транспортом до найближчої річки. Тут їх вантажили на пліт, звідки сплавики доправляли його до визначеного місця. Діставшись кінцевого пункту призначення, пліт розвантажували – готові компоненти конструкції майбутньої будівлі знову складали на вози, якими і везли їх у те чи інше покутське село.

Сила води та пори року

Допоки на карпатських річках не було штучних водозбірників, терміни лісосплаву цілком залежали від природних і кліматичних умов. Після зведення клявз транспортування лісу за допомогою сили води стало можливим упродовж усього весняно-осіннього періоду. Основну масу лісоматеріалів сплавливали у квітні-липні. У серпні-жовтні масштаби транспортування деревини водними шляхами суттєво зменшувалися.

У деякі роки сплав лісу практикували в листопаді: 1896-го на річці Лімниці, 1898 – на річці Стрий, 1903 – на річках Лімниці, Стрий, Свічі та Бистриці Солотвинській. У 1898 та 1903 річкою Стрий сплавили 24 плоти у грудні. Інколи сплавити ліс починали ще в березні.

Найбільших масштабів сплав деревини карпатськими річками сягнув наприкінці XIX – на початку XX століття. У 1898 році по Чорному Черемошу керманичі відтранспортували 1 267 плотів,

по Білому Черемошу – 1 444 плоти. Наступного року черемошські плотарі доставили до міст Кути і Вижниця 3 650 плотів, а в 1900 – 3 800 плотів, якими доставили 292 500 колод.

Керманичі лісосплавних плотів

Заняття сплавом лісу було суто чоловічим, бо вимагало фізичної сили, сміливості, витривалості, спритності, загартованості. Про сплавників із Сколівщини середи-

дини XIX ст. Яків Головацький писав: “Відважний український верховинець..., тримаючись “столика”, кидається на слабім плоті у прірву, через котру вже не раз прорвався і не раз тонує у глибині так, що на поверхні пливуть лише бесаги, що висять на високих розсохах, та довга чуприна сміливого сплавника, який за хвилю виринає з глибини, наче дика качка. Цей вир, напевне, роздавив би його і втягнув у безодню, якби не сильні рамена та спритність сплавника, що стоїть на другому плоті. Він вирвав свого попередника з виру і направив на воду...”. Найгрізнішими перешкодами для сплавників були водоспади, пороги, опори мостів, греблі

млинів та інше, про це згадано в народній творчості:

Поможи
ми, цімбо-
рику, звес-
ти бокори-
ка,
Порятуй ня
у флудері,
де біда ве-
лика.
У флудері

несе бокор вода каламутна,
Не одному легінику доля була смутна.
Останній пліт

Останній прощальний пліт сплавили Черемошем 11 серпня 1979 року. Відтоді силу води карпатських річок для транспортування деревини зовсім не використовують. Єдиним німим свідком цього виду лісового промислу, важливого для багатьох поколінь українців Карпат (бойків, гуцулів і лемків), є хіба що руїни клявзи на ріці Озерянці, що поблизу села Синевир на Закарпатті – сучасного “Музею лісу і сплаву”.

Джерело: localhistory.org.ua

Українська хроніка

"Москва – не свій брат". Як українці Полтави і Харкова ставали націоналістами

Мій батько – щирий українець. І мати теж. З козаків. Для нас немає різниці, ми всі – одна нація.

Усі, хто мав допитливий розум і зайві 15 копійок, у революційний 1917 рік міг купити брошуру з розсекреченим таємним доносом

Полтавського губернатора Багговута міністру внутрішніх справ Російської імперії Маклакову. У кляузі, написаній на початку 1914-го, йшлося про "сепаратистські настрої" та – хай як дивно це звучить тепер – про "зростання українського руху в Україні".

Головному поліціянту імперії губернатор пропонував план зміцнення того, що сьогодні відомо як "руський мір". "Необхідно субсидіювати деякі газети у Києві, Харкові, Полтаві й Єкатеринославі з ціллю боротьби з українським рухом", – зазначав чиновник.

Темники зразка 1914 року, що їх оприлюднили в 1917-му на хвилі революції, нічим не відрізняються від того, чим продовжує займатися Росія: "доводити кровний зв'язок народностей великоросійської та малоросійської"; "пояснювати, що ніколи ніякого "українського" народу не було"; "внедряти у молодь поняття про єдину, нероздільну Росію, пояснюючи слово "Україна" як "окраїна"; розповідати про "економічні зв'язки малоросійських губерній з великоросійськими".

Багговут також писав у столицю імперії: "Можлива (бажана – УП) часта поява у газетах, що субсидіюються, статей про необхідність загальнодержавної мови, якою є тільки великоросійське нарiччя. Про багатство російської мови, про роль сучасної малоросійської мови, як простонародної, яка не має літератури і майбутньо-

го".

Полтавський губернатор пропонував брати на роботу в школи виключно великоросів. І застосовувати такий само принцип щодо інспекторів, директорів народних училищ і місцевого духовенства. А ще "встановити обо-

в'язкові екскурсії учнів всіх навчальних закладів у якомога більшій кількості в Москву, Нижній Новгород та інші історичні місця Росії". "Тому що малороси мають про пам'ятки цих місцевостей вельми мізерні відомості, точніше жодних, – доповідав він. – Екскурсії зараз проводять у Київ, а про Москву не йдеться".

Донос Багговута 1914 року – красномовна, болісна реакція імперця на формування модерної, української політичної нації. Маючи за спиною досвід поміркованих українофілів, які боролися за свої права у федеративному руслі, нова, молода інтелігенція підросійської України все більше надихалася значно сміливішою ідеєю самостійництва.

Спираючись на публіцистику кінця XIX – початку XX століття й матеріали з книги Романа Ковалю та Юрія Юзича "Микола Міхновський. Спогади, свідчення, документи", "Українська правда" розповідає про те, як Росія намагалася, але не змогла запобігти українській незалежності.

"Желаніє пооригінальнічати"

У 1888 році на медичний факультет Харківського університету вступає уродженець міста Керч Іван Липа. Три роки по тому він стане співзасновником таємної організації "Братство тарасівців" і пізніше потрапить на тринадцять місяців у тюрму. Але спочатку доля має звести

його з реальними українцями, яких – так він тоді думав – вже не існувало.

"З людьми я зближуюсь не швидко, – згадував Липа. – Довго був я в Харкові самотнім, а ось уже в кінці року (1888-го – УП) якось ішов з медиком-однокурсником, а він мене питає: "Ви малорос?". "Малорос", – кажу. "То приходьте сьогодні ввечері на таку адресу, там усі наші збиратимуться".

Після тієї підпільної зустрічі світ Липи вже не буде таким, як раніше. "На твори, як "Кобзар", я дивився, що це останнє українське слово, і чогось мені було дуже жаль, що тепер уже ніхто не знає української мови, – ділився він у споминах. – Історія українського народу, його повсякчасна боротьба за волю, за рівність мені здавалася як якась слава, чарівна казка, що закінчилась навіть, а народ десь зник".

На таємних харківських зборах Липа побачив, що українці досі існують. У 1891 році разом з іншими студентами він заснував "Братство тарасівців". "Назвали себе "свідомими українцями". Термін тоді був новий", – зазначав потім майбутній міністр віросповідань УНР Іван Липа.

Тих, хто наприкінці XIX століття міг досягнути ідею справжнього самостійництва, було обмаль. Загальні настрої у Києві в ті часи журналіст і політик Сергій Шемет описував так:

"Виступи маленького гуртка тарасівців на велелюдних сходах різноплеменного київського студентства робили враження якогось донкіхотства. Це були виступи людей якогось іншого світогляду, зовсім тоді не модного і масою студентства не визнаного. Загально визнані були ідеї всесвітнього соціалізму і всеросійської революції, які мали автоматично визволити й Україну. А тут раптом якийсь нечуваний сепаратизм, чудернацьке якесь самостійництво. Багатьом здавалося це все просто "желанієм пооригінальнічати".

З програми "Братства тарасівців", яку під назвою "Profession de foi молодих українців" ("Символ віри для молодих українців") проголосили 1893 року в Харкові та опублікували у львівському журналі "Правда":

Україна під гнетом, і після закону людської психології вона підіймає свій національний прапор. Тим ми, як діти України, як сини свого народу єємо націоналами і перед усім дбаємо о те, щоб дати своєму народові волю національну. Скоро Україна добуде сю волю (...). Коли хто візьме на себе працю простежити вкраїнський національний рух по історичних документах українських, той побачить, що національне питання й національні змагання на Вкраїні з'являлися з того часу, як тільки Україну почали гнітити чужоземні вороги, а коли Богдан прилучив до Московщини український нарід "як вільний до вільного, як рівний до рівного", то нарід і сам Богдан зараз же зрозуміли, що се була помилка, бо "Москва не свій брат".

"А що ж він усе бомби та бомби?"

Через дію Валуєвського циркуляру та Емського указу українська інтелігенція Лівобережжя наприкінці XIX – початку XX століть активно засвоювала навички підпільного життя.

Про те, як проходили "офіційні" культурницькі вечірки в Харкові, адвокат Петро Станіславський згадував: "За тодішніми адміністративними приписами на всіх виставах чи концертах обов'язково був присутній поліцай, в урядовій уніформі й головному уборі".

Для обговорення гострих політичних тем проводили нелегальні вечірки. Дмитро Антонович, один із засновників Револьюційної української партії (РУП), розповідав, як на роковини Шевченка в 1900 році в Полтаві зібрались 60 активістів. Серед них були, зокрема, семінарист Симон Петлюра. І правник з Харкова, "батько українського націоналізму" Микола Міхновський, який запам'ятався палкою промовою.

"Слово "бомби" так і летіло з уст бесідника, – писав Антонович. – На царські укази не можна відповідати словами, а тільки бомбами" (...). "Бомби і бомби!". Це було на часі, й молоді слухачі слухали з палаючими очима й гарячим серцем".

І тільки на обличчі Олександра Русова, представника "Старої громади", "насунулась хмара". "Чим частіше лунало слово "бомба", тим

прикріший ставав вираз обличчя Русова, – свідчив Антонович. – Коли Міхновський закінчив під вибух ентузіазму молоді, Русов звернувся до свого сусіда Костя Мацієвича і з досадою спитав: "Що це за офіцер артилерії?". Мацієвич, не зрозумівши зразу іронії, відповів: "Це не офіцер, це адвокат із Харкова". "А що ж він усе бомби та бомби?".

"З сигарою в устах, у своєму кріслі-фотелі, пускаючи перед собою густий дим, спокійно викладав нам свої погляди щодо організації українського визвольного руху", – так описував Міхновського один із творців партії РУП Юрій Коллард.

За словами Колларда, "партію створила студентська молодь, але душу в неї вклав Міхновський" – "дикий шовініст" за визначенням імперської преси. У брошурі "Самостійна Україна" 1900 року, виданій у Галичині, він проголосив боротьбу за "одну, єдину, нероздільну, вільну, самостійну Україну від Карпат аж по Кавказ".

Катерина Серебрякова-Антонович, дружина "рупівця" Дмитра Антоновича, в еміграції в США згадувала про вплив Міхновського: "Ще в Харкові ми, тодішня молодь, читали і знали його "Самостійну Україну", але тоді ще й мріяти не могли про здійснення того, що він там писав, що передбачав, і що потім після революції 1917 року здійснилося. І ми побачили, що неможливе стало можливим і найкращі наші мрії ніби здійснюються".

1900 року журнал "Молода Україна" (Львів) від імені РУП опублікував "Одвертий лист до міністра Сипягіна". Автор тексту М. Міхновський відреагував на заборону напису українською мовою на пам'ятнику Котляревському, що його планували встановити у Полтаві:

"Того обурення, що обхопило нас, коли ми дізнались про Вашу відповідь на прохання лояльних полтавців, Ви не зможете зрозуміти. Але те,

чого Ви так бажали, те сталося: ми учули усю гіркість тієї наруги, тієї зневаги, що Ви завдали нашій нації. Батьки наші та діди мовчки знесли і заборону освіти на нашій мові і навіть заборону самої мови української. Вони все переказували нам свій заповіт: "Терпіти, надіятись і мовчати".

Через те Ви, пане міністер (внутрішніх справ – УП), і

Вам подібні добродії стали уважати нашу мовчазну націю за паріїв Європи, бо Ви звикли поважати лише насилля, хоч і дурите цілий світ на Гаазькій конференції, ніби шануєте право.

(...) Українська нація мусить добути собі свободу, хоч би захиталася ціла Росія! Мусить добути своє визволення з рабства національного та політичного, хоч би пролилися ріки крові! А та кров, що поллється, впаде як народне прокляття на Вашу голову, пане міністер, і на голови всіх гнобителів нашої нації".

"Намагаються проявити якусь незалежність"

Російський наратив "культура поза політикою" є лише реакцією на справжній стан речей – політика виникає з культури. Так само, як і "шістдесятники" часів СРСР, майбутні самостійники й націоналісти кінця XIX – початку XX століть приходили до політичних вимог через імперські заборони мови, культурних акцій, через спроби знищення української ідентичності. За згадкою Юрія Колларда, наприкінці позаминулого століття, учні реальної школи у Полтаві вимушені були підпільно проводити українські читання. А у 1894 році цей невеликий гурток культурницького напрямку організував на Різдво коляду. Молодь "їздила по українських родинах в Полтаві і навіть поза нею".

Стикаючись з опорою системи, такі, як Коллард, не задовольнялись лише колядуванням. Він згадує, як 1897 року в Харкові створили студентську громаду. Дмитро Антонович, який перейшов з київського університету в харківський, "вирішив, що треба піднімати українство,

читати лекції з історії (...) виводити українство з чисто етнографічного стану".

Антонович запропонував Колларду та його товаришу Олександру Коваленку вступити в організацію. На той час у Харкові було близько 4500 студентів, половина з них – українського походження. Тож коли Коллард і Коваленко йшли на збори, вони були впевнені, що там "буде сила-силенна" однолітків. Але коли з'явилися за адресою, побачили в приміщенні лише Антоновича і ще двох.

"Антонович відкрив "збори" й заявив, що більше нікого не буде, – розповідав в еміграції Юрій Коллард. – Обговорили деякі питання, постановили закласти конспіративно-політичний гурток під назвою "Харківська студентська громада". Після натхненних промов Антоновича ми вже справді уявляли себе "борцями за народ".

"По закінченні "зборів" поверталися ми додому з Сашком Коваленком із почуттям гордості в душах, – згадував Коллард. – Проходячи попри стійкового поліцейя на розі Ветеринарної вулиці, я собі подумав: "Ось ти, дурню, стоїш тут і не знаєш, хто біля тебе йде!". Так повсталася організація, яка за короткий час дуже виросла".

Громада створила свій драматичний гурток і хор. Давала аматорські вистави в Харкові, Богодухові, Охтирці, Люботині, Сумах і Білгороді. "Цей гурток, крім значення чисто культурно-просвітнього, замаскував перед жандармерією агітаційно-політичну діяльність", – писав Коллард.

Із секретного доносу полтавського губернатора Багговута міністру внутрішніх справ (1914 рік): 6 грудня 1913 року в місті Лохвиця на загальних зборах Товариства Взаємодопомоги вчителів винесено єдиногolosно резолюцію про необхідність викладання у народній школі виключно українською мовою. На зборах інспектор народних училищ заявив протест проти такої постанови, але ніхто не звернув на протест жодної уваги (...). Гадаю, що приклад Лохвицького повіту подіє й на сусідні повіти (...).

Таким чином через посередництво школи рух проявляється у прагненнях: 1) довести від-

мінність російської та української мови, а отже і народностей цих; 2) створити українську мову; 3) добитися створення української школи. Сільське духовенство в значній мірі також співчуває українському руху.

(...). Полтавська духовна семінарія також є місцем, де з найбільшим успіхом прищиплюються ті самі ідеї. Навчальний заклад поставлений дуже погано в сенсі дисципліни: вихованці вкрай розгнущдані, тримають себе зневажливо і грубо, ніколи Губернатору на вулиці не поклоняються, намагаються проявити якусь незалежність і безсумнівно культивують поміж себе українські ідеї.

"Мужицькою мовою про мистецтво?"

Хто би не правив Росією – хай навіть найдемократичніші демократи – Україну там завжди сприйматимуть як колонію. До цієї простої думки, що була недосяжною для багатьох і з приходом революції 1917 року, і з розпадом СРСР, більше ста років тому дійшов на власному досвіді Микола Міхновський.

Один із учасників українського руху Василь Вовк писав про 1900 рік: "Час, коли Харків стогнав під русифікаторським натиском". Втім, Міхновський не соромився скрізь розмовляти українською. Вовк згадував, як під час антракту в партері театру зустрічались Христя Алчевська, донька харківського промисловця Олексія Алчевського, та юрист Міхновський. Вона "у вечірньому європейському туалеті", він "одягнений у добре пошитий фрак".

"Обидва починають розмовляти рідною мовою, сусіди-росіяни прислухаються і подають поміж себе репліки: "Боже мій, чи можна говорити му-жицькою мовою про мистецтво або літературу? Чули цю "Приборкану гоструху" Шекспіра ("Приборкання норавливої" в перекладі Куліша – УП)? Ой, ой! Гоструха, та й ще приборкана! Не примушуйте Шекспірові кістки перевертатись у труні!".

Такі висловлювання чути не від яких-небудь неписьменних міщан, а від російської інтелігенції (...). Алчевська писала французькою мовою як рідною, добре знала німецьку і чимало перекла-

дала з іноземних мов на українську".

Про ставлення великоросів до малоросів у переписці з галичанином Миколою Угрином-Безгрішним Христя Алчевська розповідала на прикладі вирізки з курського часопису за 18 січня 1909 року, яку вона додала до одного з листів. У журнальній замітці йшлося про збори Курського земського зібрання. На ньому, зокрема, розглядали питання пожертв на встановлення пам'ятника Тарасу Шевченку в Києві за ініціативою Полтавської управи.

Репортер застенографував думки тих, хто зібрався:

"Н. Є. Марков. У пропозиції Полтавського земства виражена тенденція сепаратизма. Ми не маємо асигнувати на пам'ятники поетам невідомих племен. Жодного малоросійського народу я не визнаю.

Н.Н. Богданов. Я не можу визнати, що Шевченко – найвеличніший з народних поетів.

Слово "найвеличніший" передбачає сепаратизм. Я його просто як поета поважаю, але рекомендую у субсидії відмовити.

Г.А. Шечков. Не треба кидати гроші на справу, яка пов'язана з прагненням до створення малоросійських республік".

"Рух цей стає небезпечним для Росії"

30 серпня 1903 року (12 вересня за новим стилем) у Санкт-Петербурзі традиційно відзначали державне свято Олександра Невського. Згідно з імперською догмою – "переможця у битві із західним світом". Того дня в Полтаві була чудова погода. Вона пасувала урочистому настрою. Але незвичне піднесення серед містян було пов'язане не з пам'ятуванням Невського, а з відкриттям пам'ятника поетові Івану Котляревському.

Давши дозвіл на відкриття монумента, влада, вочевидь не прорахувала всі ризики. Полтавського аристократа Котляревського, який жив ще за Катерини, чиновники сприймали як автора легковажних п'єсок і співака малоросійської кухні, яку він смачно описав в "Енеїді". Проте від-

криття пам'ятника закінчилося справжньою політичною маніфестацією.

У Полтаву приїхали під 150 делегатів. Ввечері в міському театрі імені Гоголя запланували урочистості під головуванням міського голови Трегубова. За свідченням Віктора Андрієвського, у вщент переповненому залі "скрізь лунала сама українська мова – чого досі не чути було в тім ніби "русском місті".

На сцену піднялася Ольга Андрієвська (1937-го після кількох років концтаборів її розстріляють у Саратові). Коли донька православного священника почала читати привітання від Чернігівського губерніального земства – воно було написане

українською, – Трегубов заборонив це робити.

Тоді на подіум вийшов Міхновський. Він мав зачитати привітання від харків'ян, але на знак протесту не став, віддавши міському голові порожній конверт під схвальний гул публіки й крики "Слава!".

"Наскільки мені відомо, не існує такого закону, котрий забороняв би українцеві говорити прилюдно в його рідній мові, – так згадував слова Міхновського Віктор Андрієвський. – Прошу про вчинок пана голови внести мою заяву до протоколу засідання Полтавської міської думи і видати мені виписку, щоб я те поступовання голови міг оскаржити в Сенаті".

Від того вечора у Полтаві до доноса полтавського губернатора Багговута міністру внутрішніх справ пройде одинадцять років. Те, що вважалося поодинокими вибриками "диких малоросійських шовіністів", стане реальною загрозою для існування імперії.

"Доношу Вашому Високопревосходительству, що рух цей стає небезпечним для Росії і в разі подальшого розвитку він, а особливо при війні з Австрією (розпочнеться за кілька місяців – УП), може принести нам чимало турбот, а можливо й тяжких хвилин", – закінчував своє таємне звернення Багговут.

За три роки після цього доносу ті, кого боялася і

водночас недооцінювала імперська еліта, творитимуть власну Українську Народну Республіку. Сперечаючись і часто ворогуючи між собою, займаючи різні політичні позиції, втрачаючи довіру населення, роблячи фатальні помилки – всі вони в моменті програють. Але закладуть основу для легітимації майбутньої незалежності. Життя "самостійників" кінця XIX – початку XX століть залишиться назавжди наочним запереченням більшості російських міфів. І викривленої імперської логіки, яку у 2019 році на одному

з Радбезів ООН вкотре озвучить "щирий українець" Небензя:

"Ми виступаємо не проти української мови, а на захист російської, викорінювати яку упереджена українська влада заходила драконівськими методами. Я вже не кажу, що це суперечить всім конвенціям із захисту прав людини і базовим правам".

Євген Руденко – УП

Джерело: www.pravda.com.ua

Володимир В'ятрович: Росія дискредитує не тільки Бандеру, а й увесь український визвольний рух

Чи є смішними тези Путіна на історичну тематику? Чим відрізняються міфічний та справжній Степан Бандера? Хто і коли напише наукову біографію провідника ОУН? Як українцям працювати з непростими сторінками минулого?

Про це і не тільки – в ексклюзивному інтерв'ю історика, народного депутата України, очільника Українського інституту національної пам'яті у 2014-2019 роках Володимира В'ятровича Центру стратегічних комунікацій.

"Історична правда" публікує цей текст із люб'язного дозволу Центру.

– Чи не час повертати пам'ятники Леніну? Адже, якщо вірити Путіну, саме він заснував Україну...

Президент Росії плутається у власних показах. То австрійський генштаб, то Ленін. Якщо Ленін заснував Україну, то кому він тоді оголошував війну (мається на увазі так званий Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради – ЦСРІБ) у грудні 1917 року? І він заснував Україну до оголошення війни чи після її оголошення? Очевидно, що ми маємо справу з черговим псевдоісторичним абсурдом від Путіна. Але біда в тому, що це не жарт і не просто якесь його невігластво.

До таких заяв можна і треба ставитися з гумором для того, щоб трохи розрядити напружену ситуацію в суспільстві. І разом з тим, варто ро-

зуміти, що у словах Путіна немає нічого смішного.

Це спроба виправдати свої зазіхання на Україну. Як би абсурдно це не звучало, на внутрішньому російському ринку таке знаходить свого

споживача. І щобільше, лежить в основі суспільних настроїв, адже 75% росіян нормально ставляться до можливої війни з Україною. Путін іде шляхом диктаторів XX століття, коли всякими псевдоісторичними теоріями виправдовує свої зазіхання на сусідів.

Так само як, до речі, і його велика стаття про російсько-українські стосунки. Її суть зводиться до нібито дуже миролюбної тези про те, що ми один народ. Але насправді ця фраза – в основі російської агресії проти України. Якщо ми один народ, тоді Українська держава – це якесь непорозуміння, яке з'явилося в 1991 році і його треба усунути. Якщо ми один народ, то справді війна, яка нині триває, є громадянська, про що й каже Путін.

Тому треба бути дуже пильним і розуміти, що саме він вкладає в ці, здавалося б абсурдні псевдоісторичні тези, з одного боку. А з іншого, робити все від нас залежне для того, щоб не робити якихось співзвучних заяв, підіграючи російській пропаганді.

– Наприклад?

На мою думку, такими є заяви, що лунають часом

від наших політиків про українську версію російської мови, про те, що в нас справді дуже багато спільного з Росією. І навіть ініціатива пана Арестовича про перейменування України в Русь-Україну, попри нібито патріотичну мотивацію, насправді цілковито співзвучна ідеям Путіна.

Наведу простий аргумент. Гаразд, погодьмося, що так сталося. А тепер спробуємо пояснити англomовному світу, що назва Russia-Ukraine насправді не пов'язана з Росією, що Україна окремо. Вона не є Росією, а Росія не є Україною. У реальності це вносить не просто додаткову плутанину, а абсолютно посилює тезу Путіна про один народ.

Теза про Велику перемогу потрібна, щоб прикривати сучасні злочини Путіна і Росії

– Колись він сказав, що впорались би у Другій світовій війні і без українців. Але при цьому з днем перемоги чомусь вітає саме український народ...

Крім іншого, вона залишається чи не єдиним об'єднуючим міфом для різноманітного населення РФ. Адже немає якихось ще тем, які могли б стати основою для російської національної ідентичності. Путін успадкував міф "Великої вітчизняної війни", на базі якого творилася "совєтська нація" і зараз намагається його імплементувати в національну свідомість росіян.

Росія жадає монополії на Перемогу. Тут немає місця Заходу, Другому фронту, ленд-лізу, Україні. Перемога має консолідувати росіян всередині і служити виправданням для агресії сучасної Росії проти будь-кого, кого вона назве "фашистами".

Цей культ, насаджений ще за СРСР, досі присутній і в Україні. Тому ми так важко відмовляємося від радянських традицій і тяжко переходимо з 9 травня на 8 травня. Але добре, що переходимо, рухаємося в цьому напрямку.

А от в Росії навпаки, нічого не робиться для того, щоб якось переосмислити пам'ять. Міф про Велику перемогу у Великій вітчизняній відсвіжується, набуває нового життя, утверджується з новими інформаційними технологіями.

Росія дискредитує не тільки конкретну історичну постать, а й увесь український визвольний рух. А відтак, і всю Україну – А Степана Бандеру, чергову річницю з дня народження якого нещодавно відзначили, ми намагаємося якось імплементувати в нашу, українську свідомість?

Звичайно. Цьому сприяють зусилля істориків, частково держави, громадськості. Тому що уявляти собі історію України ХХ століття без Степана Бандери просто неможливо.

Як реального Бандеру: діяча українського націоналістичного руху, провідника ОУН, з якою змушені були рахуватися великі сили в тогочасній Європі, так і Бандери міфічного, який став символом боротьби за українську незалежність. Не тільки для українців, але і для цілого світу, для всіх, хто знає про український визвольний рух.

Варто і надалі докладати зусиль, щоб пояснювати, яким був реальний Бандера, і як він став тим символом. І, між іншим, пояснювати, що стати символом ще за життя, і залишитися ним після смерті не так легко. Я знаю деяких своїх колег істориків, які говорять про те що Бандера – це лише символ.

Так, символ, але не лише. Бути і залишитися символом дуже важко. Ми за 30 років незалежності вже бачили чимало людей, яких хотіли б вважати символами, але вони нас швидко розчаровували.

Звісно, потрібні дискусії, потрібні наукові роботи. Ще досі немає наукової біографії Бандери. Дуже мало науково-популярних творів. Фільму Тараса Ткаченка "Степан Бандера. Ціна свободи" вже понад 10 років. У нас бракує художніх

фільмів про Бандеру. "Атентат – Осіннє вбивство в Мюнхені" вже досить давній, а нічого іншого немає.

Ще дуже багато потрібно зробити, аби розуміння Бандери стало всеохоплюючим і глибоким. Тим паче ми розуміємо, що для Росії Бандера виконує цілком протилежну роль. Там він символ всього негативного, що нібито було в українській історії. І цей образ страшного Бандери дуже активно імпортується Росією у світ.

Очевидно, що українські історики, українські медіа, політики, мали б бути зацікавлені в тому, щоб спростовувати "чорну легенду" про страшного Бандеру – зрадника і колаборанта. Адже таким чином Росія дискредитує не тільки конкретну історичну постать, а й увесь український визвольний рух. А відтак, і всю Україну.

Наратив дуже простий: якщо Бандера був страшним колаборантом і злочинцем, то таким є і весь український визвольний рух, який боровся під його ім'ям. Значить, і мета, і результат боротьби українського визвольного руху підлягає осуду. Тому нам треба справді дуже багато говорити, досліджувати і популяризувати Степана Бандеру.

– Іноді складається відчуття, що ми популяризуємо Бандеру здебільшого, щоб насолити Росії... Зважаючи на те, наскільки болючим є образ Бандери для російської пропаганди, напевно, неможливо не потролити Москву якоюсь додатковою увагою до нього. Але, звичайно, треба зважати, щоб тролінгу було не забагато.

Потрібно розуміти, що йдеться не про якийсь міфічний образ, вигаданий російською пропагандою, а про реального історичного діяча, який вчиняв багато доброго, який припускався помилок. Знання про реального Степана Бандеру прислужаться набагато краще Україні, ніж бажання просто потролити Росію. Інакше ми просто загубимо справжнього Бандеру.

– Ніби і суспільний запит є, але чому й досі ніхто не спромігся створити академічну біографію

Степана Бандери?

Проблема в тому, що ця тема гаряча, наелектризована. Тому що Бандера, який став символом, викликає різні почуття. У когось – неймовірне захоплення, і звідси таке забронзовіння Бандери. У когось – не менш завзяту ненависть, і звідси бажання бачити його тільки злочинцем. Багато наших колег-істориків

просто не мають відваги вчепитися за таку гарячу тему.

Донедавна була також проблема (і мені здається, що вона значною мірою подолана) доступу до джерел. Хотілося б все ж мати документальну базу про Степана Бандеру, а не опиратися тільки на свідчення і спогади.

– Ці документи у нас чи в інших країнах? Вони багато де, велика кількість є в Україні. Про Бандеру та його родину є чимало в архівах спецслужб. Тому що радянська безпека справді досить серйозно ним займалася: готувала операції з дискредитації, вбивство.

Поважний масив інформації про Бандеру є в розпорядженні українських організацій діаспори. Колись один такий архів був у Мюнхені, де Бандера проживав. Зараз більша частина цих матеріалів перевезена чи то до Нью-Йорка, чи то до Лондона. Значна кількість матеріалів, яка стосується Бандери, є в архіві Центру досліджень визвольного руху. Але там переважно про діаспорний період життя Бандери – після Другої світової війни.

Якась частина матеріалів, звичайно, є у Москві. В Україні, у Галузовому державному архіві Служби зовнішньої розвідки нещодавно були знайдені матеріали, які стосувалися Богдана Сташинського та його підготовки до операції з ліквідації Степана Бандери. Ці документи опубліковані.

Я думаю, що буде наукова біографія Бандери. Розкрию секрет, робота над цим є також в моїх творчих планах. Наелектризованість теми мене не лякає, я такі люблю. Колись, як буде спокійніше в країні, візьмусь за це...

– Бандера – трагічна фігура?

І трагічна, і героїчна. Його особиста трагедія тісно пов'язана з трагедією України. Уявіть собі: жити посеред кривавого ХХ століття, у час, коли зіткнулися два тоталітарних режими. І намагатися встояти на двох ногах, та ще і не прогнутися. Очевидно, що це коштувало йому життя. Бандера тричі свідомо йшов на смерть. Спочатку поляки, потім німці, а потім вже радянські спецслужби...

Бандера за життя перетворився на символ і розумів, яка це колосальна відповідальність. І при цьому він не міг долучитися до повстанців, які під його ім'ям зі зброєю в руках борються десь там в Україні. Замість цього довелося жити після

війни в еміграції, занурений в усі внутрішні сварики, типові для будь-якої політичної еміграції.

Якось після всіх цих гарячих суперечок, які призвели до чергового розколу ОУН, Бандера відверто заявив, що не надається на символ, яким його хочуть бачити. Ось де справжня драма.

Як і багато революціонерів, він не мав нормального сімейного життя. Діти тільки після смерті батька дізналися, що той насправді ніякий не Стефан Попель, а легендарний Степан Бандера. Родина після його загибелі змушена була переховуватися. Потім її доправили до Канади, побоюючись, що в Європі рідних теж можуть знищити чи викрасти, аби використати в пропагандистських кампаніях.

Тобто Бандера пожертвував не тільки своїм життям, але і своїми дітьми, дружиною. Якщо подивитися на це зі звичайної людської перспективи, якщо спробувати приміряти на себе роль людини, що опинилася в такій ситуації, починаєш розуміти весь трагізм і драматизм.

І це, як на мене, тільки посилює, його образ – людини, готової жертвувати. Він усвідомлював свій вибір і попри все – не зламався. Тому Бандера такий важливий для української історії. Тому саме його шлях дістав резонанс, скажімо так,

у народній душі.

Тому Степан Бандера став символом ще за життя. Ще під час ув'язнення у справі вбивства Перацького (міністра внутрішніх справ Польщі – ЦСКІБ) гонорова постава Бандери на судах перетворила його на народного героя. Десь з кінця 1930-х років він вже став героєм народних пісень.

І це також абсолютний феномен, коли про ще молодого живого хлопця вже складають народні пісні. Відомі кілька десятків пісень, які прославляють Бандеру як народного героя. У ньому бачили того, хто відображає українську здатність боротися, жертвувати собою.

– Але чи не є Бандера локальним героєм – виключно для Західної

України?

Абсолютно переконаний, що ні. Бандера боровся не тільки за Західну Україну чи Галичину, а за всю Україну. Адже він був очільником українського визвольного руху. Так, з огляду на політичні та історичні обставини, на той час головною ареною цього руху була Західна Україна.

– А він є героєм, скажімо, для Харкова?

Так. І для Харкова він герой, адже це місто є частиною України. А Бандера боровся за незалежність всієї України. І не від нього особисто залежали географічні рамки визвольного руху. Резонанс боротьби, його мета роблять Степана Бандеру загальнонаціональним героєм.

Наприклад, отаман Василь Чучупак не діяв десь дуже далеко за межами Холодного Яру. Але для мене Чучупак – також загальнонаціональний герой. Тому що його цілі були загальнонаціональними.

– Повернемося до питання про сучасну рецепцію Бандери. Істориків деяких лякає ця тема через її резонансність. Але деякі митці навпаки за неї хапаються, як за привід, який може їх прославити.

В Альпах. На фото зліва направо – дочка Леся, дружина Ярослава, Степан Бандера, дочка Наталя та соратник провідника ОУН Дмитро Миськів

Василь Чучупак

Бандера резонансний, тому дехто прагне перетворити його на привід для хайпу. Така наелектризованість сприймається як виклик: "От бачите, я не боюся вчепитися за цей високовольтний дріт, щоб всі знали, який я сміливий". До справжнього розуміння Бандери це нічого не додає. Додає тільки до розуміння авторів, які прагнуть слави.

Але, можливо, хайп також відіграє певну позитивну роль... Та буде прикро, якщо лишиться тільки хайп.

– Не тільки митці хайпують на Бандері...

Звісно. В останні роки саме російська пропаганда не дає перетворитися Бандері в об'єкт звичайних історичних досліджень. Вона нагадує всім про нього, як про головного антигероя української історії, підживлює по суті цей образ.

Пригадую, у 2014 році саме Бандера, здається, був у топі запитів в Google в Україні. Причиною стала російська пропаганда, яка називала бандерівцями всіх, хто вийшли на Майдан, а потім пішли зі зброєю в руках захищали Україну на Сході. Очевидно, що в людей, які дуже мало знали про Бандеру, поставало питання: "Якщо я бандерівець, то хто ж він такий і чому мене так називають".

Таким чином російська пропаганда досягла протилежного ефекту. Люди почали приміряти на себе цей "бандерівський однострій". Бандера став асоціюватися зі сучасною боротьбою України за свободу.

Ми спостерігаємо досить помітну динаміку в зміні ставлення. У 2010 році – 20% позитивно ставилися до Бандери. 2020 рік – 36%. Найцікавіше, що суттєво змінилося негативне ставлення: з 60% до 34%.

– Більш ніж статистика, про яку ви зараз кажете, зміну ставлення засвідчив нещодавній флешмоб "Батько наш Бандера, Україна мати"...

Українці в принципі дуже співоча нація. Ця риса виражається в тому, що багато своїх внутрішніх переживань, якихось негативів і позитивів українці висловлюють саме через пісню. І те, що згаданий флешмоб набув великого розмаху вже в XXI столітті, засвідчує, що це досі працює.

Тобто образ Бандери, який він сам формував, який формували учасники українського визвольного руху, який частково формувала, як не дивно, російська пропаганда, є важливим і досі резонує в душі українців.

В біографії Степана Бандери немає нічого такого, за що Україні мало б бути соромно.

– Що робити з проблемністю постаті Бандери для деяких сусідів та союзників України?

Та нічого не робити. Розповідати про Бандеру: ким був, пояснювати, що ми маємо право на власних героїв, навіть коли ті не були героями для вас. Тут абсолютно не треба домовлятися щодо узгодження позицій.

У мене, з української перспективи, наприклад, є чимало претензій до Юзефа Пілсудського. Але я при цьому розумію, чому той є одним зі стовпів історичної свідомості поляків, і що він справді заслужив на це. Українці не вказують полякам, як вони мають ставитися до Пілсудського, як вони мусять вписувати його в наші українські уявлення.

Мені здається, що взаємна повага починається з поваги до відмінностей в інтерпретації минулого, зокрема визначення героїв. Я переконаний, що в біографії Степана Бандери немає нічого такого, за що Україні мало б бути соромно. За що б ми мали вибачатися перед поляками.

Натомість ми бачимо, що в Польщі останнім часом сприймають Бандеру крізь призму радянсько-російської пропаганди. Нехай вже і трохи оновленої. Зараз поляки бачать у ньому не просто якогось терориста, який організував успішний замах на їхнього міністра внутрішніх справ. Це було б якраз зрозуміло. Натомість закидають йому організацію так званої "волинської різні".

Бандера до того має дуже далекий стосунок, перебуваючи в той час у німецькому ув'язненні. Він не мав жодного впливу на безпосередні рішення УПА, не був учасником цієї польсько-української війни. І представляти його головним винуватцем цього протистояння – абсурдно. Але, однак, це зараз живе.

Так само як деякі ізраїльські політики намагаються зробити з нього головного антисеміта. Знов таки, жодних підстав до того абсолютно немає. Намагаючись прив'язати Бандеру чи то до погромів, чи то безпосередньо до Голокосту, вони фактично підігрують антиукраїнській пропаганді Кремля.

– Спроби переконати Польщу в тому, що ви кажете, були невдалі. Є досвід Українського інституту національної пам'яті, коли починали ніби з кращих позицій, а завершили ще гіршими, ніж були. Чому так відбувається?

Це виключно проблема росту. Я переконаний у тому, що коли політика України щодо ставлення до своєї історії буде послідовною, а не залежатиме від змін на політичному олімпі, то наші сусіди звикнуть, що Бандера для українців є героєм, для нас важливо вшановувати учасників визвольного руху і з цим треба рахуватися.

Натомість коли за кордоном бачать, що залежно від того, хто є зараз керівником України, наша історична політика значною мірою міняється, то з'являється спокуса – почекаймо, в них зараз зміниться президент і ми зможемо дотиснути. І домогтися якихось покаяльних заяв, якогось там засудження, відмежування від діяльності.

Тому, я думаю, що це проблема росту. Проблема політичної кон'юнктури – і в нашій державі, і в сусідніх. Не секрет, що загострення польсько-українських стосунків, яке сталося за останні роки, збіглося в часі з приходом до влади в Польщі партії "Право і Справедливість"...

– Якщо темне минуле заважає йти разом у світле європейське майбутнє, то...

Та не заважає. Залежить від того, як до цього ставитися. Є різні моделі ставлення до минулого. Одну з них колись запропонувала Іспанія. І це навіть викликало певне захоплення в деяких наших колег. Ярослав Грицак, до прикладу, дуже захоплювався ідеєю "історичної амнезії".

Мовляв, забудьмо якісь конфліктні речі, бо так легше рухатися в майбутнє. Приклад Іспанії по-

казав, що амнезія не працює. Мадрид 30-40 років проводив цей курс, який в підсумку зазнав цілковитого краху.

Так, можна на деякий час забути про якесь важке минуле. Але воно все одно згодом вилізе. Тому минуле краще прого-

ворювати. Мені імпонує аналогія з психологічними проблемами, долати які краще проговорюючи їх. Тоді минуле перестане деформувати сьогодення і тим паче майбутнє.

Інша концепція, яку зараз пропонує Ярослав Грицак, звучить як "подолати минуле". Але що означає "подолати минуле"? Відкинути його? Забути? Зруйнувати? У минулому є не тільки негативні речі, але й позитивні.

Найважливіше, що історія чи пам'ять про минуле – це досвід. Він потрібен, адже може бути корисним у сьогоденні. Потрібно домовитися з минулим. Воно є таким, яким сталося. Його не перереформатуєш.

Повертаючись до теми польсько-українських стосунків. Так, у них було дуже багато поганого, кривавого, конфліктного. І ці теми треба проговорювати. Але коли політики беруть з минулого лише те, що їм потрібно, вони тим самим породжують конфлікти в сьогоденні. Адже якщо постійно нагадувати про те, що українці і поляки тільки й робили, що вбивали одне одного в минулому, то очевидно, що це провокуватиме конфлікти в сьогоденні.

А в минулому були не тільки конфлікти, а й спроби польсько-української співпраці. Навіть у цьому дуже кривавому періоді 1940-50-х років. Можна звертати більше уваги на те, що українське і польське підпілля змогли домовитися і навіть провести кілька спільних акцій. Таким чином, зовсім інший акцент ми спрямовуємо і в сьогодення, і тим більше – в майбутнє.

Особливо тепер, в очікуванні тривожних подій, пов'язаних з російською агресією. От про це варто говорити. Тому мені здається, що набагато мудрішим є домовитися з минулим. Зрозуміти, що з цього минулого може бути корисним зараз.

Що варто використовувати, а що навпаки в ньому треба залишити. Під гаслом *Never again!*, тобто що ніколи б не мало повторитися.

Теза "домовитися з минулим" дуже важлива, бо залишає за минулим якусь суб'єктність. Бо коли говорять "dealing with the

past", минулому відводять пасивну роль: роби з ним що хочеш. Так не може бути. Думаю, кожен історик відчував, що минуле чинить супротив.

У тебе є якась концепція, якесь бачення того, що насправді сталося, і ти починаєш її втілювати, розгортати якісь свої гіпотези... І раптом спотикаєшся об якийсь факт, документ, спогад, який все це руйнує. І якщо ти справді хочеш почути минуле, ти зобов'язаний це переписати.

А якщо тобі байдуже на те, що справді сталося, бо твоя концепція важливіша ніж правда, ти справді робиш з минулим, що хочеш. Але тоді ти вже не історик. Тому минуле треба чути, з ним треба домовлятися.

— Навіть, не зважаючи на панівну ідеологію, яка є в країні?

Абсолютно. Незалежно від того, що ми маємо зараз, минуле від цього не зміниться. Можна під різними кутами дивитися на нього. Це нормально. Страх перед тезою про "переписування історії", він теж неадекватний. Тому що нормально для кожного покоління трошки інакше дивитися на ті самі події. Але не нормально намагатися міняти події минулого. Приховувати якісь з них.

Пропоную таку метафору. Можна спинатися на гору і тримати в полі зору якусь хату в долині. Піднімаючись вище кожного разу ти будеш бачити цю хату під дещо іншим кутом. Але хата від цього не міняється. Просто змінюється твій погляд на неї. І це нормально.

— Чи варто повернути Степану Бандері звання Героя України, яке в нього забрали за Януковича?

Я скептично ставлюся до цієї ініціативи з кіль-

Після завершення переговорів, коли делегації польського та українського підпілля підписали угоду про спільні дії, воїни АК та УПА, що були в охороні членів обидвох делегацій, зробили собі спільну світлинку; с. Новий Любичів (Любачівський повіт), 21 травня 1945 р.
ФОТО З АРХІВУ СТАНИСЛАВА КСІОНЖЕНА / КОЛЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАВІСНОГО

кох міркувань. З юридичної точки зору це неможливо. Немає правових механізмів для того, щоб скасувати рішення суду, щоб знову якимось чином повернути це звання.

З історико-політичної точки зору — а навіщо воно йому? Що це звання додає Бандері? Поняття

герой України йому личить. Він його заслужив. Але ця державна відзнака значною мірою дискредитована деякими її власниками, які підтримують ворогів України. Взагалі це звання є радянським атавізмом. Усі ж чудово розуміють, що воно є українською адаптацією Героя Радянського Союзу.

Якщо є потреба якогось державно-юридичного оформлення ставлення до тих чи інших постатей української історії чи сучасності, адекватніше було б говорити про якесь нове звання, запровадження якоїсь нової нагороди, нової відзнаки, якою можна було б в разі потреби відзначити зокрема і Бандеру.

Хоча в ідеалі треба рухатись до цієї мети іншим шляхом — має бути національний Пантеон. Як на мене, це набагато краще показало б з боку держави, які ключові постаті становлять основу

української державності.

Йдеться про перепоховання в Україні ключових постатей нашої історії. Дуже багато з них спочивають за кордоном. Той же Степан Бандера, Євген

Коновалець, Симон Петлюра...

— Ви ж розумієте, що це теж буде предметом для чвар. Хтось захоче Патона, хтось Петлюру...

Чудово. От і проговоримо, чому Патон, а чому Петлюра. Треба проговорити критерії: хто б там мав бути, за які заслуги, чому ми вважаємо, що вони мають бути там поховані? І тоді вже виходити до якогось практичного втілення. Ми ще не пройшли цей етап. Тому говорити про якісь швидкі політичні рішення зараз не доводиться.

Я скептично ставлюся до ідеї вшанування Бандери смолоскипними маршами

— Що б ви відповіли тим, хто вважає смолоскипні марші атрибутом радикальних рухів чи церемоніалом тоталітарних держав? Саме так представляє відзначення дня народження Бандери російська пропаганда.

Це не зовсім так. З Ангелою Меркель на посаді канцлера прощались теж зі смолоскипами. Але ніхто ФРН тоталітарною державою не вважає.

Та попри це я скептично ставлюся до ідеї вшанування Бандери смолоскипними маршами. Тому що це не є українською національною традицією. Оунівці не ходили зі смолоскипами.

Тож хочемо ми чи не хочемо, це все ж грає на руку російській пропаганді, створює додатковий привід поговорити про Бандеру як про "фашиста". Навіщо таке робити? Я думаю, що Бандера заслужив на те, щоб його вшановували українськими національними традиціями. А смолоскипи це просто хайп і привід нагадати про себе, а не про Бандеру.

Спілкувалися співробітники Центру Максим Майоров та Костянтин Ніколаєв.

Джерело: www.istpravda.com.ua

«Мрія»: від тріумфу до трагедії

21 грудня 1988 року в Києві, з аеродрому Святошин вперше здійнявся у повітря надважкий транспортний літак Ан-225 «Мрія», який створили на Київському механічному заводі (нині — ДП «Антонов»). Його проектування розпочалася під керівництвом Генерального конструктора Олега Антонова. Однак 4 квітня 1984 року він помер, і більша частина робіт пройшла під керівництвом нового очільника фірми Петра Балабуєва.

Ан-225 створили на базі Ан-124 «Руслан». Зокрема, фюзеляж подовжили, зробили нові хвостову частину літака, двокільове хвостове оперення, центроплан збільшеного розмаху, на якому підвісили два додаткових двигуни, кількість основних опор шасі збільшили до семи.

Літак будували у широкій загальносоюзній кооперації. Наприклад, крило зробили на Ташкентському авіаційному виробничому об'єднанні ім.

В.П. Чкалова. Дві його консолі та центроплан доправили до Києва трьома рейсами на «спині» модифікованого Ан-22 «Антей». Провідну роль у кооперації відігравали українські підприємства, насамперед Київське авіаційне виробниче об'єднання, що нині вхо-

дить до ДП «Антонов». Частину елементів гідравлічної системи поставили харків'яни, а 6 двигунів Д-18Т тягою понад 23 тс – Запорізьке виробниче об'єднання «Моторобудівник» (нині АО «Мотор Січ»). Їхнім розробником було Запорізьке МКБ «Прогрес» ім. О.Г. Івченка.

«Мрія» стала найбільшим літаком світу. Її довжина становила 84 м, розмах крила – понад 88 м, максимальна злітна маса – 640 т, дальність польоту із вантажем 200 т – 4200 км, крейсерська швидкість – 800 км/год. Загалом на Ан-225 встановлено 240 світових рекордів. Серед них: абсолютний рекорд вантажопідйомності 253,8 т, перевезення найбільшого комерційного вантажу 247 т і найбільшого моновантажу 187,6 т.

Початковим головним призначенням Ан-225 було транспортування великогабаритних складових частин багаторазової космічної системи «Енергія» - «Буран». У 1989 році «Мрія» здійснила 14 випробувальних і показових польотів із космічним кораблем «Буран», який було встановлено на зовнішній підвісці, зверху фюзеляжу. Однак більше ніяких подібних вантажів «Мрія»

не піднімала, адже цю програму закрили. Таким чином, Ан-225 залишився без головної роботи, і в 1994 році його експлуатацію призупинили. Літак простояв 7 років на аеродромі в Гостомелі і був частково розукрупнений.

7 травня 2001 року «Мрія» знову піднялася в повітря. Під час від-

родження літак модернізували для використання у якості цивільного повітряного судна, що здатен літати без обмежень по міжнародним трасам. Менш ніж за три тижні він отримав Сертифікат типу.

Загалом Ан-225 виконав 254 комерційних перевезень, побував у 191 аеропорті 90 країн. Він доправляв найрізноманітніші вантажі: від великих партій гуманітарної допомоги до військової техніки та унікальних промислових виробів. З 2020 року «Мрію» активно залучали до перевезень медичних засобів і обладнання, необхідних для подолання всесвітньої пандемії COVID-19.

Доставивши чергову партію COVID-тестів у Данію, 5 лютого 2022 року Ан-225 повернувся в Гостомель. Там його застало широкомасштабне вторгнення російських агресорів. 27 лютого в результаті обстрілів величний літак зазнав таких ушкоджень, що його відновлення стало неможливим.

Р. Мараєв

Джерело: aviamuseum.com.ua

Історія і електротехнічні рішення залізниці України

Історія становлення та розвитку залізниці та залізничного транспорту України тягнеться корінням більш ніж на півтора століття у минуле.

Залізниця стала не просто засобом пересування, а й справжньою державою зі своїми «палацами» та «містами».

Спорудження та запуск перших залізниць на території України визначило (спочатку) великий

історичний стрибок у розвитку вугледобувної промисловості і розвиток (що не дивно) села.

Офіційною датою народження залізничних ліній вважається 4 листо-

пада 1861 року, саме цей день до сьогодні - День працівника залізниць України.

Першим поїздом, який прибув на територію

України, а точніше до Львова був з Відня (4 листопада 1861 рік). Наступним містом із залізничними коліями стала Одеса. Лінія з'явилася в 1865 році і з'єднувала Одесу з Балтою, у наступні роки її продовжили до Москви.

В кінці 19 - початку 20 століття була побудована мережа залізничних ліній які пролягали в більшості своїй через центр переробки лісу й тяглися до великих лісових масивів.

До другої світової війни основна частина будівництва залізничних колій була зосереджена в напрямку Київ-Чоп через Львів, з Донбасу до Криворіжжя, з Донбасу в центральні райони РСР. Це аргументувалось тим, що великі та часті поставки вугілля з Донбасу вимагали постійного розширення, поліпшення транспортних ліній. Так вже в 1937 році було завершено будівництво залізниці Донбас - Москва, загальна довжина якої 1200 км. Через деякий час була побудована залізнична лінія Херсон - Харків.

Після закінчення світової війни, з 1945 року, будівництво залізниць набагато зменшилось, а деякі магістралі і зовсім припинили своє існування (Львів-Бережани та ін.), Навіть ті які до війни використовувалися для перевезення лісу. У наступні роки прискореними темпами

йде перехід на тепловозні та електровозні способи тяги і у 1957 році виробництво паровозів в Україні повністю припиняється.

До 135-річчя Євгена Коновальця. Кремль ліквідував лідера ОУН, щоб розколоти організацію

ЛЬВІВ – 14 червня минає 135 років від дня народження співзасновника та керівника Української військової організації (УВО), Організації українських націоналістів (ОУН) полковника Євгена Коновальця (1891–1938 роки життя).

Український визвольний рух пов'язаний із Євгеном Коновальцем. Адже близько 47 років він творив українську історію, яка комусь подобалась, а когось дуже дратувала.

Треба відзначити, що тепловози та електровози різних серій і модифікацій курсували та продовжують курсувати транспортними магістралями України. За багато років модифікувалися й поліпшувалися виробниками.

СПП КВАЗАР з 1997 року має безпосереднє відношення до вдосконалення тепловозів та електровозів як в Україні так і за її межами.

СПП КВАЗАР виробляє електротехнічні комплектуючі для тепловозів серії 2ТЕ, М62, ЧМЕ, ТГМ, ТЕМ, ТЕП, електровозів серії ВЛ, ЧС, ЕСК, ДЕ.

СПП КВАЗАР - частина історії залізничного транспорту України.

Починаючи з 1960-тих років на території Української РСР починається активна електрифікація залізниць, а також з'явився новий різновид магістрального транспорту - метрополітен. Таким чином, можна зробити висновок, що з

виникненням в нашому житті залізниць прийшла нова епоха розвитку. Підвищилася мобільність населення, а також прийшло розуміння, що залізничний транспорт є невід'ємною частиною нашої держави. Він надав великий поштовх до розвитку галузей економіки які видобувають вугілля та нафту, розвивають банківську справу, ринок цінних паперів, а особливо машинобудування й електротехнічну галузь.

Джерело:kvazar.com.ua

Коротка біографія Євгена Коновальця

Україна отримала дозвіл на перепоховання Євгена Коновальця з цвинтаря Кросвейк у Роттердамі (Нідерланди), і це може відбутися найближчим часом.

Ким був Євген Коновалець? Як вплинуло на його світогляд формування та виховання в освіченій українській родині? Про ситуацію в ОУН і якими були погляди полковника?

Про це розмова Радіо Свобода з автором численних праць, двох дисертацій та книг про Євгена Коновальця, дослідником його життя та діяльності, українським істориком Іваном Хомою.

— Численні архівні матеріали про Євгена Коновальця зберігаються у львівському історичному архіві. Зокрема, особова справа батька, метрична книга полковника, документи про освіту, діяльність в Українському студентському союзі, його працю в «Просвіті», діяльність в ОУН.

На основі метричних книг працівники архіву склали родинне дерево полковника від XVIII століття. І можна простежити родовід, як з покоління в покоління у сім'ї виростили освічені, інтелегентні люди, які працювали у культурі й освіті. По лінії матері й батька Євген Коновалець походив зі священничої родини. Виховувався майбутній полковник армії УНР в учительській родині в українському дусі.

Чи було випадковістю, що Коновалець у 26 років був обраний керівником Січових стрільців?

— Це не випадкова людина. До Першої світової війни Євген Коновалець спромігся стати лідером всього українського студентського руху.

У всіх структурах, членом яких був, він ставав лідером, а отже брав відповідальність за розвиток і зміни.

Якщо подивитись газету «Діло» за літо 1913 року, то знайдемо найбільше повідомлень про нього, як він комунікував із людьми. Одночасно він увійшов в політичну раду найпопулярнішої української політичної сили — Українська національно-демократична партія (УНДП). Тобто, де вже були Кость Левицький, Євген Петрушевич, Степан Федак — майбутній його тесть. Не виключаю, що Федак вже тоді його запримітив.

У 1914 році мобілізований до армії Австро-

Угорщини, де пройшов офіцерський вишкіл, але в боях за оборону гори Маківка потрапив у полон в травні 1915 року. З полону він утік десь у червні 1917 року до Києва.

Початок

І тут у майбутній столиці УНР з'являється 26-річна людина з вищою юридичною освітою, з великим досвідом громадсько-політичної діяльності, війни та полону.

Хто у Києві у 26 років з українців міг прирівнятися до Коновальця за цими показниками?! Як покаже час, йому не було рівних.

Це все сталося невідповідно, він отримав новий простір для діяльності і вже набагато більший з історичними викликами перед всією українською нацією.

Впродовж декількох місяців інтегрувався в життя Києва через волонтерську діяльність. А далі те, що УНР було найбільше потрібно — військо. Став співзасновником і командиром Січових стрільців, одразу довелось брати участь в обороні УНР у Першій більшовицько-українській війні.

У травні 1918 року через внутрішньо-українські проблеми Коновалець на декілька місяців розформував Січових стрільців. І в цей час керував громадою українців галичан, буковинців і закарпатців у Києві.

Після поразки Армії УНР у війнах за українську державність Євген Коновалець демобілізувався і почав шукати нові форми для продовження боротьби. Він не бачив себе у середовищах УНР та

ЗУНР

(Петлюра і Петрушевич).

Тому що вони вже на той час сильно розсварилися, а також ставилися до нього досить упереджено. Одним із варіантів продовження стала ідея створити якусь нову військову організацію.

— Якою бачив Євген Коновалець ту нелегальну військово-політичну формацію і її діяльність?

1920 рік був часом хаосу. Галичина і Волинь були зайняті польськими військами, військом УНР, радянською армією. Статус Галичини, Волині не був визначений і продовжувалась війна за Наддніпрянщину. На що розраховував 29-річний Коновалець?

– До 1921 року у Євгена Коновальця не було доброго розуміння, як творити військову організацію, як розвивати подальші національно-визвольні змагання.

З кінця серпня 1920 року до вересня 1921 року були пошуки, що, як і проти кого в першу чергу вести революційну діяльність.

При тому було чітке розуміння: більшовицька Росія та Польща – вороги. Коновалець перебував у Відні, деякі його побратими повернулися до Львова та розпочали розвивати ідею військової організації. І коли Коновалець повертається у липні 1921 року до Львова, то вони не дуже вітають бажання Коновальця брати участь у діяльності організації.

– Тому що мали амбіції керувати без Коновальця. Як він це сприйняв?

– Тому що мали амбіції керувати без Коновальця. Як він це сприйняв?

– Про це написав Андрієві Мельнику, що його гнітить така ситуація і єдине, що тримало у Львові на вересень 1921 року, так це Ольга Федак.

«Якби її не було, мене більше б ніщо у Львові не тримало, я б повернувся у Відень», – написав він.

Однак застерігав колишніх старшин Січових стрільців, що їм буде важко втримати сталий процес діяльності. Що і відбулося після того, як вони 25 вересня 1921 року організували невдалий замах на Пілсудського.

Майже всіх їх посадили в тюрму. Тоді ті, які уникнули в'язниці, попросили Коновальця очолити Військову організацію.

Коновалець не просто її очолив, а ще й зумів у кінці 1921 року стати ключовою фігурою у легальному українсько-політичному житті. І на цьому етапі у ньому бачить свого конкурента Євген Петрушевич, який інформаційно дискредитує

Євгена Коновальця.

Для Євгена Петрушевича неприйнятним було те, що є якась альтернативна сила, яку він не контролює. Євген Петрушевич до 1924 року хотів повністю усунути Коновальця від впливу Військової організації, взяти під своє керування і повністю усунути і дискредитувати Коновальця.

Євген Коновалець у кінці жовтня 1922 року виїхав із дружиною в еміграцію і ніколи не повернувся до Львова.

Особисте

– Євген Коновалець і Ольга Федак брали шлюб у соборі Святого Юра. Як вони познайомились?

– Ольга Федак знала Євгена Коновальця з 1920 року. Є їхні світлини з Ворохти серпня 1921 року.

Молодший брат Євгена – Степан, якому восени 1920 року доводилось перетинатись з Ольгою Федак, згадував, що вона цікавилась Євгеном.

Коли Євген Коновалець повернувся у липні 1921 року до Львова, побачив не дуже добре ставлення до себе з боку побратимів Січових стрільців, то якось поділився з Андрієм Мельником, що у Львові його тримає лише Ольга.

У лютому 1922 року вони одружилися, а 1 січня 1924 року в подружжя народився син Юрій.

Думаю, що Євген назвав його на честь свого дуже доброго товариша Юрія Отмарштейна (український військовий діяч часів УНР, полковник армії УНР), якого вбив невідомий, і це мабуть було перше політичне вбивство 2 травня

1922 року в таборі для інтернованих в Польщі. Коновалець їздив до нього на похорон. Син у Коновальців був хворобливий, мав проблеми з легенями. Батько дуже любив сина. Бувало під час лікування сина він міг якийсь час не спілкуватись із членами Проводу українських націоналістів. Юрій не одружився, у 35 років помер від раку легень.

– Як родина давала собі раду в еміграції, як заробляли на життя?

– В еміграції винаймали житло. Євген Коновалець отримував зарплату в ОУН. Основні фінансові надходження ОУН були від української еміграції з США та Канади.

У 1929 році Євген Коновалець протягом чотирьох місяців був у США і Канаді і дещо розчарувався. Бо зрозумів, які є чвари між різними українськими політичними центрами.

В Європі – УНР, ЗУНР, «гетьманці», ОУН. У Північній Америці такі ж діяли середовища, які конкурували за гроші української еміграції.

Сім'ю Ольги та Євгена підтримував Степан Федак, який періодично пересилав гроші зі Львова.

УВО, ОУН

– Коновалець, коли виїхав до Києва, Львів був австро-угорським, а згодом уже повернувся у Львів польський і покинув це місто назавжди, виїхавши у Європу. Тобто, відтоді УВО мало два рівні управління – в еміграції та крайовий у Львові?

– Після вимушеного виїзду в еміграцію Коновалець сформував керівний центр УВО в місті свого проживання, так само було і з керівництвом ОУН.

У Галичині діяв крайовий осередок, який займався підпільною революційною діяльністю проти офіційної польської влади. Першим крайовим

керівником УВО був Андрій Мельник.

– І так це потім перейшло на ОУН: еміграційна ОУН і крайова.

– Після виїзду з Польщі утвердження командного осередку УВО відбувалось у комунікації з урядом ЗУНР.

Коновалець вважав, що УВО має право розраховувати на гроші з Північної Америки, які отримував уряд ЗУНР. Петрушевич використав цю співпрацю, щоб на неповний рік усунути Коновальця від керівництва УВО.

Крім того в цей час Євген Петрушевич почав отримувати радянські гроші. Цей момент дуже вдало використовували багато українських істориків, які старались довести, що буцімто Коновалець на УВО брав гроші від радянських спецслужб.

Насправді, у цей час Коновалець не керував УВО. Ця структура була підпорядкована Євгену Петрушевичу.

І коли терпіння щодо радянських грошей, тиску на УВО, і рівень поінформованості, що гроші таки йдуть від ворога, дійшли до межі, то члени УВО усунули людей Петрушевича від Військової організації та повернули Коновальця.

До слова, у 1920 році Євгена Коновальця пробували завербувати радянські спецслужби через його однокурсників – братів-двійнят Дідушків (Василь Дідушко навіть десь тиждень був командиром Січових стрільців, а потім певний час служив помічником у цій формації).

Як вони переконували Коновальця?

Мовляв, «слухай, омріяна тобою Україна є, але це не УНР, а це УСРР. Ти хотів української мови – подивись, що все діловодство українською».

Візит у США, 1929 р.
Зліва направо: Михайло Галицький, Михайло Гайворонський,
Євген Коновалець <https://www.facebook.com/ukrainianhistory> (Creative Commons)

Далі пропонували гроші. Але як? Люди Коновальця мали виконати якусь підпільну роботу восени 1920 року на території УСРР. І за цю роботу хтось мав платити гроші.

Суми були навіть 250 тисяч німецьких марок, які мав заплатити якийсь банкір з німецьким прізвищем, а насправді під ним приховувався радянський агент.

Євген Коновалець припинив із братами листування на початку 1921 року.

— Коли Коновалець у 1924 році повернувся в УВО, якою бачив місію цієї організації?

— Фактично, саме тоді вона почала називатися Українською військовою організацією (УВО).

Цим Коновалець хотів продемонструвати, що це не просто якась західноукраїнська, регіональна, галицька структура, а така, що бореться за відродження соборної української держави.

Він був зацікавлений, щоб в УВО входили люди зі всієї України. Найбільш гучні справи діялись в крайовій УВО.

Євген Коновалець пробує об'єднати всі націоналістичні організації навколо УВО, які існували в Празі, Берліні, Львові.

На той час уже усі розуміли, що Коновалець — культова постать.

— Чи Євген Коновалець мав контроль над УВО, живучи в еміграції, чи доходила до нього правдива інформація про те, що відбувалось в крайовій організації? Чи не бракувало «шептунів»?

— Він був максимально пильний, фільтрував інформацію, здатний був бачити і оцінити реальну ситуацію.

Всі його проєкти були вдалі, справили великий вплив на перебіг історії України, а крутими і загальнонаціональними феноменами в українській дії.

На мою думку, він добре реалізував досвід громадсько-політичної діяльності в «Просвіті», Українському студентському союзі та УНДП.

У всіх організаціях, до заснування яких мав відношення Коновалець, було вибудовано так керівництво, що всі рішення ухвалювались колективно, чи то Стрілецькою радою, чи то Начальною командою, чи Проводом. Він спочатку творив команду.

Євген Коновалець говорив, що справа боротьби — це не його особиста справа, а загальна і всі несуть за неї відповідальність. А коли всі відпові-

дають, то це зовсім інший рівень ухвалення рішень.

Коновалець, а також УВО та ОУН, яким він керував, не вникали в конфлікти з іншими українськими політичними середовищами.

Що їм вдалося особливо зробити? Звісно, винести

питання життя українців під окупаціями на міжнародну арену, де окупантами позиціонувались поляки та совєти.

Під наглядом спецслужб

— Як проти Євгена Коновальця працювали радянські спецслужби?

— Коновалець постійно був під наглядом

радянських зовнішніх служб безпеки. Однак в розробку для фізичної ліквідації, мабуть, взяли на початку 1930-х років.

Все почалось тоді, коли він жив у Женеві. Радянські спецслужби за допомогою своїх дипломатичних представництв у Женеві в Швейцарії творили пекло Євгенові Коновальцю з 1934 року.

— Як дискредитували Коновальця?

— У Женеві, мовляв, є Ліга Націй, а тут проживає «головний терорист» українського національно-визвольного

руху.

Так радянські спецслужби позиціонували Коновальця, а радянські дипломати, мовляв, хвилювались за своє життя, тому вони вимагали від уряду Швейцарії депортувати цю людину.

Коновалець довів у 1936 році, що він не терорист. Два роки тривала судова тяганина. У цей час він не міг жити з дружиною і сином.

Для нього було справою честі довести, що він не терорист, що він – українець. Швейцарія дозволила йому перебувати в країні, але завжди, коли він буде приїжджати, мав просити дозвіл. Коновалець із родиною виїхав у Рим.

Вже у 1934–1936 роках у середовищі Проводу ОУН проникли такі люди, як Василь Хом'як і Павло Судоплатов, які працювали в органах безпеки СРСР.

Тоді Євген Коновалець якраз розбирався зі своїми судами, і комунікацією займалися в організації його заступники. Вони не побачили проблеми, що з'явилися люди з УСРР.

Важливо розуміти, якщо говоримо про ОУН, що це невелика група людей, яка не мала ні достатньо грошей, ні достатньої кількості людей, а особливо висококваліфікованих, які б здатні були займатися підпривною діяльністю на території УСРР.

Коновалець не мав достовірної інформації, щоб формувати для себе правильне розуміння, що таке УСРР і що там відбувається. І всі, хто звідти приходить – це радянські агенти, бо вільні люди не мали можливості виїхати з СРСР.

– Коновалець перебував за кордоном, а у Зашкові на Львівщині жили його родичі. Як вони ставились до діяльності Євгена Коновальця?

– З кінця 1920 року, коли Євген Коновалець жив у Празі та Відні, то батьки просили його повернутись і почати жити, як жили інші люди.

Певний період батьки Євгена Коновальця були під наглядом, зокрема польських органів безпеки.

Є навіть переписка в польських органах безпе-

ки, що мама десь планує їхати і бачитиметься з сином, тому потрібен нагляд протягом подорожі.

Насправді, батьки дуже важко це все переносили, вони любили сина, якого називали Геньо.

Але на якомусь етапі в житті зрозуміли, хто він такий, що давно в українському національному житті, що це людина, яка вже не належить собі, а належить українській нації. І вони змирилися.

Їм трошки було легше у цьому питанні, бо в них були ще два сини – Мирон і Степан. Степан залишився жити в Зашкові, а потім в Куликові. Мирон залишився в еміграції.

Степан після радянської окупації зазнав переслідування, арешту, в'язниці, депортації і помер в 1950-х роках.

– 47-річного Євгена Коновальця вбив Павло Судоплатов за прямою вказівкою Йосипа Сталіна 22 травня 1938 року. Чому Кремль після вбивства Симона Петлюри бачив головним своїм противником Євгена Коновальця? Чому Сталіну

так розходилося знищити Євгена Коновальця?

– Радянські спецслужби чітко розуміли, що це за постать і що Організація українських націоналістів буде єдина сила, якщо почнеться Друга світова війна, яка зможе нав'язати, допомогти певним революційним процесам на території України.

І це, звісно, дуже їх турбувало.

Крім того, ОУН дискредитувала Радянський Союз у світі, розповідаю-

чи про Голодомор.

Коновалець, Провід були добрими комунікаторами з представниками інших націй бездержавних колишньої Російської імперії.

І Сталін розумів, що ця комунікація може призвести до того, що у разі війни не тільки українці піднімуться, але й інші народи: грузини, вірмени, азербайджанці. Євген Коновалець зустрічався з представниками різних націй, але не розглядав серйозно ці рухи, не робив на них ставку,

але певною мірою це теж для радянських спец- лужб були серйозні виклики.

Вони розуміли, що Коновалець спромігся створити іншу Україну без території України. Тобто питання боротьби об'єднує Україну і Америку, і Європу, тому є інша Україна, Україна без України.

Радянські спецслужби розуміли, що ліквідувати Коновальця, це означає розколоти і послабити значення ОУН.

На той час організація мала вже непогані контакти з військовою розвідкою Німеччини, дипломатичними колами Італії та Японії. І про українське питання було відомо парламентарям Британії. Тому вони розуміли, що треба завершувати з цією організацією і її керівником.

Коновалець розмовляв в сім'ї українською, знав польську, німецьку. З французькою йому допомагала дружина. Він без проблем міг спілкуватись з різними людьми. Можливість жити в міжвоєнній Європі він мав завдяки Литві, яка надала йому громадянство, а можливість займатись політикою мав завдяки литовському журналістському посвідченню.

Він не був ідеологом, Коновалець

– це організатор українського націоналізму.

Ключовими ідеологами в ОУН були Сціборський, Вассиян, Ленкавський та інші. Тобто ті, хто мав відношення до Проводу і загалом до ОУН.

– Після вбивства Євгена Коновальця у 1938 році Ольга залишилась із хворим сином, якому тоді було 14 років, у Римі.

Юрій у 1958 році помер. А дружина Коновальця прожила до 1979 року. Хто їй допомагав?

– Ольга Коновалець мала литовське громадянство як і чоловік, але потім вона прийняла італійське і померла як громадянка Італії.

Звісно, що вона була на утриманні в ОУН. Степан Федак також подбав, щоб його діти мали все необхідне, живучи в еміграції.

Підтримував її і Андрій Мельник із дружиною Софією, яка була сестрою Ольги. Ольга Федак у 1948 році описала архів Євгена Коновальця, щоб його не викрали радянські спецслужби, та передала у Вінніпег.

Донині всі матеріали, а також пістолет, записники Євгена Коновальця зберігаються в Канаді.

Джерело: radiosvoboda.org

Постаті

Іван Миколайчук – душа українського кіна

Іван Миколайчук. Доля відміряла Івану Васильовичу коротке життя – 46 років, за свою творчу кар’єру актор встиг зіграти 34 ролі. Найбільше він полюбився глядачам у стрічках “Тіні забутих предків” (Іван Палійчук) та

“Сон” (молодий Тарас

Шевченко).

У період брежнєвського

“застою” Миколайчук мав серед радянських чиновників репутацію “неблагонадійного”, був фактично відсторонений від зйомок і гри в театрі. Тільки 1979 року Миколайчуку вдалося зняти “Вавилон ХХ”, режисура якого була відзначена на Всесоюзному кінофестивалі в Душанбе (Таджикистан).

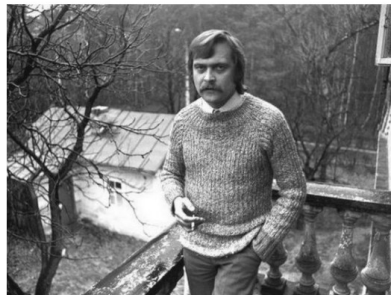
Іван Миколайчук народився 15 червня 1941 року в селі Чотрорія Чернівецької області в багатодітній родині. Він був четвертим сином у сім’ї Миколайчуків. Змалку допомагав батькам по господарству, трудився в полі. До школи ходив у сусіднє село Брусниці, грав у місцевому аматорському театрі. Коли йому було 14 – вперше потрапив на кіносеанс, і фільм справив на нього незабутнє враження. Відтоді в хлопця з’явилася заповітна мрія – присвятити своє життя мистецтву.

У 1957-му Іван Миколайчук закінчив музикальне училище, а за чотири роки – студію Чернівецького музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської. Із 1963 до 1965 року навчався на кіноакторському факультеті Київського інституту театрального мистецтва імені Івана Карпенка-Карого. Дебютував Миколайчук у стрічці Леоніда Осики “Двоє” у 1962-му.

Кар’єра Івана Васильовича розпочалася з кіностудії імені Олександра Довженка та головних ролей у картинах, які стали перлиною українського кіна. У 1964-му на широкі екрани вийшла стрічка Володимира Денисенка “Сон” про Тараса Шевченка, якого зіграв Іван. Молодий поет,

автор крамольних віршів, на допиті замість пояснень пише вірші про безрадісну долю України. Зрештою його віддають у солдати, а водночас забороняють писати та малювати. Миколайчук блискуче передав внутрішні переживання митця того періоду.

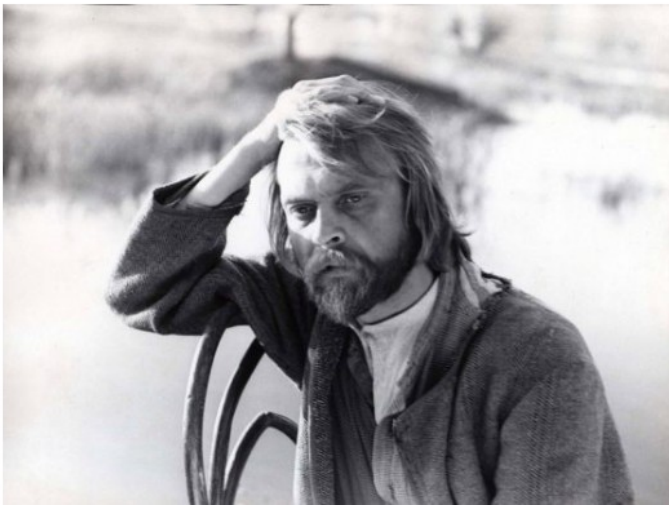
Паралельно Іван Миколайчук знімався ще в одній стрічці – “Тіні забутих предків” Сергія Параджанова. Цей фільм став культовим, отримавши численні нагороди не тільки на вітчизняних фестивалях, а й за кордо-

ном. Любов Івана Палійчука та Марічки порівнювали з шекспірівськими Ромео і Джульєттою – настільки вражала чиста, щира та неземна любов закоханих. За перший рік прокату фільм переглянули понад 8,5 мільйона глядачів, а Гарвардський університет додав стрічку до списку обов’язкових для перегляду студентам, що претендують на вищий ступінь у кінознавстві.

У наступних роках Іван Миколайчук знімався у фільмах: “Комісари” (1970), “Білий птах з чорною ознакою” (1971, актор і сценарист), “Захар Беркут” (1971), “Пропала грамота” (1972, актор і співрежисер) та багато інших.

У 1970-х радянська влада посилювала переслідування української культури. Заарештували Параджанова. Звинуватили в націоналізмі й Миколайчука. Вперше це сталося ще 1968-го, у рік придушення “празької весни”, коли він знімав фільм “Анничка”. Іван спробував пояснити різницю між націоналізмом і патріотизмом, після

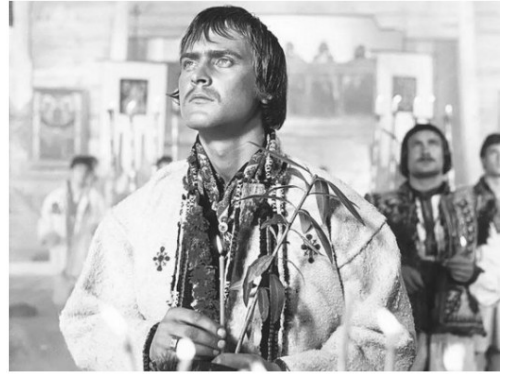

чого на нього написали донос. Після появи “Білого птаха з чорною ознакою” Миколайчуку довелося регулярно пояснювати свою позицію в різних владних установах.

У 1979 році секретар із питань ідеологічної роботи Володимир Івашко зумів трохи залагодити конфлікт між актором і керівництвом. Завдяки цьому заступництву Миколайчук отримав дозвіл на зйомки фільму “Вавилон XX”, у якому був не лише актором, режисером, а й композитором. За рік стрічка отримала відзнаку “За найкращу режисуру”.

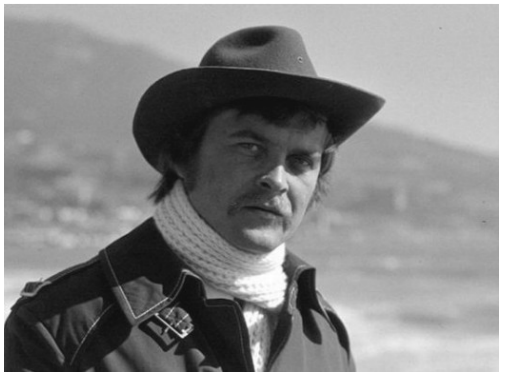
У 1983 році Іван працював над сценарієм картини “Небилиці про Івана”, за рік готувався взяти-ся за зйомки. Але дозволу довелося чекати ще два роки. А потім Миколайчук вже не міг працювати за станом здоров’я. Ще з молодості в нього були проблеми зі шлунком, з роками хвороба прогресувала, спочатку утворилася виразка, а потім лікарі поставили страшний діагноз –

рак. Розрадою і підтримкою в житті Миколайчука була його дружина Марія. З нею він познайомився ще в Чернівцях. Сама Марія згадувала: “Ми познайомилися в Чернівцях, разом працювали в Те-

атрі імені Ольги Кобилянської, жили в одному районі: я – з батьками й трьома сестрами, а Іван знімав кімнату. Коли прийшла вступати в студію при театрі, мене запитали: “Ти – сестра Миколайчука?” Я тоді Івана не знала, але багато говорили, що ми схожі, як дві краплі води. Уперше побачи-

ла Івана, пропрацювавши в театрі місяць. Прийшла на репетицію, а там всі актори обступили високого

стрункого хлопця. Глянула на нього – і мене як струмом пронизало, ніби стріли пролетіли між нами”.

За кілька років закохані одружилися, ніжні почуття, взаєморозуміння і дбайливе ставлення одне до одного подружжя пронесли через усе життя. Іван був дуже чуйною та доброю людиною. Коли хвороба вклала актора в ліжку, дружина намагалася не відходити від чоловіка. Доля подарувала їм щасливе сімейне життя, 2 серпня 1987 року вони відзначили срібне весілля (25

Будинок на вулиці Серафимовича (тепер Івана Миколайчука), в якому жив Миколайчук у 1971-1987 роках, Київ, Березняки. Фото: krakazubra/CC BY-SA 3.0

Могила Івана Миколайчука на Байковому кладовищі у Києві. Фото: Kamelot/CC BY-SA 3.0

Меморіальна дошка Іванові Миколайчуку, вулиця Івана Миколайчука, Київ. Фото: Erud/CC BY-SA 3.0

років), а наступного дня – 3 серпня серце видатного актора зупинилося. Здійснилося давнє пророчтво віщунки, яка колись сказала, що Івану відміряно 25 років життя.

У 1989 році Борис Івченко відзняв фільм “Небилиці про Івана”. На честь видатного актора й режисера названо вулиці у багатьох містах України – Києві, Полтаві, Кропивницькому, Вінниці, Івано-Франківську, Львові, Коломиї. Іменем Івана Миколайчука названо малу планету (астероїд) 8244.

До 75-ї річниці від народження митця відбувся фестиваль Миколайчук-Фест, а президентові України була подана петиція щодо присвоєння йому посмертно звання Героя України. Ліна Ко-

стенко присвятила акторові такі рядки:
Його обличчя знали вже мільйони.
Екран приносить славу світову.
Чекали зйомки, зали, павільйони, –
чекало все!
Іван косив траву.
О, як натхненно вміє він не грати!
Як мимоволі творить він красу!
Бур’ян глушив жоржини біля хати,
і в генах щось взялося за косу.
Чорніли вікна долями чужими.
Іван косив аж ген десь по корчі.
Хрести, лелеки, мальви і жоржини
були його єдині глядачі.
І не було на вербах телефону.
Русалки виглядали із річок.
Щоденні старті кіномарафону
несли на грудях фініші стрічок.
Десь блискавки – як блиці репортера,

Проекція на хмару грозову.
На плечі стрибне слава, як пантера, –
він не помітив, бо косив траву.
Іваночку! Чекає кіноплівка.
Лишай косу в сусіда на тину.
Іди у кадр, екран – твоя домівка,
два виміри, і третій – в глибину.
Тебе чекають різні дивовижі.
Кореспонденти прагнуть інтерв’ю.
Москва. Гран-Прі. Овації в Парижі!..
Іван косив у Халеп’ї траву.

Невідомі герої Закарпаття: Іван Кубинець

Його життєвий шлях виявився трагічно коротким — йому було лише 21 рік. 18 квітня 1945 року він потрапив у полон. Після нелюдських катувань німецькі нацистські солдати стратили молодого розвідника з особливою жорстокістю — розп'явши його на дерев'яних воротах садиби. Його смерть стала символом крайньої нелюдськості війни, звірчої жорстокості нацизму і водночас — жертвності та мужності борців проти нього.

Особливо глибоко пам'ять про Івана Кубинця вшановують у чеському селищі Штітіна, де він загинув. Його історія є однією з найтрагічніших сторінок Остравської військової операції.

Як вшановують пам'ять героя:

На місці загибелі встановлено пам'ятник.

Могила воїна внесена до переліку культурних пам'яток.

Одна з вулиць селища носить його

18 квітня 1945 року — пам'ять, що зобов'язує
18 квітня 1945 року, за кілька днів до завершення Другої світової війни, у селищі Штітіна (нім. Štítina; станом на 1945 рік — територія Німеччини, у складі Третього Рейху; з травня 1945 року — у складі відновленої Чехословаччини; нині — Чеська Республіка) мученицьку смерть прийняв наш земляк, українець із Закарпаття — Іван Кубинець, воїн-розвідник 1-ї Чехословацької танкової бригади.

Він народився 26 квітня 1923 року в селі Новоселиця (на той час — Підкарпатська Русь у складі Чехословаччини; адміністративно — Марамо-рська жупа; нині — Тячівський район Закарпатської області України). Наприкінці 1944 року Іван добровольцем став до лав чехословацької армії для участі в боротьбі проти угорського пронацистського та німецького окупаційного режимів.

ім'я.

З 1966 року проводяться пам'ятні спортивні турніри.

Його ім'я виکارбуване на Національному меморіалі Другої світової війни.

Життєвий шлях закарпатського українця Івана Кубинця (26.04.1923 — 18.04.1945) — це приклад незламності, жертвності, героїзму та вірності обов'язку. Це нагадування про справжню цінну свободи — цінну людського життя, відданого за її здобуття в роки Другої світової війни.

Пам'ятаймо.

Віктор БЕДЬ,

голова Всеукраїнського товариства борців за незалежність України у XX столітті, президент Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород

18 квітня 2026 р.

Борис Грінченко: біографія, цікаві факти

«Не бійтесь заглядати у словник: це пишний яр, а не сумне провалля; збирайте, як розумний садівник, достиглий овоч у Грінченка й Далея», – писав про нього Максим Рильський. Саме завдяки Словнику української мови Бориса Грінченка найбільше знають у світі. Словник став основою для розробки українського правопису. Завдяки Грінченку в українській мові закріпилося вживання апострофа. Напередодні Дня пра-

цівників освіти пригадаємо, що ще важливого зробив за життя цей педагог та мовознавець. Про нього розповіли на сайті Education.ua.

Грінченко належав до Братства тарасівців – таємної організації, учасники якої присягли на могилі Кобзаря поширювати його безсмертні ідеї серед українців. До кінця життя Грінченко був вірним цій присязі.

Майбутній мовознавець народився на Харківщині. Через заборонену літературу його виключили з реальної школи, втім він зайнявся самоосвітою і склав іспити на звання народного вчителя. У школах Харківщини, Луганщини й Сумщини Борис Грінченко викладав понад 10 років. Оперативні, достовірні і найважливіші новини тут Додайте ZAXID.NET у вибрані в Google Додати

Традиційні методи навчання не виправдовують ваших очікувань? Альтернатива є! Дистанційна школа «Оптіма» пропонує інноваційний підхід. Комбіновані уроки, інтерактивні завдання, авторські матеріали – усе це не просто забезпечує високу ефективність навчання, але й формує в учнів цікавість до нового. Дізнайтеся, як вступити до дистанційної школи, та розпочніть захоп্লиву подорож до знань!

В умовах утисків української мови і школи, що гальмувало розвиток національної свідомості, Борис Грінченко закликав батьків учити дітей україн-

ською: «Мусимо починати вчити своїх дітей дома, щоб учити по-

українському, а потім уже, геть далі, вчити мови московську, французьку, німецьку та давати дітям виразно зрозуміти, що українська мова їм рідна, а не московська».

Для своїх учнів педагог написав власні навчальні матеріали: читанку «Рідне слово» та підручник «Українська граматка». У часи імперських заборон це було дуже сміливим кроком.

Грінченко переконливо доводив у статті «Якої нам треба школи», що навчання рідною мовою робить дітей більш розумними й здібними, аніж навчання чужою. Для нього школа мала бути місцем, де дитина виростає особистістю, а не просто відтворює навчальний матеріал.

Паралельно з викладанням у школі Борис Грінченко досліджував український фольклор, етнографію та мовознавство. У 1894 році він переїхав до Чернігова, там організував перше в Україні народне видавництво. Паралельно почав писати оповідання та історичні драми.

«Український народ, колись такий культурний і повний життєвих сил, нині перебуває у стані затриманого, збоченого у своєму розвитку і тому непрацездатного члена світової родини. Причин цього багато, але най-

головніша, без усунення якої усе інше не може допомогти, – це перешкода розвитку його ду-

ховних сил, покладена шляхом заборони його мови як мови освіти, літератури, громадського життя та ін.», – зазначав Грінченко.

У 1902 році освітянин переїжджає до Києва, працює в редакціях перших українських газет «Громадська думка», «Рада», часопису «Нова громада». Згодом він очолив товариство «Просвіта», яке видавало підручники, відкривало бібліотеки й школи, організовувало літературно-музичні вечори.

Найбільшою працею життя Бориса Грінченка стало упорядкування «Словаря української мови» у 1907-1909 роках. Це був перший науковий словник у чотирьох томах, який містив близько

68 тисяч слів.

Слова науковець збирав разом з дружиною Марією Загірною. А ще Борис Грінченко ініціював створення

Всеукраїнської учительської спілки – організації, що об'єднала вчителів і діячів освіти для

Борис Грінченко та Іван Франко у Львові, 1903 рік (фото з Вікіпедії)

спільної справи.

Джерело:zaxid.net

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

у науково-популярному щоквартальнику –

Альманах «Українське Державотворення»

(КаУ імені Августина Волошина, Ужгород)

Принципове спрямування журналу: дослідження проблем суспільно-політичного життя й національного державотворення України в минулому, сьогоденні та майбутньому. Редакційною колегією приймаються матеріали у вигляді статей з тематичними фотоілюстраціями **виключно в електронному варіанті** на електронну адресу –

carpatia.doslid@gmail.com й повинна відповідати покроково таким вимогам:

- 1) текст українською мовою + фото автора (JPG);
 - 2) набір в текстовому редакторі Word for Windows 98 або 2000 шрифтом Times New Roman, font 12, інтервал 1, у режимі автоматичної розстановки переносів, абзацний відступ – 1;
 - 3) назва статті великими літерами, по центру, жирним;
 - 4) ім'я, прізвище (малими літерами, жирним, в кінці знак * для посторінкової розширеної інформації про автора, яка подається копію 10, нежирним, за таким прикладом: Сергій Даценко, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології і державного управління, Ужгородський національний університет, Ужгород, Україна, e-mail: _____
 - 5) анотація українською на 5 речень про зміст статті (курсив, нежирним);
 - 6) текст статті (повний обсяг до 5 сторінок);
 - 7) список використаної літератури за необхідності (структурне означення - малими літерами, не жирним, курсив, пронумеровано підряд, в алфавітному порядку, наприклад: 1 – для монографій; 2 – для статей; 3 – для електронного джерела:
1. Петренко М. Україна в контексті українського державотворення: навчальний посібник. Ужгород: КаУ ім. Августина Волошина, 2009. 156 с.
 2. Лугош Л. М. Фінанси і кредити в Україні: Національний вісник Карпатського університету імені Августина Волошина Ужгород 2019
 3. Басараб М.. Коротка історія єврейських партій Закарпаття. Просвітницько-пізнавальний портал «Історія». URL: www.karpaty.com/2014

Файл із матеріалом позначається із вказаним номером випуску альманаху, прізвищем та ініціалом за таким зразком: AlmUd_Datsenko-S

За науковий зміст викладеного матеріалу, термінологію та граматику відповідають автори.

Видання є періодичним журналом А4 формату і має Міжнародний стандартний серійний номер – ISSN. Виходить щоквартально – 4 рази на рік. Орієнтовний вихід журналу впродовж року – березень, червень, вересень, грудень.

Щиро запрошуємо до співпраці!

З повагою редколегія видання!

Упорядкування і виготовлення оригінал-макету, відповідальний редактор:

Ярослав Бідзіля, системний адміністратор

інформаційно-аналітичного центру

Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород

Видруковано з оригінал-макету:

Карпатський університет імені Августина Волошина Наклад 300 прим

КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Августина Волошина

Підготовка бакалаврів і магістрів:

- **Педагогіка:** початкова освіта та дошкільна освіта;
- **Філософія:** міждисциплінарні програми;
- **Богослов'я:** пастирське богослов'я, військове капеланство, медичне капеланство, місіологія, педагогіка, церковне музичне мистецтво, релігієзнавство, психологічне консультування, соціальна робота; міждисциплінарні програми;
- **Право;**
- **Фінанси:** фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок;
- **Комп'ютерні науки:** комп'ютерне програмування, моделювання та дизайн;
- **Психологія:** практичний психолог, клінічний психолог, психотерапевт, психологічне консультування та соціальна робота;
- **Інші спеціальності:** станом на актуальний рік вступу.

Післядипломна та додаткова освіта:

- Друга вища освіта з усіх спеціальностей;
- Підвищення кваліфікації;
- Підготовка офіцерів запасу.

Аспірантура/Докторантура

Підготовка здобувачів:
доктора філософії (PhD)//доктора наук

Можливість вступу без ЗНО (згідно законодавства)

ПРИ УНІВЕРСИТЕТІ ДІЄ АСПІРАНТУРА ТА ДОКТОРАНТУРА

Ужгородський гуманітарно-економічний коледж Карпатського університету імені Августина Волошина

Підготовка фахових молодших бакалаврів:

- на базі 9-х класів із одночасним здобуттям профільної середньої освіти;
- на базі 11-х класів.
- **Педагогіка:** початкова та дошкільна освіта;
- **Секретарська та офісна справа:** правознавство та офісна комунікація;
- **Фінанси:** фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок;
- **Комп'ютерні науки:** комп'ютерне програмування, моделювання та дизайн;
- **Богослов'я:** за власними освітніми програмами у поєднанні з однією світською спеціальністю;
- **Інші спеціальності:** актуальні на рік вступу.

Випускники коледжу мають право на продовження навчання в бакалавраті закладів вищої освіти за скороченим терміном навчання.

Можливість вступу без ЗНО (згідно законодавства)

м. Ужгород, вул. Ю. Гойди, 4; тел.: + 38 067 478 55 29; + 38 099 369 33 77; e-mail: kau7av@gmail.com; www.kau.com.ua

УЖГОРОДСЬКА УКРАЇНСЬКА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ

Підготовка бакалаврів і магістрів:

- **Богослов'я:** пастирське богослов'я; військове капеланство; медичне капеланство; місіологія; педагогіка;
- **Історія церкви;**
- **Церковне сакральне мистецтво;**
- **Церковне музичне мистецтво (регент церковного хору);**
- **Релігієзнавство;**
- **Право:** державне та канонічне право;
- **Соціальна робота;**
- **Психологія релігії та психологічне консультування;**
- **Економіка і фінанси релігійних та неприбуткових організацій;**
- **Міждисциплінарні освітні програми;**
- **Інші спеціальності та освітні програми актуальні на рік вступу.**

Дипломи академії визнаються ЗВО для зарахування на навчання до закладів вищої освіти (згідно законодавства)

ПРИ АКАДЕМІЇ ДІЄ АСПІРАНТУРА ТА ДОКТОРАНТУРА

м. Ужгород, вул. Ю. Гойди, 4; тел.: + 38 067 478 55 29; + 38 099 369 33 77; e-mail: kau7av@gmail.com; www.uuba.org.ua

УЖГОРОДСЬКИЙ БОГОСЛОВСЬКИЙ КОЛЕДЖ УЖГОРОДСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

Підготовка фахових молодших бакалаврів:

- на базі 9-х класів із одночасним здобуттям повної середньої освіти;
- на базі 11-х класів:
- **Богослов'я;**
- **Місіологія;**
- **Педагогіка;**
- **Право:** державне та канонічне право;
- **Соціальна робота;**
- **Церковне мистецтво;**
- **Церковне музичне мистецтво (регент церковного хору);**
- **Економіка і фінанси релігійних та неприбуткових організацій.**

З одночасним здобуттям другої світської фахової передвищої освіти за спеціальностями:

- **Богослов'я;** Педагогіка: початкова та дошкільна освіта; Секретарська та офісна справа: правознавство та офісна комунікація; Фінанси, банківська справа та страхування; Комп'ютерні науки: комп'ютерне програмування, моделювання та дизайн;
- **Інші спеціальності та освітні програми станом на актуальний рік вступу.**

Випускники коледжу мають право на продовження навчання в бакалавраті закладів вищої духовної освіти та закладів вищої освіти за скороченим терміном навчання.

Можливість вступу без ЗНО

м. Ужгород, вул. Ю. Гойди, 4; тел.: + 38 067 478 55 29; + 38 099 369 33 77; e-mail: kau7av@gmail.com; www.uuba.org.ua

Альманах
«Українське Державотворення»
науково–популярне періодичне видання

Випуск 27, 2026

